

TYÖRYHMÄMIETINTÖ 2005:2

*Aineettomia oikeuksia
koskevien asioiden käsittely*

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
12.4.2005

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Työryhmämietintö	
IPR-tuomioistuintyöryhmä Puheenjohtaja Marja-Leena Mansala Sihteeri Jussi Karttunen		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä 17.6.2003	
Julkaisun nimi Aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittely			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä			
<p>Työryhmän tehtävänä oli selvittää immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset niin, että immateriaalioikeusasiat käsitellään asialähtöisesti tarkoituksenmukaisessa ratkaisuelimessä ja mahdollisuuksien mukaan kaikki näitä oikeuksia koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset käsitellään samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä.</p> <p>Työryhmä on tehnyt esityksen oikeussuojateiden yhtenäistämiseksi aineettomia oikeuksia koskevissa asioissa. Esityksen mukaan teollisoikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat sekä muutoksenhaku rekisteriviranomaisten teollisoikeuksien myöntämistä, lukuun ottamatta toiminimiä, sekä hyödyllisyysmallioikeuden ja piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskeviin ratkaisuihin käsiteltäisiin patenttituomioistuimessa, jona toimisi Helsingin käräjäoikeus erityiskokoonpanossa. Tekijänoikeutta koskevat riita- ja rikosasiat käsiteltäisiin siinä tuomioistuimessa, joka on yleisten säännösten mukaisesti toimivaltainen, tai valinnaisesti patenttituomioistuimessa. Patenttituomioistuimen ratkaisuun haettaisiin muutosta samoin kuin käräjäoikeuden muihinkin ratkaisuihin.</p> <p>Mietintöön sisältyy luonnos ehdotukseksi aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi. Siihen sisältyisivät menettelysäännökset eri asiaryhmissä nykyiseen oikeudenkäyntiympäristöön sovitettuina ja riita- ja rikosasioissa yleisesti noudatettavaa sääntelyä täydentäen. Laissa säädettäisiin myös patenttituomioistuimen kokoonpanosta sekä tuomioistuimen jäsenten kelpoisuudesta. Eri teollisoikeuksia koskevissa laeissa olevat menettelysäännökset tarkistettaisiin muuttaen ne pääosin viittauksiksi ehdotettavaan yleiseen menettelylakiin. Turvaamistoimia riita-asian oikeudenkäynnissä yleisesti koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin niin, että tuomioistuimen toimivalta ennen kanteen vireillepanoa käsiteltävässä turvaamistoimiasiassa määräytyisi samoin kuin kanneasiassa.</p>			
Avainsanat: (asiasanat) Oikeudenkäyntimenettely, muutoksenhaku, tekijänoikeus, teollisoikeudet, toimivaltainen tuomioistuin			
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 15/41/2003 OM 017:00/2003			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2005:2		ISSN 1458-6452	ISBN 952-466-249-3
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta 30,00 €	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Edita Prima Oy		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum
12.4.2005

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) IPR-domstolsarbetsgruppen Ordförande Marja-Leena Mansala Sekreterare Jussi Karttunen	Typ av publikation Arbetsgruppsbetänkande		
	Uppdragsgivare Justitieministeriet		
	Datum då organet tillsattes 17.6.2003		
Publikation (även den finska titeln) Behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter Aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittely			
Publikationens delar			
Referat <p>Arbetsgruppens uppgift var att utreda vilka reformbehov som hänför sig till behandlingen av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter och att lägga fram nödvändiga ändringsförslag så att ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter kan behandlas utgående från ärendets art i ändamålsenligt avgörandeorgan och så att alla yrkanden som gäller dessa rättigheter eller grundar sig på dem i mån av möjlighet behandlas enligt samma förfarande.</p> <p>Arbetsgruppen har lagt fram ett förslag om att rättsskyddsvägarna skall förenhetligas i ärenden som gäller immateriella rättigheter. Enligt förslaget skall tvistemål och brottmål som gäller industriell äganderätt samt sökande av ändring i registermyndigheternas avgöranden som gäller beviljande av industriell äganderätt, med undantag av firma, samt ogiltigförklaring av registreringen av nyttighetsmodellrätt och kretsmönster behandlas i patentdomstolen, som är Helsingfors tingsrätt i särskild sammansättning. Tvistemål och brottmål som gäller upphovsrätt skall behandlas av den domstol som är behörig enligt de allmänna bestämmelserna, eller alternativt av patentdomstolen. Ändring i patentdomstolens avgörande söks på samma sätt som i tingsrättens andra avgöranden.</p> <p>I betänkandet ingår ett utkast till lagstiftning om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar. I det ingår procedurbestämmelser för olika ärendekategorier vilka är avpassade till den nuvarande rättegångsmiljön och vilka kompletterar den reglering som allmänt skall iaktas i tvistemål och brottmål. I lagen bestäms också om patentdomstolens sammansättning samt om domstolsledamöternas behörighet. Procedurbestämmelserna i lagarna om olika typer av industriell äganderätt ses över och ändras så att de i huvudsak hänvisar till den föreslagna allmänna procedurlagen. Den reglering som allmänt gäller säkringsåtgärder vid rättegångar i tvistemål preciseras så att domstolens befogenhet i ärenden som gäller säkringsåtgärder och som behandlas innan talan väcks bestäms på samma sätt som i ärenden som gäller talan.</p>			
Nyckelord: (sakord) Rättegångsförfarande, ändringssökande, upphovsrätt, industriell äganderätt, behörig domstol			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-nummer, annat referensnummer) OM 15/41/2003 OM 017:00/2003			
Seriens namn och nummer Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkanden 2005:2		ISSN 1458-6452	ISBN 952-466-249-3
Sidoantal	Språk finska	Pris 30,00 €	Sekretessgrad offentligt
Distribution Edita Prima Ab		Förlag Justitieministeriet	

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 17.6.2003 työryhmän selvittämään immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tekemään tarvittavat ehdotukset asioihin liittyvien vaatimusten käsittelyn keskittämisestä samaan tuomioistuimeen.

Toimeksiannon mukaan työryhmän on tullut selvittää immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset niin, että immateriaalioikeusasiat käsitellään asialähtöisesti tarkoituksenmukaisessa ratkaisuelimessä ja mahdollisuuksien mukaan kaikki näitä oikeuksia koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset käsitellään samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä. Toimivaltasääntelyn on tullut olla sellainen, että se turvaa asiantuntevan käsittelyn ja ratkaisutoiminnan.

Työryhmän on tullut tarkastella kaikkia immateriaalioikeuksia, toisin sanoen tekijänoikeutta lähioikeuksineen, teollisoikeuksia ja liikesalaisuuksien suojaamista tarkoittavaa menettelyä. Työryhmän on tullut myös tarkastella kaikkia menettelyvaiheita ja –lajeja, kuten oikeuksien saamiseen, toteamiseen, luovuttamiseen ja lakkaamiseen samoin kuin oikeuksien toteuttamiseen ja loukkaamiseen liittyviä oikeussuojakeinoja.

Toimeksiannon mukaan asioiden käsittely tulee järjestää niin, että menettely tarjoaa asianmukaiset oikeusturvatakeet. Asiat tulee siten käsitellä tuomioistuimessa, tai jos jokin käsittelyvaihe tapahtuu muussa toimielimessä, on turvattava muutoksenhakumahdollisuus tuomioistuimeen. Lisäksi asioiden käsittelykoonpano tulee tarvittavassa laajuudessa järjestää niin, että kysymyksessä olevan alan tekninen erityisosaaminen on käsittelyssä käytettävissä.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin pääsihteeri, varatuomari *Marja-Leena Mansala* sekä jäseniksi tavaramerkkiasiamies *Pertti Kolve* Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry:stä, erityisasiantuntija *Sakari Laukkanen* oikeusministeriöstä, oikeusministeriön lainsäädäntöneuvos, sittemmin korkeimman oikeuden vanhempi oikeussihteeri *Iiro Liukkonen*, ylituomari *Kaisa Meriluoto* markkinaoikeudesta, Helsingin käräjäoikeuden käräjätuomari, sittemmin Helsingin hovioikeuden hovioikeudenneuvos *Antti Miettinen*, asianajaja *Eva Nordman* Suomen Asianajajaliitosta, vanhempi hallitussihteeri, sittemmin hallitusneuvos *Marja-Leena Rinkineva* kaupp- ja teollisuusministeriöstä, toimistopäällikkö *Sirkku Seppälä* patentti- ja rekisterihallituksesta ja vanhempi hallitussihteeri, sittemmin hallitusneuvos *Jorma Waldén* opetusministeriöstä. Oikeusministeriö on myöhemmin päättänyt täydentää työryhmää korkeimman hallinto-oikeuden edustajalla ja määrännyt edustajaksi vanhemman hallintosihteerin, sittemmin esittelijäneuvos *Kristina Björkvallin*. Tavaramerkkiasiamies Pertti Kolven erottua työryhmän jäsenyydestä eläkkeelle siirtymisensä johdosta hänen tilalleen nimettiin patenttiasiamies *Seppo Laine*. Ylituomari Kaisa Meriluoto on ollut estynyt osallistumaan työryhmän työskentelyyn 1.12.2003 lukien.

Työryhmän sivutoimisena sihteerinä on toiminut ma. markkinaoikeustuomari, oikeussihteeri *Jussi Karttunen*, kuitenkin siten, että mietinnön liitteinä olevien säännösehdotusten ja niihin liittyvien yksityiskohtaisten perustelujen laatimisesta on vastannut työryhmän jäsen Liukkonen.

Työryhmä otti nimekseen IPR-tuomioistuintyöryhmä. Työryhmän tuli saada työnsä päätökseen 31.5.2004 mennessä. Oikeusministeriö on kuitenkin pidentänyt työryhmän määräaika sen pyynnöstä ensin 31.10.2004 saakka ja sen jälkeen 28.2.2005 saakka. Työryhmä on kokoontunut yhteensä 26 kertaa.

Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä on tarkastellut kaikkien immateriaalioikeuksien osalta kaikkia menettelyvaiheita ja –lajeja.

Toimeksiantonsa mukaan työryhmän tuli tarvittavassa laajuudessa kuulla immateriaalioikeuksien haltijoiden järjestöjä ja edustajia. Tässä tarkoituksessa työryhmä järjesti 31.3.2004 kuulemistilaisuuden, johon osallistuivat Keskuskauppakamarin, Patentti-Insinöörit r.y.:n, Suomen Keksijäin Keskusliitto KEKE ry:n, Suomen Yrittäjien,

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton edustajat.

Työryhmä on lisäksi kuullut kokouksissaan asiantuntijoina toimitusjohtaja Katri Sipilää Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry:stä sekä professori Dan Frändeä ja professori Olli Mäenpäätä Helsingin yliopistosta.

Työryhmän laajin keskittämisvaihtoehto, jota lakiluonnos koskee, on tiedostettu ongelmalliseksi perustuslaissa säädetyn yleisten tuomioistuinten ja yleisten hallintotuomioistuinten asiallisen toimivaltajaon kannalta. Työryhmän enemmistö on kuitenkin mietinnössä esitetyillä perusteilla sitä mieltä, että perustuslaki ei tässä tapauksessa estäisi hallintopäätöksistä tehtyjen valitusten käsittelemistä yleisessä tuomioistuimessa.

Työryhmän asettamispäätöksen mukaan työryhmän tuli tehdä ehdotuksensa hallituksen esityksen muodossa. Asiaa käsitellessään työryhmä on kuitenkin päätenyt katsomaan, että tässä vaiheessa eri ratkaisuvaihtoehtojen tarkastelun kannalta on ollut tarkoituksenmukaisempaa poiketa perinteisestä hallituksen esityksen esittämistavasta sikäli, että työryhmän mietinnössä on käsitelty hallituksen esityksiin tavanomaisesti sisältyviä yleisperusteluja laajemmin eri ratkaisuvaihtoehtoja ja valintaa niiden välillä. Mietintöön on kuitenkin sisällytetty jatkovalmistelun pohjaksi hallituksen esityksen muotoon laaditut esityksen pääasiallista sisältöä, yksityiskohtaisia perusteluja sekä säännösehdotuksia koskevat jaksot.

Mietintöön sisältyy työryhmän jäsen Laineen eriävä mielipide ja jäsen Laukkasen lausuma.

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä kunnioittaen luovuttaa mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä

Marja-Leena Mansala

Kristina Björkvall

Seppo Laine

Sakari Laukkanen

Iiro Liukkonen

Antti Miettinen

Eva Nordman

Marja-Leena Rinkineva

Sirkku Seppälä

Jorma Waldén

Jussi Karttunen

Sisällysluettelo

Oikeusministeriölle

Sisällysluettelo

1. Johdanto
  - 1.1. Immateriaalioikeuksista
  - 1.2. Immateriaalioikeusasioiden käsittelystä
  - 1.3. Asian aikaisempi valmistelu

2. Nykyinen immateriaalioikeuksia koskeva kotimainen ja ulkomainen normisto
  - 2.1. Immateriaalioikeuksia koskeva aineellinen normisto
  - 2.2. Immateriaalioikeusasioiden käsittelyä koskeva normisto
    - 2.2.1. Kansallinen lainsäädäntö
    - 2.2.2. Euroopan unionin lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset

3. Muutostarpeet ja tavoitteet
  - 3.1. Yleistä
  - 3.2. Työryhmän toimeksianto
  - 3.3. Nykyiseen tuomioistuinjärjestelmään liittyvät kansalliset muutostarpeet
  - 3.4. Kansainvälisestä kehityksestä johtuvat muutostarpeet
  - 3.5. Uudistuksilla tavoiteltavat päämäärät
  - 3.6. Sidosryhmien näkemykset

4. Reunaehdot uudistuksille
  - 4.1. Työryhmän lähtökohdat
  - 4.2. Työryhmän tekemistä alustavista rajanvedoista

- 4.3. Kansainvälisestä sääntelystä ja kehityspiirteistä johtuvia reunaehtoja
  - 4.4. Suomen perustuslaista johtuvia näkökohtia
    - 4.4.1. Tuomioistuinjärjestelmän kahtiajako
    - 4.4.2. Oikeus muutoksenhakuun
  - 4.5. Tuomioistuinlaitoksen kehittämiseen liittyviä näkökohtia
5. Muutosten toteuttamisvaihtoehdot
- 5.1. Taustaa
  - 5.2. Riita- ja rikosasioiden keskittämiseen perustuva ratkaisu
  - 5.3. Riita-asioiden ja hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden keskittämiseen perustuva ratkaisu
  - 5.4. Kattavaan keskittämiseen perustuva ratkaisu
  - 5.5. Vaihtoehtoinen oikeuspaikka tekijänoikeusasioissa
  - 5.6. Eri vaihtoehtojen arviointia
6. Työryhmän ehdotus asioiden keskittämisen osalta
7. Eräistä esitykseen liittyvistä kysymyksistä
- 7.1. Esityksen vaikutukset
  - 7.2. Muista kysymyksistä

Liite 1 Immateriaalioikeuden nykytila

Liite 2 Ulkomaiden lainsäädäntö

Liite 3 Esityksen pääasiallinen sisältö, yksityiskohtaiset perustelut ja säännösehdotukset

Liite 4 Työryhmän jäsen Laineen eriävä mielipide

Liite 5 Työryhmän jäsen Laukkasen lausuma

Liite 1 Immateriaalioikeuden nykytila

1. Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1. Immateriaalioikeuden osa-alueet

1.1.1. Tekijänoikeus

1.1.2. Patenttioikeus

1.1.3. Hyödyllisyysmallioikeus

1.1.4. Kasvinjalostajanoikeus

1.1.5. Integroitujen piirien piirimallien suoja

1.1.6. Mallioikeus

1.1.7. Tavaramerkkioikeus

1.1.8. Toiminimioikeus

1.1.9. Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja

1.1.10. Suoja sopimatonta menettelyä vastaan

1.2. Muu lainsäädäntö

1.2.1. Verkkotunnuslaki

1.2.2. Oikeudenkäymiskaaren 7 luku

1.2.3. Laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-
asioissa

1.3. Immateriaalioikeusasioiden käsittelystä

1.3.1. Hallinnollinen prosessi

1.3.2. Siviiliprosessi

1.3.3. Rikosprosessi

1.3.4. Markkinaoikeusprosessi

1.4. Kehityshankkeita

2. Euroopan unionin lainsäädäntö

3. Kansainvälinen kehitys

Liite 2 Ulkomaiden lainsäädäntö

1. Ruotsi
2. Norja
3. Tanska
4. Saksa
5. Ranska

Liite 3

1. Esityksen pääasiallinen sisältö
2. Yksityiskohtaiset perustelut
3. Säännösehdotukset

Liite 4

Työryhmän jäsen Laineen eriävä mielipide

Liite 5

Työryhmän jäsen Laukkasen lausuma

1. Johdanto

1.1. Immateriaalioikeuksista

Aineettomat eli immateriaalioikeudet jaetaan perinteisesti tekijänoikeuteen ja teollisoikeuksiin. Varsinaisen kirjallisten ja taiteellisten teosten suojan lisäksi tekijänoikeuteen oikeudenalana kuuluvat tekijänoikeuden lähioikeudet. Teollisoikeuksiin luetaan puolestaan yleensä patenttioikeus, hyödyllisyysmallioikeus, kasvinjalostajanoikeus, integroidun piirin piirimallin suoja, mallioikeus, tavaramerkkioikeus, toiminimioikeus sekä maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja. Lisäksi teollisoikeuksiin laajassa mielessä on katsottu kuuluvan myös suoja sopimatonta menettelyä vastaan, johon luetaan vilpillisen kilpailun ehkäiseminen ja salassa pidettävän tiedon suoja.

Immateriaalioikeuden jakaminen eri osa-alueisiin ei merkitse sitä, että konkreettisessa tilanteessa kysymykseen tulisi vain yksi ainoa suojamuoto. Eri suojamuodot voivat ja usein myös esiintyvät päällekkäisinä siten, että yhtä ja samaa kohdetta suojataan useammalla suojamuodolla. Esimerkiksi tekijänoikeudellisesti suojattu tietokoneohjelmisto voi saada myös patenttisuojaa edellyttäen, että patentoitava kokonaisuus sisältää ratkaisun tekniseen ongelmaan. Samoin käytännössä yritystoiminnassa pyritään hyödyntämään koko immateriaalioikeuden tarjoamaa suojakenttää eli kytkemään yritystoiminnan eri osiin useampia suojamuotoja, kuten patentoidun tuotteen nimen suojaaminen tavaramerkillä.

Immateriaalioikeus on hyvin kansainvälinen oikeudenala. Immateriaalioikeuden alalla on jo 1800-luvun loppupuolelta lähtien solmittu kansainvälisiä sopimuksia, joilla on pyritty harmonisoimaan kansallisia suojajärjestelmiä. Tekijänoikeuden alalla keskeisin kansainvälinen sopimus on vuonna 1886 solmittu Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta (Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works; Bernin yleissopimus) ja teollisoikeuksien puolestaan vuodelta 1883 oleva

teollisoikeuden suojelemista koskeva Pariisin yleissopimus (Paris Convention for the Protection of Industrial Property; Pariisin yleissopimus).

Myös Euroopan unionin piirissä on pyritty harmonisoimaan jäsenmaiden kansallisia suojajärjestelmiä. Tämän ohella Euroopan unionin piirissä on kansallisten suojajärjestelmien rinnalle luotu itsenäiset, koko yhteisön kattavat järjestelmät yhteisömallista ja yhteisön tavaramerkistä sekä vaihtoehdoksi kansallisille kasvinjalostajanoikeuksille koko yhteisön kattava yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien järjestelmä. Lisäksi Euroopan unionissa on toteutettu maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja kahdella eri asetuksella.

Viime vuosien teknologisen kehityksen ja kansainvälistymisen myötä immateriaalioikeuksien käytännöllinen ja taloudellinen merkitys on kasvanut huomattavasti. Yleinen kehitys on kulkenut tavaroihin ja aineellisiin perushyödykkeisiin pohjautuvasta yhteiskunnasta palveluja ja aineettomia arvoja tuottavaan yhteiskuntaan. Lisäksi verkkoympäristö on mahdollistanut suojan kohteiden käyttötapojen huomattavan lisääntymisen, Erityisesti tekijänoikeuden merkitystä on korostanut myös se, että digitaalisessa ympäristössä tekijänoikeudellisesti suojatun aineiston kopiointi- ja levitysmahdollisuudet ovat tehokkaammat kuin koskaan aikaisemmin. Kansainvälisessä kaupassa immateriaalioikeudet ovatkin muodostuneet yritysten merkittäväksi kilpailutekijäksi.

Viimeksi mainittua kehitystä kuvastaa se, että immateriaalioikeudet ovat viime vuosina olleet aktiivisen huomion kohteina kansainvälisesti. Euroopan unionissa on viimeisen kymmene n vuoden aikana säädetty useita direktiivejä ja asetuksia eri immateriaalioikeuksien aloilta. Immateriaalioikeudet olivat esillä myös neuvoteltaessa Maailman kauppajärjestön (The World Trade Organization; WTO) perustamisesta, minkä tuloksena solmittiin WTO:n perustamissopimukseen liittyvä sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights; TRIPS-sopimus). Sopimuksella immateriaalioikeudet on kytketty osaksi kansainvälistä kauppapolitiikkaa.

1.2. Immateriaalioikeusasioiden käsittelystä

Edellä mainittu eri järjestelyin tapahtunut kansallisten immateriaalioikeusjärjestelmien kansainvälinen harmonisointi on koskenut ennen kaikkea aineellista lainsäädäntöä, esimerkiksi sopimuksia eri suojamuotojen osalta niiden oikeuksien haltijoille tuottaman suojan minimitasosta. Tosin esimerkiksi patenti- ja tavaramerkkioikeuden alalla on olemassa myös sopimuksia kansainvälistä rekisteröintiä koskevista järjestelyistä.

Erityisesti immateriaalioikeuksiin perustuvien riita- ja rikosasioiden käsittelyn järjestämisen osalta eri maiden järjestelmissä on eroavaisuuksia sen suhteen, onko kyseisten asioiden käsittely järjestetty mitenkään poikkeavaksi verrattuna muiden riita- ja rikosasioiden käsittelyyn.

Viimeksi mainittuun liittyen merkillepantavana piirteenä on kuitenkin todettava, että viime aikoina on joko toteutettu tai käynnistetty hankkeita immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn erikoistuneiden tuomioistuimien perustamiseksi.

1.3. Asian aikaisempi valmistelu

Immateriaalioikeusasioiden käsittelyä koskevat säännökset eivät ole olleet aikaisemmin kokonaisvaltaisen tarkastelun kohteena. Immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvien erityispiirteiden huomioon ottaminen on rajoittunut yksittäisten menettelyä koskevien erityissäännösten sisällyttämiseen kutakin suojamuotoa koskeviin erillislakeihin. Kun eri immateriaalioikeuksia koskevat lait on vielä säädetty hyvinkin eri aikoina, eri suojamuotoihin liittyvät menettelysäännökset eivät edes kirjoitusasultaan ole yhdenmukaisia.

Myöskään oikeudenkäyntiä koskevien yleisten uudistusten yhteydessä ei ole tarkasteltu immateriaalioikeuteen liittyviä erityispiirteitä. Esimerkiksi hallintolainkäytön uudistamista tarkastellut komitea totesi nimenomaisesti, että sen tehtävän ulkopuolelle jäi arvion tekeminen

sellaisesta patenttituomioistuimen perustamisesta Suomeen, jossa käsiteltäisiin sekä hallinto- että siviiliriita-asioita.¹

Kauppa- ja teollisuusministeriö tilasi 8.2.1999 oikeustieteen tohtori Rainer Oeschiltä selvityksen teollisoikeuksien prosessuaalisista säännöksistä. Selvitys valmistui helmikuussa 2000. Selvityksen mukaan prosessuaalisessa järjestelmässä ei havaittu suuria epäkohtia. Kuitenkin sekä lainsäädännön yksityiskohdissa että käytännön toiminnassa huomattiin kehitettävää. Selvitykseen ei kuitenkaan liittynyt esityksiä varsinaisiksi lainmuutoksiksi.

Suomen Teollisoikeudellinen Yhdistys ry ja Suomen AIPPI ry ovat useasti kiinnittäneet huomiota immateriaalioikeudellisten riita- ja rikosasioiden käsittelyyn ja sen uudistamiseen. Suomen Teollisoikeudellinen Yhdistys ry antoi oikeusministeri Johannes Koskiselle asiaa koskevan muistion toukokuussa 2003.

2. Nykyinen immateriaalioikeuksia koskeva kotimainen ja ulkomainen normisto

2.1. Immateriaalioikeuksia koskeva aineellinen normisto

Tekijänoikeudesta ja tekijänoikeuden lähioikeuksista säädetään tekijänoikeuslaissa (404/1961). Tekijänoikeuden kohteena on kirjallinen tai taiteellinen teos. Tekijänoikeuden lähioikeuksista keskeisimmät ovat puolestaan esittävän taiteilijan, äänitallenteen tuottajan, kuvatallenteen tuottajan, radio- ja televisioyrityksen, tietokannan tai luettelon valmistajan sekä valokuvaajan oikeudet. Lähioikeuksien suojan kohteena ei ole teos, vaan muu suoritus tai tuote: esittävän taiteilijan kohdalla teoksen esitys, äänitallenteen tuottajan ja kuvatallenteen tuottajan kohdalla laite, johon ääni tai kuva on otettu, radio- ja televisioyrityksen kohdalla

---

¹ Hallintolainkäyttökomitean mietintö. Komiteanmietintö 1985:48, s. 78.

lähetyks (signaali), tietokannan tai luettelon valmistajan kohdalla tietokanta tai luettelo sekä valokuvaajan kohdalla valokuva.

Suomessa ei ole olemassa teollisoikeuksia koskevaa kokoomalakea, jossa eri teollisoikeuksista olisi säädetty kootusti, vaan eri teollisoikeuksista säädetään kutakin suojaamuotoa koskevassa erillislaissa.

Patentista säädetään patenttilaissa (550/1967). Sen mukaan patenttioikeuden kohteena on keksintö, joka on uusi ja keksinnöllinen ja jota voidaan käyttää teollisesti. Voimassa oleva patenttilaki ei sisällä keksinnön määritelmää. Oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa keksintö on vakiintuneesti määritelty ratkaisuksi tiettyyn tekniseen ongelmaan.

Myös hyödyllisyysmallioikeuden kohteena on keksintö. Hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991, jäljempänä hyödyllisyysmallilaki) mukaan keksinnöllä tarkoitetaan teknistä ratkaisua, jota voidaan käyttää teollisesti. Pääpiirteissään hyödyllisyysmallilain keksinnön käsite vastaa patenttilaissa tarkoitettua keksintöä. Hyödyllisyysmallilla suojattavalta keksinnöltä ei kuitenkaan vaadita yhtä paljon keksinnöllisyyttä kuin patentoitavalta keksinnöltä.

Kasvinjalostajanoikeuden kohteena on kasvilajike. Kasvinjalostajanoikeudesta säädetään kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa (789/1992, jäljempänä kasvinjalostajalaki). Kasvinjalostajalaki ei sisällä kasvilajikkeen määritelmää. Vakiintuneesti kasvilajikkeella on kuitenkin ymmärretty tarkoitettavan kasvilajin viljelymuotoa.

Integroidun piirin piirimallin suojasta säädetään yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetussa laissa (32/1991, jäljempänä piirimallilaki). Piirimallilain suojan kohde on integroidun piirin valmistuksen perustana oleva piirimalli. Piirimallilla tarkoitetaan integroidun piirin osien kolmiulotteista sijoittelua, millä tavoin tahansa toteutettuna tai ilmaistuna. Integroidulla piirillä tarkoitetaan puolestaan virtapiiriä, jossa eri komponentit ja niiden liitännöt on sijoitettu puolijohdealustaan toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.

Mallioikeudesta säädetään mallioikeuslaissa (221/1971). Sen mukaan mallilla tarkoitetaan tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka ilmenee tuotteen tai sen koristelun piirteistä kuten linjoista, ääri viivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta tai materiaalista. Tuotteella puolestaan tarkoitetaan teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita, mukaan lukien osat, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi, sekä pakkaukset, pakkauksen ulkoasu, graafiset symbolit ja kirjasintyypit. Mallioikeuden suojan kohde on siis tavaran ulkomuodon esikuva, ei itse tavara. Mallisuoja annetaan tavaran ulkomuodon esikuvalle riippumatta siitä, onko ulkomuoto määräytynyt esteettisten vai käytännöllisten näkökohtien mukaan.

Tavaramerkillä tarkoitetaan myytäväksi tarjottavien tai muutoin elinkeinotoiminnassa liikkeeseen laskettavien tavaroiden tai palvelujen toisista tavaroista tai palveluista erottamiseksi käytettävää erityistä tunnusmerkkiä. Tavaramerkkilain (7/1964) mukaan rekisteröitävissä olevana tavaramerkkinä voi olla mikä tahansa merkki, joka voidaan esittää graafisesti ja jonka avulla elinkeinotoiminnassa liikkeeseen lasketut tavarat tai palvelut voidaan erottaa toisten tavaroista tai palveluista; tavaramerkkinä voi olla erityisesti sana mukaan lukien henkilönnimi, kuvio, kirjain, numero taikka tavaran tai sen päällyksen muoto.

Toiminimen tehtävänä on yksilöidä haltijansa yritys. Toiminimestä säädetään toiminimilaissa (128/1979). Sen mukaan toiminimellä tarkoitetaan nimeä, jota elinkeinonharjoittaja käyttää toiminnassaan.

Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suojasta ei Suomen lainsäädännössä ole varsinaisia erillisiä säännöksiä. Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suojasta on Euroopan unionissa annettu kaksi eri asetusta. Näiden asetusten mukaisten maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojaa (nimisuoja) sekä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden erityisluonteesta annettuja todistuksia koskevien järjestelmien täytäntöönpanemiseksi on annettu maa- ja metsätalousministeriön päätös maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimisuojusta (933/1995) sekä maa- ja metsätalousministeriön päätös maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden erityisluonnetta koskevista todistuksista (934/1995).

Edellä mainittujen lisäksi teollisuusosoikeuksiin luetaan laajassa mielessä myös vilpillisen kilpailun ehkäiseminen ja salassa pidettävän tiedon suoja. Näistä molemmista säädetään sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa (1061/1978, jäljempänä SopMenL). SopMenL 1 §:n mukaan elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä. Kyseisen yleislausekkeen lisäksi lain 2 ja 3 §:ään on sisällytetty erityissäännökset markkinoinnissa kielletyistä menettelytavoista. SopMenL 4 §:ssä säädetään puolestaan liikesalaisuuden, teknisen esikuvan ja teknisen ohjeen suojasta.

Immateriaalioikeuksilla on myös läheisiä yhtymäkohtia muuhun lainsäädäntöön. Tältä osin on ensinnäkin mainittavissa verkkotunnukset, joista Internet-tietoverkossa Suomen maatunnukseen päättyviin verkkotunnuksiin (fi- maatunnus) säädetään verkkotunnuslaissa (228/2003). Vaikka verkkotunnuksia ei lueta immateriaalioikeuden alaan kuuluviksi, niillä on läheisiä yhtymäkohtia etenkin tavaramerkkeihin ja toiminimiin.

Lisäksi markkinointia koskevilla SopMenL:n mukaisilla asioilla voi olla yhtymäkohtia kuluttajansuojalain (38/1978) mukaiseen markkinoinnin sääntelyyn. Viimeksi mainitusta konkreettisena osoituksena voi pitää sitä, että SopMenL 11 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuimen on lain 2 ja 3 §:n mukaisia asioita käsitellessään varattava kuluttaja-asiamiehelle tilaisuus tulla kuulluksi.

Eri immateriaalioikeudellisten suojamuotojen sisältöä on käsitelty perusteellisemmin jäljempänä mietinnön liitteessä 1.

Immateriaalioikeuden alalla on solmittu useita kansainvälisiä sopimuksia, joilla on pyritty harmonisoimaan kansallisia suojajärjestelmiä. Lisäksi myös Euroopan unionin lainsäädännöstä aiheutuu vaatimuksia immateriaalioikeuksia koskeville aineellisille normeille. Euroopan unionin lainsäädäntöä immateriaalioikeuden alalta sekä immateriaalioikeuden alalla solmittuja kansainvälisiä sopimuksia on käsitelty jäljempänä mietinnön liitteessä 1.

2.2. Immateriaalioikeusasioiden käsittelyä koskeva normisto

2.2.1. Kansallinen lainsäädäntö

Immateriaalioikeusasioiden käsittelyä koskevaa normistoa on perusteellisemmin käsitelty jäljempänä mietinnön liitteessä 1. Seuraavissa jaksoissa suoritettavan, eräiden immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyviä uudistustarpeita koskevien kysymysten tarkastelun pohjaksi on tässä yhteydessä tarkoitus luoda yleiskuva nykyisestä immateriaalioikeusasioiden käsittelyä koskevasta normistosta.

Suojan saaminen ja hallinnollinen mitättömyys

Tekijänoikeus ja tekijänoikeuden lähioikeudet ovat voimassa suoraan lain nojalla. Suojan saaminen ei siten edellytä hakemusta ja siihen liittyviä viranomaistoimenpiteitä, esimerkiksi rekisteröintiä, eikä muitakaan muodollisuuksia.

Sen sijaan teollisoikeuksien osalta lähtökohtana on, että oikeuden saaminen perustuu hakemuksesta tapahtuvaan rekisteröintiin. Patentin, hyödyllisyysmallin, piirimallin, mallin ja tavaramerkin osalta rekisteriviranomaisena toimii patentti- ja rekisterihallitus (PRH).

Toiminimi puolestaan rekisteröidään kaupparekisteriin, jona myös toimii PRH.

Kasvinjalostajanoikeuden osalta rekisteriviranomaisena toimii maa- ja metsätalousministeriön asettama kasvilajikelautakunta.

Rekisteröinnin osalta noudatettavasta menettelystä säädetään asianomaisissa teollisoikeuslaeissa sekä niitä täydentävissä asetuksissa. Poikkeuksen tästä muodostaa toiminimi, jonka osalta noudatettavasta rekisteröintimenettelystä säädetään kaupparekisterilaissa (129/1979).

Päätökseen, jolla PRH on hylännyt patentin, hyödyllisyysmallin, piirimallin, mallin, tavaramerkin tai toiminimen saamista koskevan hakemuksen taikka ratkaissut rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen, haetaan muutosta valittamalla PRH:n yhteydessä toimivaan PRH:n valituslautakuntaan. Valitusmenettelystä ja asian käsittelystä PRH:n valituslautakunnassa säädetään patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992) ja asetuksessa (800/1992). Lisäksi hallintolainkäyttölaki (586/1996) sisältää yleisiä muutoksenhakuun liittyviä säännöksiä.

PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Käsiteltäessä patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta tai piirimallia koskevia asioita korkeimmassa hallinto-oikeudessa on niiden käsittelyssä oltava osallisena laissa säädetyn tuomionvoivan jäsenmäärä lisäksi kaksi yli-insinöörineuvosta asiantuntijajäsenenä. Tasavallan presidentin kolmeksi vuodeksi kerrallaan nimittämien yli-insinöörineuvosten tulee olla teknillisen korkeakoulun loppututkinnon suorittaneita ja patenttiasioihin perehtyneitä.

Kasvilajikelautakunnan kasvinjalostajanoikeuden rekisteröintiä koskevaan lopulliseen päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Mahdollisuus vaatia teollisoikeuksien rekisteröinnin julistamista mitättömäksi on lähtökohtaisesti järjestetty tapahtuvaksi sitä tarkoittavan kanteen perusteella yleisissä tuomioistuimissa (ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin käräjäoikeudessa). Hyödyllisyysmallin ja piirimallin osalta rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen käsittely kuuluu kuitenkin rekisteriviranomaiselle (PRH), jonka lopulliseen ratkaisuun on mahdollista hakea muutosta valittamalla PRH:n valituslautakuntaan ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Immateriaalioikeudelliset riita-asiat

Immateriaalioikeudellisten riita-asioiden käsittely kuuluu pääsääntöisesti yleisille tuomioistuimille. Tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien riita-asioiden käsittelyä ei pääsääntöisesti ole keskitetty, vaan niiden oikeuspaikka määräytyy oikeudenkäymiskaaren 10 luvun yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaan.

Sen sijaan teollisoikeudellisista asioista patentti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, malli-, tavaramerkki- ja toiminimi- sekä kasvinjalostajanoikeutta koskevien riita-asioiden käsittely on pääsääntöisesti keskitetty Helsingin käräjäoikeuteen. SopMenL:iin perustuvat vahingonkorvausvaatimuksia koskevat kanteet kuuluvat yleisissä tuomioistuimissa käsiteltäviksi. Niiden osalta oikeuspaikka määräytyy, tekijänoikeusasioiden tavoin, oikeudenkäymiskaaren 10 luvun yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaan.

Immateriaalioikeudellisten riita-asioiden käsittelyyn yleisissä alioikeuksissa noudatetaan pääsääntöisesti, mitä oikeudenkäymiskaassa säädetään riita-asioiden käsittelystä. Ainoastaan patentti-, hyödyllisyysmalli- ja piirimalliasioiden osalta sisältyy asianomaisiin teollisoikeuslakeihin muutamia käsittelyä koskevia erityissäännöksiä.

Käsiteltäessä patentti-, hyödyllisyysmalli- ja piirimalliasioita Helsingin käräjäoikeudessa käräjäoikeudella tulee olla apunaan kaksi sen kutsumaa teknisen alan asiantuntijaa, joiden on annettava lausunto tuomioistuimen heille tekemistä kysymyksistä. Asiantuntijat eivät ole tuomioistuimen jäseniä. Heillä on oikeus tehdä kysymyksiä asianosaisille ja todistajille. Tämän lisäksi patenttilakiin sisältyy erityissäännös, jonka mukaan tuomioistuimen tulee patentin mitättömäksi julistamista koskevissa asioissa hankkia patenttiviranomaisen lausunto. Vastaavaa velvollisuutta tuomioistuimelle ei ole säädetty muissa patenttiasioissa, mutta tuomioistuin kuitenkin voi, mikäli katsoo siihen olevan aihetta, hankkia sanotun lausunnon.

Käräjäoikeuden tuomioon voi hakea muutosta valittamalla hovioikeuteen. Hovioikeuden tuomioon saa puolestaan hakea muutosta edelleen valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Immateriaalioikeudellisten riita-asioiden käsittelystä hovioikeudessa tai korkeimmassa oikeudessa ei ole olemassa erityissäännöksiä.

SopMenL:n mukaiset kieltoasiat

SopMenL:n nojalla määrättävät vilpillisen kilpailun ehkäisemiseen ja liikesalaisuuksien suojaan liittyvät kiellot käsittelee ja ratkaisee markkinaoikeus. Markkinaoikeus ei sen sijaan ole toimivaltainen käsittelemään vahingonkorvauskysymyksiä, vaan edellä todetuin tavoin SopMenL:iin perustuva vahingonkorvauskanne on nostettava yleisessä alioikeudessa.

Markkinaoikeuden käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi kuuluvien vilpillisen kilpailun ehkäisemiseen ja liikesalaisuuksien suojaan liittyvien SopMenL:n mukaisten kieltoasioiden käsittelyn osalta on SopMenL:ssa säädetyn lisäksi voimassa, mitä säädetään markkinaoikeuslaissa (1527/2001) sekä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa (1528/2001). Viimeksi mainitussa laissa on puolestaan viittaussäännös, jonka mukaan asian käsittelyssä noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä oikeudenkäynnistä riita-asioissa säädetään.

SopMenL:n mukaan määrättävien kieltojen osalta markkinaoikeuden päätösvaltainen kokoonpano koostuu kolmesta lainoppineesta tuomarista. Näiden lainoppineiden tuomareiden ohella kokoonpanoon voi kuulua myös sivutoimisia asiantuntijajäseniä, jotka valtioneuvosto on määrännyt tehtävänsä neljän vuoden toimikaudeksi kerrallaan. SopMenL:n mukaisissa kieltoasioissa asiantuntijajäsenten käyttäminen on säädetty harkinnanvaraiseksi. Mikäli asiantuntijajäseniä käytetään, heitä voi olla kokoonpanossa yhdestä kolmeen.

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Menettelyyn valituslupaa haettaessa ja asiaa käsiteltäessä sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä muutoksenhausta hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemissä asioissa.

Immateriaalioikeudelliset rikosasiat

Immateriaalioikeudellisten rikosasioiden käsittely kuuluu yleisille tuomioistuimille.

Tekijänoikeudellisten riita-asioiden tavoin myöskään tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien rikosasioiden käsittelyä ei ole keskitetty, vaan niiden oikeuspaikka määräytyy oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (ROL) 4 luvun säännösten mukaan.

Teollisoikeudellisista asioista patenti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, malli-, tavaramerkki- ja toiminimi- sekä kasvinjalostajanoikeutta koskevien rikosasioiden käsittely on pääsääntöisesti keskitetty tai, kuten jäljempänä mietinnön liitteessä 1 tuodaan esiin, ainakin tarkoitettu keskittää Helsingin kärjäoikeuteen. Syytteet SopMenL:ssa tarkoitetuista rikkomuksista kuuluvat yleisissä tuomioistuimissa käsiteltäviksi. Niiden osalta oikeuspaikka määräytyy, tekijänoikeusasioiden tavoin, ROL 4 luvun säännösten mukaan.

Sen paremmin tekijänoikeuslainsäädäntöön kuin eri teollisoikeuksia koskeviin teollisoikeuslakeihinkaan ei sisälly erityisesti rikosprosessia koskevia erityissäännöksiä. Immateriaalioikeudellisten rikosasioiden käsittelyyn yleisissä alioikeuksissa noudatetaan siten pääsääntöisesti, mitä rikosasioiden käsittelystä säädetään ROL:ssa sekä ROL:iin sisältyvän viittaussäännöksen nojalla oikeudenkäymiskaassa.

Edellä immateriaalioikeudellisten riita-asioiden yhteydessä patenti-, hyödyllisyysmalli- ja piirimalliriita-asioiden osalta mainittu säännös teknisten asiantuntijoiden käyttämisestä kärjäoikeudessa soveltuu kuitenkin ainakin rikosasioihin, joissa on kysymys patenttilain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettusta patenttirikkomuksesta, hyödyllisyysmallilain 39 §:n 1 momentissa tarkoitettusta hyödyllisyysmallirikkomuksesta sekä piirimallilain 35 §:ssä tarkoitettusta piirimallirikkomuksesta. Sen sijaan jossain määrin tulkinnanvaraisena on nykyisellään pidettävä sitä, soveltuuko säännös myös käsiteltäessä tahallisia patentin, hyödyllisyysmallin tai piirimallin loukkauksia rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuina teollisoikeusrikoksina.

Muutoksenhausta käräjäoikeuden tuomioon rikosasioissa sisältyy ROL:iin lähinnä viittaus oikeudenkäymiskaaren säännöksiin. Käräjäoikeuden tuomiosta valittamiseen hovioikeuteen ja edelleen korkeimpaan oikeuteen soveltuu siten, mitä edellä riita-asioiden osalta on esitetty.

Immateriaalioikeudellisten rikosasioiden käsittelystä hovioikeudessa tai korkeimmassa oikeudessa ei ole olemassa erityissäännöksiä.

Immateriaalioikeusasioihin liittyvät oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiset turvaamistoimiasiat sekä todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetun lain mukaiset asiat

Turvaamistoimi on yleensä määritelty toimenpiteeksi, jonka tarkoituksena on ennakolta ja väliaikaisesti turvata sellaisen todennäköisesti oikeutetun vaateen toteutuminen, joka on oikeudenkäynnin kohteena tai jonka tuleminen oikeudenkäynnin tai täytäntöönpanon kohteeksi on odotettavissa.

Turvaamistoimista säädetään oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa. Luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään niistä tilanteista, joissa tuomioistuin voi määrätä vastapuolen omaisuutta pantavaksi takavarikkoon. Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä säädetään puolestaan niin sanotusta yleisestä turvaamistoimesta, jonka perusteella tuomioistuin voi sakon uhalla kieltää vastapuolta tekemästä jotakin tai ryhtymästä johonkin, määrätä vastapuolen sakon uhalla tekemään jotakin, oikeuttaa hakijan tekemään tai teettämään vastapuolen kustannuksella jotakin, määrätä vastapuolen omaisuutta pantavaksi toimitsijan haltuun ja hoitoon tai määrätä jostakin muusta toimenpiteestä, joka on tarpeen hakijan oikeuden turvaamiseksi.

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa tarkoitettua turvaamistoimesta päättää yleinen tuomioistuin. Luvun 4 §:n mukaan turvaamistointa koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, jossa hakijan vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian oikeudenkäynti on vireillä. Jos pääasian käsittely on päättynyt eikä muutoksenhakua tai vastauksen antamista varten säädetty

aika ole kulunut umpeen, turvaamistointa koskevan asian käsittelee pääasiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin. Jos oikeudenkäyntiä ei ole vireillä, toimivaltainen tuomioistuin määräytyy oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten perusteella.

Suomea velvoittavan TRIPS-sopimuksen 50 artiklassa säädetään muun ohessa, että oikeusviranomaisilla tulee olla oikeus määrätä nopeista ja tehokkaista turvaamistoimenpiteistä, jotka tähtäävät olennaisen todistusaineiston turvaamisen, milloin rikkomusta on aihetta epäillä. Sen varmistamiseksi, että todistusaineisto voidaan turvata kyseisessä artiklassa määrätyllä tavalla myös teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa, on säädetty laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa (344/2000), jäljempänä todistelunturvaamislaki.

Todistelunturvaamislaissa säädettyjen edellytysten ollessa käsillä tuomioistuin voi todistelun turvaamiseksi määrätä, että sellainen aineisto, jolla voidaan olettaa olevan todisteena merkitystä lain soveltamisalaan kuuluvassa riita-asiassa, pannaan takavarikkoon. Takavarikon lisäksi tai sen sijasta tuomioistuin voi määrätä muusta, ei kuitenkaan takavarikkoa ankarammasta toimenpiteestä, joka on todistusaineiston hankkimiseksi tai säilyttämiseksi tarpeen.

Todistelunturvaamislaissa ei ole erityistä säännöstä todistelun turvaamista koskevien asioiden oikeuspaikasta. Hallituksen esityksessä laiksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa (HE 119/1999 vp s. 7) toimivaltaisen tuomioistuimen on todettu määräytyvän oikeudenkäymiskaaren 10 luvun ja teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien säännösten mukaan, minkä lisäksi tulee soveltaa oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 §:n säännöstä. Sen mukaan, jos pääasia on jo vireillä, turvaamistointa koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, jossa hakijan vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian oikeudenkäynti on vireillä. Jos pääasian käsittely on päättynyt eikä muutoksenhakua tai vastauksen antamista varten säädetty aika ole kulunut umpeen, turvaamistointa koskevan asian käsittelee pääasiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin. Jos oikeudenkäyntiä ei ole vireillä, toimivaltainen tuomioistuin on se tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään pääasiaa.

2.2.2. Euroopan unionin lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset

Niin Euroopan unionin lainsäädännön kuin kansainvälisten sopimusten kautta tapahtunut kansallisten immateriaalioikeusjärjestelmien harmonisointi on koskenut ennen kaikkea eri immateriaalioikeudellisten suojamuotojen aineellista lainsäädäntöä ja siten eri suojamuotojen sisällöllistä yhdenmukaistamista.

Poikkeuksen edellä mainittuun ovat lähinnä muodostaneet esimerkiksi patenti- ja tavaramerkkioikeuden alalla tehdyt sopimukset kansainvälistä rekisteröintiä koskevista järjestelyistä. Sen sijaan harmonisointi ei ole perinteisesti koskenut toimenpiteitä, joilla pyrittäisiin turvaamaan eri immateriaalioikeudellisten suojamuotojen suoja-oikeudenhaltijoille ja takaamaan näin immateriaalioikeuksien noudattaminen myös käytännössä.

Kuitenkin viime aikoina sekä Euroopan unionin piirissä että maailmanlaajuisesti kysymys immateriaalioikeuden noudattamisen varmistamisesta käytännössä on ollut yhä suuremman huomioon kohteena.

WTO:n perustamissopimuksen liitteenä olevassa TRIPS-sopimuksessa jäsenvaltioille on asetettu velvollisuus varmistaa tehokkaat toimenpiteet sopimuksessa tarkoitettujen immateriaalioikeuksien loukkauksia vastaan. Euroopan unionin piirissä on puolestaan 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta (2004/48/EY, enforcement-direktiivi). Direktiivillä on pyritty antamaan TRIPS-sopimusta yksityiskohtaisempia säännöksiä immateriaalioikeuksien noudattamisen varmistamisesta. Enforcement-direktiivi tulee implementoida kansalliseen lainsäädäntöön 29.4.2006 mennessä.

3. Muutostarpeet ja tavoitteet

3.1. Yleistä

Vaikka kaikilta osin aivan täsmällisten lukumäärätietojen esittäminen ei olekaan mahdollista, niin lukumääräisesti tarkastellen voidaan sanoa, että immateriaalioikeusasioiden osalta kysymys on varsin pienestä asiaryhmästä.

PRH:n valituslautakunnan ratkaistavaksi on 1998–2003 tullut vuosittain 34–42 patenttiasiaa (yhteensä 230 asiaa), 4–14 hyödyllisyysmalliasiaa (yhteensä 39 asiaa), 97–172 tavaramerkkiasiaa (yhteensä 810 asiaa) sekä 2–22 mallioikeusasiaa (yhteensä 72 asiaa). Kaupparekisteriasioden määrä on rajoittunut vuosittain enimmillään muutamaan kappaleeseen.

Valituslautakunnan käsittelyaikojen keskiarvo on viime vuosina väitteeseen perustuvissa valituksissa ollut patenttiasioissa osalta hieman alle vuoden, hyödyllisyysmalliasioissa noin 7–8 kuukautta sekä tavaramerkkiasioissa lähes kaksi vuotta.

Edellä mainittu lukumäärätietojen esittämisen vaikeus koskee ennen kaikkea käräjäoikeuksia, joiden osalta täsmällisten tietojen esittäminen ei ole mahdollista jo juttujen tilastointiin liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi.

Työryhmän teettämän selvityksen perusteella tekijänoikeusriita-asioita on tullut vuosina 1998–2003 vireille yhteensä 91 kappaletta, joista 74 on pantu vireille Helsingin käräjäoikeudessa. Tekijänoikeusrikosasioita on vastaavana aikana tullut vireille yhteensä 46 kappaletta, joista kahdeksan on pantu vireille Helsingin käräjäoikeudessa.

Teollisoikeudellisten asioiden osalta Helsingin käräjäoikeuden ratkaistavaksi on vuosina 1998–2003 saapunut yhteensä 103 patentti- ja hyödyllisyysmalliriita-asiaa, 12 työsuhdekeksintöriita-asiaa, 15 mallioikeusriita-asiaa, 295 tavaramerkkiriita-asiaa, 56 toiminimiriita-asiaa sekä 9 SopMenL:n mukaista riita-asiaa. Lisäksi Helsingin

käräjäoikeudessa on kyseisenä aikana tullut vireille yhteensä 7 muuta aineettomia oikeuksia koskevaa riitaa. Rikosasioita Helsingin käräjäoikeudessa on puolestaan tullut vireille yhteensä 22 kappaletta (6 teollisoikeusrikosasiaa ja 16 tavaramerkkirikkomusasiaa).

Tekijänoikeutta koskevien riita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika on viime vuosina vaihdellut alle yhdeksästä kuukaudesta hieman yli kahteen vuoteen. Teollisoikeudellisten riita-asioiden keskimääräisten käsittelyaikojen vaihtelu on ollut vieläkin huomattavampaa. Lyhyimmät käsittelyajat ovat olleet toiminimiasioissa, joissa ne ovat vaihdelleet kuudesta kuukaudesta hieman yli vuoteen. Pisimmät käsittelyajat ovat olleet keksintöjä koskevissa asioissa, joissa ne ovat vaihdelleet vajaasta noin 1½ vuodesta vajaaseen kolmeen vuoteen.

SopMenL:n mukaisia kieltoratkaisuja on 1998–2003 annettu (helmikuun 2002 loppuun saakka toimineen markkinatuomioistuimen ja 1.3.2002 lukien markkinaoikeuden toimesta) vuosittain 14–24 kappaletta (yhteensä 117 ratkaisua).

Edellä mainitun immateriaalioikeusasioiden lukumääräisen vähäisyyden vastapainoksi on todettava, että tuomioistuimiin päätyvissä immateriaalioikeusasioissa on usein kysymys huomattavista taloudellisista intresseistä. Osaltaan tähän on vaikuttanut, edelläkin selostettu, viime vuosien kehityksen myötä tapahtunut immateriaalioikeuksien käytännöllisen ja taloudellisen merkityksen huomattava kasvaminen.

Aivan oman erityispiirteensä teollisoikeuksille antaa kuitenkin jo niiden luonne. Ne ovat yksinoikeuksia, joiden ydinsisältönä on kiello-oikeus, toisin sanoen oikeudenhaltijan oikeus kieltää toisia elinkeinotoiminnassaan käyttämästä hyväkseen oikeudenhaltijalle kuuluvaa patenttia, mallioikeutta tms. teollisoikeutta ja tarvittaessa tuomioistuimen myötävaikutuksella puuttua toisen elinkeinotoimintaan. Myös tekijänoikeudessa on kysymys yksinoikeudesta. Tekijänoikeuslaissa yksinoikeuden sisältö on muotoiltu eri tavalla kuin teollisoikeuksia koskevissa laeissa.

Edellä mainittu immateriaalioikeuksien erityisen luonteen merkityksestä tulee esiin myös siinä, että ilman sanotun peruslähdekohdan ymmärtämistä ja sen kautta tapahtuvaa

immateriaalioikeusjärjestelmän sisäistämistä koko immateriaalioikeuksien tuottaman suojan turvaaminen käytännössä voi jäädä vaillinnaiseksi.

3.2. Työryhmän toimeksianto

Oikeusministeriön asettamispäätöksen mukaan työryhmän tulee selvittää immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset niin, että immateriaalioikeusasiat käsitellään asialähtöisesti tarkoituksenmukaisessa ratkaisuelimessä siten, että mahdollisuuksien mukaan kaikki kyseisiä oikeuksia koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset käsitellään samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä. Toimeksiannon mukaan toimivaltasääntelyn tulee olla sellainen, että se turvaa asiantuntevan käsittelyn ja ratkaisutoiminnan.

Toimeksiannon mukaan tarkastelun tulee koskea kaikkia immateriaalioikeuksia. Työryhmän tulee tarkastella myös kaikkia menettelyvaiheita ja –lajeja, kuten oikeuksien saamiseen, toteamiseen, luovuttamiseen ja lakkaamiseen samoin kuin oikeuksien toteuttamiseen ja loukkaamiseen liittyviä oikeussuojakeinoja.

Käsittely tulee järjestää niin, että menettely tarjoaa asianmukaiset oikeusturvatakeet. Asiat tulee siten käsitellä tuomioistuimessa, tai jos jokin käsittelyvaihe tapahtuu muussa toimielimessä, on turvattava muutoksenhakumahdollisuus tuomioistuimeen.

Toimeksiannossa on lisäksi todettu, että työryhmän tulee kiinnittää huomiota myös käsittelykokoonpanoa koskeviin kysymyksiin.

3.3. Nykyiseen tuomioistuinjärjestelmään liittyvät kansalliset muutostarpeet

Teollisoikeusasioiden kahtiajako

Teollisoikeuksien alalla immateriaalioikeuden suojajärjestelmän luonteenomaisena piirteenä voidaan pitää suojajärjestelmän organisatorista jakautumista rekisteriviranomaisiin ja yleisiin tuomioistuimiin. Immateriaalioikeuden suojajärjestelmä on järjestetty siten, että kysymys teollisoikeuksien myöntämisestä kuuluu rekisteriviranomaisten ratkaistavaksi hallinnollisessa menettelyssä. Rekisteriviranomaisten päätöksistä on puolestaan mahdollista hakea muutosta valittamalla viime kädessä korkeimpaan hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttöasiana. Teollisoikeuksien loukkausta ja mitättömyyttä koskevien asioiden käsittely kuuluu pääsääntöisesti riita-asiana yleisille tuomioistuimille (ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin käräjäoikeudelle).

Mainittua teollisoikeudellisten asioiden käsittelyn jakautumista voidaan pitää tietyssä mielessä jo periaatteellisesti ongelmallisena. Sekä teollisoikeuksien myöntämisen että mitättömäksi julistamisen yhteydessä joudutaan usein ottamaan kantaa aivan samoihin aineellisiin lain soveltamiskysymyksiin (esimerkiksi kysymyksiin uutuudesta ja keksinnöllisyydestä patenttien osalta sekä kysymyksiin erottamiskyvystä ja sekoitettavuudesta tavaramerkkien osalta), jopa aivan saman aineiston perusteella. Kun kysymykset teollisoikeuksien myöntämisestä ja mitättömäksi julistamisesta kuuluvat nykyisin viime kädessä eri tahoille (korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja vastaavasti korkeimmalle oikeudelle), merkitsee sanottu riskiä siitä, että oikeuskäytäntö alalla voi muodostua epäyhtenäiseksi.

Ylimpien tuomioistuinten rinnakkaisen toimivallan ongelmallisuuteen on kiinnitetty huomiota, kokonaan eri oikeudenalaan liittyen, myös valtioneuvoston asettaman Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean mietinnössä (KM 2001:9). Mietintöön sisältyy luonnos hallituksen esitykseksi vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi, jonka säätämisympäristöstä koskevassa jaksossa lausutaan muun ohessa seuraavaa:

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Perustuslain 98 §:ssä säädetään tuomioistuinlaitoksen rakenteesta. Sen mukaan yleisiä tuomioistuimia ovat korkein oikeus, hovioikeudet ja käräjäoikeudet. Yleisiä hallintotuomioistuimia ovat korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet. Tuomiovaltaa erikseen määrättyillä toimialoilla käyttävistä erityistuomioistuimista säädetään lailla. Ylimpien tuomioistuinten tehtävistä säädetään perustuslain 99 §:ssä.

Sen mukaan ylintä tuomiovaltaa riita- ja rikosasioissa käyttää korkein oikeus sekä hallintolainkäyttöasioissa korkein hallinto-oikeus.

Toimeentuloturva-asioissa on kysymys laissa säädetyistä toimeentuloturvaetuuksista, joiden myöntämiseen liittyy julkisen vallan käyttöä. Toimeentuloturvaetuuksia koskevien yksittäisten päätösten tekeminen on luonteeltaan hallintomenettelyä. Niihin liittyvät oikeudelliset kysymykset ovat pääosin hallinto-oikeudellisia, vaikka niillä saattaa olla liittymiä myös muihin oikeudenaloihin, erityisesti työoikeuteen ja vahingonkorvausoikeuteen.

Toimeentuloturva-asiat ovat muutoksenhakuvaiheessa luonteeltaan hallintolainkäyttöasioita, joissa ylintä tuomiovaltaa käyttää perustuslain 99 §:n mukaan korkein hallinto-oikeus. Ehdotuksen mukaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle annettaisiin toimivalta vakuutuslainsäädännön lainvoimaisen päätöksen purkamiseen vakuutuslainsäädännössä tapahtuneen menettelyvirheen perusteella. Tämä turvaisi korkeimman hallinto-oikeuden mahdollisuuksia huolehtia hallintolainkäytön menettelyn yhdenmukaisuudesta myös toimeentuloturva-asioissa.

Tapaturvavakuutusasioissa, sotilasvamma-asioissa ja rikosvahinkojen korvaamista valtion varoista koskevissa asioissa ei enää olisi mahdollisuutta hakea muutosta valittamalla tai ylimääräisellä muutoksenhakukeinolla korkeimmalta oikeudelta. Tätä mahdollisuutta ei ehdoteta säilytettäväksi, sillä ylimpien tuomioistuinten rinnakkainen tai jakautunut toimivalta toimeentuloturva-asioissa olisi käytännössä ongelmallinen.²

Myös teollisoikeuksien suojajärjestelmän käytännön järjestämisen kannalta tarkasteltuna kahtiajakoa hallintolainkäyttöasioihin ja yleisen tuomioistuimen käsiteltäviin asioihin voidaan pitää ongelmallisena. Immateriaalioikeus on kokonaisuudessaan kenties yksi eniten erityisasiantuntemusta vaativista oikeudenaloista. Vuositasolla kaikkia immateriaalioikeudellisia asioita on kuitenkin varsin vähän. Tästä johtuen nykyinen teollisoikeudellisten asioiden jakaminen eri tuomioistuinhaaroihin merkitsee tuomioistuinlaitoksen piirissä olevan immateriaalioikeudellisen asiantuntemuksen pirstomista.

Nykyinen teollisoikeusasioiden käsittelyn hajauttava järjestelmä sekä asioiden lukumääräisesti vähäinen joukko eivät tue sitä, että asiantuntemusta voitaisiin nykyisessä tuomioistuinjärjestelmässä tehokkaasti kehittää ja syventää.

Edellä mainittuun kahtiajakoon liittyvänä erityisenä konkreettisena ongelmaryhmänä on lisäksi mainittava niin sanottujen rinnakkaisten prosessien tilanteet. Patentin ja tavaramerkin

osalta niiden loukkaukseen perustuva kanne on mahdollista laittaa vireille heti patentin ja vastaavasti tavaramerkin rekisteröimisen jälkeen tilanteessa, jossa määräaika väitteen tekemiselle patentin ja vastaavasti tavaramerkin rekisteröintiä vastaan on avoinna.

Loukkauskanteen osalta varsin tavanomainen puolustuskeino on, että väitetty loukkaaja esittää mitättömyysväitteen ja nostaa tätä tarkoittavan vastakanteen. Käsillä voi näin ollen olla tilanne, jossa samaan aikaan on vireillä sekä väite patentin ja vastaavasti tavaramerkin rekisteröintiä vastaan PRH:ssa että patentin ja vastaavasti tavaramerkin mitättömäksi julistamista koskeva oikeudenkäynti Helsingin käräjäoikeudessa.

Hyödyllisyysmallin ja piirimallin osalta tilanne on puolestaan se, että koko niiden voimassaoloajan on mahdollista, että loukkaus- ja mitättömyyskysymykset joudutaan käsittelemään eri viranomaisissa ja eri oikeudenkäyntimenettelyä noudattaen.

Hyödyllisyysmallin ja piirimallin mitättömäksi julistamista koskevien vaatimusten käsittely kuuluu rekisteriviranomaiselle, kun taas hyödyllisyysmallin ja vastaavasti piirimallin loukkaukseen perustuvat kanteet käsitellään ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin käräjäoikeudessa.

Teollisoikeudellisten riita- ja rikosasioiden käsittelyyn liittyvät muutostarpeet

Teollisoikeudellisista asioista patenti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, malli-, tavaramerkki- ja toiminimi- sekä kasvinjalostajanoikeutta koskevien riita- ja rikosasioiden käsittely on valtaosin keskitetty, tai ainakin tarkoitettu keskittää, Helsingin käräjäoikeuteen.

Riita-asioiden osalta kuitenkin ainoastaan kasvinjalostajalaissa keskittäminen Helsingin käräjäoikeuteen on suoritettu sikäli kattavasti, että lakiin on sisällytetty yleisluontoinen säännös, jonka mukaan laillinen tuomioistuin kasvinjalostajalain nojalla käsiteltävissä asioissa on Helsingin käräjäoikeus. Muissa edellä mainittuja teollisoikeuksia koskevissa laeissa oikeuspaikkasäännökset on sen sijaan muotoiltu siten, että ne sisältävät tyhjentävän luettelon asioista, joiden käsitteleminen on säädetty kuuluvaksi Helsingin käräjäoikeuden toimivaltaan.

---

² Toimeentuloturvan muutoksenhaku. Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean mietintö 2001:9, s. 224.

Voidaankin esittää, että ainakaan kaikissa viimeksi mainituissa laeissa keskittämistä ei periaatteessa ole suoritettu yhtä täydellisesti kuin kasvinjalostajalaissa (esimerkiksi asioita, jotka tarkoittavat rangaistuksen tuomitsemista patenttia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta ja vastaavasti piirimallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä, ei ole mainittu patentti- ja vastaavasti piirimallilain oikeuspaikkasäännösten luetteloissa). Käytännössä tällaisia tapauksia, joissa olisi ollut kyse oikeuspaikkasäännösten ulkopuolelle jäävistä asioista, ei liene kuitenkaan juuri esiintynyt.

Rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen teollisoikeusrikosjuttujen oikeuspaikasta ei rikoslaissa ole erityistä säännöstä eikä myöskään viittausta eri teollisoikeuslakien oikeuspaikkasäännöksiin. Hallituksen esityksessä rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi on sinänsä todettu, että voimassa olevien patentti-, hyödyllisyysmalli-, kasvinjalostaja-, piirimalli-, malli- sekä tavaramerkkilakien säännösten tuomioistuimen toimivallasta yksinoikeuden loukkaamiseen perustuvissa asioissa on katsottu tarkoittavan ilman eri mainintaakin kaikkia tahallisia yksinoikeuden loukkauksia, myös rikosasioita, ja että rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen teollisoikeusrikoksia koskevien syyteasioiden oikeuspaikka olisi siten aina Helsingin käräjäoikeus. Kysymys rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen teollisoikeusrikosjuttujen oikeuspaikasta on kuitenkin käytännössä aiheuttanut epäselvyyttä.

Edellä mainittu keskittäminen koskee ainoastaan asianomaisiin teollisoikeuslakeihin perustuvia riita- ja rikosasioita. Käytännössäkin merkittävän asiakokonaisuuden, mitä keskittäminen ei sen sijaan koske, muodostavat teollisoikeuksiin liittyvät sopimusriidat.

Nykyisen lainsäädännön valossa kenties ongelmallisimpana teollisoikeusasioiden käsittelyyn liittyvänä piirteenä on pidettävä SopMenL:n mukaisten vilpillisen kilpailun ehkäisemistä ja salassa pidettävän tiedon suojaa koskevien asioiden käsittelyn järjestämistä. Vaikka SopMenL:n soveltamisessa ja sen mukaisessa vilpillisen kilpailun ehkäisemisessä on kysymys lähtökohtaisesti eri asiasta kuin esimerkiksi tavaramerkkilain soveltamisessa ja sen mukaisessa tavaramerkin tuottaman yksinoikeuden suojassa, vilpillisen kilpailun

ehkäisemisellä ja tunnusmerkkien suojalla on kuitenkin yhtymäkohtia, jotka puoltavat voimakkaasti sitä, että SopMenL:n mukaista vilpillisen kilpailun ehkäisemistä sekä tunnusmerkin loukkausta tarkoittava prosessi olisi mahdollista nostaa samassa tuomioistuimessa.

Nykyisellään varsin yleistä kuitenkin on, että joko samanaikaisesti tai peräkkäin haetaan suojaa tavaramerkkilain nojalla Helsingin käräjäoikeudessa ja kieltoa SopMenL:n nojalla markkinaoikeudessa. Mitenkään harvinaista ei myöskään ole, että suojaa haetaan sekä tekijänoikeuslain nojalla yleisessä alioikeudessa että SopMenL:n nojalla markkinaoikeudessa. Epätarkoituksenmukaisena voidaan pitää myös sitä, että nykyisin SopMenL:n mukaiset kiellot käsittelee ja määrää markkinaoikeus, kun taas vahingonkorvausvaatimuksia koskevat kanteet on nostettava yleisessä alioikeudessa.

Edellä on jo käsitelty sitä, miten nykyinen teollisoikeusasioiden kahtiajako ei riittävästi tue sitä, että myös itse tuomioistuinjärjestelmä olisi sellainen, että sitä kautta immateriaalioikeuden asiantuntemus tuomioistuimissa kehittyisi ja syventyisi. Myös Helsingin käräjäoikeuteen keskitettyjen teollisoikeuksia koskevien riita- ja rikosasioiden käsittelyn toteuttamisen osalta voidaan esittää, ettei se ainakaan parhaalla mahdollisella tavalla tue immateriaalioikeuden asiantuntemuksen kehittymistä ja syventymistä käräjäoikeuden sisällä.

Patentti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, malli-, tavaramerkki- ja toiminimi- sekä kasvinjalostajanoikeutta koskevien asioiden käsittelyn keskittämisestä Helsingin käräjäoikeuteen on nykyisellään ainoastaan asianomaisiin teollisoikeuslakeihin sisältyvät oikeuspaikkasäännökset. Sen sijaan kyseisten asioiden käsittelyn keskittämistä Helsingin käräjäoikeuteen ei muutoin lakitasolla ole otettu huomioon. Keskittämisen toteuttamisesta on tällä hetkellä tarkempia säännöksiä ainoastaan Helsingin käräjäoikeuden työjärjestyksessä, josta päätetään Helsingin käräjäoikeuden laamanni.

Helsingin käräjäoikeuden nykyisen työjärjestyksen mukaan kaikki immateriaalioikeudelliset asiat, siis sekä teollis- että tekijänoikeudelliset riita- ja rikosasiat sekä niihin liittyvät

turvaamistoimiasiat, on keskitetty samalle osastolle. Käräjäoikeudessa noudatetaan niin sanottua tuomarikiertojärjestelmää, jonka mukaisesti tuomareita kierrätetään säännönmukaisin (noin kolme vuotta) väliajoin osastolta toiselle. Tuomareiden kiertojärjestelmä koskee kaikkia asiaryhmiä. Nykyisellään ei siten ole mitään takeita sille, että mikäli jollakin käräjäoikeudessa tuomarinvirkaa hoitavalla olisi erityisosaamista immateriaalioikeudesta, hänet sijoitettaisiin kyseiselle osastolle ja sanottu erityisosaaminen tätä kautta hyödynnettäisiin. On myös esitetty, ettei Helsingin käräjäoikeudessa ole nykyisellään järjestetty takeita sille, että immateriaalioikeusasioita käsittelevillä tuomareilla olisi mahdollisuus perehtyä ja syventyä immateriaalioikeusasioihin.

Tekijänoikeusasioiden käsittelyyn liittyvät muutostarpeet

Tekijänoikeusasioiden käsittelyä ei lähtökohtaisesti ole keskitetty, vaan tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien riita- ja rikosasioiden oikeuspaikka määräytyy pääsääntöisesti oikeudenkäymiskaaren 10 luvun yleisten oikeuspaikkasäännösten ja vastaavasti ROL 4 luvun säännösten mukaan.

Osa tuomioistuimissa tavanomaisesti käsiteltävistä tekijänoikeusasioista voidaankin pitää luonteeltaan sellaisina, ettei niiden käsittelyyn liity nykyisellään mainittavia ongelmia. Sen sijaan osa tekijänoikeusasioista on sellaisia, joiden voidaan katsoa edellyttävän paitsi tekijänoikeuslainsäädännön niin myös sen taustalla olevan tekijänoikeusjärjestelmän perinpohjaista hallitsemista ja syvällistä ymmärtämistä. Tämä pätee niin tekijänoikeudellisiin riita- kuin rikosasioihin. Erityisesti tieto- ja viestintätekniikan kehittyminen asettaa tuomareille entistä suurempia haasteita.

Tekijänoikeusasioita koskevan oikeuspaikkasääntelyn tarkastelun yhteydessä on perusteltua kiinnittää huomiota myös edellä mainittuun immateriaalioikeuksien päällekkäisyyteen. Immateriaalioikeudessa eri suojamuodot voivat ja usein myös esiintyvät päällekkäisinä siten, että yhtä ja samaa kohdetta suojataan useammalla eri suojamuodolla. Erityisesti viime vuosina on ollut lisääntyvässä määrin havaittavissa, että tuomioistuimissa haetaan suojaa joko

useamman suojamuodon perusteella tai että tiettyyn immateriaalioikeuteen perustettu kanne kiistetään toisen immateriaalioikeuden antamalla suojalla. Erilaisista oikeuspaikkasäännöksistä on saattanut aiheutua, että eri suojamuotoja koskevien asioiden käsittely on jouduttu toteuttamaan peräkkäisinä prosesseina eri tuomioistuimissa tai että viimeksi mainitun vaihtoehdon ”pakottamana” on jouduttu hakemaan suojaa vain tietyllä perusteella.

Muutostarpeet immateriaalioikeusasioihin liittyvissä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisissa turvaamistoimiasioissa sekä todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetun lain mukaisissa asioissa

Oikeuskirjallisuudessa ja oikeuskäytännössä on varsin yleisesti lähdetty siitä, että oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiset turvaamistoimet ovat ainakin lähtökohtaisesti käytettävissä myös immateriaalioikeusasioissa.

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 §:ään sisältyy säännös toimivaltaisen tuomioistuimen määräytymisestä turvaamistoimiasiassa. Käytännössä säännöksen on koettu aiheuttaneen epäselvyyttä tapauksissa, joissa on kysymys Helsingin käräjäoikeuteen keskitettyihin teollisoikeusasioihin liittyvän turvaamistoimihakemuksen tekemisestä tilanteessa, jossa pääasia ei ole vielä vireillä ja jossa vastaajan kotipaikka ei ole Helsinki.

Mainittu epäselvyys on koettu myös teollisoikeudellisiin asioihin liittyvien todistelun turvaamista koskevien asioiden osalta tilanteissa, joissa pääasia ei ole vielä vireillä. Todistelunturvaamislakiinhan ei sisälly erityissäännöksiä todistelun turvaamista koskevien asioiden oikeudenkäyntimenettelystä, vaan lakiin sisältyy ainoastaan viittaussäännös siihen, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa säädetään turvaamistoimien osalta.

Edellä mainittu sääntelyn epäselvyys on heijastunut myös siinä, että oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa tarkoitettuja teollisoikeuksia koskevia turvaamistoimihakemuksia tai

todistelunturvaamislain mukaisia hakemuksia on voitu jättää samanaikaisesti sekä Helsingin käräjäoikeuteen että vastaajan kotipaikan alioikeuteen.

Teollisoikeuden myöntämistä koskeviin asioihin liittyvät muutostarpeet

Teollisoikeuksien osalta lähtökohtana pääsääntöisesti on, että oikeuden myöntää hakemuksen perusteella rekisteriviranomainen. Patentin, hyödyllisyysmallin, piirimallin, mallin ja tavaramerkin myöntämistä koskevissa asioissa rekisteriviranomaisena toimii PRH.

PRH:ssa tapahtuvan menettelyn osalta ainoana huomattavana epäkohtana on pidettävä käsittelyn hitautta, joka koskee erityisesti patenteja. Viime vuosina patenteja vastaan tehtyjen väitteiden käsittelyaikojen keskiarvo (väitteen saapumisesta väiteasian ratkaisuun) on ollut yli kolme vuotta. Myös tavaramerkkien osalta väitteiden käsittelyaikojen keskiarvo on ollut yli vuosi.

Päätökseen, jolla PRH on hylännyt patentin, hyödyllisyysmallin, piirimallin, mallin tai tavaramerkin saamista koskevan hakemuksen taikka ratkaissut rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen, haetaan muutosta valittamalla PRH:n yhteydessä toimivaan PRH:n valituslautakuntaan.

PRH:n valituslautakunta perustettiin vuonna 1992 korvaamaan PRH:n valitusosasto. Tätä perusteltiin aikoinaan sillä, että valituslautakunnan tarkoituksena on toimia riippumattoman hallintotuomioistuimen tavoin. Valituslautakuntaa koskevien säännösten ja menettelynormien mukaan valituslautakunta kuulee asianosaisia ja järjestää suullisen käsittelyn, ellei sitä asian luonteen tai selvittämisen kannalta pidetä tarpeettomana tai asiaan vaikuttamattomana. Huomioon ottaen PRH:n valituslautakunnan asema PRH:n yhteydessä sekä sen kokoonpanon määräytyminen, on kiistatonta, ettei PRH:n valituslautakunta täytä niitä edellytyksiä, joita riippumattomalta tuomioistuimelta edellytetään. PRH:n valituslautakunta ei myöskään ole noudattamiensa menettelytapojen puolesta onnistunut täyttämään niitä odotuksia, joita sille sen perustamisvaiheessa asetettiin. Käytännössä noudatettua valituslautakuntaprosessia

kohtaan on esitetty kritiikkiä erityisesti sen osalta, ettei asianosaisille anneta riittävästi tilaisuutta keskinäiseen argumentointiin ja että suullisia käsittelyjä ei käytännössä juurikaan järjestetä.

Lisäksi työryhmän selvityksen perusteella voidaan todeta, että myös valituslautakuntaprosessin osalta käsittelyn hitaus on muodostanut ainakin joissakin asiaryhmissä epäkohdan. Viime vuosina väitteeseen perustuvissa valituksissa valituslautakunnan käsittelyaikojen keskiarvo on ollut mallioikeusasioissa kahden vuoden molemmin puolin ja tavaramerkkiasioissakin lähes kaksi vuotta. Sen sijaan valituslautakunnan asiantuntemusta ei ole moitittu. Asianosaisten kannalta menettely valituslautakunnassa on nykyisellään edullista.

3.4. Kansainvälisestä kehityksestä johtuvat muutostarpeet

Viimeisen vuosikymmenen aikana kansainvälistymiskehitys immateriaalioikeuden alalla on ollut ennen näkemätöntä. Euroopan unionissa on viimeisen kymmenen vuoden aikana paitsi säädetty useita direktiivejä ja asetuksia eri immateriaalioikeuksien aloilta, niin luotu yhteisötavaramerkkiä ja yhteisömallia koskevat aivan uudet suojajärjestelmät, jotka ovat edellyttäneet kansallisten tuomioistuimien nimeämistä yhteisön tavaramerkkituomioistuimeksi ja vastaavasti yhteisömalliasioita käsitteleväksi tuomioistuimeksi.

Euroopan unionissa on lisäksi valmisteilla yhteisöpatenttia koskeva järjestelmä. Kaavailtuun yhteisöpatenttijärjestelmään liittyy ehdotus yhteisötason patenttiasioita käsittelevän tuomioistuimen perustamisesta.

Myös eurooppapatenttien myöntämisestä tehdyssä yleissopimuksessa (Convention on the Grant of European Patents; Euroopan patenttisopimus) tarkoitettujen eurooppapatenttien osalta on vireillä suunnitelmia tuomioistuimen perustamiseksi käsittelemään eurooppapatenttien loukkauksia.

Toimintaympäristössä jo tapahtunut ja odotettavissa oleva muutos on ainakin kahdessa suhteessa merkityksellinen. Ensinnäkin on tärkeää luoda takeet immateriaalioikeudellisten asioiden mahdollisimman asiantuntevalle käsittelylle ja ratkaisutoiminnalle myös tässä uudessa toimintaympäristössä. Toisekseen on tärkeää, että kansallinen tuomioistuinjärjestelmämme on sellainen, jonka avulla mahdollistetaan tuomareiden pätevytyminen myös tehtäviin eri kansainvälisten suojajärjestelmien elimissä.

Laajentuneessa Euroopan unionissa automaattisena lähtökohtana ei enää voida pitää sitä, että kaikilla jäsenmailla olisi oikeus nimetä jäsen kaikkiin yhteisötasoihin ratkaisuelimiin. Osoituksena tästä suuntauksesta on valmisteilla oleva yhteisöpatenttia koskeva järjestelmä ja sen yhteydessä kaavailtu yhteisön patenttituomioistuin. Tähän mennessä esitettyjen yhteisöpatenttia koskevien valmisteluasiakirjojen mukaan tuomioistuimen jäsenmäärä jäisi huomattavasti alle jäsenvaltioiden lukumäärän. Näin ollen Euroopan yhteisöjen tuomioistuimesta ja Euroopan yhteisöjen ensimmäisen asteen tuomioistuimesta poiketen yhteisöjen patenttituomioistuimeen ei olisi mahdollista nimittää tuomaria kaikista jäsenvaltioista. Edellä kuvattu kehitys korostaa sitä, että kansallisesti on myös tuomioistuinten ja tuomareiden kilpailukyvyn kannalta tärkeää kehittää, lisätä ja syventää immateriaalioikeusasioden osaamista.

3.5. Uudistuksilla tavoiteltavat päämäärät

Edellä on jo käsitelty immateriaalioikeusasioden käsittelyn järjestämiseen liittyviä muutostarpeita sekä kansallisesta että kansainvälisestä näkökulmasta tarkasteltuna.

Työryhmän tehtäväksi on asetettu teollisoikeusasioden mahdollisimman kattava keskittäminen yhteen tuomioistuimeen. Tämä merkitsisi käytännössä nykyisestä kahtiajaosta luopumista teollisoikeuksia koskevien asioiden käsittelyn osalta. Teollisoikeuden myöntämistä koskevien asioiden osalta lisäksi päämääränä voidaan pitää prosessin kehittämistä valitusvaiheessa muun ohessa suullisia käsittelyjä lisäämällä.

Immateriaalioikeudellisten riita- ja rikosasioiden osalta päämääränä mahdollisimman kattavan keskittämisen toteuttamisen ohella voidaan puolestaan pitää sitä, että käsittelyä koskevilla säännöksillä luodaan osaltaan edellytykset immateriaalioikeuden asiantuntemuksen kehittämiseksi ja syventämiseksi tuomioistuimen sisällä.

Kuten jo työryhmän toimeksiannossa on todettu, työryhmän tulee tehdä tarvittavat muutosehdotukset niin, että immateriaalioikeusasiat käsitellään asialähtöisesti tarkoituksenmukaisessa ratkaisuelimessä siten, että mahdollisuuksien mukaan kaikki kyseisiä oikeuksia koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset käsitellään samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä.

Immateriaalioikeusasioiden kattavalla keskittämisellä luodaan osaltaan sellaiset puitteet, jotka mahdollistavat entistä paremmin immateriaalioikeuden asiantuntemuksen kasvattamisen tuomioistuimissa. Asianosaisten oikeusturvan kannalta asiantuntemuksen merkitystä ei voi yliarvioida. Tuomioistuimen asiantuntemuksella on luonnollisesti ensisijainen merkitys ratkaisutoiminnan laadun ja myös ratkaisujen ennustettavuuden kannalta. Tuomioistuimen asiantuntemuksen kasvattamisesta voidaan perustellusti odottaa myös seuraavan käsittelyaikojen lyhenemisen nykyiseen verrattuna. Sillä, että tuomioistuimen asiantuntemusta kasvatetaan, voi olla myös se merkitys, että asianosaisten tuntiensa aikaisempaa suurempaa luottamusta tuomioistuimeen heidän muutoksenhakuherkkyytensä sen ratkaisusta alenee.

Teollisoikeuden myöntämistä koskevien asioiden osalta prosessin kehittämisen valitusvaiheessa esimerkiksi suullisia käsittelyjä lisäämällä voi katsoa merkitsevän oikeudenkäynnin kustannusten lisääntymistä jossain määrin. Sen sijaan immateriaalioikeudellisten riita- ja rikosasioiden osalta edellä mainittujen tekijöiden voidaan katsoa olevan vaikuttamassa siihen, että oikeudenkäynnin kustannukset muodostuisivat jopa aikaisempaa alemmiksi.

3.6. Sidosryhmien näkemykset

Toimeksiantonsa mukaan työryhmän tuli tarvittavassa laajuudessa kuulla immateriaalioikeuksien haltijoiden järjestöjä ja edustajia. Tässä tarkoituksessa työryhmä järjesti 31.3.2004 kuulemistilaisuuden, johon osallistuivat Keskuskauppakamarin, Patentti-Insinöörit r.y.:n, Suomen Keksijäin Keskusliitto KEKE ry:n, Suomen Yrittäjien, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton edustajat.

Teollisoikeusasioiden kahtiajakoon liittyen Patentti-Insinöörit r.y. :n edustaja piti nykyistä rinnakkaisten prosessien tilannetta epätydyttävänä. Hänen mukaansa tavoitteena tulisi olla mahdollisimman laaja-alainen keskittäminen. Myös Keskuskauppakamarin sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton edustajat kannattivat, että samaan tuomioistuimen käsiteltäväksi keskitettäisiin valitukset, jotka koskevat rekisteriviranomaisen päätöstä teollisoikeuksien myöntämisestä koskevan hakemuksen taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullisesta ratkaisemisesta, sekä teollisoikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat.

Teollisoikeudellisten riita- ja rikosasioiden käsittelyyn liittyen sekä Suomen Yrittäjien että Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton edustajat katsoivat, että erityisesti SopMenL:n mukaisten asioiden osalta nykytilaa tulisi muuttaa siten, että keskittämisen myötä asiat voitaisiin käsitellä ja ratkaista yhdessä ja samassa instanssissa.

Tekijänoikeusasioiden käsittelyn osalta kuulemistilaisuudessa esitettiin hieman toisistaan poikkeavia näkökantoja. Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen edustaja katsoi, ettei nykytilan muuttaminen ja tekijänoikeusasioiden keskittäminen ollut tarpeen sen paremmin riita- kuin rikosasioidenkaan osalta; korkeintaan voisi ajatella säännöstä tekijänoikeusasioiden vaihtoehtoisesta oikeuspaikasta.

Patentti-Insinöörit r.y.:n sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton edustajat katsoivat, että asioiden keskitetty käsittelymahdollisuus oli ehdottomasti tarpeen myös tekijänoikeusasioiden osalta. Heidän mukaansa säännös tekijänoikeusasioiden vaihtoehtoisesta oikeuspaikasta olisi tässä suhteessa riittävä. Sen sijaan

Keskuskauppakamarin ja Suomen Yrittäjien edustajat katsoivat, että tavoiteltavaa olisi mahdollisimman laaja-alainen keskittäminen. Tämän vuoksi he olivat enemmän tekijänoikeusasioiden kattavan keskittämisen kuin vaihtoehdoisen oikeuspaikan mukaisen ratkaisuvaihtoehdon kannalla.

Kuulemistilaisuuteen osallistuneille varattiin tilaisuus esittää käsityksensä siitä, mihin tuomioistuimeen immateriaalioikeusasiat tulisi keskittää. Tältä osin Keskuskauppakamarin, Suomen Yrittäjien sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton edustajat katsoivat, että tärkeintä on valita sellainen vaihtoehto, jolla parhaiten turvataan tuomioistuimen asiantuntemus ja käsittelyn nopeus. Asioiden käsittelyn aikajänne ei saisi ainakaan pidentyä. Asiantuntemuksen turvaamisen mainitut edustajat katsoivat edellyttävän sitä, että valittavasta vaihtoehdosta riippumatta asianomaiset tuomarinvirat pitää perustaa uudelleen. Kukaan edustajista ei halunnut ottaa vielä tässä vaiheessa tarkemmin kantaa siihen, mihin immateriaalioikeusasiat tulisi keskittää. Vaihtoehtoina he pitivät lähinnä markkinaoikeutta tai Helsingin käräjäoikeuden itsenäistä yksikköä, joka ei kuitenkaan olisi käräjäoikeuden hallinnon alaisuudessa.

Keskuskauppakamari, Suomen Yrittäjät sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ovat sittemmin 6.7.2004 toimittaneet työryhmälle vielä kirjallisen lausuman, jossa ne ovat esittäneet, että elinkeinoelämän kannalta on keskeistä varmistaa lainkäytön asiantuntemus, parantaa oikeusvarmuutta, vähentää oikeuspaikkavalinnoista aiheutuvia epävarmuustilanteita ja mahdollisuuksien mukaan lyhentää asioiden käsittelyaikoja. Lausumassaan järjestöt ovat puoltaneet mahdollisimman kattavaa asioiden keskittämistä yhteen immateriaalioikeusasioita käsittelevään tuomioistuimeen. Järjestöjen mukaan keskittämisen tulisi kattaa teollisoikeuksien rekisteröintiä koskevien väitteiden ja hylkääviä päätöksiä koskevien valitusten hallinnollinen käsittely, teollis- ja tekijänoikeusriita-asioita koskevat oikeudenkäynnit, sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa koskevien asioiden käsittely sekä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisten turvaamistoimien ja todistelun turvaamisasioiden käsittely. Tekijänoikeutta koskevien riita- ja -rikosasioiden käsittelyssä keskitetyn tuomioistuimen tulisi olla vähintään vaihtoehtoinen ensimmäisen asteen tuomioistuin.

4. Reunaehdot uudistuksille

4.1. Työryhmän lähtökohdat

Työryhmän toimeksiannon mukaan työryhmän tulee selvittää immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset niin, että immateriaalioikeusasiat käsitellään asialähtöisesti tarkoituksenmukaisessa ratkaisuelimessä siten, että mahdollisuuksien mukaan kaikki kyseisiä oikeuksia koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset käsitellään samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä. Toimeksiannon mukaan toimivaltasääntelyn tulee olla sellainen, että se turvaa asiantuntevan käsittelyn ja ratkaisutoiminnan.

Työryhmän asettamispäätöksessä ei ole tarkemmin määritelty työryhmän työskentelyn lähtökohtia. Työryhmän toimeksiannossa ei ole rajattu pohdittavia eri ratkaisuvaihtoehtoja eikä toimeksiannossa ole myöskään nostettu esiin jotakin tiettyä ratkaisuvaihtoehtoa muihin ratkaisuvaihtoehtoihin nähden ensisijaisesti tarkasteltavaksi.

Tästä huolimatta työryhmä on työskentelynsä alusta saakka tehnyt mahdollisten eri ratkaisuvaihtoehtojen pohdintaan yhden rajauksen. Työryhmä on lähtenyt siitä, ettei käytännön realiteettien valossa ole perusteltua pohtia sellaista vaihtoehtoa, että immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyä varten perustettaisiin kokonaan uusi itsenäinen (erityis)tuomioistuin, vaan ratkaisuvaihtojen pohdinnassa rajoitutaan operoimaan nykyisen jo olemassa olevan tuomioistuinjärjestelmän puitteissa.

4.2. Työryhmän tekemistä alustavista rajanvedoista

Työryhmä päätyi tehtäväkenttensä alustavan tarkastelun yhteydessä tekemään muutamia rajanvetoja jatkotarkastelua silmällä pitäen.

Ensinnäkin työryhmä katsoi, ettei tässä yhteydessä ole perusteltua puuttua nykyiseen rekisteriviranomaisessa tapahtuvaan rekisteröintimenettelyä koskevaan sääntelyyn, joka liittyy teollisoikeuden saamista koskevien hakemusten tai hakemuksia tai rekisteröintiä koskevien väitteiden käsittelyyn. Koska väitteiden kautta rekisteröintimenettelyyn useassa tapauksessa tulee esille uusia kysymyksiä, jotka eivät ole aiemmin olleet rekisteröintimenettelyssä esillä, työryhmä on katsonut olevan luontevinta, että väitteet jatkossakin tehdään rekisteriviranomaiselle, joka ensimmäisenä asteena ottaa niihin kantaa.

Rekisteröintimenettely PRH:ssa käsiteltävien eri teollisoikeuksien osalta on osaksi toisistaan poikkeavaa. Väiteprosessiin liittyen työryhmä kiinnittää tässä yhteydessä huomiota prosessin erilaisuuteen toisaalta patentin ja tavaramerkin sekä toisaalta mallin osalta. Patentin ja tavaramerkin osalta rekisteriin merkitseminen tapahtuu jo siinä vaiheessa, kun rekisteriviranomainen katsoo, että hakemus täyttää rekisteröinnin edellytykset ja tekee päätöksen sen hyväksymisestä. Tämän jälkeen rekisteriviranomainen kuuluttaa oikeuden rekisteröinnistä, mistä alkaa kulua erityinen niin sanottu väiteaika, jonka kuluessa kenellä tahansa on mahdollista tehdä väite patenttia ja vastaavasti tavaramerkkiä vastaan. Mikäli väite tehdään, rekisteriviranomaisen tulee väitteen johdosta joko kumota patentti ja vastaavasti tavaramerkki tai hylätä väite.

Sen sijaan mallin osalta kuuluttaminen ja tätä kautta tilaisuuden varaaminen väitteiden tekemiseen tapahtuu jo hakemusvaiheessa, toisin sanoen ennen rekisteriviranomaisen päätöstä hakemuksen hyväksymisestä. Väitteentekoaajan päätyttyä rekisteriviranomaisen on otettava asia jatkokäsittelyyn. Mallin rekisteriin merkitseminen tapahtuu vasta siinä vaiheessa, kun rekisterihakemuksen hyväksyvä päätös on saanut lainvoiman. Työryhmä on tältä osin lähtenyt kuitenkin siitä, että on lähinnä mallioikeuslaista vastaavan kauppaja- ja teollisuusministeriön hallinnonalan asia pohtia sitä, onko sanotulta osin aihetta ryhtyä vastaisuudessa toimenpiteisiin.

Työryhmä kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös siihen, että varsinkin patenttien osalta PRH:n käsittelyajat ovat viime vuosina olleet huomattavan pitkiä. Tältä osin työryhmä on kuitenkin katsonut, että asiaan ei ole puututtavissa lainsäädännöllisin ratkaisuin, vaan ensisijassa PRH:n sisäisin ratkaisuin.

Mahdollisuus vaatia teollisoikeuksien rekisteröinnin kumoamista on nykyisin lähtökohtaisesti järjestetty tapahtuvaksi sitä tarkoittavan kanteen perusteella yleisissä tuomioistuimissa (ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin käräjäoikeudessa). Hyödyllisyysmallin ja piirimallin osalta rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen käsittely kuuluu kuitenkin PRH:lle. Huomioon ottaen, että hyödyllisyysmallin ja piirimallin osalta rekisteröintimenettely perustuu, muista teollisoikeuksista poiketen, ilmoitusmenettelyyn, jossa rekisteriviranomainen hakemusvaiheessa tutkii ainoastaan hakemuksen muodolliset edellytykset, työryhmä on katsonut olevan luontevinta, että näiden osalta mitättömäksi julistamista koskeva vaatimus tehdään jatkossakin rekisteriviranomaiselle, joka ensimmäisenä asteena ottaa siihen kantaa.

Edellä esitetyn lisäksi työryhmä jätti jatkotarkastelun ulkopuolelle toiminimen rekisteröintiä koskevan menettelyn ja katsoi, ettei tältä osin nykyiseen sääntelyyn ole perusteltua puuttua. Tämän rajanvedon taustalla on ollut se, ettei toiminimen rekisteröintimenettelystä ole varsinaisesti lainkaan omia säännöksiä. Toiminimen rekisteröintimenettelyn osalta toiminimilakiin ei sisälly säännöksiä, vaan siitä säädetään kaupparekisterilaissa. Toiminimi muodostaa yhden niistä tiedoista, jotka elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava rekisteriviranomaisena toimivaan kaupparekisteriin.

4.3. Kansainvälisestä sääntelystä ja kehityspiirteistä johtuvia reunaehtoja

Immateriaalioikeuden alalla niin Euroopan unionin lainsäädännön kuin kansainvälisten sopimustenkin kautta tapahtunut sääntely on koskenut ennen kaikkea aineellista lainsäädäntöä. Sen paremmin Euroopan unionin lainsäädännössä kuin kansainvälisissä

sopimuksissa ei olekaan mitään nimenomaisia määräyksiä siitä, että immateriaalioikeusasioiden käsittely tulisi järjestää jollakin määrättyllä tavalla.

Vaikka kansainvälisestä sääntelystä ei seuraakaan, että immateriaalioikeusasioiden käsittely tulisi järjestää jollakin määrättyllä tavalla, tiettyjä reunaehtoja asioiden käsittelyn järjestämiselle kansainvälisen sääntelyn voidaan kuitenkin katsoa asettavan.

Edellä mainitussa suhteessa merkityksellisinä on pidettävä ennen kaikkea WTO:n perustamissopimuksen liitteenä olevaa TRIPS-sopimusta sekä Euroopan unionin enforcement-direktiiviä. Sekä TRIPS-sopimuksessa että enforcement-direktiivissä jäsenvaltioille on nimittäin asetettu velvollisuus varmistaa, että oikeudenhaltijoilla on käytettävissään tehokkaat toimenpiteet immateriaalioikeuksien loukkauksia vastaan.

Kuten edellä on selostettu, tällä hetkellä Euroopan unionissa on valmisteilla yhteisöpatenttia koskeva järjestelmä, johon liittyy myös ehdotus yhteisötason patenttitoimistoimen perustamisesta, minkä lisäksi myös eurooppapatenttien osalta on vireillä suunnitelmia tuomioistuimen perustamiseksi käsittelemään eurooppapatenttien loukkauksia. Näiden kehitysnäkymien ei ainakaan tässä vaiheessa voida katsoa asettavan suoranaisesti reunaehtoja sille, miten immateriaalioikeusasioiden käsittely tulisi kansallisesti järjestää.

Kyseisten kehityspiirteiden valossa tärkeäksi muodostuu sen sijaan edellä mainittu tavoite siitä, että luodaan sellainen kansallinen tuomioistuinjärjestelmä, jonka avulla mahdollistetaan tuomareiden pätevytymisen myös tehtäviin eri kansainvälisten suojajärjestelmien elimissä. Tässä suhteessa yhtenä pienenä, mutta ei välttämättä merkityksettömänä seikkana on mainittava keskitetystä tuomioistuimesta käytettävä nimitys. Sinänsä käytettävien nimikkeiden merkitystä ei tule liioitella. Mikäli kuitenkin päädytään siihen, että immateriaalioikeusasiat keskitetään Helsingin käräjäoikeuden yhteyteen, niin erityisesti kansainvälisessä kanssakäymisessä voi olla huomattavakin merkitys sillä, viitataanko Suomen osalta patenttitoimistuimeen vai Helsingin käräjäoikeuteen.

4.4. Suomen perustuslaista johtuvia näkökohtia

4.4.1. Tuomioistuinjärjestelmän kahtiajako

Suomen tuomioistuinjärjestelmä on perinteisesti perustunut jaolle yleisiin tuomioistuimiin ja hallintotuomioistuimiin. Kyseinen kahtiajako on nykyisin vahvistettu myös 1.3.2000 voimaan tulleessa Suomen perustuslaissa (731/1999), jäljempänä perustuslaki.

Tuomioistuinjärjestelmän kahtiajaon voi varsinaisesti katsoa ilmenevän perustuslain 3 §:n 3 momentista sekä 99 §:stä. Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Perustuslain 99 §:n 1 momentissa säädetään, että ylintä tuomiovaltaa riita- ja rikosasioissa käyttää korkein oikeus sekä hallintolainkäyttöasioissa korkein hallinto-oikeus. Pykälän 2 momentin mukaan ylimmät tuomioistuimet valvovat lainkäyttöä omalla toimialallaan.

Tässä yhteydessä on mainittava myös tuomioistuinlaitoksen yleistä rakennetta koskeva perustuslain 98 §. Sen 1 momentissa säädetään, että yleisiä tuomioistuimia ovat korkein oikeus, hovioikeudet ja käräjäoikeudet. Pykälän 2 momentin mukaan yleisiä hallintotuomioistuimia ovat korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet. Perustuslain 98 §:n 3 momentissa säädetään lisäksi, että tuomiovaltaa erikseen määrätyillä toimialoilla käyttävistä erityistuomioistuimista säädetään lailla. Pykälän 4 momentissa on vielä nimenomaisesti säädetty satunnaisten tuomioistuinten asettamisen kiellosta.

Työryhmän tarkastelemia eri ratkaisuvaihtoehtoja selostetaan vasta seuraavassa jaksossa. Näitä ratkaisuvaihtoehtoja – oikeammin kahta niistä – tarkastellaan kuitenkin jo alustavasti käsillä olevan tuomioistuinjärjestelmän kahtiajakoa koskevan kysymyksen osalta.

Eräiden hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden keskittäminen markkinaoikeuteen

Yhtenä ratkaisuvaihtona työryhmä on pohtinut sitä, että sen lisäksi, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki tekijänoikeutta ja teollisoikeuksia koskevat riita-asiat, sinne ohjattaisiin myös valitukset, jotka koskevat rekisteriviranomaisen päätöstä teollisoikeuden myöntämistä koskevan hakemuksen hylkäämisestä taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullisesta ratkaisemisesta (lukuun ottamatta toiminimiasioita). Lisäksi sinne ohjattaisiin valitukset PRH:n lopullisista päätöksistä hyödyllisyysmallin ja piirimallin mitättömäksi julistamista koskevissa asioissa.

Vaikka ratkaisuvaihtoehto merkitsisikin muutosta nykytilaan siinä, että edellä mainitut valitukset eivät enää ohjautuisi PRH:n valituslautakuntaan ja/tai korkeimpaan hallinto-oikeuteen, vaihtoehdolla ei kuitenkaan puututtaisi siihen, minkälaisessa menettelyssä kyseiset asiat markkinaoikeudessa käsiteltäisiin. Näin ollen sanotut valitusasiat rekisteriviranomaisten päätöksiin käsiteltäisiin markkinaoikeudessa soveltuvin osin hallintolainkäyttölain säännöksiä soveltaen.

Koska markkinaoikeuden toimivaltaan jo nykyisellään kuuluu eräiden hallintolainkäyttölain piiriin kuuluvien asioiden (julkisia hankintoja koskevat asiat sekä eräät kilpailunrajoitusasiat) käsittely – osittain ensimmäisenä asteena, osittain toisena asteena – ei edellä mainittua ratkaisuvaihtoa ole työryhmän arvion mukaan pidettävä käsillä olevan tuomioistuinjärjestelmän kahtiajakoa koskevan kysymyksen kannalta ongelmallisena.

Markkinaoikeuden perustamisen yhteydessä nimenomaisen huomion kohteena oli muun ohella kysymys markkinaoikeuslain lainsäätämisyjärjestyksestä. Markkinaoikeuslain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä lausuttiin sanotulta osin:

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Perustuslain 98 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään yleisistä tuomioistuinista ja hallintotuomioistuinista. Erikseen määrätyillä toimialoilla tuomiovaltaa käyttävistä erityistuomioistuinista säädetään perustuslain 98 §:n 3 momentin mukaan lailla. Ylimpien tuomioistuinten tehtävistä säädetään perustuslain 99 §:ssä.

Ehdotuksessa tarkoitettu uusi tuomioistuin olisi ensi asteen erityistuomioistuin, joka käsittelisi sekä riitatyypisiä että hallintolainkäyttötyypisiä asioita. Käsiteltävien asioiden erilaisen oikeudellisen laadun vuoksi myös muutoksenhaku jakautuisi kahteen eri tuomioistuinlinjaan. Ylintä tuomiovaltaa käyttäisivät korkein oikeus valitusluvanvaraisesti ja korkein hallinto-oikeus ilman vastaavia rajoitteita.

Ehdotettu järjestely muistuttaa aikaisemmin toimineita vesituomioistuimia. Vesiylioikeuden ratkaisuisista haettiin muutosta riita- ja rikosasioiden osalta valitusluvanvaraisesti korkeimmalta oikeudelta ja hakemus- ja virka-apuasioiden osalta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakua korkeimpaan hallinto-oikeuteen rajoitettiin myös viime vaiheessa valituslupajärjestelmällä.

Erityistuomioistuimen toimivalta määriteltäisiin tarkasti rajattuihin asiaryhmiin ja sen toimivalta olisi hyvin kapea suhteessa yleisiin tuomioistuihin ja hallintotuomioistuihin. Uuden tuomioistuimen tehtävistä säädettäisiin lailla. Ehdotettu sääntely ei siten ole perustuslain 98 §:n säännösten vastainen.³

Eduskunnassa hallituksen esitystä käsiteltäessä lakivaliokunta pyysi siitä perustuslakivaliokunnalta lausunnon. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta totesi, että se yhtyy hallituksen esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa todettuihin loppupäätelmiin.

Eräiden hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden keskittäminen Helsingin käräjäoikeuden yhteyteen

Yhtenä ratkaisuvaihtona työryhmä on pohtinut sitä, että Helsingin käräjäoikeuden yhteyteen pyrittäisiin keskittämään mahdollisimman kattavasti kaikki immateriaalioikeudelliset asiat. Sen mukaisesti sinne keskitettäisiin myös valitukset, jotka koskevat rekisteriviranomaisen päätöstä teollisoikeuden myöntämistä koskevan hakemuksen hylkäämisestä taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullisesta ratkaisemisesta (lukuun ottamatta toiminimiasioita). Lisäksi Helsingin käräjäoikeuden yhteyteen ohjattaisiin valitukset PRH:n lopullisista päätöksistä hyödyllisyysmallin ja piirimallin mitättömäksi julistamista koskevissa asioissa.

---

³ Hallituksen esitys Eduskunnalle markkinaoikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 105/2001 vp) s. 71–72.

Työryhmä on lähtenyt siitä, että kyseisessä ratkaisuvaihtoehdossa valitukset rekisteriviranomaisten edellä mainituista päätöksistä käsiteltäisiin noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään hakemusasioiden käsittelystä.

Tuomioistuinjärjestelmän kahtiajaon kannalta kyseistä ratkaisuvaihtoa on pidettävä huomattavasti ongelmallisempänä kuin edellä selostettua markkinaoikeusvaihtoehtoa. Työryhmän asiantuntijana kuulema professori Olli Mäenpää ei kuitenkaan sinänsä pitänyt perustuslain vastaisena sellaista ajatusta, että hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen rekisteriviranomaisten päätösten muutoksenhaut ohjattaisiin käsiteltäviksi käräjäoikeudessa oikeudenkäymiskaaren 8 luvun mukaisina hakemuskäyttöasioina. Professori Mäenpää katsoi, että ratkaisuvaihtoa voidaan pitää mahdollisena, mikäli sen tarpeelle esitetään riittävän painavat ja vakuuttavat perusteet ja mikäli ratkaisuvaihtoehdosta säädetään lailla.

Edellä mainittuun liittyen voidaan todeta, että ulosottomiehen ulosottoasiassa tekemään päätökseen haetaan muutosta ulosottolain 10 luvun mukaan valittamalla käräjäoikeudelta. Muutoksenhakemuksen käsittelyssä käräjäoikeudessa noudatetaan puolestaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään hakemusasioiden käsittelystä.

Parhailtaan Eduskunnassa käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä laeiksi arvopaperimarkkinalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamiseksi (HE 137/2004 vp) on ehdotettu järjestelyä, jonka mukaan Rahoitustarkastuksen hallinnollisessa menettelyssä määräämien seuraamusten osalta muutosta haettaisiin markkinaoikeudelle tehtävällä hakemuksella. Näiden asioiden käsittelyyn markkinaoikeudessa sovellettaisiin soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään hakemusasioiden käsittelystä. Markkinaoikeuden päätökseen olisi mahdollista hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Perustuslakivaliokunta on kyseistä hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan (PeVL 4/2005 vp) todennut, että valitustien ohjaaminen hallintoviranomaisen päätöksestä korkeimpaan oikeuteen on poikkeuksellinen järjestely, kun otetaan huomioon perustuslain 98 ja 99 §:n säännökset tuomioistuinlaitoksen perusrakenteesta ja tuomioistuinten tehtävistä.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt ehdotettua menettelyä perustuslain 21 §:n muutoksenhakusäännöksen kannalta.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tasavertaisten osapuolten välisten riita-asioiden käsittelyyn soveltuva tavanomaista summaarisempi siviiliprosessi ei ole oikeusturvan kannalta asianmukainen menettely silloin, kun muutoksenhaun kohteena on julkisen vallan käyttöön perustuva päätös hallinnollisen seuraamuksen määräämisestä.

Perustuslakivaliokunta onkin lausunnossaan katsonut, että edellytyksenä sille, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, on hallituksen esityksessä ehdotetun sääntelyn tarkistaminen niin, että viranomaisen päätökseen haetaan muutosta markkinaoikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään ja että markkinaoikeuden päätökseen haetaan muutosta niin ikään hallintolainkäyttölaissa säädetyllä tavalla eli valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

4.4.2. Oikeus muutoksenhakuun

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentissa säädetään muun ohessa, että oikeus hakea muutosta turvataan lailla.

Nykyisen perustuslain aikana säädetyt eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain mukaan markkinaoikeuden kieltoasioissa antamien ratkaisujen osalta haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää asiassa valitusluvan.

Sen sijaan rikosasioiden osalta ei ole löydettävissä esimerkkiä, jossa perustuslain 21 §:n 2 momentissa edellytetyn muutoksenhakuoikeuden turvaamisen kannalta riittäväksi muutoksenhakukeinoksi tuomioistuimen ensimmäisenä asteena ratkaisemaan asiaan olisi

katsottu ainoastaan valittaminen korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan. Myös työryhmän asiantuntijana kuulema professori Dan Frände esitti näkemyksensä, että rikosasioissa vastaajan oikeusturvanäkökohtien on katsottava edellyttävän, että hänellä on oikeus saattaa tuomioistuimen ratkaisun oikeellisuus tutkittavaksi vähintään kertaalleen.

4.5. Tuomioistuinlaitoksen kehittämiseen liittyviä näkökohtia

Työryhmä on lähtenyt siitä, ettei jo käytännön realiteettien valossa ole perusteltua pohtia sellaista vaihtoehtoa, että immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyä varten perustettaisiin kokonaan uusi itsenäinen (erityis)tuomioistuin, vaan ratkaisuvaihtojen pohdinnassa rajoitetaan operoimaan nykyisin olemassa olevan tuomioistuinjärjestelmän puitteissa.

Edellä mainittua lähtökohtaa voidaan pitää perusteltuna myös tuomioistuinlaitoksen kehittämisestä vallalla olevien näkökohtien valossa. Valtioneuvosto asetti 20.6.2001 Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean selvittämään tuomioistuinlaitoksen pitkän tähtäimen kehittämislinjoja. Komitean mietinnössä (Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietintö KM 2003:3) todetaan erityistuomioistuinten tarpeellisuuteen liittyen, että nykyisenä linjana on varauksellinen suhtautuminen ainakin uusien erityistuomioistuinten perustamiseen ja että uusien erityistuomioistuinten perustamiseen tulisi suhtautua pidättyvästi.

Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä on toisaalta todettu, että tuomioistuinten tehtävien monipuolistumisen ja tuomioistuimille asetettavien vaatimusten kasvamisen myötä tarvitaan erikoistuneita tuomareita. Komitean mukaan pitkällekin vietyä ja pysyvää erikoistumista ei tule välttää, jos sellainen on tarpeen jonkin asiaryhmän erityispiirteiden vuoksi.

5. Muutosten toteuttamisvaihtoehdot

5.1. Taustaa

Toimeksiantonsa mukaan työryhmän tehtävänä on ollut selvittää immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset niin, että immateriaalioikeusasiat käsitellään asialähtöisesti tarkoituksenmukaisessa ratkaisuelimessä siten, että mahdollisuuksien mukaan kaikki kyseisiä oikeuksia koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset käsitellään samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä. Toimeksiannon mukaan työryhmän on tullut lisäksi kiinnittää huomiota myös käsittelykokoonpanoa koskeviin kysymyksiin.

Työryhmä on pohtinut myös niitä keinoja, joilla nykyistä järjestelmää voitaisiin tehostaa ja parantaa puuttumatta varsinaisesti järjestelmän perusteisiin. Nykyjärjestelmään liittyvinä ongelmina, joihin puuttuminen ei edellyttäisi joko lainkaan lainsäädännöllisiä muutoksia tai ainoastaan vähäisiä sellaisia, on mainittavissa:

1. patenttiasiantuntijan puuttuminen käsiteltäessä patenttilaissa, hyödyllisyysmallilaissa ja piirimalliasioissa tarkoitettuja asioita käräjäoikeudessa,
2. mahdollisuus väitteen sekä mitättömäksi julistamista koskevan kanteen tekemiseen samanaikaisesti,
3. prosessi PRH:n valituslautakunnassa, sekä
4. Helsingin käräjäoikeudessa noudatettava tuomareiden kiertojärjestelmä.

Patenttilain 66 §:n, hyödyllisyysmallilain 44 §:n ja piirimallilain 43 §:n mukaan käräjäoikeudessa tulee olla kaksi teknillisen alan asiantuntijaa sen käsitellessä mainittuihin lakeihin liittyviä asioita. Asiantuntijat eivät ole tuomioistuimen jäseniä, vaan he antavat lausunnon oikeudelle. Teknillisen alan asiantuntijalla ei välttämättä ole pätevyyttä arvioida asiaan liittyviä asianomaisen teollisoikeuden alaan liittyviä oikeudellisia seikkoja.

Tuomioistuimella ei kuitenkaan ole käytettävissään patenttiasiantuntijaa lausunnon antajana. Asiantuntijoita koskevan säännöksen muuttaminen siten, että toinen asiantuntija olisi

patenttiasiantuntija, olisi helposti toteutettavissa. Tämä ei luonnollisesti poistaisi tuomioistuimen ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttämiseen liittyviä muita ongelmia.

Patenttilain 61 §:n 3 momentin mukaan tuomioistuimella on harkintansa mukaisesti mahdollisuus lykätä mitättömyyskanteen käsittely silloin, kun patentin väiteaika ei ole päättynyt tai väitteestä ei ole annettu lainvoimaista päätöstä. Koska patenttilaissa ei ole säännöstä väitemenettelyn ensisijaisuudesta, voi käytännössä patentin perustetta koskeva asia olla yhtä aikaa ratkaistavana kahdessa ei paikassa. Eri prosessien päällekkäisyys voitaisiin estää patenttilakia selkeyttämällä.

PRH:n valituslautakunta ei täytä tuomioistuimelle asetettuja kriteereitä.

Valituslautakuntakäsittelyä olisi mahdollista nykyisenkin lainsäädännön puitteissa kehittää ohjaamalla sille voimavaroja ja esimerkiksi lisäämällä suullisten käsittelyjen määrää.

Helsingin käräjäoikeudessa on pyritty laamannin vahvistamalla työjärjestyksellä turvaamaan tuomareiden tasapuolinen kohtelu ja tuomareiden mahdollisuus toimia tuomioistuimessa laaja-alaisesti. Työjärjestyksen mukaan tuomarit sijoitetaan uudelleen kolmen vuoden välein. Tuomareiden erityisosaamisen lisäämiseen on kiinnitetty huomiota muun ohessa Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä. Kolmen vuoden aika on useimmiten riittämätön, jotta tuomari sinä aikana pystyy kehittämään ammattitaitoaan vaativien asiakokonaisuuksien osalta. Muuttamalla työjärjestykseen otettua määräystä tuomareiden kierrosta joustavammaksi pystyttäisiin käräjäoikeudessa paremmin turvaamaan ja hyödyntämään asiantuntemuksen lisääntyminen.

Koska kyseiset uudistukset eivät kuitenkaan täytä edellä mainittua työryhmälle asetettua tehtävää, työryhmä ei ole tarkastellut niitä sen laajemmin.

Työryhmän työskentelyn pääpaino on keskittynyt erityisesti tarkasteluun siitä, missä ratkaisuelimessä ja minkälaisessa menettelyssä immateriaalioikeusasioiden käsittely tulisi järjestää. Työryhmän käsittelykokoonpanoa koskevat ratkaisut ilmenevät mietinnön liitteessä

3 olevista säännösehdotusten yksityiskohtaisista perusteluista. Keskittämisen osalta työryhmä on tarkastellut kolmea eri päävaihtoehtoa:

1. riita- ja rikosasioiden keskittämiseen perustuva vaihtoehto,
2. riita-asioiden ja hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden keskittämiseen perustuva vaihtoehto, ja
3. riita- ja rikosasioiden sekä hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden keskittämiseen perustuva vaihtoehto.

5.2. Riita- ja rikosasioiden keskittämiseen perustuva ratkaisu

Tarkasteltavan vaihtoehdon mukaisesti samaan tuomioistuimeen keskitettäisiin:

1. tekijänoikeutta koskevat riita- ja rikosasiat,
2. teollisoikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat, mukaan lukien kaikki SopMenL:n mukaiset riita- ja rikosasiat eli myös markkinaoikeuden toimivaltaan nykyisin kuuluvat kieltoasiat, sekä
3. edellä mainittuihin asioihin liittyvät oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiset turvaamistoimiasiat sekä todistelun turvaamisesta annetun lain mukaiset asiat myös ennen kuin pääasian oikeudenkäynti on tullut vireille.

Teollisoikeusasioita koskevien riita- ja rikosasioiden käsittely on jo nykyisellään, SopMenL:n mukaisia riita- ja rikosasioita lukuun ottamatta, valtaosin keskitetty, tai ainakin tarkoitettu keskittää, Helsingin käräjäoikeuden yksinomaiseen toimivaltaan. Sen sijaan tekijänoikeusasiat käsitellään pääosin oikeudenkäymiskaaren ja ROL:n mukaisesti määräytyvässä tuomioistuimessa.

Nykyisen järjestelmän eräänä ongelmana on pidetty sitä, että oikeuspaikkasäännökset eri immateriaalioikeuksia koskevissa asioissa ovat epäyhdenäiset. Tavoitteena on pidettävä sitä, että immateriaalioikeutta koskevat asiat on mahdollista käsitellä yhdessä tuomioistuimessa ja tarvittaessa samassa oikeudenkäynnissä. Työryhmän keräämien tietojen mukaan myös valtaosa tekijänoikeusasioista käsitellään tällä hetkellä Helsingin käräjäoikeudessa. Tästä

syystä työryhmä on katsonut, että mainitut asiat olisi luontevinta keskittää Helsingin käräjäoikeuden yhteyteen.

Muutoksenhaussa noudatettaisiin yleisiä muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Helsingin käräjäoikeuden ratkaisuksista immateriaalioikeusasioissa olisi siis mahdollista hakea muutosta valittamalla Helsingin hovioikeuteen ja sieltä edelleen korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Nykyisin hallinnollisessa menettelyssä ratkaistavien asioiden osalta nykytilaa ei muutettaisi. Näin ollen asioissa, jotka koskevat rekisteriviranomaisen päätöstä teollisoikeuksien myöntämisestä koskevan hakemuksen hylkäämisestä taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullisesta ratkaisemisesta haettaisiin edelleen muutosta valittamalla PRH:n valituslautakunnalta. Patentin, hyödyllisyysmallin, piirimallin, mallin ja tavaramerkin osalta PRH:n valituslautakunta ratkaisisi edelleen nykyisin voimassa olevien säännösten perusteella valitukset, jotka koskevat hakemuksen hylkäämistä taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullista ratkaisemista. Myös hyödyllisyysmallin ja piirimallin mitättömäksi julistamista koskeva menettely samoin kuin kasvinjalostajanoikeutta koskeva hallinnollinen menettely säilyisivät ennallaan.

PRH:n valituslautakunnan ratkaisusta olisi puolestaan edelleen mahdollista hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

5.3. Riita-asioiden ja hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden keskittämiseen perustuva ratkaisu

Tämän vaihtoehdon mukaisesti samaan tuomioistuimeen keskitettäisiin

1. tekijänoikeutta koskevat riita-asiat,
2. teollisoikeuksia koskevat riita-asiat, mukaan lukien kaikki SopMenL:n mukaiset riita-asiat,

3. mainittuihin asioihin liittyvät oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiset turvaamistoimiasiat ja todistelun turvaamisesta annetun lain mukaiset asiat myös ennen kuin pääasian oikeudenkäynti on tullut vireille, sekä
4. valitukset, jotka koskevat rekisteriviranomaisen päätöstä teollisoikeuksien myöntämistä koskevan hakemuksen hylkäämisestä taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullisesta ratkaisemisesta, lukuun ottamatta kuitenkin toiminimiasioita.

Näin ollen valitukset, jotka koskevat hakemuksen hylkäämistä taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullista ratkaisemista patentin, hyödyllisyysmallin, kasvinjalostajanoikeuden, piirimallin, mallin ja tavaramerkin osalta, ohjattaisiin PRH:n valituslautakunnan ja/tai korkeimman hallinto-oikeuden sijasta keskitettyyn tuomioistuimeen. Kyseiseen tuomioistuimeen keskitettäisiin myös valitukset PRH:n lopullisista päätöksistä hyödyllisyysmallin ja piirimallin mitättömäksi julistamista koskevissa asioissa.

Keskittäminen koskisi vain edellä mainittujen asioiden ohjaamista samaan tuomioistuimeen. Sen sijaan siihen, minkälaisessa menettelyssä asiat tuomioistuimessa käsiteltäisiin, ei puututtaisi. Näin ollen tekijänoikeutta ja teollisoikeuksia koskevat riita-asiat sekä mainittuihin asioihin liittyvät oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiset turvaamistoimiasiat ja todistelun turvaamisesta annetun lain mukaiset asiat käsiteltäisiin soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren riita-asioita koskevien säännösten mukaisesti, kun taas valitusasiat rekisteriviranomaisten päätöksiin käsiteltäisiin noudattaen soveltuvin osin hallintolainkäyttölain säännöksiä.

Edellä mainittujen asioiden keskittäminen samaan tuomioistuimeen tarkoittaisi sitä, että tuomioistuimessa noudatettaisiin sekä riita-asioista että hallintolainkäyttöasioista säädettyjä menettelyjä. Tämä olisi selkeä poikkeus perustuslain mukaisesta tuomioistuinten kahtiajaosta. Kysymys ei kuitenkaan ole täysin uudesta asiasta, koska tällä hetkellä markkinaoikeus käsittelee asioita sekä oikeudenkäymiskaaren riita-asioiden mukaisessa menettelyssä että hallintolainkäyttölain säännösten mukaisessa menettelyssä. Tästä näkökulmasta katsottuna keskittäminen tapahtuisikin luontevimmin markkinaoikeuteen, jossa jo nykyisinkin noudatetaan kahta eri prosessisäännöstä.

Tämän vaihtoehdon mukaisten asioiden keskittämistä markkinaoikeuteen puoltaa lisäksi se, että aikaisemmin on suhtauduttu torjuvasti siihen vaihtoehtoon, että yleiseen alioikeuteen siirrettäisiin hallintolainkäyttölain säännösten mukaisessa menettelyssä käsiteltäviä asioita. Tämä ilmenee muun muassa suhtautumisesta markkinaoikeuden perustamisen yhteydessä vaihtoehtoon, jonka mukaan hankinta-asiat ja kilpailunrajoitusasiat olisi siirretty yleiseen alioikeuteen. Hallituksen esityksessä markkinaoikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 105/2001 vp) on todettu asiaa tosin sen enemmän perustelematta seuraavaa:

Hankinta-asioiden ja kilpailunrajoitusasioiden oikeudellinen luonne ja käsittelyn vaatimukset huomioon ottaen siirto yleiseen alioikeuteen ei ole soveltuva ratkaisu.(s. 9)

Markkinaoikeuden ratkaisuihin tekijänoikeutta ja teollisoikeuksia koskevien riita-asioiden sekä näihin liittyvien oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisten turvaamistoimiasioiden ja todistelun turvaamisesta annetun lain mukaisten asioiden osalta haettaisiin muutosta eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain mukaisesti valittamalla korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan. Hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden osalta valittaminen tapahtuisi korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Mahdollisessa jatkovalmistelussa tulisi tarkemmin pohdittavaksi muutoksenhaun järjestäminen joko valittamalla suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen tai valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mikäli korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Keskittämisen ulkopuolelle jätettäisiin tässä vaihtoehdossa tekijänoikeutta ja teollisoikeuksia koskevat rikosasiat, jotka käsiteltäisiin ROL:n mukaan määräytyvässä oikeuspaikassa. Yhtenäisen oikeuskäytännön saavuttamiseksi muutoksenhaku eri käräjäoikeuksien rikosasioissa tekemistä ratkaisusta keskitettäisiin kuitenkin Helsingin hovioikeuteen, jonka ratkaisusta olisi puolestaan mahdollista valittaa edelleen korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan.

5.4. Kattavaan keskittämiseen perustuva ratkaisu

Kattavaan keskittämiseen perustuvalla ratkaisulla tarkoitetaan riita- ja rikosasioiden sekä hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden keskittämistä samaan tuomioistuimeen.

Samaan tuomioistuimeen keskitettäisiin

1. tekijänoikeutta koskeva riita- ja rikosasiat,
2. teollisoikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat, mukaan lukien kaikki SopMenL:n mukaiset riita- ja rikosasiat,
3. tekijän- ja teollisoikeusasioihin liittyvät oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiset turvaamistoimiasiat sekä todistelun turvaamisesta annetun lain mukaiset asiat myös ennen kuin pääasian oikeudenkäynti on tullut vireille, sekä
4. valitukset, jotka koskevat rekisteriviranomaisen päätöstä teollisoikeuksien myöntämistä koskevan hakemuksen hylkäämisestä taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullisesta ratkaisemisesta, lukuun ottamatta kuitenkin toiminimiasioita.

Näin ollen valitukset, jotka koskevat hakemuksen hylkäämistä taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullista ratkaisemista patentin, hyödyllisyysmallin, kasvinjalostajanoikeuden, piirimallin, mallin ja tavaramerkin osalta, ohjattaisiin PRH:n valituslautakunnan ja/tai korkeimman hallinto-oikeuden sijasta keskitettyyn tuomioistuimeen. Kyseiseen tuomioistuimeen keskitettäisiin myös valitukset PRH:n lopullisista päätöksistä hyödyllisyysmallin ja piirimallin mitättömäksi julistamista koskevissa asioissa.

Tämän yhteydessä työryhmä on pohtinut kahta eri tuomioistuinvaihtoehtoa: toisaalta asioiden keskittämistä Helsingin käräjäoikeuden yhteyteen ja toisaalta asioiden keskittämistä markkinaoikeuteen.

Markkinaoikeuden perustamisen yhteydessä pidettiin mahdottomana sellaista ratkaisua, että yleisessä alioikeudessa noudatettaisiin hallintolainkäyttölain mukaisia prosessuaalisia säännöksiä. Kantaa ei ole hallituksen esityksessä lähemmin perustelu. Pohtiessaan

tuomioistuinvaihtoehtoja työryhmä on ottanut lähtökohdaksi sellaisen ratkaisun, joka perustuisi olemassa oleviin tai jo ehdotettuihin ratkaisuihin.

Mikäli asiat keskitettäisiin Helsingin kärjäoikeuden yhteyteen, työryhmä on lähtenyt siitä, että kärjäoikeudessa noudatetaan oikeudenkäymiskaaren mukaisia oikeudenkäyntisäännöksiä. Tämän mukaisesti työryhmä on päätenyt siihen, että valitukset rekisteriviranomaisten päätöksistä käsiteltäisiin noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään hakemusasioiden käsittelystä.

Mikäli päädyttäisiin ratkaisuun, jonka mukaan immateriaalioikeusasioiden käsittely keskitettäisiin markkinaoikeuteen, edellä mainittujen asioiden käsittelyssä noudatettaisiin soveltuvin osin hallintolainkäyttölain säännöksiä.

Tekijänoikeutta ja teollisoikeuksia koskevat riita-asiat sekä mainittuihin asioihin liittyvät oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiset turvaamistoimiasiat ja todistelun turvaamisesta annetun lain mukaiset asiat käsiteltäisiin valittavasta tuomioistuimesta riippumatta noudattaen soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren riita-asioita koskevia säännöksiä ja rikosasiat noudattaen soveltuvin osin ROL:n säännöksiä.

Mikäli asiat keskitettäisiin Helsingin kärjäoikeuden yhteyteen, sen ratkaisusta olisi mahdollista hakea muutosta valittamalla Helsingin hovioikeuteen ja sieltä edelleen korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan. Tämä koskisi sekä oikeudenkäymiskaaren 8 luvun mukaisesti käsiteltyjä asioita että riita- ja rikosasioita.

Mikäli päädyttäisiin keskittämään kaikkien asioiden käsittely markkinaoikeuteen, muodostuu muutoksenhaku selvästi monimutkaisemmaksi. Tällöin markkinaoikeuden ratkaisuista tekijänoikeutta ja teollisoikeuksia koskevien riita-asioiden sekä niihin liittyvien oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisten turvaamistoimiasioiden ja todistelun turvaamisesta annetun lain mukaisten asioiden osalta olisi mahdollista hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan. Tämä vastaisi nykyistä SopMenL:n mukaisia kieltoasioita koskevaa muutoksenhakua.

Tekijänoikeutta ja teollisoikeuksia koskevissa rikosasioissa markkinaoikeuden ratkaisuihin olisi taasen mahdollista hakea muutosta valittamalla Helsingin hovioikeuteen ja sieltä edelleen korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden osalta valittaminen tapahtuisi korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Mahdollisessa jatkovalmistelussa tulisi tarkemmin pohdittavaksi muutoksenhaun järjestäminen joko valittamalla suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen tai valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mikäli korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

5.5. Vaihtoehtoinen oikeuspaikka tekijänoikeusasioissa

Edellä selostettujen ratkaisuvaihtoehtojen täydennykseksi työryhmä on tekijänoikeusasioiden osalta tarkastellut myös sellaista ratkaisua, jonka mukaan tekijänoikeutta koskevissa riita- ja rikosasioissa sekä mainittuihin asioihin liittyvissä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisissa turvaamistoimiasioissa ja todistelun turvaamisesta annetun lain mukaisissa asioissa oikeuspaikka määräytyisi lähtökohtaisesti kuten nykyisinkin, eli riita-asioissa oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten ja rikosasioissa ROL 4 luvun säännösten mukaan. Tämän ohella tekijänoikeutta koskevissa riita-asioissa kantaja voisi valita kanteen nostamisen edellä selostettujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaisessa keskitetyssä tuomioistuimessa. Vastaava valinnanmahdollisuus tekijänoikeutta koskevissa rikosasioissa olisi syyttäjällä ja asianomistajalla.

5.6. Eri vaihtoehtojen arviointia

Edellä jaksossa 5.2. käsitelty riita- ja rikosasioiden keskittämiseen perustuva ratkaisuvaihtoehto ei merkitsisi kovinkaan huomattavaa puuttumista nykyiseen

immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyjärjestelmään. Sen toteuttamiseen ei myöskään liittyisi nykyisen tuomioistuinten jakoon perustuvan systematiikan kannalta ongelmia.

Työryhmän jäsenet ovat pitäneet riita- ja rikosasioiden keskittämiseen perustuvaa ratkaisua toteuttamisen kannalta ongelmattomimpana. Kaikki työryhmän jäsenet olisivat periaatteessa valmiit hyväksymään kyseisen ratkaisun siten, että siihen liitetään tekijänoikeusasioiden osalta vaihtoehtoista oikeuspaikkaa koskeva sääntely.

Jaksossa 5.2. esitetyn ratkaisuvaihtoehdon ongelmana on kuitenkin se, että se toteuttaisi työryhmälle annetun tehtävän melko huonosti eikä siten välttämättä vastaisi oikeusturvanäkökohtien toteutumisen kannalta niitä odotuksia, joita toimeksiannossa on asetettu. Käytännössä ratkaisuvaihtoehto ei toisi juurikaan muutoksia nykytilaan. Huomattavimpana parannuksena nykytilaan olisi SopMenL:n mukaisten kieltoasioiden keskittäminen samaan tuomioistuimeen muiden teollisoikeuksia koskevien asioiden kanssa.

Sen sijaan ratkaisuvaihtoehto merkitsisi, että teollisoikeusasioiden nykyinen kahtiajako toisaalta hallintoviranomaisten ja hallintotuomioistuimien sekä toisaalta yleisten tuomioistuimien kesken säilyisi edelleen. Ratkaisu ei toteuttaisi toimeksiannossa asetettua tavoitetta, että kaikki immateriaalioikeuksia koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset käsiteltäisiin mahdollisuuksien mukaan samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä.

Työryhmän toimeksiannon kannalta jaksossa 5.3. esitettyä riita-asioiden ja eräiden hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden keskittämiseen perustuvaa ratkaisua olisi pidettävä riita- ja rikosasioiden keskittämiseen perustuvaa ratkaisua parempana. Ottaen huomioon sen, mitä edellä jaksossa 3.1. on esitetty eri immateriaalioikeusasioiden lukumääristä, riita-asioiden ja eräiden hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden keskittämisellä yhteen tuomioistuimeen saavutettaisiin huomattavasti riita- ja rikosasioiden keskittämiseen perustuvaa ratkaisuvaihtoa paremmin tavoite kaikkien immateriaalioikeusasioiden ohjaamisesta samaan tuomioistuimeen. Vaikka kyseisessä ratkaisuvaihtoehdossa ei puututtaisi siihen, minkälaisessa menettelyssä asiat kyseisessä

tuomioistuimessa käsiteltäisiin, keskittäminen tarjoaisi kuitenkin nykytilaan verrattuna paremman mahdollisuuden asioiden kokonaishallinnointiin verrattuna siihen, että asiat käsiteltäisiin kokonaan eri paikoissa. Ongelmaksi jäisi kuitenkin samaa oikeutta koskevien yhtäaikaisten prosessien käsitteleminen toisistaan erillään. Lisäksi keskittäminen ei koskisi lainkaan rikosasioita.

Nykyisen tuomioistuinten toimivaltaa koskevan systematiikan kannalta tarkasteltuna sille, että hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen asioiden osalta muutoksenhaku toteutettaisiin jaksossa 5.3. kuvatulla tavalla, ei ole estettä. Markkinaoikeudessa käsitellään jo tällä hetkellä osa asioista hallintolainkäyttölain säännösten mukaisessa menettelyssä. Näin ollen ratkaisu ohjata valitukset myös PRH:n tai kasvilajikelautakunnan hallinnollisessa menettelyssä käsittelemien ja ratkaisemien asioiden osalta markkinaoikeuteen hallintolainkäyttölain järjestyksessä käsiteltäväksi ei ole ongelmallinen perustuslaissa vahvistetun tuomioistuinjärjestelmän kahtiajaon kannalta tai muutoinkaan, kunhan perustuslain 98 §:n 3 momentin säännös huomioon ottaen asiasta säädetään lailla.

Riita-asioiden kannalta kyseinen ratkaisuvaihtoehto ei sen sijaan ole aivan yhtä ongelmaton. Jossain määrin kyseenalaisena voidaan pitää, täyttääkö se, että ainoana muutoksenhakeinona tuomioistuimen ensimmäisenä asteena ratkaisemaan asiaan on valittaminen korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan, perustuslain 21 §:n 2 momentin edellytyksen muutoksenhakuoikeuden turvaamisesta lailla.

Markkinaoikeus on perustettu voimassa olevan perustuslain aikana. Markkinaoikeuden perustamisen yhteydessä sen toimivaltaan kuuluvien markkinaoikeudellisten asioiden, joihin kuuluvat myös SopMenL:n mukaiset kielloasiat, osalta muutoksenhakutiekse on säädetty valittaminen korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää asiassa valitusluvan. Asiaa Eduskunnassa käsiteltäessä sanotun kysymyksen osalta ei pyydetty edes perustuslakivaliokunnan kannanottoa. Joka tapauksessa jaksossa 5.4. käsitelty vaihtoehto merkitsisi kieltämättä yhden muutoksenhakuasteen putoamista välistä pois ja siten muutoksenhakuoikeuden kaventumista nykyiseen verrattuna.

Kolmantena esitetty vaihtoehto eli kaikkien immateriaalioikeutta koskevien asioiden keskittämiseen perustuva ratkaisu vastaisi parhaiten sekä työryhmän toimeksiannon mukaisia tavoitteita että sidosryhmien esittämiä näkemyksiä.

Mikäli keskittäminen tapahtuisi markkinaoikeuteen, muodostuisi suurimmaksi ongelmaksi rikosasioiden käsittelyn järjestäminen. Työryhmän kuulema asiantuntija professori Dan Frände ei pitänyt periaatteessa mahdollisena sitä, että markkinaoikeus erityistuomioistuimena käsitelisi ja ratkaisisi rikosasioita. Ongelmia tuottaisi kuitenkin muutoksenhaun järjestäminen. Perustuslain 21 §:n 2 momentin säännöksen valossa ei yleisen käsityksen mukaan ole riittävää, että tuomioistuimen ensimmäisenä asteena ratkaisemasta rikosasiasta muutoksenhakeinona olisi ainoastaan valittaminen korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan. Tällöin tulisi muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisusta rikosasioissa ohjattavaksi (Helsingin) hovioikeuteen ja sieltä edelleen korkeimpaan oikeuteen, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan. Tämä merkitsisi kokonaan uuden muutoksenhakutien perustamista markkinaoikeuden ratkaisuihin.

Toisen ongelman muodostaisi markkinaoikeuden toimivalta. Markkinaoikeus – toisin kuin yleiset tuomioistuimet – on toimivaltainen käsittelemään ainoastaan ne asiat, jotka nimenomaan on säädetty sen toimivaltaan kuuluviksi. Näin ollen markkinaoikeudella ei olisi (yleistä) toimivaltaa käsitellä tekijän- ja teollisoikeudellisiin rikosasioihin mahdollisesti liittyviä muita rikosasioita. Tämä merkitsisi, että viimeksi mainitut asiat olisi käsiteltävä tekijän- ja teollisoikeudellisista rikosasioista erillään yleisissä tuomioistuimissa. Käytännössä tämä saattaisi johtaa vaikeisiin rajanvetoihin ja estää asioiden kokonaisvaltaisen käsittelyn.

Jaksossa 5.4. käsittelyn kokonaiskeskittäminen tulisikin ohjata Helsingin käräjäoikeuteen. Tältä osin perustuslain kannalta arvioituna ongelmallisina kohtia ratkaisussa on eräiden hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden ohjaaminen yleisen tuomioistuimen yhteyteen käsiteltäväksi noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään hakemusasioiden käsittelystä. Tältä osin ongelmaa on käsitelty edellä jaksossa 5.3.

Edellä esitettyyn kokonaiskeskittämiseen liittyisi se epäkohta, että ratkaisu merkitsisi hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen valitusasioiden osalta muutoksenhakuasteiden lisääntymistä yhdellä ja tätä kautta riskiä, että kyseisten asioiden kokonaiskäsittelyaika pitenisi entisestään.

6. Työryhmän ehdotus asioiden keskittämisen osalta

Työryhmän kaikki jäsenet olisivat periaatteessa valmiit hyväksymään edellä selostetun riita- ja rikosasioiden keskittämiseen perustuvan ratkaisun siten, että siihen liitetään tekijänoikeusasioiden osalta mainittu vaihtoehtoista oikeuspaikkaa koskeva sääntely.

Kyseinen ratkaisu ei merkitsisi huomattavaa puuttumista nykyiseen immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyjärjestelmään. Huomattavimman muutoksen nykytilaan muodostaisi SopMenL:n mukaisten kieltoasioiden keskittäminen samaan tuomioistuimeen muiden teollisoikeuksia koskevien asioiden kanssa. Ratkaisuvaihtoehdon toteuttamisen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön rajoittuisivatkin lähinnä eri immateriaalioikeuslakeihin tehtäviin verrattain vähäisiin säännösmuutoksiin oikeuspaikkasäännösten yhdenmukaistamiseksi.

Nykyisin hallinnollisessa menettelyssä ratkaistavien asioiden käsittelyn osalta ratkaisu ei merkitsisi muutoksia nykytilaan. Sanotusta huolimatta ratkaisuvaihtoehdossa olisi kuitenkin syytä tarkastella valituslautakuntaprosessin kehittämistä edelleen.

Työryhmän jäsenten enemmistön mielestä edellä mainittua ratkaisuvaihtoehtoa ei voida pitää riittävänä, kun otetaan huomioon työryhmälle sen toimeksiannossa annettu tehtävä. Sekä työryhmän toimeksiannon mukaisia tavoitteita että sidosryhmien esittämiä näkemyksiä parhaiten vastaavana ratkaisuna on pidettävä edellä kohdassa 5.4. esitettyä kattavan keskittämisen mukaista vaihtoehtoa. Sen mukaan samaan tuomioistuimeen keskitettäisiin

toisaalta kaikki tekijänoikeutta sekä teollisoikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat (mukaan lukien tekijän- ja teollisoikeusasioihin liittyvät oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiset turvaamistoimiasiat sekä todistelun turvaamisesta annetun lain mukaiset asiat) sekä toisaalta valitukset, jotka koskevat rekisteriviranomaisen päätöstä teollisoikeuksien myöntämistä koskevan hakemuksen hylkäämisestä taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullisesta ratkaisemisesta, lukuun ottamatta toiminimiasioita. Näiden lisäksi kyseiseen tuomioistuimeen keskitettäisiin myös valitukset PRH:n lopullisista päätöksistä hyödyllisyysmallin ja piirimallin mitättömäksi julistamista koskevissa asioissa.

Työryhmän jäsenten enemmistön mielestä mainittu kattavaan keskittämiseen perustuva ratkaisu olisi myös mahdollinen toteuttaa ja kannatettava, mikäli lähdetään siitä, että asiat keskitetään Helsingin käräjäoikeuden yhteyteen ja että tekijänoikeusasioiden osalta ratkaisuun liitetään mainittu vaihtoehtoista oikeuspaikkaa koskeva sääntely.

Tekijänoikeusasioiden osalta mainittua vaihtoehtoista oikeuspaikkaa koskevaa sääntelyä voidaan pitää riittävänä, sillä osa tuomioistuimissa tavanomaisesti käsiteltävistä tekijänoikeusasioista, kuten esimerkiksi selkeät piraattijutut, ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niiden käsittelyyn liity nykyisellään mainittavia ongelmia. Kaikkien kannalta tarkasteltuna voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, että tällaiset asiat voidaan käsitellä riita-asioina oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten ja vastaavasti rikosasioina ROL 4 luvun säännösten mukaisessa alioikeudessa.

Kuten edellä on todettu, ratkaisuvaihto merkitsisi poikkeamista perustuslaissa vahvistetusta tuomioistuinjärjestelmän kahtiajaosta siinä, että valittaminen eräiden hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen asioiden osalta ohjattaisiin yleiseen tuomioistuimeen, jossa ne käsiteltäisiin noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään hakemusasioiden käsittelystä.

Työryhmän vähemmistö on sen sijaan katsonut, ettei edellä mainitulle poikkeamiselle ole olemassa riittäviä perusteita.

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Pykälän 2 momentissa puolestaan säädetään, että käsittelyn julkisuus, oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perustuslain systematiikan mukaan oikeusturvassa on kysymys perusoikeudesta, jonka toteutumiseksi perustuslakiin on otettu säännökset lainkäytöstä. Mikäli lainkäyttöä koskevista perustuslain säännöksistä poiketaan, se voi tapahtua ainoastaan oikeusturvaa vaarantamatta. Perustuslakivaliokunta on hallituksen esitystä 137/2004 vp koskevassa lausunnossaan 4/2005 vp tarkastellut säännöksiä valitustien ohjaamisesta hallintoviranomaisen päätöksestä korkeimpaan oikeuteen hallituksen esityksessä käsitellyssä nimenomaisessa tapauksessa. Valitustien ohjaaminen hallintoviranomaisen päätöksestä yleiseen tuomioistuimeen tulee kuitenkin arvioida kunkin esille tulevan tapauksen yhteydessä esitettyjen seikkojen nojalla.

Työryhmän vähemmistö (Björkvall, Laukkanen, Seppälä) on enemmistön kanssa erimieltä siltä osin kuin enemmistö katsoo asiassa olevan riittävästi perusteita poiketa perustuslain 3 §:n 3 momentissa, 98 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 99 §:n 1 momentissa säädetystä yleisten tuomioistuinten ja yleisten hallintotuomioistuinten asiallisesta toimivaltajaosta.

Teollisoikeuksien myöntämiseen perustuvien ratkaisujen hallinto-oikeudellisessa muutoksenhakujärjestelmässä PRH:sta valituslautakuntaan ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei ole työryhmän selvityksissä ilmennyt niin vakavia puutteita tai ongelmia, että asianosaisten oikeusturva edellyttäisi perustuslain sääntelystä huolimatta hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen teollisoikeuksien myöntämistä koskevien muutoksenhakuasioiden ohjaamista yleiseen tuomioistuimeen. Hallinto-oikeudellinen muutoksenhakujärjestelmä on mahdollistanut teollisoikeuksien rekisteröintiä koskevissa asioissa kaikille asianosaisille yksinkertaisen, joustavan ja kustannuksiltaan edullisen keinon saada rekisteröintiä koskeva asia tyydyttävään lopputulokseen ja edistänyt pyrkimystä ehkäistä tulevaisuudessa mahdollisesti syntyviä riitaisuuksia. Työryhmän vähemmistö katsookin, että nykyiset oikeussuojatiet mietinnössä mainituista puutteistaan huolimatta turvaavat perustuslain 21

§:ssä säädetty menettelylliset perusoikeudet. Tämän vuoksi oikeussuojajärjestelmässä ei ole osoitettu niin vakavia ongelmia, että perustuslaissa säädetystä yleisten tuomioistuinten ja yleisten hallintotuomioistuinten asiallisesta toimivaltajaosta olisi perusteltua poiketa.

Tiedostaen työryhmän vähemmistön edellä korostamat tuomioistuinlinjojen erillisyyteen liittyvät näkökohdat työryhmän muut jäsenet ovat kuitenkin päätyneet siihen, että nyt tarkasteltavassa olevassa tapauksessa on olemassa hyväksyttävät perusteet poiketa perustuslaissa vahvistetusta tuomioistuinjärjestelmän kahtiajaosta.

Ehdotettu menettely olisi perusteltu erityisesti asianosaisten oikeusturvan toteuttamiseksi tehokkaasti. Edellä 3.3. jaksossa on havaittu, että nykyään samaa asiaa voidaan joutua, ja käytännössä myös joudutaan, käsittelemään samanaikaisesti sekä hallintolainkäytössä että oikeudenkäynnissä yleisessä tuomioistuimessa. Ehdotus auttaisi tehokkaasti välttämään tällaiset päällekkäiset menettelyt. Asianosaiset saisivat asiassa näin ratkaisun kaikkiin samasta perusteesta johtuviin oikeusongelmiin yksinkertaisemmin ja nopeammin kuin nykyisin.

Toiseksi oikeusturvaa tehostaisi se, että keskittämällä kaikkien asiaryhmään kuuluvien asioiden käsittely samaan tuomioistuimeen lisättäisiin tuomioistuimen käsiteltäväksi tulevien asioiden määrää. Samalla pystyttäisiin hyödyntämään tällä hetkellä hajallaan oleva asiantuntemus tehokkaasti keräämällä se yhteen tuomioistuimeen. Keskittämällä saavutettaisiin mahdollisimman korkea asiantuntemuksen taso asioiden käsittelyssä ja ratkaisemisessa. Ratkaisujen oikeellisuus olisi näin lähtökohtaisesti hyvä. Myös oikeusturvan kannalta merkityksellinen ratkaisujen ennustettavuus parantuisi.

Kolmanneksi ehdotus merkitsisi edellä mainittujen hallinnollisessa menettelyssä käsiteltyjen asioiden osalta nykytilan parantamista muutoksenhaun osalta ensinnäkin sikäli, että muutoksenhaku ohjautuisi suoraan tuomioistuimeen ilman edeltävää lautakuntakäsittelyä, sekä toiseksi sikäli, että kyseiset asiat olisi mahdollista saattaa käsiteltäviksi ainakin kahdessa tuomioistuinasteessa.

Ehdotus palvelisi menettelyä tehostaessaan, ratkaisutoiminnan asiantuntemusta syventäessään ja muutoksenhakujärjestelmää kehittäessään perusoikeutena turvatun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin hyvää toteutumista asiaryhmässä. Ehdotusta on tähän päämäärään nähden pidettävä perusteltuna, vaikka sillä poikettaisiinkin tuomioistuinlinjojen erillisyyden periaatteesta.

7. Eräistä esitykseen liittyvistä kysymyksistä

7.1. Esityksen vaikutukset

Immateriaalioikeusasioden kattavalle keskittämiselle perustuvalla ratkaisulla olisi, kuten edellä selostetusta voidaan havaita, tiettyjä organisatorisia vaikutuksia. Ratkaisuvaihtoehtoon ei välttämättä voida kuitenkaan katsoa liittyvän merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Tuomioistuinorganisaation kannalta merkittävimpänä seikkana lienee pidettävä sitä, että esitys merkitsisi eräiden nykyisin PRH:n valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirtämistä Helsingin käräjäoikeuden yhteydessä käsiteltäviksi ja siten Helsingin käräjäoikeuden juttumäärän kasvamista. Vuositasolla arvioiden kysymys tulisi olemaan noin 150–200 asiasta.

Koska esityksen vaikutusten suuruus riippuu osaksi siitä, minkälaiseen ratkaisuun keskittämisen osalta päädytään, työryhmä ei tässä vaiheessa ole pitänyt tarkoituksenmukaisena ryhtyä tarkemmin selvittämään mahdollisten organisatoristen vaikutusten suuruutta.

7.2. Muista kysymyksistä

Oikeudenkäyntiasiamiesten kelpoisuus. Työryhmä on työskentelynsä yhteydessä tarkastellut kysymystä patentti- sekä tavaramerkki- ja malliasiamiesten kelpoisuudesta esiintyä oikeudenkäyntiasiamiehenä ja –avustajana.

Mietinnön liitteeseen 3 sisältyvään aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimessa koskevaan lakiehdotukseen liittyvissä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyistä syistä työryhmä on katsonut perustelluksi, että patenttiasiamiehistä annetussa laissa (552/1967) tarkoitetut patenttiasiamiehet sekä eräin edellytyksin myös tavara- ja malliasiamiesten tointa harjoittavat henkilöt voisivat toimia oikeudenkäyntiavustajana tai –asiamiehenä käsiteltäessä valitusta rekisteriviranomaisen päätöksestä patenttituomioistuimessa, vaikka kyseisiltä henkilöiltä puuttuisi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ssä vaadittava kelpoisuus.

Ottaen huomioon, että oikeudenkäyntiasiamiestä ja –avustajaa koskevia kelpoisuusvaatimuksia on vasta muutama vuosi sitten suoritettulla oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muutoksella tiukennettu siten, että kyseisissä tehtävissä voi pääsääntöisesti toimia vain asianajaja tai muu oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut, rehellinen ja muutoin kyseiseen tehtävään sopiva ja kykenevä henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu, työryhmä ei ole katsonut mahdolliseksi, että patentti- sekä tavaramerkki- ja malliasiamiesten kelpoisuutta toimia oikeudenkäyntiavustajana tai –asiamiehenä voitaisiin laajentaa kuitenkaan immateriaalioikeudellisiin riita- ja rikosasioihin.

Esitykseen läheisesti liittyvistä asiaryhmistä. Jo työryhmän toimeksiannossa sen tehtäväkenttä on rajattu immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvien uudistustarpeiden selvittämiseen. Kuten edellä on todettu, immateriaalioikeuksilla on läheisiä yhtymäkohtia myös muuhun lainsäädäntöön Mahdollisessa jatkovalmistelussa työryhmän näkemyksen mukaan tulisikin selvittää tarkemmin rajanvetoa muun ohessa SopMenL:n mukaisten asioiden ja tiettyjen kuluttajansuojalain mukaisten asioiden välillä sekä immateriaalioikeusasioiden ja verkkotunnusta koskevien asioiden välillä.

Immateriaalioikeuden nykytila

1. Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1. Immateriaalioikeuden osa-alueet

1.1.1. Tekijänoikeus

Tekijänoikeuslainsäädännön keskeisenä tavoitteena on edistää henkistä luomistyötä sen eri muodoissa. Tunnustamalla tekijöiden oikeuden määrätä teostensa hyväksikäytöstä yhteiskunta kannustaa luovaa toimintaa. Tekijänoikeus ja tekijänoikeuslainsäädäntöön otetut tekijänoikeuden lähioikeudet edistävät samalla myös henkisten tuotteiden tuotantoa ja levitystä. Tuottajien ja kustantajien asemaa turvaamalla tekijänoikeus tukee myös investointeja ja kauppaa. Kulttuurihyödykkeiden tuotannon ja saatavuuden edellytysten turvaaminen luo pohjaa kansalliselle kulttuurille ja yhteiskunnan kehitykselle.

Tekijänoikeudesta ja tekijänoikeuden lähioikeuksista säädetään tekijänoikeuslaissa (404/1961). Lakiin on sen säätämisen jälkeen tehty lukuisia muutoksia. Tarkempia säännöksiä tekijänoikeuslain soveltamisesta on annettu asetuksella. Voimassa oleva tekijänoikeusasetus (574/1995) on vuodelta 1995, jolloin kumottiin aikaisempi, vuodelta 1961 peräisin ollut tekijänoikeusasetus (441/1961).

Tekijänoikeuden kohteena on kirjallinen tai taiteellinen teos. Tekijänoikeuslakiin otetun esimerkkiluettelon mukaan teos voi olla kaunokirjallinen tai selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaiteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote. Lisäksi tekijänoikeuslaissa on nimenomaisesti säädetty, että kirjallisena teoksena pidetään myös karttaa sekä muuta

selittävää piirustusta tai graafista taikka plastillisesti muotoiltua teosta sekä tietokoneohjelmaa.

Suojan saamiseksi teoksen tulee ylittää niin sanottu teoskynnys eli yltää teostasoon. Teoksen tulee olla tekijänsä luovan työn omaperäinen tulos.

Tekijänoikeus, kuten myös tekijänoikeuden lähioikeudet, ovat voimassa suoraan lain nojalla. Suojan saaminen ei siten edellytä oikeuden toteamista tarkoittavan hakemuksen tekemistä ja siihen liittyviä viranomaistoimenpiteitä, esimerkiksi rekisteröintiä, eikä muitakaan muodollisuuksia.

Tekijänoikeus tuottaa tekijälle sekä taloudellisia että hänen henkilöönsä liittyviä eli niin sanottuja moraalisia oikeuksia.

Taloudellisia oikeuksia koskevan perussäännöksen mukaan tekijällä on yksinoikeus määrätä teoksen kappaleiden valmistamisesta sekä teoksen saattamisesta yleisön saataviin. Teoksen kappaleiden valmistamisella tarkoitetaan teoksen kiinnittämistä fyysiselle alustalle.

Käytettävällä menetelmällä tai alustalla ei tässä suhteessa ole merkitystä. Valmistaminen voi olla esimerkiksi monistamista, valokopiointia tai jäljentämistä. Kappaleiden valmistamisena on pidettävä myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa. Tällaisia laitteita ovat esimerkiksi äänilevyt ja kasetit, filmit, videokasetit sekä tietokoneen muisti ja levyke.

Teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään tai näytetään julkisesti tai kun sen kappale levitetään yleisön keskuuteen myymällä, lainaamalla, vuokraamalla tai muulla tavoin.

Tekijän moraalisiin oikeuksiin kuuluu ensinnäkin, että teosta käytettäessä on tekijän nimi ilmoitettava siinä laajuudessa kuin hyvä tapa vaatii (niin sanottu isyysoikeus). Teosta ei myöskään saa muuttaa sellaisella tavalla tai saattaa yleisön saataviin sellaisessa yhteydessä, että tämä loukkaa tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta (niin sanottu respektioikeus).

Tekijän moraalisten oikeuksien suojaamista koskee myös niin sanottu klassikkosuoja säännös tekijänoikeuslain 53 §:ssä. Säännöksen mukaan jos kirjallisen tai teollisen teoksen suhteen tekijän kuoltua menetellään julkisesti sivistyksellisiä etuja loukkaavalla tavalla, on asetuksella määrättävällä viranomaisella valta, vaikka tekijänoikeus on jo lakannut tai sitä ei ole ollut, kieltää tällainen menettely. Tekijänoikeusasetuksessa kyseiseksi viranomaiseksi on määrätty opetusministeriö.

Tekijänoikeuteen on laissa tehty monia rajoituksia. Rajoitukset perustuvat toisaalta sivistyksellisiin ja muihin tärkeisiin yhteiskunnallisiin syihin, toisaalta rajoituksia on tehty käytännöllisistä syistä.

Tekijänoikeuden rajoituksista säädetään tekijänoikeuslain 2 luvussa. Rajoituksia on eriasteisia. Joissakin tapauksissa tekijänoikeus on säädetty väistymään ja tietty teoksen käyttäminen sallitaan ilman tekijän lupaa ja korvausta maksamatta (vapaa hyväksikäyttöoikeus). Toisissa tapauksissa teoksen käyttäminen sallitaan ilman tekijän lupaa mutta korvausta vastaan (pakkolisenssijärjestelmä).

Tekijänoikeuslain 2 lukuun sisältyvät myös säännökset sopimuslissenssijärjestelmästä. Sopimuslissenssi on tekijänoikeuden yhteisvalvonnan helpottamiseksi ja käyttäjien suojaamiseksi muotoiltu oikeudellinen konstruktio. Kun käyttäjän ja lukuisia tietyn alan suomalaisia oikeudenhaltijoita edustavan järjestön välillä on tehty sopimus suojatun aineiston käyttämisestä, käyttäjä saa sopimuslissenssisäännösten nojalla käyttää vastaavasti myös sellaisten oikeudenhaltijoiden teoksia, joita järjestö ei edusta.

Tekijänoikeus syntyy teoksen luomishetkellä ja on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Tekijänoikeuslain 5 luvussa säädetään eräistä tekijänoikeutta lähellä olevista oikeuksista, joita kutsutaan yleisesti naapurioikeuksiksi tai lähioikeuksiksi. Näistä keskeisimmät ovat esittävän taiteilijan, äänitallenteen tuottajan, kuvatallenteen tuottajan, radio- ja televisioyhteyden sekä valokuvaajan oikeudet. Lähioikeuksien suojan kohteena ei ole teos, vaan muu suoritus tai

tuote: esittävän taiteilijan kohdalla teoksen esitys, äänitallenteen tuottajan ja kuvataallenteen tuottajan kohdalla laite, johon ääni tai kuva on otettu, radio- ja televisioyhteyden kohdalla lähetys (signaali) sekä valokuvaajan kohdalla valokuva. Esittävän taiteilijan, äänitallenteen tuottajan, kuvataallenteen tuottajan, radio- ja televisioyhteyden sekä valokuvaajan suoja on tekijänoikeuden kaltainen mutta joissakin suhteissa rajoitetumpi. Näiden oikeuksien suoja-aika on 50 vuotta ja se lasketaan esitys-, tallentamis-, julkaisemis- tai julkistamis-, lähettämistä tai valmistamisvuodesta.

Lähioikeuksiin kuuluvat edellä mainittujen lisäksi luettelosuoja, EU:n tietokantadirektiivin mukainen tietokantojen erityissuoja sekä uutissuoja. Luettelosuojan perusteella annetaan sellaisen luettelon, taulukon ja muun vastaavan työn, johon on yhdistelty suuri määrä tietoja, valmistajalle yksinomainen oikeus määrätä luettelon kappaleiden valmistamisesta ja yleisön saataviin saattamisesta. Tietokannan valmistajalla ovat vastaavat oikeudet tietokantaan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta. Luettelosuojan ja tietokantojen erityissuojan suoja-aika on 15 vuotta työn valmistamisvuodesta tai siitä vuodesta, jona se saatettiin ensimmäisen kerran yleisön saataviin. Uutissuoja puolestaan rajoittaa ulkomaisen uutistoimiston tai kirjeenvaihtajan sopimuksen nojalla välittämän sanomalehtitiedotteen käyttöä ilman kyseisen sanomalehden lupaa.

Seuraamukset. Tekijänoikeuden ja sen lähioikeuksien loukkauksen pääasialliset seuraamukset ovat rangaistus ja korvausvelvollisuus. Tekijänoikeusrikoksen osalta tekijänoikeuslain 56 §:ään sisältyy viittaussäännös rikoslain 49 luvun 1 §:ään, joka koskee vain tahallisia, ansiotarkoituksessa tapahtuvia tekoja. Tekijänoikeuslain 56 a §:ssä säädetyn tekijänoikeusrikkomuksen osalta rangaistusvastuun synnyttää jo törkeä huolimattomuus. Näiden lisäksi tekijänoikeuslaissa on erityiset rangaistussäännökset siinä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisen (56 b §), tietokoneohjelman suojauksen poistovälineen luvattoman levittämisen (56 c §) sekä kasettimaksua ja kuvataiteen jälleenmyyntikorvausta koskevan selvitysvelvollisuuden rikkomisen (56 d §) varalle.

Tekijänoikeuden loukkauksen johdosta tuomittavasta kohtuullisesta hyvityksestä sekä aiheutuneesta menetyksestä, kärsimyksestä ja muusta haitasta maksettavasta korvauksesta säädetään tekijänoikeuslain 57 §:ssä. Hyvityksen tuomitseminen ei edellytä tuottamusta. Sen sijaan korvaus aiheutuneesta menetyksestä, kärsimyksestä ja muusta haitasta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta.

Edellä mainittujen rangaistusta ja korvausvelvollisuutta koskevien säännösten lisäksi tekijänoikeuden loukkaustapausten varalta tekijänoikeuslain 58 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta määrätä asianomistajan vaatimuksesta, että teoksen kappale, joka on luvattomasti valmistettu, tuotu maahan tai saatettu yleisön saataviin, sekä sen valmistukseen tarkoitettu apuväline on hävitettävä tai että omaisuutta on määrätyn tavoin muutettava tai luovutettava asianomistajalle valmistamiskustannuksia vastaavasta korvauksesta taikka saatettava sellaiseksi, ettei sitä voida käyttää väärin.

Tekijänoikeuslakiin ei sen sijaan sisälly eräitä muita immateriaalioikeuksia koskevien lakien tavoin säännöstä, jonka nojalla tuomioistuin tai jokin muu viranomaistaho voisi tekijänoikeuden loukkaustapauksissa yleisesti kieltää loukkaajaa jatkamasta tai toistamasta menettelyä. Kahta erityistapausta silmällä pitäen tekijänoikeuslakiin on kuitenkin otettu säännös mahdollisuudesta antaa kieltomääräys (53 ja 54 b §).

Edellä mainittuja rangaistus-, hyvitys- ja vahingonkorvaussäännöksiä sovelletaan myös tekijänoikeuden lähioikeuksiin.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Tekijänoikeuslainsäädäntöön ei sisälly juurikaan erityissäännöksiä tekijänoikeusasioiden oikeudenkäyntimenettelystä.

Tekijänoikeusasioiden käsittelyä ei lähtökohtaisesti ole keskitetty, vaan tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien riita- ja rikosasioiden oikeuspaikka määräytyy siten oikeudenkäymiskaaren yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaan. Poikkeuksen tästä muodostavat eräät korvaus- ja lupa-asiat, jotka on säädetty käsiteltäväksi ensisijaisesti välimiesmenettelyssä ja toissijaisesti Helsingin käräjäoikeudessa, sekä lisäksi

tekijänoikeuslain vastaisia televisio- ja radiolähetyksiä koskevat asiat, joiden osalta tekijänoikeuslain 61 §:n mukaan yksinomainen toimivalta kuuluu Helsingin kärjäoikeudelle.

Tekijänoikeusasioiden käsittelyä koskevan menettelyn osalta tekijänoikeuslaissa ei ole erityissäännöksiä.

1.1.2. Patenttioikeus

Patenttioikeuden tavoitteena on edistää teknologian kehitystä yhteiskunnassa. Vastineeksi keksinnön julkaisemisesta yhteiskunta myöntää keksinnölle patentin, joka on määräaikainen yksinoikeus suojatun keksinnön ammattimaiseen hyödyntämiseen. Tämä mahdollisuus kannustaa keksijöitä ja yrityksiä uusiin innovaatioihin ja tuotekehitykseen.

Vaikka patentti rajoittaaakin kilpailua siinä mielessä, etteivät kilpailijat voi kopioida patentoitua keksintöä ilman patentinhaltijan lupaa, patenttijärjestelmä on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Patenttijärjestelmän peruseriaatteena oleva suojattavien keksintöjen julkaiseminen vaikuttaa siihen, että tiedeyhteisö ja suuri yleisö voivat seurata teknologian kehitystä. Tiettyjen keksintöjen tai tekniikan alojen sulkeminen patenttijärjestelmän ulkopuolelle johtaisi siihen, että keksintöjä ei julkistettaisi, koska ilman patentti- tai muuta teollisoikeudellista suojaa ne olisivat kilpailijoiden vapaasti hyödynnettävissä. Patenttisuojan ulkopuolelle rajaamisesta aiheutuva keksintöjen salaaminen estäisi muita hyödyntämästä keksintöä, koska sen olemassaoloa ei tunnettaisi.

Patenttioikeuden kohteena on keksintö, joka on uusi ja keksinnöllinen ja jota voidaan käyttää teollisesti. Voimassa oleva patenttilaki (550/1967) ei sisällä keksinnön määritelmää. Oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa keksintö on vakiintuneesti määritelty ratkaisuksi tiettyyn tekniseen ongelmaan.

Patentti saadaan hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä. Patentin myöntäminen edellyttää, että hakemuksen kohteena on keksintö, jolla on tekninen luonne, joka on toisinnettavissa ja

teollisesti käytettävissä. Tämän lisäksi keksinnön tulee olla uusi siihen verrattuna, mikä on tullut tunnetuksi ennen patentin hakemispäivää, ja lisäksi olennaisesti erottava siitä.

Patentti tuottaa haltijalleen yksinoikeuden keksinnön ammattimaiseen hyväksikäyttöön määräajaksi. Tämä yksinoikeus sisältää sen, ettei kukaan muu kuin patentinhaltija ilman tämän lupaa saa käyttää hyväksi keksintöä valmistamalla, tarjoamalla, saattamalla vaihdantaan tai käyttämällä patentoitua tuotetta tahi tuomalla maahan tai pitämällä hallussaan tällaista tuotetta jotakin edellä mainittua tarkoitusta varten.

Milloin kysymys on patentilla suojatusta menetelmästä, patentin tuottama yksinoikeus sisältää sen, että patentinhaltijan lupa vaaditaan patentoidun menetelmän käyttämiseen sekä, jos asianomainen tietää tai olosuhteiden perusteella on ilmeistä, ettei menetelmää saa käyttää ilman patentinhaltijan lupaa, tällaisen menetelmän tarjoamiseen tässä maassa käytettäväksi. Myöskään patentilla suojatulla menetelmällä valmistettua tuotetta ei saa ilman patentinhaltijan lupaa käyttää hyväksi tarjoamalla, saattamalla vaihdantaan tai käyttämällä tuotetta eikä myöskään tuomalla tällaista tuotetta maahan tai pitämällä sitä hallussa jotakin edellä mainittua tarkoitusta varten.

Patentilla saavutettu yksinoikeus ei käsitä hyväksikäyttöä, joka ei tapahdu ammattimaisesti. Yksinoikeus ei myöskään käsitä sellaisen patentilla suojatun tuotteen hyväksikäyttöä, joka Euroopan talousalueella on saatettu vaihdantaan patentinhaltijan toimesta tai tämän suostumuksella, eikä myöskään keksinnön käyttöä kokeissa, jotka koskevat itse keksintöä.

Voimassa olevan patenttilain mukaan myönnetty patentti voidaan pitää voimassa, kunnes 20 vuotta on kulunut patenttihakemuksen tekemispäivästä.

Rekisteröintimenettely. Patentin voi saada hakemuksesta se, joka on tehnyt keksinnön, tai se, jolle keksijän oikeus on siirtynyt. Patenttihakemus tehdään kirjallisesti patenttiviranomaiselle, jona Suomessa toimii patentti- ja rekisterihallitus (PRH). Mikäli hakemuksen tarkoittama keksintö täyttää patenttilain mukaiset patentoitavuuden edellytykset eikä muutakaan estettä

patentin myöntämiseksi ole, patenttiviranomaisen tulee hyväksyä hakemus ja kuuluttaa sen hyväksymisestä.

Patentti katsotaan myönnettyksi sinä päivänä, kun hakemuksen hyväksymisestä on kuulutettu. Myönnetty patentti on merkittävä patenttiviranomaisen pitämään patenttirekisteriin, minkä lisäksi patentinhaltijalle on annettava patenttikirja myönnetystä patentista.

Patentin myöntämisestä alkaa yhdeksän kuukauden pituinen määräaika, jonka kuluessa kuka tahansa voi tehdä patenttiviranomaiselle väitteen myönnettyä patenttia vastaan. Väite on tehtävä kirjallisesti ja se on perusteltava. Mikäli patenttiviranomainen toteaa, että patentin voimassa pysyttämiseksi on jokin patenttilaissa luetelluista esteistä, sen tulee väitteen johdosta kumota patentti. Muussa tapauksessa patenttiviranomaisen tulee hylätä väite.

Patenttiviranomaisen patenttihakemusta koskevaan lopulliseen ratkaisuun hakija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Vastaavasti patenttiviranomaisen väitteen johdosta antamaan lopulliseen ratkaisuun patentinhaltija tai väitteentekijä voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Muutosta patenttiviranomaisen ratkaisuun haetaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain (576/1992) 9 §:n mukaan käsiteltäessä patenttia koskevia asioita korkeimmassa hallinto-oikeudessa on niiden käsittelyssä oltava osallisena laissa säädetyn tuomionvoivan jäsenmäärän lisäksi kaksi yli-insinöörineuvosta asiantuntijajäsenenä. Tasavallan presidentin kolmeksi vuodeksi kerrallaan nimittämien yli-insinöörineuvosten tulee olla teknillisen korkeakoulun loppututkinnon suorittaneita ja patenttiasioihin perehtyneitä.

Pakkolupa. Keksinnön ammattimainen hyväksikäyttö edellyttää lähtökohtaisesti patentinhaltijan lupaa. Tietyissä tilanteissa patenttilaissa säädettyjen edellytysten täytyessä on

kuitenkin mahdollista saada pakkolupa keksinnön hyväksikäyttämiseen. Pakkoluvan myöntää tuomioistuin, joka määrää myös, missä laajuudessa keksintöä saa käyttää hyväksi, sekä vahvistaa vastikkeen ja muut pakkoluvan ehdot.

Mikäli jalostaja ei voi hankkia tai hyödyntää kasvinjalostajanoikeutta loukkaamatta aiempaa patenttia, hän voi patenttilaissa säädettyjen edellytysten täyttyessä saada pakkoluvan patentilla suojatun keksinnön muulla kuin yksinoikeudella tapahtuvaa käyttöä varten. Jos jalostajalle myönnetään tällainen pakkolupa, patentinhaltijalla on tällöin oikeus saada kohtuullisin ehdoin vastavuoroinen lupa käyttää suojattua lajiketta.

Patentin lakkaaminen. Patentista on suoritettava vahvistettu vuosimaksu jokaiselta maksuvuodelta, joka alkaa patentin myöntämisen jälkeen. Mikäli vuosimaksua ei suoriteta, patentti raukeaa sen maksuvuoden alusta, jolta maksua ei ole suoritettu.

Lisäksi tuomioistuimen tulee julistaa patentti mitättömäksi sitä tarkoittavan kanteen johdosta, mikäli se toteaa jonkin patenttilaissa säädetyn perusteen olevan käsillä.

Seuraamukset. Jos joku loukkaa patentin tuottamaa yksinoikeutta (patentinloukkaus), tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta menettelyä. Kieltotuomion antamisen perusteeksi riittää yksinoikeuden loukkaus objektiivisena tosiasiana.

Tahallinen patenttinloukkaus voi tulla rangaistavaksi joko rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena tai patenttilain 57 §:n 2 momentissa kriminalisoituna patenttirikkomuksena. Lisäksi patenttilaissa on erityinen rangaistussäännös patenttia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta.

Patenttinloukkauksen johdosta tuomittavasta keksinnön hyväksikäyttämistä tarkoittavasta korvauksesta sekä loukkauksen aiheuttaman muun vahingon korvaamisesta säädetään patenttilain 58 §:ssä. Korvaus keksinnön hyväksikäyttämisestä voi tulla tuomittavaksi, vaikka tahallisuus tai tuottamus puuttuisi kokonaan. Sen sijaan korvaus loukkauksen aiheuttaman muun vahingon korvaamisesta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta.

Edellä mainitun lisäksi patenttilain 59 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta patentinloukkauksen kärsineen vaatimuksesta jatkettun loukkauksen estämiseksi määrätä, että patentilla suojattu tuote, joka on valmistettu patentinhaltijan luvatta, tai esine, jonka käyttäminen sisältäisi patentinloukkauksen, on muutettava, pantava talteen jäljellä olevaksi patenttiajaksi tai hävitettävä taikka, jos kysymys on patentilla suojatusta tuotteesta, luovutettava loukatulle korvausta vastaan.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Patenttiasioiden käsittely on pääsääntöisesti keskitetty Helsingin käräjäoikeuteen. Patenttilain 65 §:n mukaan Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat parempaa oikeutta keksintöön, johon patenttia on haettu, patentin mitättömyyttä tai patentin siirtämistä, pakkoluvan myöntämistä, pakkoluvan ehtojen muuttamista taikka pakkoluvan kumoamista sekä patentinloukkausta. Lisäksi Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat patentinhaltijan tai sen, jolla käyttö- tai pakkoluvan perusteella on oikeus käyttää hyväksi keksintöä, vahvistuskannetta siitä, nauttiiko hän patentin perusteella suojaa toista vastaan, kuin myös sen, joka harjoittaa tai aikoo harjoittaa teollista toimintaa, vahvistuskannetta patentinhaltijaa vastaan siitä, onko patentin johdosta olemassa este sanotulle toiminnalle, sekä asioissa, jotka koskevat korvauksen määräämistä tilanteissa, joissa valtioneuvosto on määrännyt oikeuden keksintöön luovutettavaksi valtiolle.

Helsingin käräjäoikeus on myös säädetty lailliseksi tuomioistuimeksi niissä asioissa, jotka koskevat oikeutta keksintöön, johon on haettu Euroopan patenttisopimuksessa (SopS 8/1996) tarkoitettua eurooppapatenttia.

Rikoslaisissa sen paremmin kuin nykyisin voimassa olevan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (ROL) 4 luvussa ei ole erityistä säännöstä rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävien tahallisia patentinloukkauksia koskevien asioiden oikeuspaikasta eikä myöskään viittausta patenttilain oikeuspaikkasäännökseen. Hallituksen esityksessä rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsitteviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi (HE 94/1993 vp s. 221) on todettu, että voimassa olevien

patenttilain, hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain, kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain, yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain, mallioikeuslain sekä tavaramerkkilain säännösten tuomioistuimen toimivallasta yksinoikeuden loukkaamiseen perustuvissa asioissa on katsottu tarkoittavan ilman eri mainintaakin kaikkia tahallisia yksinoikeuden loukkauksia, myös rikosasioita. Tämän vuoksi hallituksen esityksessä ei ole pidetty tarpeellisena ehdottaa muutoksia lakien oikeuspaikkasäännöksiin; myös rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitetun teollisoikeusrikosta koskevan syyteasian oikeuspaikka olisi hallituksen esityksen mukaan siten aina Helsingin käräjäoikeus.

Edellä mainittuja asioita käsitellessään käräjäoikeudella tulee patenttilain 66 §:n mukaan olla apunaan kaksi sen kutsumaa teknisen alan asiantuntijaa, joiden on annettava lausunto tuomioistuimen heille tekemistä kysymyksistä. Asiantuntijat eivät kuulu tuomioistuimen kokoonpanoon. Heillä on kuitenkin oikeus tehdä kysymyksiä asianosaisille ja todistajille.

Patentin mitättömäksi julistamista koskevissa asioissa tuomioistuimen tulee lisäksi hankkia patenttiviranomaisen lausunto. Muissa patenttiasioissa tuomioistuimelle ei ole säädetty vastaavaa velvollisuutta. Tuomioistuin kuitenkin voi, mikäli katsoo siihen olevan aihetta, hankkia sanotun lausunnon.

Patenttilain 68 §:ään sisällytetyn erityissäännöksen mukaan tuomioistuimella on oikeudenkäynnin aikana kantajan pyynnöstä oikeus kieltää käytämästä patenttia tai määrätä tietyn omaisuuden laittamisesta oikeudenkäynnin ajaksi väliaikaisesti takavarikkoon. Kyseisestä kielto- ja takavarikkopäätöksestä tai sen peruuttamisesta voidaan valittaa erikseen.

Laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin

Yritystoiminnan ja elinkeinoelämän kannalta on tärkeää henkisten voimavarojen hyödyntäminen siten, että ideat, keksinnöt ja luovuus yleisemminkin saadaan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön. Työsuhteen aikana tehtyihin keksintöihin liittyviä

työoikeudellisia ja immateriaalioikeudellisia jännitteitä ratkaisemaan on säädetty laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin (656/1967), jäljempänä työsuhdekeksintölaki.

Työsuhdekeksintölakia sovelletaan työ- tai virkasuhteessa olevan henkilön tekemiin patentilla suojattavissa oleviin keksintöihin. Työsuhdekeksintölain lähtökohtana on, että työntekijällä on keksintöönsä sama oikeus kuin muullakin keksijällä, jollei laissa olevista säännöksistä muuta johdu. Laki antaa tietyin edellytyksin työnantajalle mahdollisuuden saada oikeudet työntekijän tekemään keksintöön, mutta velvoittaa toisaalta työnantajan maksamaan työntekijälle kohtuullisen korvauksen.

Lain säännökset ovat pääosin dispositiivisia. Niitä sovelletaan vain, mikäli muuta ei ole sovittu tai voida katsoa ilmenevän työsuhteesta tahi muista seikoista. Eräiden säännösten vastaiset sopimusehdot ovat kuitenkin mitättömiä.

Työsuhdekeksintölain soveltamiseen liittyvien asioiden tuomioistuinmenettelyn osalta voidaan viitata edellä patenttiasioiden osalta esitettyyn. Työsuhdekeksintölain 12 §:ssä säädetään, että työnantajalle tai työntekijälle kyseisen lain mukaan kuuluvia oikeuksia koskevat riita-asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa, jolloin soveltuvin osin on noudatettava, mitä oikeudenkäynnistä patenttiasioissa on säädetty.

Helsingin käräjäoikeus on myös säädetty lailliseksi tuomioistuimeksi, mikäli riita koskee oikeutta työsuhdekeksintölaissa tarkoitettuun keksintöön, johon on haettu Euroopan patenttisopimuksessa tarkoitettua eurooppapatenttia ja jos työntekijä keksinnön tehdessään pääasiallisesti työskenteli Suomessa.

Työsuhdekeksintölaissa on lisäksi säännökset erityisestä keksintölautakunnasta, jäljempänä työsuhdekeksintölautakunta. Työsuhdekeksintölautakunnassa on puheenjohtaja ja kaksi muuta puolueetonta jäsentä sekä näiden ohella kolme työnantajia ja kolme työntekijäpuolta edustavaa jäsentä. Lautakunnan jäsenet nimittää valtioneuvosto kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Työsuhdekeksintölautakunnan tehtävänä on antaa lausuntoja työsuhdekeksintölain soveltamista koskevista riitakysymyksistä. Lautakunnan perustamisen tarkoituksena oli, että työnantajien ja työntekijöiden kiistat saataisiin ratkaistua tuomioistuinmenettelyä nopeammin ja edullisemmin sekä samalla turvattua oikeudenmukaisuuden toteutuminen.

Työsuhdekeksintölautakunnan lausunnot eivät kuitenkaan sido osapuolia, vaan heillä on lautakuntakäsittelyn jälkeenkin käytettävissään tuomioistuintie.

Työsuhdekeksintölain 11 a §:n 2 momentin mukaan työsuhdekeksintölautakunta voi toimia myös välimiesmiesoikeutena, mikäli työnantaja ja työntekijä ovat niin sopineet.

Laki maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä

Maanpuolustuksen on vakiintuneesti katsottu asettavan sellaisia erityisiä vaatimuksia, jotka eivät tule riittävässä määrin huomioon otetuiksi patenttilain säännösten nojalla. Näiden vaatimusten tyydyttymisestä on otettu säännökset maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annettuun lakiin (551/1967), jäljempänä maanpuolustuskeksintölaki.

Maanpuolustuskeksintölain mukaan voidaan keksintö, jolla pääasiallisesti on merkitystä maanpuolustukselle ja jonka salassapysyminen on maanpuolustuksen kannalta tärkeää, valtioneuvoston päätöksellä pakkolunastaa valtiolle sen jälkeen kun siihen on haettu patenttia tai hyödyllisyysmallia. Keksinnöstä, joka pakkolunastetaan valtiolle on valtion varoista suoritettava keksinnön haltijalle kohtuullinen korvaus.

Salassapysymisen keskeisen merkityksen johdosta maanpuolustuskeksintölakiin on sisällytetty erityiset säännökset salassapitovelvollisuudesta. Rangaistus kyseisen salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Valtiolle pakkolunastettavasta keksinnöstä suoritettavan kohtuullisen korvauksen osalta säädetään maanpuolustuskeksintölain 1 §:n 2 momentissa, että jollei korvauksesta sovita, voi keksinnön haltija ajaa siitä erikseen kannetta Helsingin käräjäoikeudessa.

1.1.3. Hyödyllisyysmallioikeus

Hyödyllisyysmallioikeus on itsenäisenä teollisoikeudellisena suojamuotona verrattain nuori Suomessa. Hyödyllisyysmallioikeudesta annettu laki (800/1991), jäljempänä hyödyllisyysmallilaki, tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.

Hyödyllisyysmallilainsäädännön ensisijaisena tavoitteena on antaa suoja sellaisille keksinnöille, jotka eivät täytä voimassa olevan patenttilainsäädännön mukaan keksinnöltä vaadittavaa keksinnöllisyystasoa. Hyödyllisyysmallioikeuden tarkoituksena on kannustaa erityisesti pientä ja keskisuurta teollisuutta sekä yksityisiä keksijöitä suojaamaan teknisiä ratkaisuja.

Hyödyllisyysmallin käyttöala voidaan jakaa kahtia. Ensimmäisen ryhmän muodostavat tekniset ideat ja ratkaisut, jotka eivät yllä patentoitavuuden tasolle, mutta joissa on kuitenkin sen verran keksinnöllisyyttä, että ne eivät ole itsestään selviä ammattimiehelle. Toisena ryhmänä ovat pikkukeksinnöt ja laiteparannukset, jotka sinänsä täyttävät patentoitavuuden ehdot, mutta joille keksinnön laadun tai esineen lyhyen eliniän vuoksi patenttisuojaus on liian hidas ja kallis.

Hyödyllisyysmallioikeuden kohteena on keksintö. Keksinnöllä hyödyllisyysmallilain mukaan tarkoitetaan teknistä ratkaisua, jota voidaan käyttää teollisesti. Pääpiirteissään hyödyllismallilain keksinnön käsite vastaa patenttilaissa tarkoitettua keksintöä.

Hyödyllisyysmallioikeus keksintöön saadaan hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä. Hyödyllisyysmallilain mukaan keksinnön tulee olla uusi siihen verrattuna, mikä on tullut tunnetuksi ennen hyödyllisyysmallioikeuden hakemispäivää, ja lisäksi selvästi erota siitä.

Keksinnön uutuuden osalta hyödyllisyysmallilaissa on omaksuttu sama absoluuttisen uutuuden vaatimus kuin patenttilainsäädännössä. Hyödyllisyysmallilla suojattavan keksinnön edellytetään olevan myös keksinnöllinen. Keksinnöllisyyttä ei kuitenkaan vaadita yhtä paljon kuin patentoitavalta keksinnöltä.

Hyödyllisyysmallin rekisteröinti tuottaa haltijalleen yksinoikeuden keksinnön ammattimaiseen hyväksikäyttöön määrääjäksi. Tämä yksinoikeus sisältää sen, ettei kukaan muu kuin hyödyllisyysmallioikeuden haltija ilman tämän lupaa saa käyttää hyväksi keksintöä valmistamalla, tarjoamalla, saattamalla vaihdantaan tai käyttämällä hyödyllisyysmallioikeudella suojattua tuotetta tai tuomalla maahan tai pitämällä hallussaan tällaista tuotetta jotakin edellä mainittua tarkoitusta varten.

Hyödyllisyysmallin rekisteröinnillä saatu yksinoikeus ei käsitä hyväksikäyttöä, joka ei tapahdu ammattimaisesti. Yksinoikeus ei myöskään käsitä sellaisen tuotteen hyväksikäyttöä, joka Euroopan talousalueella on saatettu vaihdantaan hyödyllisyysmallioikeuden haltijan toimesta tai tämän suostumuksella, eikä myöskään keksinnön käyttöä kokeissa, jotka koskevat itse keksintöä.

Hyödyllisyysmallin suoja-aika voi olla enintään kymmenen vuotta. Voimassa olevan hyödyllisyysmallilain mukaan hyödyllisyysmallin rekisteröinti on voimassa neljä vuotta rekisteröinnin hakemispäivästä. Hakemuksesta kyseinen suoja-aika voidaan kuitenkin uudistaa kahdesti, ensin neljäksi ja sitten kahdeksi vuodeksi.

Rekisteröintimenettely. Hyödyllisyysmallioikeuden keksintöön voi saada hakemuksesta se, joka on tehnyt keksinnön, tai se, jolle keksijän oikeus on siirtynyt. Hyödyllisyysmallihakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle, jona toimii PRH.

Hyödyllisyysmallin rekisteröinti perustuu ilmoitusmenettelyyn. Rekisteriviranomainen ei hakemusta käsiteltäessä tutki hyödyllisyysmallihakemuksen kohteena olevan keksinnön uutuutta tai keksinnöllisyyttä. Mikäli hakemus täyttää rekisteröinnin muodolliset edellytykset,

hyödyllisyysmalli merkitään hyödyllisyysmallirekisteriin. Rekisteriviranomaisen on kuulutettava rekisteröinnistä ja annettava hakijalle rekisteröintitodistus.

Rekisteriviranomaisen hyödyllisyysmallin rekisteröintiä koskevaan lopulliseen ratkaisuun hakija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Muutosta rekisteriviranomaisen ratkaisuun haetaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Hyödyllisyysmallia koskevia asioita korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltäessä on niiden käsittelyssä patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 9 §:n mukaan oltava osallisena laissa säädetyn tuomionvoivan jäsenmäärän lisäksi kaksi yli-insinöörineuvosta asiantuntijajäsenenä.

Rekisteröinnin mitättömäksi julistaminen. Sen vastapainoksi, että rekisteriviranomainen ei hyödyllisyysmallihakemusta käsiteltäessä tutki hakemuksen kohteena olevan keksinnön uutuutta tai keksinnöllisyyttä, hyödyllisyysmallilakiin on sisällytetty säännökset mahdollisuudesta vaatia rekisteröinnin mitättömäksi julistamista. Niiden mukaan kuka tahansa voi esittää rekisteriviranomaiselle vaatimuksen hyödyllisyysmallin rekisteröinnin julistamisesta kokonaan tai osittain mitättömäksi. Rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen tekemiselle ei ole säädetty määräaika eikä mahdollisuutta kyseisen vaatimuksen tekemiseen ole rajoitettu muutoinkaan.

Rekisteriviranomaisen mitättömäksi julistamisvaatimusta koskevaan lopulliseen ratkaisuun hyödyllisyysmallioikeuden haltija tai se, joka on esittänyt vaatimuksen hyödyllisyysmallin rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi, voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Muutosta rekisteriviranomaisen ratkaisuun haetaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta

valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Pakkolupa. Myös hyödyllisyysmallin tarkoittaman keksinnön hyväksikäyttöön on tietyissä tilanteissa hyödyllisyysmallilaissa säädettyjen edellytysten täytyessä mahdollista saada pakkolupa. Pakkoluvan myöntää tuomioistuin, joka määrää myös, missä laajuudessa keksintöä saa käyttää hyväksi, sekä vahvistaa vastikkeen ja muut pakkoluvan ehdot.

Seuraamukset. Jos joku loukkaa hyödyllisyysmallioikeuden tuottamaa yksinoikeutta, tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta menettelyä. Kieltotuomion antamisen perusteeksi riittää yksinoikeuden loukkaus objektiivisena tosiasiana.

Tahallinen hyödyllisyysmallioikeuden tuottaman yksinoikeuden loukkaus voi tulla rangaistavaksi joko rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena tai hyödyllisyysmallilain 39 §:n 1 momentissa kriminalisoituna hyödyllisyysmallirikkomuksena. Tämän lisäksi hyödyllisyysmallilaissa on erityinen rangaistussäännös hyödyllisyysmallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta.

Hyödyllisyysmallioikeuden loukkauksen johdosta tuomittavasta keksinnön hyväksikäyttämistä tarkoittavasta korvauksesta sekä loukkauksen aiheuttaman muun vahingon korvaamisesta säädetään hyödyllisyysmallilain 37 §:ssä. Korvaus keksinnön hyväksikäyttämisestä voi tulla tuomittavaksi, vaikka tahallisuus tai tuottamus puuttuisi kokonaan. Sen sijaan korvaus loukkauksen aiheuttaman muun vahingon korvaamisesta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta.

Edellä mainitun lisäksi hyödyllisyysmallilain 38 §:ään sisältyy viittaussäännös edellä patenttiasioiden seuraamusten yhteydessä selostettuun patenttilain 59 §:n säännökseen tuomioistuimelle annetusta oikeudesta toimenpiteiksi jatkettun loukkauksen estämiseksi.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Patenttiasioiden tavoin hyödyllisyysmalliasioiden käsittely on keskitetty pääsääntöisesti Helsingin käräjäoikeuteen.

Hyödyllisyysmallilain 43 §:n mukaan Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat parempaa oikeutta keksintöön, johon hyödyllisyysmallioikeutta on haettu, hyödyllisyysmallioikeuden siirtämistä, pakkoluvan myöntämistä, pakkoluvan ehtojen muuttamista taikka pakkoluvan kumoamista, hyödyllisyysmallioikeuden loukkausta ja hyödyllisyysmallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä sekä korvausvelvollisuutta hyödyllisyysmallioikeuden loukkauksesta. Rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävien tahallisten hyödyllisyysmallioikeuden tuottaman yksinoikeuden loukkausta koskevien asioiden oikeuspaikan osalta on viitattavissa edellä patenttiasioiden tuomioistuinmenettelyä koskevien säännösten yhteydessä selostettuun.

Hyödyllisyysmallilain 43 §:ssä tarkoitettujen asioiden käsittelyn osalta lain 44 §:ssä viitataan, siihen mitä patenttilaissa on säädetty teknisen alan asiantuntijoiden käyttämisestä patenttiasioissa.

1.1.4. Kasvinjalostajanoikeus

Monessakaan maassa uusiin kasvilajikkeisiin ei ole mahdollista myöntää patenteja. Kasvinjalostajien työn tulosten turvaamiseksi onkin luotu kokonaan uusi erillinen immateriaalioikeus, kasvinjalostajanoikeus.

Jalostajanoikeuden tunnustamisen yhteiskuntapoliittisena tavoitteena on nähty pyrkimys luoda yksityiselle investoinneille ja yrityksille edellytykset kasvinjalostuksen harjoittamiseen. Perusteena kasvinjalostajanoikeuden tunnustamiselle on pidetty lisäksi oikeudenmukaisuuden vaatimusta; on oikein ja kohtuullista, että se, joka käyttää hyväkseen jalostajan kehittämiä lajikkeita, maksaa korvauksen tällaisesta hyväksikäytöstä.

Kasvinjalostajanoikeuden kohteena on kasvilajike. Kasvinjalostajanoikeudesta annettu laki (789/1992), jäljempänä kasvinjalostajalaki, ei sisällä kasvilajikkeen määritelmää. Vakiintuneesti kasvilajikkeella on ymmärretty tarkoitettavan kasvilajin viljelymuotoa. Kasvinjalostajanoikeuden kohteena olevasta kasvilajikkeesta erillään on pidettävä

geenitekniikan avulla tapahtuva uusien ominaisuuksien kehittäminen kasveihin, esimerkiksi kylmänkestävyys. Geenin eristämiseen ja muunteluun on mahdollista saada patentti edellyttäen, että patentoitavuuden edellytykset täyttyvät.

Yksinoikeus kasvilajikkeen hyväksikäyttämiseen saadaan hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä. Kasvinjalostajanoikeuden lajikkeeseen voi saada henkilö, joka Suomessa on jalostanut lajikkeen, tai jalostaja, joka on kansainvälisen uusien kasvilajikkeiden suojaamiseksi perustetun UPOV-järjestön jäsenen tai WTO:n jäsenen kansalainen tai jolla on rekisteröity toimipaikka UPOV-järjestön jäsenen tai WTO:n jäsenen alueella, tai se, jolle edellä mainitun mukaisesti myönnetty oikeus on siirtynyt. Kasvinjalostajanoikeuden voi lisäksi saada myös se, joka on löytänyt kasvilajikkeen ja kehittänyt sitä edelleen, samoin kuin se, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt.

Kasvinjalostajanoikeus voidaan myöntää ainoastaan lajikkeeseen, joka selvästi eroaa muista lajikkeista, jotka ovat tulleet tunnetuiksi ennen hakemuksen jättämistä, jonka kasvusto on riittävän yhtenäinen ja jonka olennaiset tuntomerkit ovat pysyviä, kun lajiketta lisätään jalostajan esittämällä tavalla.

Kasvinjalostajanoikeuden rekisteröinti tuottaa haltijalleen yksinoikeuden lajikkeen ammattimaiseen hyväksikäyttämiseen määräajaksi. Tämä yksinoikeus sisältää sen, että muut kuin lajikkeen omistaja eivät saa ilman omistajan suostumusta tuottaa lajikkeen lisäysaineistoa, kunnostaa lajikkeen lisäysaineistoa lisäystarkoituksiin käytettäväksi, tarjota lajikkeen lisäysaineistoa kaupaksi, myydä tai muulla tavoin markkinoida lajikkeen lisäysaineistoa, viedä Suomesta lajikkeen lisäysaineistoa, tuoda Suomeen lajikkeen lisäysaineistoa tai varastoida lajikkeen lisäysaineistoa edellä mainittuihin tarkoituksiin käytettäväksi. Muu lajikkeen hyväksikäyttäminen ei kuulu yksinoikeuden piiriin.

Kasvinjalostajanoikeus ei myöskään rajoita lajikkeen käyttämistä yksityisluonteisesti muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin, koetarkoituksiin eikä toisten lajikkeiden jalostamiseksi tai löytämiseksi ja kehittämiseksi suoritettavissa toimissa.

Kasvinjalostajanoikeus on voimassa siitä päivästä, jona rekisteriviranomainen on tehnyt päätöksen lajikkeen hyväksymisestä rekisteriin. Oikeus voidaan pitää voimassa 25 vuotta, perunan, puiden ja viiniköynnösten osalta kuitenkin 30 vuotta, päätöksentekoa seuraavan vuoden alusta maksamalla vuosittain vuosimaksu.

Rekisteröintimenettely. Rekisteröintihakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle, jona toimii kasvilajikelautakunta. Kasvilajikelautakunnan asettaa maa- ja metsätalousministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lautakunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään kymmenen jäsentä.

Jos hakemus on vaatimusten mukainen, rekisteriviranomaisen on julkaisemalla hakemus varattava yleisölle mahdollisuus hakemusta koskevien väitteiden tekemiseen. Väitteet on tehtävä rekisteriviranomaiselle kirjallisesti sen määräämän ajan kuluessa. Kun väitteiden tekemiseen varattu aika on kulunut ja lajikkeesta on tehty tarvittavat tutkimukset, rekisteriviranomaisen on otettava asia jatkettuun käsittelyyn ja tehtävä päätös lajikkeen rekisteröinnistä.

Rekisteriviranomaisen kasvinjalostajanoikeutta koskevaan lopulliseen ratkaisuun hakija tai kasvinjalostajanoikeuden haltija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen.

Vastaavasti väitteentekijä voi hakea muutosta päätökseen, jolla hakemus on hyväksytty siitä huolimatta, että sitä vastaan on asianmukaisesti tehty väite. Muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen haetaan valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Lajikenimen kumoaminen ja muuttaminen sekä kasvinjalostajanoikeuden lakkaaminen.

Rekisteriviranomaisen on kumottava rekisteröity lajikkeen nimi sitä tarkoittavan vaatimuksen johdosta jonkin kasvinjalostajalaissa säädetyn perusteen ollessa käsillä.

Jalostajanoikeus lakkaa, mikäli vuosimaksua ei suoriteta säädetyssä ajassa. Tuomioistuimen tulee lisäksi julistaa kasvinjalostajanoikeus mitättömäksi, mikäli se toteaa jonkin kasvinjalostajalaissa säädetyn perusteen olevan käsillä.

Kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamisen lisäksi rekisteriviranomaisen tulee julistaa kasvinjalostajanoikeus menetetyksi kasvinjalostajalaissa säädettyjen erillisten perusteiden ollessa käsillä.

Pakkolupa. Lajikkeen ammattimaiseen hyväksikäyttämiseen on tietyissä tilanteissa kasvinjalostajalaissa säädettyjen edellytysten täytyessä mahdollista saada pakkolupa. Pakkoluvan myöntää tuomioistuin, joka määrää, missä laajuudessa rekisteröityä lajiketta saa käyttää, sekä vahvistaa vastikkeen ja muut pakkoluvan ehdot.

Mikäli bioteknologisen keksinnön patentin haltija ei voi hyödyntää patenttia loukkaamatta lajiketta aiempaa kasvinjalostajanoikeutta, hän voi kasvinjalostajalaissa säädettyjen edellytysten täytyessä saada pakkoluvan kyseisen oikeuden suojaaman lajikkeen muulla kuin yksinoikeudella tapahtuvaa käyttöä varten. Jos patentin haltijalle myönnetään tällainen pakkolupa, kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on tällöin oikeus saada kohtuullisin ehdoin annettava vastavuoroinen lupa käyttää suojattua keksintöä.

Yksityisoikeudellinen suoja ja rangaistussäännökset. Jos joku loukkaa kasvinjalostajanoikeuden tuottamaa yksinoikeutta, tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Kasvinjalostajalakiin on sisällytetty erityinen säännös mahdollisuudesta vahvistuskanteen ajamiseen. Sen mukaan lajikkeen omistaja tai se, jolla käyttö- tai pakkoluvan perusteella on oikeus käyttää hyväksi kasvinjalostusoikeuden nojalla suojattua kasvilajiketta, voi ajaa vahvistuskannetta siitä, nauttiiko hän myönnetyn kasvinjalostajanoikeuden perusteella suojaan toista vastaan. Vastaavasti se, joka käyttää tai aikoo käyttää hyväksi kasvinjalostajanoikeuden perusteella suojattua kasvilajiketta, voi ajaa jalostajanoikeuden haltijaa vastaan vahvistuskannetta siitä, onko myönnetyn kasvinjalostajanoikeuden johdosta olemassa este sanotulle toiminnalle.

Tahallinen kasvinjalostajanoikeuden tuottaman yksinoikeuden loukkaus voi tulla rangaistavaksi joko rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena tai kasvinjalostajalain 34 §:ssä kriminalisoituna kasvinjalostajanoikeuden loukkauksena. Tämän lisäksi kasvinjalostajalaissa on erityiset rangaistussäännökset lajikkeen viljelytietojen antamisvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä ja kasvin lajikenimen väärinkäytöstä.

Kasvinjalostajanoikeuden tuottaman yksinoikeuden loukkauksen sekä kasvin lajikenimen käyttämistä koskevien säännösten loukkauksen johdosta tuomittavasta lajikkeen hyväksi käyttämisestä tarkoittavasta korvauksesta sekä loukkauksen aiheuttaman muun vahingon korvaamisesta säädetään kasvinjalostajalain 31 §:ssä. Korvausvelvollisuuden tuo mitseminen ei edellytä tahallisuutta tai huolimattomuutta. Tällöin loukkaaja on kuitenkin velvollinen suorittamaan korvausta ainoastaan siinä määrin kuin se katsotaan kohtuulliseksi.

Edellä mainitun lisäksi kasvinjalostajalain 32 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta oikeudenloukkauksen kärsineen vaatimuksesta määrätä, että lajikkeen kasviaineisto, johon oikeudenloukkaus kohdistuu, on luovutettava loukatulle lunastusta vastaan.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Kasvinjalostajalain tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset rajoittuvat lain 38 §:n säännökseen oikeuspaikasta. Sen mukaan laillinen tuomioistuin kasvinjalostajalain nojalla käsiteltävissä asioissa on Helsingin käräjäoikeus. Rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävien tahallisten kasvinjalostajanoikeuden tuottaman yksinoikeuden loukkausta koskevien asioiden oikeuspaikan osalta on viitattavissa edellä patenttiasioiden tuomioistuinmenettelyä koskevien säännösten yhteydessä selostettuun.

1.1.5. Integroitujen piirien piirimallien suoja

Hyödyllisyysmallioikeuden tavoin integroitujen piirien piirimallien suoja on itsenäisenä teollisoikeudellisena suojamuotona verrattain nuori Suomessa. Laki yksinoikeudesta

integroidun piirin piirimalliin (32/1991), jäljempänä piirimallilaki, tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1991.

Piirimallilainsäädännön ensisijaisena tavoitteena on suojata integroitujen piirien tuotantoon liittyviä investointeja. Integroitujen piirien tuotanto edellyttää mittavia investointeja muun muassa tutkimukseen ja suunnitteluun, tekniikkaan, valmistukseen, markkinointiin ja levitykseen. Piirien kopiointikustannukset ovat vain murto-osa tuotantokustannuksista. Kopioituja piirejä on siten mahdollista myydä huomattavasti halvempaan hintaan kuin alkuperäisiä, jolloin markkinat ovat vaarassa häiriintyä. Piirien alkuperäinen tuottaja ei tällaisessa tilanteessa saa myöskään ennakoimaansa katetta tuotantokustannuksilleen. Seurauksena saattaa olla kilpailutilanteen vääristyminen ja vähäisempi panostus tutkimus- ja kehitystyöhön.

Toisaalta integroituja piirejä käyttävän teollisuuden kannalta on tärkeää varmistaa piirien saatavuus. Tätä tavoitetta edesauttaa piirien kopiointia ja levitystä turvaavan lainsäädännön olemassaolo.

Piirimallilain suojan kohde on integroidun piirin valmistuksen perustana oleva piirimalli. Piirimallilla tarkoitetaan integroidun piirin osien kolmiulotteista sijoittelua, millä tavoin tahansa toteutettuna tai ilmaistuna. Integroidulla piirillä tarkoitetaan puolestaan virtapiiriä, jossa eri komponentit ja niiden liitännöt on sijoitettu puolijohdealustaan toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.

Piirimallilain mukainen suoja kytkeytyy henkisen luomistyön aineettomaan tulokseen, integroidun piirin piirimalliin. Yksinoikeus piirimalliin saadaan hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä. Saadakseen suojaa piirimallin tulee olla omaperäinen. Piirimallin tulee siten olla itsenäisen ja luovan henkisen työn tulos.

Piirimallin rekisteröinnin haltijalleen tuottama yksinoikeus piirimalliin sisältää oikeuden määrätä piirimallista valmistamalla piirimallista integroitu piiri tai muu piirimallin kappale, levittämällä piirimalli yleisölle tarjoamalla se myytäväksi, vuokrattavaksi, lainattavaksi tai

muulla tavoin sekä tuomalla maahanpiirimalli levittäväksi yleisölle edellä kerrotulla tavalla. Kyseisen yksinoikeuden estämättä jokaisella on kuitenkin oikeus valmistaa piirimallista kappaleita yksityistä käyttöä, piirimallia koskevaa opetusta ja piirimallin analysointia varten. Lisäksi integroidun piirin, joka on yksinoikeuden haltijan suostumuksella levitetty yleisölle, saa levittää edelleen ja tuoda maahan.

Yksinoikeus piirimalliin on voimassa siitä päivästä, jona rekisteröintihakemus tehtiin tai piirimalli ensimmäisen kerran levitettiin yleisölle. Yksinoikeus päättyy, kun kymmenen vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona yksinoikeus alkoi.

Rekisteröintimenettely. Yksinoikeuden piirimalliin voi saada hakemuksesta se, joka on luonut piirimallin tai jolle piirimallin luoja on siirtynyt. Jos piirimalli on luotu työ- tai virkasuhteessa, työnantajalla on erityissäännöksen nojalla oikeus rekisteröinnillä saada yksinoikeus piirimalliin, jollei toisin ole sovittu.

Piirimallin rekisteröintihakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle, jona toimii PRH. Suojan saaminen edellyttää, että piirimallin rekisteröintiä haetaan viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä päivästä, kun piirimalli ensimmäisen kerran levitettiin yleisölle.

Piirimallin rekisteröinti perustuu ilmoitusmenettelyyn. Rekisteriviranomainen ei hakemusta käsiteltäessä tutki, täyttääkö rekisteröintihakemuksen kohteena oleva piirimalli omaperäisyysvaatimuksen. Mikäli hakemus täyttää rekisteröinnin muodolliset edellytykset, piirimalli merkitään piirimallirekisteriin. Rekisteriviranomaisen on kuulutettava rekisteröinnistä ja annettava hakijalle rekisteröintitodistus.

Rekisteriviranomaisen piirimallin rekisteröintiä koskevaan lopulliseen ratkaisuun hakija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Muutosta rekisteriviranomaisen ratkaisuun haetaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Integroidun piirin piirimallia koskevia asioita korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltäessä on niiden käsittelyssä patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 9 §:n mukaan oltava osallisena laissa säädetyn tuomionvoivan jäsenmäärän lisäksi kaksi yli-insinööriäneuvosta asiantuntijajäsenenä.

Rekisteröinnin mitättömäksi julistaminen. Hyödyllisyysmallilain tavoin piirimallilakiin on sisällytetty säännökset mahdollisuudesta vaatia rekisteröinnin mitättömäksi julistamista. Niiden mukaan kuka tahansa voi esittää rekisteriviranomaiselle vaatimuksen piirimallin rekisteröinnin julistamisesta kokonaan tai osittain mitättömäksi. Rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen tekemiselle ei ole säädetty määräaikaa eikä mahdollisuutta kyseisen vaatimuksen tekemiseen ole rajoitettu muutoinkaan.

Rekisteriviranomaisen rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevaan lopulliseen ratkaisuun rekisteröinnin haltija tai se, joka on esittänyt vaatimuksen rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi, voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Muutosta rekisteriviranomaisen ratkaisuun haetaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Seuraamukset. Piirimallioikeuden loukkauksen pääasialliset seuraamukset ovat rangaistus ja korvausvelvollisuus. Piirimallin tuottaman yksinoikeuden tahallisen loukkauksen osalta tuomittavasta rangaistuksesta sisältyy piirimallilain 34 §:ään viittaussäännös rikoslain 49 luvun 2 §:n teollisoikeusrikosta koskevaan säännökseen. Piirimallirikkomusta koskevan piirimallilain 35 §:n säännöksen mukaan voidaan puolestaan rangaista tahallisesta tai törkeästä huolimattomuudesta tapahtuvasta piirimallilaissa piirimallin suojaksi annetun säännöksen rikkomisesta, mikäli sitä ei ole rangaistava rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena. Näiden lisäksi piirimallilaissa on erityinen rangaistussäännös piirimallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä.

Piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkauksen johdosta tuomittavasta kohtuullisesta hyvityksestä sekä loukkauksen aiheuttaman vahingon korvaamisesta säädetään piirimallilain 38 §:ssä. Hyvityksen ja korvauksen tuomitseminen edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta.

Edellä mainittujen rangaistusta ja korvausvelvollisuutta koskevien säännösten lisäksi piirimallioikeuden loukkaustapausten varalta piirimallilain 37 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta yksinoikeuden haltijan vaatimuksesta määrätä loukkauksen jatkumisen ehkäisemiseksi, että integroitu piiri tai muu piirimallin kappale on hävitettävä tai muutettava taikka luovutettava yksinoikeuden haltijalle lunastusta vastaan.

Piirimallilakiin ei sen sijaan – kuten ei tekijänoikeuslakiinkaan – sisälly eräitä muita immateriaalioikeuksia koskevien lakien tavoin säännöstä, jonka nojalla tuomioistuin tai jokin muu viranomaistaho voisi piirimallioikeuden loukkaustapauksissa yleisesti kieltää loukkaajaa jatkamasta tai toistamasta tämän menettelyä.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Piirimallioikeusasioiden käsittely on keskitetty pääsääntöisesti Helsingin käräjäoikeuteen. Piirimallilain 42 §:n mukaan laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat oikeutta piirimalliin ja sanotun oikeuden loukkausta, on Helsingin käräjäoikeus. Rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävien tahallisten piirimallin tuottaman yksinoikeuden loukkausta koskevien asioiden oikeuspaikan osalta on viitattavissa edellä patenttiasioiden tuomioistuinmenettelyä koskevien säännösten yhteydessä selostettuun.

Piirimallilain 42 §:ssä tarkoitettujen asioiden käsittelyn osalta lain 43 §:ssä viitataan siihen, mitä patenttilaissa on säädetty teknisen alan asiantuntijoiden käyttämisestä patenttiasioissa.

1.1.6. Mallioikeus

Mallioikeuden tavoitteena on sekä kannustaa suunnittelijoita uuteen muotoiluun että tukea niitä, jotka ovat halukkaita investoimaan suunnittelun tuloksiin. Mallioikeus on teollisoikeudellinen suojamuoto, jolla luovan henkisen työn tuloksena syntyneen mallin luojalle turvataan määrättyissä rajoissa yksinoikeus käyttää ammattimaisesti hyväksensä työnsä tuloksia.

Mallioikeuslain (221/1971) mukaan mallilla tarkoitetaan tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka ilmenee tuotteen tai sen koristelun piirteistä kuten linjoista, ääriviivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta tai materiaalista. Tuotteella puolestaan tarkoitetaan teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita, mukaan lukien osat, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi, sekä pakkaukset, pakkauksen ulkoasu, graafiset symbolit ja kirjasintyypit. Mallioikeuden suojan kohde on siis tavaran ulkomuodon esikuva, ei itse tavara. Mallisuoja annetaan tavaran ulkomuodon esikuvalla riippumatta siitä, onko ulkomuoto määräytynyt esteettisten vai käytännöllisten näkökohtien mukaan.

Oikeus malliin saadaan hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä. Mallioikeussuojan myöntämisen edellytyksenä on, että malli on syntynyt luovan henkisen työn – eikä esimerkiksi jäljittelyn – tuloksena. Lisäksi mallin on oltava uusi ja yksilöllinen. Mallia pidetään uutena, jollei samanlainen malli ole tullut julkiseksi ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää, ja yksilöllisenä, jos asiaan perehtyneen käyttäjän mallista saama kokonaisvaikutelma eroaa ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tunnetuksi tulleiden mallien kokonaisvaikutelmasta.

Mallin rekisteröinti tuottaa haltijalleen yksinoikeuden mallin hyväksikäyttämiseen määrääjäksi. Mallioikeuslain mukaan mallin hyväksikäyttämistä on muun muassa mallin mukaisen tai sen sisältävän tuotteen valmistaminen, tarjoaminen, markkinoille saattaminen, käyttäminen, maahantuonti, maastavienti taikka varastoiminen mainittuihin tarkoituksiin.

Mallioikeus ei kuitenkaan käsitä mallin yksityistä käyttöä, jolla ei ole kaupallista tarkoitusta eikä mallin käyttöä kokeellisiin tarkoituksiin. Mallioikeus ei myöskään anna sen haltijalle oikeutta kieltää mallioikeudella suojatun tuotteen hyväksikäyttöä, jos mallioikeuden haltija on saattanut tuotteen vaihdantaan Euroopan talousalueella tai se on tämän suostumuksella siellä vaihdantaan saatettu.

Mallioikeuden rekisteröinnin voimassaoloaika voi olla enintään 25 vuotta. Voimassa olevan mallioikeuslain mukaan mallin rekisteröinti on voimassa viisi vuotta rekisteröinnin hakemispäivästä lukien, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa neljästi viideksi vuodeksi kerrallaan. Mikäli malli on moniosaisen tuotteen osa ja se on tarkoitettu tuotteen korjaamiseksi alkuperäiseen muotoon, suoja-aika on kuitenkin enintään 15 vuotta.

Rekisteröintimenettely. Yksinoikeuden malliin voi saada hakemuksesta se, joka on luonut mallin tai jolle hänen oikeutensa on siirtynyt. Mallin rekisteröintihakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle, jona toimii PRH.

Mikäli hakemusasiakirjat ovat säännösten mukaiset eikä hakemuksen hyväksymiselle katsota olevan muutoinkaan estettä, eli rekisteriviranomaisen katsoessa hakemuksen kohteen täyttävän mallioikeussuojan myöntämiselle säädetyt omaperäisyyden, uutuuden ja yksilöllisyyden edellytykset, rekisteriviranomaisen on kuulutettava hakemuksesta tilaisuuden varaamiseksi yleisölle väitteen tekemiseksi hakemusta vastaan. Väite on tehtävä rekisteriviranomaiselle kirjallisesti kahden kuukauden kuluessa hakemuksen kuulutuspäivästä lukien. Kun väitteentekoaika on päättynyt, rekisteriviranomaisen on otettava asia jatkokäsittelyyn.

Mallin rekisteröintihakemusta koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen ratkaisuun hakija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Vastaavasti päätökseen, jolla hakemus asianmukaisesti tehdystä väitteestä huolimatta on hyväksytty, väitteentekijä voi hakea muutosta. Muutosta rekisteriviranomaisen ratkaisuun haetaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta

valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Mallin rekisteriin merkitseminen tapahtuu kuitenkin vasta siinä vaiheessa, kun rekisterihakemuksen hyväksyvä päätös on saanut lainvoiman.

Pakkolupa. Mallin hyväksikäyttöön on tietyissä tilanteissa mallioikeuslaissa säädettyjen edellytysten täytyessä mahdollista saada pakkolupa. Pakkoluvan myöntää tuomioistuin, joka määrää myös, missä laajuudessa mallia saa käyttää, sekä vahvistaa vastikkeen ja muut pakkoluvan ehdot.

Mallioikeuden lakkaaminen. Mallioikeuslain mukaan on mahdollista ajaa kannetta mallioikeuden rekisteröinnin kumoamiseksi. Mikäli tuomioistuin toteaa laissa säädettyjen perusteiden olevan käsillä, sen on kumottava mallin rekisteröinti kokonaan tai osittain.

Seuraamukset. Jos joku loukkaa mallioikeutta, tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta menettelyä. Kieltotuomion antamisen perusteeksi riittää yksinoikeuden loukkaus objektiivisena tosiasiana.

Tahallinen mallioikeuden loukkaus voi tulla rangaistavaksi joko rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena tai mallioikeuslain 35 §:n 2 momentissa kriminalisoituna mallioikeusrikkomuksena. Tämän lisäksi mallioikeuslaissa on erityinen rangaistussäännös mallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta.

Mallioikeuden loukkauksen johdosta tuomittavasta mallin käyttämisestä tarkoittavasta korvauksesta sekä loukkauksen aiheuttaman muun vahingon korvaamisesta säädetään mallioikeuslain 36 §:ssä. Mallin käyttämisestä tarkoittava korvaus voi tulla tuomittavaksi, vaikka tahallisuus tai tuottamus puuttuisi kokonaan. Sen sijaan korvaus loukkauksen aiheuttaman muun vahingon korvaamisesta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta.

Edellä mainitun lisäksi mallioikeuslain 37 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta mallioikeuden loukkauksen kärsineen vaatimuksesta jatkettun loukkauksen estämiseksi määrätä, että tavarat, jotka on valmistettu tai tuotu maahan vastoin mallioikeutta, tai esine, jonka käyttäminen sisältää mallioikeuden loukkauksen, on muutettava, pantava talteen jäljellä olevaksi suoja-ajaksi tai hävitettävä taikka, jos kysymyksessä ovat luvattomasti valmistetut tai maahan tuodut tavarat, luovutettava loukatulle korvausta vastaan.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Mallioikeusasioiden käsittely on keskitetty Helsingin käräjäoikeuteen. Mallioikeuslain 43 §:n mukaan Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat parempaa oikeutta malliin, rekisteröinnin kumoamista, hakemuksen tai rekisteröinnin toiselle siirtämistä, mallioikeuden loukkausta, pakkolupaa sekä mallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomusta ja korvausta. Lisäksi Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat mallioikeuden haltijan tai sen, jolla käyttö- tai pakkoluvan perusteella on oikeus käyttää mallia, vahvistuskannetta siitä, nauttiiko hän rekisteröinnin perusteella suojaa toista vastaan, kuin myös sen, joka harjoittaa tai aikoo harjoittaa liiketoimintaa, vahvistuskannetta mallioikeuden haltijaa vastaan siitä, onko mallin rekisteröinti sanotulle toiminnalle esteenä.

Helsingin käräjäoikeus on myös säädetty yhteisömallista annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 6/2002 tarkoitetuksi yhteisömalliasioita käsitteleväksi tuomioistuimeksi.

Rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävien tahallisten mallioikeuden loukkausta koskevien asioiden oikeuspaikan osalta on viitattavissa edellä patenttiasioiden tuomioistuinmenettelyä koskevien säännösten yhteydessä selostettuun.

1.1.7. Tavaramerkkioikeus

Tavaramerkillä tarkoitetaan myytäväksi tarjottavien tai muutoin elinkeinotoiminnassa liikkeeseen laskettavien tavaroiden tai palvelujen toisista tavaroista tai palveluista erottamiseksi käytettävää erityistä tunnusmerkkiä. Tavaramerkkilain (7/1964) mukaan

rekisteröitävissä olevana tavaramerkkinä voi olla mikä tahansa merkki, joka voidaan esittää graafisesti ja jonka avulla elinkeinotoiminnassa liikkeeseen lasketut tavarat tai palvelut voidaan erottaa toisten tavaroista tai palveluista; tavaramerkkinä voi olla erityisesti sana mukaan lukien henkilönnimi, kuvio, kirjain, numero taikka tavarain tai sen päällyksen muoto.

Yksinoikeus tavaramerkkiin voidaan saada hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä tai ilman rekisteröintiäkin, vakiinnuttamalla merkki. Tavaramerkin rekisteröinnin edellytyksenä on, että kysymyksessä on sellainen tavaramerkki, joka ylipäänsä on tavaramerkkinä rekisteröitävissä, että merkki on erottamiskykyinen ja että rekisteröimiselle ei ole olemassa laissa säädettyä estettä (niin sanottu rekisteröintieste). Tavaramerkin vakiinnuttamisella voidaan saadaan yksinoikeus myös sellaiseen tunnukseseen, joka tavaramerkkilain mukaan ei ole ylipäänsä rekisteröitävissä. Tunnuksimerkki katsotaan vakiintuneeksi, jos se Suomessa asianomaisissa elinkeino- tai kuluttajapiireissä on yleisesti tunnettu haltijan tavaroiden tai palvelujen erityisenä merkinä.

Yksinoikeus tavaramerkkiin sisältää sen, että elinkeinotoiminnassa kukaan muu kuin merkin haltija ei saa käyttää tavaroidensa tunnuksena siihen sekoitettavissa olevaa merkkiä tavarassa tai sen päällyksessä, mainonnassa tai liikeasiakirjassa tai muulla tavalla. Myös merkin suullinen käyttäminen, kun se tapahtuu elinkeinotoiminnassa tavaroiden tunnuksena, kuuluu merkin haltijan yksinoikeuden piiriin.

Tavaramerkkilain tarkoittamassa mielessä merkkien katsotaan olevan sekoitettavissa, kun ne ovat sinänsä vaarassa sekaantua toisiinsa ja tarkoittavat samoja tai samankaltaisia tavaroita tai palveluja. Siitä, että tavaramerkkioikeudellinen sekoitettavuus edellyttää tavaroiden tai palvelujen samuutta tai samankaltaisuutta, poikkeuksen muodostavat kuitenkin laajalti tunnetut merkit. Mikäli tunnuksimerkin katsotaan olevan Suomessa laajalti tunnettu, voidaan sekoitettavuuteen vedota tällaisen merkin hyväksi, jos toisen samankaltaisen tunnuksimerkin käyttäminen ilman hyväksyttävää syytä merkitsisi aikaisemman merkin erottamiskyvyn ja maineen epäoikeudenmukaista hyväksikäyttöä tai olisi haitaksi aikaisemman merkin erottamiskyvylle tai maineelle.

Yksinoikeus tavaramerkkiin ei kuitenkaan anna tavaramerkin haltijalle oikeutta kieltää tavaramerkin käyttämistä niissä tavaroissa, jotka haltija tai hänen suostumuksellaan joku muu on tätä tavaramerkkiä käyttäen laskenut liikkeeseen Euroopan talousalueella.

Tavaramerkin rekisteröinti on voimassa siitä päivästä, jona rekisteröintiä on haettu, siihen saakka kunnes kymmenen vuotta on kulunut rekisteröintipäivästä. Rekisteröinti on uudistettavissa merkin haltijan hakemuksesta, kulloinkin kymmeneksi vuodeksi edellisen rekisteröintikauden päättymisestä.

Rekisteröintimenettely. Tavaramerkin rekisteröintiä koskeva hakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle, jona Suomessa toimii PRH. Mikäli rekisteriviranomainen katsoo hakemuksen täyttävän sille asetetut vaatimukset eikä asiassa ole ilmennyt muutakaan estettä rekisteröinnille, rekisteriviranomaisen tulee rekisteröidä tavaramerkki ja kuuluttaa sen rekisteröinnistä.

Tavaramerkin rekisteröinnin jälkeen voidaan tehdä väite rekisteröintiä vastaan. Väite tavaramerkin rekisteröintiä vastaan on tehtävä rekisteriviranomaiselle kirjallisesti kahden kuukauden kuluessa kuuluttamispäivästä. Väitteen johdosta rekisteriviranomaisen tulee kumota rekisteröinti siltä osin kuin rekisteröinnille on olemassa este. Mikäli estettä rekisteröinnille ei ole, rekisteriviranomaisen tulee hylätä väite.

Rekisteriviranomaisen tavaramerkin rekisteröintiä koskevaan lopulliseen ratkaisuun hakija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Vastaavasti rekisteriviranomaisen väitteen johdosta tekemään lopulliseen ratkaisuun voi muutosta hakea se, jolle päätös on vastainen. Muutosta patenttiviranomaisen ratkaisuun haetaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Tavaramerkin tuottaman oikeussuojan lakkaaminen. Jollei rekisteröidyn tavaramerkin haltija ole säädetyssä järjestyksessä hakenut rekisteröinnin uudistamista, rekisteriviranomaisen tulee poistaa merkki rekisteristä.

Lisäksi tuomioistuimen tulee julistaa tavaramerkin rekisteröinti sitä tarkoittavan kanteen johdosta mitättömäksi, mikäli tavaramerkki on rekisteröity vastoin tavaramerkkilakia.

Sekä rekisteröidyn että vakiinnutetun tavaramerkin osalta on mahdollista ajaa myös kannetta tavaramerkin menettämisestä. Mikäli tuomioistuin toteaa jonkin laissa säädetyn perusteen olevan käsillä, sen on julistettava yksinoikeus tavaramerkkiin menetetyksi kokonaan tai tiettyjen tavaroiden tai palvelujen osalta.

Harhaanjohtavien tunnusmerkkien käytön kieltäminen. Tavaramerkkilain 6 lukuun sisältyy erityiset säännökset tuomioistuimen oikeudesta kieltää harhaanjohtavien merkkien käyttö sitä tarkoittavan kanteen johdosta siinä laajuudessa kuin se havaitaan tarpeelliseksi.

Seuraamukset. Jos joku on loukannut tavaramerkin tuottamaa yksinoikeutta, tuomioistuin voi, jollei erityisiä vastasyitä ole, kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa. Kieltotuomion antamisen perusteeksi riittää yksinoikeuden loukkaus objektiivisena tosiasiana.

Tahallinen tavaramerkkioikeuden loukkaus voi tulla rangaistavaksi joko rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena tai tavaramerkkilain 39 §:n 1 momentissa kriminalisoituna tavaramerkkirikkomuksena.

Tavaramerkkioikeuden loukkauksen johdosta tuomittavasta korvauksesta säädetään tavaramerkkilain 38 §:n 2 ja 3 momentissa ja 40 §:ssä. Korvausvelvollisuuden tuomitseminen edellyttää lähtökohtaisesti loukkauksen tapahtumista tahallaan tai tuottamuksesta. Ilman tahallisuutta tai tuottamusta tapahtuvan tavaramerkin loukkauksen osaltakin tuomioistuin kuitenkin voi, mikäli se katsoo vastaajan varoihin ja muihin asianhaaroihin kohtuulliseksi, velvoittaa hänet luovuttamaan loukatulle teostaan saamansa voiton.

Edellä mainitun lisäksi tavaramerkkilain 41 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta tavaramerkin tuottaman yksinoikeuden loukkauksen kärsineen vaatimuksesta määrätä, että tunnusmerkki, joka oikeudettomasti on pantu tavaraan, päällykseen, mainoslehtiseen, liikeasiakirjaan tai muuhun sellaiseen, on poistettava tai niin muutettava, ettei sitä enää voida käyttää väärin. Jollei tällainen toimenpide ole muutoin toteutettavissa, tuomioistuin voi määrätä merkityn omaisuuden hävitettäväksi tai tietyn tavoin muutettavaksi tai loukatun vaatimuksesta luovutettavaksi tälle korvausta vastaan.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Tavaramerkkiasioiden käsittely on pääsääntöisesti keskitetty Helsingin käräjäoikeuteen. Tavaramerkkilain 42 §:n mukaan Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat oikeutta tavaramerkkiin, tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista, merkin menettämistä, tavaramerkin käytön kieltämistä tai tavaramerkkioikeuden loukkausta. Lisäksi Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat kannetta sen toteamiseksi, onko oikeus tavaran tunnusmerkkiin olemassa tai onko tietty menettely sellaista oikeutta loukkaava.

Helsingin käräjäoikeus on myös säädetty yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94 mukaiseksi yhteisön tavaramerkkituomioistuimeksi.

Rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävien tahallisten tavaramerkin tuottaman yksinoikeuden loukkausta koskevien asioiden oikeuspaikan osalta on viitattavissa edellä patenttiasioiden tuomioistuinmenettelyä koskevien säännösten yhteydessä selostettuun.

Tavaramerkkilain 48 §:ään sisällytetyn erityissäännöksen mukaan käsiteltäessä tavaramerkkilaisissa tarkoitettua kieltokannetta tuomioistuimella on oikeus kantajan vaatimuksesta oikeudenkäynnin aikana tai tuomiossaan antaa vastaajalle kieltä siksi, kunnes pääasia on lainvoimaisesti ratkaistu tai sitä ennen on toisin määrätty. Oikeudenkäynnin aikana annetusta päätöksestä, joka koskee kiellon antamista tai sen peruuttamista, voidaan valittaa erikseen.

Yhteismerkkilaki

Yhteismerkkilain (795/1980) mukaan yhteismerkkejä ovat yhteisömerkit ja tarkastusmerkit.

Yhteisömerkillä tarkoitetaan merkkiä, joka on aiottu käytettäväksi yhteisön jäsenten elinkeino- tai ammattitoiminnassa. Yksinoikeuden yhteisömerkin voi saada yhteisö joko rekisteröinnillä tai vakiinnuttamisella.

Tarkastusmerkillä tarkoitetaan puolestaan merkkiä, joka on tarkoitettu käytettäväksi tarkastuksen tai valvonnan kohteena olevia tavaroita ja palveluja varten. Yksinoikeuden tarkastusmerkkiin voi saada viranomaisen, yhteisö tai säätiö, jonka tehtävänä on tavaroiden tai palvelujen tarkastaminen tai valvominen taikka niitä koskevien määräysten antaminen. Yksinoikeus tarkastusmerkkiin on saatavissa ainoastaan rekisteröinnillä.

Yhteismerkkejä koskevien asioiden tuomioistuinmenettelyn osalta on viitattavissa edellä tavaramerkkiasioden osalta esitettyyn. Yhteismerkkilain 2 §:ssä säädetään, että mikäli lain säännöksistä ei muuta johdu, yhteismerkeistä ovat soveltuvin osin voimassa tavaramerkkilain säännökset.

1.1.8. Toiminimioikeus

Toiminimen tehtävänä on yksilöidä haltijansa yritys. Toiminimilain (128/1979) mukaan toiminimellä tarkoitetaan nimeä, jota elinkeinonharjoittaja käyttää toiminnassaan. Kaupparekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja voi kuitenkin harjoittaa osaa toiminnastaan erityisellä nimellä (aputoiminimi). Lisäksi jokainen elinkeinonharjoittaja voi käyttää toiminnassaan toiminimen ohella myös muuta tunnusta (toissijainen tunnus).

Yksinoikeus toiminimeen tai aputoiminimeen voidaan saada joko rekisteröinnillä tai ilman rekisteröintiäkin, vakiinnuttamalla toiminimi. Sen sijaan toissijaiseen tunnukseen voidaan saada yksinoikeus vain vakiinnuttamisella. Toiminimen rekisteröinnin edellytyksenä on, että se on toiminimilain mukainen ja että se selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevista toiminimistä. Vakiintuneeksi toiminimi katsotaan, jos se on yleisesti tunnettu niiden keskuudessa, joihin elinkeinonharjoittajan toiminta suuntautuu.

Yksinoikeus toiminimeen sisältää sen, että toinen elinkeinonharjoittaja ei saa käyttää siihen sekoitettavissa olevaa toiminimeä. Rekisteröintiin perustuva yksinoikeus on voimassa koko maassa. Toiminimilakiin on kuitenkin otettu nimenomainen säännös, joka sallii toisen elinkeinonharjoittajan toiminimen haltijan yksinoikeudesta huolimatta käyttää sekoitettavissa olevaa toiminimeä, jos hän näyttää, ettei toiminimen haltija saata kärsiä siitä vahinkoa. Toiminimen vakiinnuttaminen sen sijaan tuottaa yksinoikeuden vain sillä alueella, jolla toiminimi on vakiintunut.

Samoin kuin tavaramerkkioikeudessa myös toiminimien osalta sekoitettavuuden katsotaan olevan kysymyksessä ainoastaan silloin, kun sinänsä sekoitettavissa olevien toiminimien haltijat harjoittavat samaa tai samankaltaista toimintaa. Sekoitettavuuteen voidaan kuitenkin vedota myös toiminimen hyväksi, joka on erittäin hyvin vakiintunut ja yleisesti tunnettu, mikäli tähän katsoen toisen samankaltaisen toiminimen käyttäminen tietäisi ensiksi mainitun toiminimen liikearvon sopimatonta hyväksikäyttöä sekä toiminimen hyväksi, joka on vakiintunut, mikäli toiminnan erityiseen laatuun nähden toisen samankaltaisen toiminimen käyttäminen ilmeisesti vähentäisi ensiksi mainitun liikearvoa.

Rekisteröintiin perustuva yksinoikeus toiminimeen on voimassa siitä päivästä, jona ilmoitus on saapunut yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 10 §:ssä mainitulle viranomaiselle. Toiminimeä ei rekisteröidä määrääjäksi, vaan rekisteröinti on voimassa toistaiseksi.

Rekisteröintimenettely. Toiminimi rekisteröidään kaupparekisteriin, jota pitävänä rekisteriviranomaisena toimii PRH. Toiminimien rekisteröintimenettelyn osalta

toiminimilakiin ei sisälly säännöksiä, vaan noudatettavasta rekisteröintimenettelystä säädetään kaupparekisterilaissa (129/1979).

Rekisteriviranomaisen päätökseen, jolla kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen on evätty, haetaan muutosta valittamalla PRH:n valituslautakuntaan 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Rekisteröinnin kumoaminen. Toiminimilain mukaan on mahdollista ajaa kannetta toiminimen rekisteröinnin kumoamiseksi. Mikäli tuomioistuin toteaa laissa säädettyjen perusteiden olevan käsillä, sen on kumottava toiminimen rekisteröinti.

Toiminimen käytön kieltäminen. Toiminimilain 18 §:ään on sisällytetty erityiset säännökset mahdollisuudesta ajaa kannetta toiminimen käytön kieltämiseksi. Mikäli tuomioistuin toteaa jonkin säädetyistä perusteista olevan käsillä, se voi siinä laajuudessa kuin havaitaan tarpeelliseksi sakon uhalla kieltää toiminimen haltijaa käyttämästä toiminimeä.

Tuomitessaan elinkeinonharjoittajan asetettuun uhkasakkoon tuomioistuin voi sen mukaan kuin havaitaan kohtuulliseksi määrätä, että toiminimi, joka luvattomasti on pantu liikekilpeen, tavaraan, pakkaukseen, mainoslehtiseen, liikeasiakirjaan tai muuhun sellaiseen, on siitä poistettava tai toiminimeä niin muutettava, ettei sitä enää voida käyttää väärin. Jos tällainen toimenpide ei ole muutoin toteutettavissa, tuomioistuin voi määrätä, että omaisuus, johon toiminimi on pantu, on hävitettävä tai että sitä on tarpeellisilta osin muutettava.

Seuraamukset. Jos joku on loukannut toisen oikeutta toiminimeen, tuomioistuin voi siinä laajuudessa kuin havaitaan tarpeelliseksi sakon uhalla kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Tahallinen toiminimen loukkaus voi tulla rangaistavaksi toiminimilain 22 §:n 1 momentissa kriminalisoituna toiminimen loukkauksena. Toiminimen loukkauksen johdosta tuomittavasta

korvauksesta säädetään puolestaan toiminimilain 23 §:ssä. Korvauksen tuomitseminen edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta.

Edellä mainitun lisäksi toiminimilain 24 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta toiminimen loukkauksen kärsineen vaatimuksesta loukkauksen toistumisen ehkäisemiseksi määrätä, että toiminimi, joka luvattomasti on pantu liikekilpeen, tavaraan, pakkaukseen, mainoslehtiseen, liikeasiakirjaan tai muuhun sellaiseen, on siitä poistettava tai toiminimeä niin muutettava, ettei sitä enää voida käyttää väärin. Jos tällainen toimenpide ei ole muutoin toteutettavissa tuomioistuin voi määrätä, että omaisuus, johon toiminimi on pantu, on hävitettävä tai että sitä on tarpeellisilta osin muutettava.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Toiminimiasioiden käsittely on pääsääntöisesti keskitetty Helsingin käräjäoikeuteen. Toiminimilain 28 §:n mukaan Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat oikeutta toiminimeen, toiminimen käytön kieltämistä, toiminimen rekisteröinnin kumoamista tai toiminimen loukkausta. Lisäksi Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat kannetta sen vahvistamiseksi, onko oikeus toiminimeen olemassa tai loukkaako tietty menettely sellaista oikeutta.

1.1.9. Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja

Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suojasta ei Suomen lainsäädännössä ei ole varsinaisia erillisiä säännöksiä. Sen sijaan Euroopan unionissa on annettu kaksi eri asetusta maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suojasta. Näiden asetusten mukaisten maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojaa (nimisuoja) sekä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden erityisluonteesta annettuja todistuksia koskevien järjestelmien täytäntöönpanemiseksi on annettu maa- ja metsätalousministeriön päätös maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimisuojusta (933/1995) sekä maa- ja

metsätalousministeriön päätös maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden erityisluonnetta koskevista todistuksista (934/1995).

Sekä nimisuojan että erityisluonnetta koskevan todistuksen myöntäminen tapahtuu hakemuksesta. Hakemus toimitetaan Suomessa sille maaseutuelinkeinopiirille, jonka toimialueella pääosa hakijan toiminnasta tapahtuu.

Suomessa maa- ja metsätalousministeriö päättää hakemuksen esittämisestä Euroopan unionin komissiolle nimisuojan tai erityisluonnetta koskevan todistuksen myöntämistä varten.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa viideksi vuodeksi kerrallaan työryhmän, jonka tehtävänä on muun ohessa antaa ministeriölle lausuntoja nimisuoja-asioissa sekä erityisluonteesta annettavia todistuksia koskevissa asioissa. Työryhmään kuuluu puheenjohtaja sekä enintään kahdeksan jäsentä, joilla kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Työryhmän puheenjohtajan ja jäsenten tulee olla maatalous- ja elintarvikealan asiantuntijoita ja heidän tulee edustaa maa- ja metsätalousministeriötä, elintarvikevirastoa, patentti- ja rekisterihallitusta, sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskusta, kuluttajavirastoa, maaseutuelinkeinopiirejä, yliopistoa sekä suojattua nimeä käyttäviä elinkeinonharjoittajia.

Nimisuojan myöntämisestä ja erityisluonnetta koskevan todistuksen myöntämisestä päättää komissio.

1.1.10. Suoja sopimatonta menettelyä vastaan

Kuten edellä on todettu, laajassa mielessä teollisuusoikeuksiin luetaan myös vilpillisen kilpailun ehkäiseminen ja sala ssa pidettävän tiedon suoja. Näistä molemmista säädetään laissa sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978, jäljempänä SopMenL).

SopMenL 1 §:n mukaan elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä. Kyseisen

yleislausekkeen lisäksi lain 2 ja 3 §:ään on sisällytetty erityissäännökset markkinoinnissa kielletyistä menettelytavoista. SopMenL 4 §:ssä säädetään puolestaan liikesalaisuuden, teknisen esikuvan ja teknisen ohjeen suojasta.

Seuraamukset. Elinkeinonharjoittajaa, joka rikkoo SopMenL 1–3 §:n säännöksiä, voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.

Vastaavasti elinkeinonharjoittajaa, joka vastoin SopMenL 4 §:n säännöksiä on käyttänyt toisen liikesalaisuutta, teknistä esikuvaa tai teknistä ohjetta taikka ilmaissut sen, voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta tällaista menettelyä. Myös tällaista kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.

SopMenL 9 §:n 1 momentin mukaan joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo lain 2 tai 3 §:n säännöksiä, on tuomittava, jollei teosta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta, kilpailumenettelyrikkomuksesta sakkoon. Lain 2 §:n 1 momentin vastaisen tahallisen menettelyn osalta säädetään puolestaan SopMenL 9 §:n 2 momentissa, että mikäli menettely täyttää rikoslain 30 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen, tuomitaan tekijä kilpailumenettelyrikkomuksesta rikoslain mukaan.

SopMenL 10 §:n 1 momentin mukaan taasen joka tahallaan lain 4 §:n vastaisesti käyttää teknistä esikuvaa tai teknistä ohjetta taikka ilmaisee sen, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, teknisen esikuvan tai ohjeen väärinkäytöstä sakkoon. SopMenL 10 §:n 2 momentissa säädetään puolestaan, että joka muuten menettelemällä tahallaan lain 4 §:n vastaisesti tekee rikoslain 30 luvun 4–6 §:ssä tarkoitetun rikoksen, tuomitaan yritysvakoilusta, yrityssalaisuuden rikkomisesta tai yrityssalaisuuden väärinkäytöstä rikoslain mukaan.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. SopMenL:n mukaan määrättävät kiellot käsittelee markkinaoikeus. Markkinaoikeus voi määrätä kiellon myös väliaikaisena, jolloin kielto on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaista. Markkinaoikeudesta ja asian

käsittelystä siinä on lisäksi voimassa, mitä säädetään markkinaoikeuslaissa (1527/2001) ja eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa (1528/2001).

Markkinaoikeus ei ole toimivaltainen käsittelemään vahingonkorvauskysymyksiä, vaan niitä koskevat kanteet on nostettava oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten mukaan määräytyvässä toimivaltaisessa yleisessä alioikeudessa. SopMenL 11 §:n 1 momentin mukaan yleinen alioikeus käsittelee myös syytteet kyseisessä laissa tarkoitetuista rikkomuksista, toimivaltaisen yleisen alioikeuden määräytyessä ROL 4 luvun säännösten mukaan.

1.2. Muu lainsäädäntö

1.2.1. Verkkotunnuslaki

Verkkotunnuslakia (228/2003) sovelletaan Internet-tietoverkossa Suomen maatunnukseen päättyviin verkkotunnuksiin (fi-maatunnus). Verkkotunnuksella laissa tarkoitetaan kirjaimista, numeroista tai muista merkeistä taikka niiden yhdistelmästä muodostuvaa Internet-tietoverkon nimimuotoista fi-maatunnuksen alaista toisen asteen osoitetietoa.

Vaikka verkkotunnuksia ei lueta immateriaalioikeuksien alaan kuuluvaksi, niillä on läheisiä yhtymäkohtia etenkin tavaramerkkeihin ja toiminimiin.

Verkkotunnuslain 4 §:n mukaan verkkotunnuksessa tulee olla vähintään kaksi merkkiä. Verkkotunnus ei kuitenkaan saa muodostua pelkästä yritys-, säätiö- tai yhteisömuotoa osoittavasta sanasta tai sellaisen lyhenteestä taikka sanasta tavaramerkki, pelkästä luonnollisen henkilön nimestä eikä pelkästä ensimmäisen asteen maailmanlaajuisena tai maatunnuksena käytettävästä verkkotunnuksesta. Verkkotunnus ei myöskään saa oikeudettomasti perustua toisen suojattuun nimeen tai merkkiin. Suojatulla nimellä tai merkillä verkkotunnuslaissa tarkoitetaan kauppa-, tavaramerkki-, yhdistys-, säätiö- tai puolurekisteriin merkittyä nimeä tai merkkiä taikka toiminimilaissa ja tavaramerkkilaisissa tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toissijaista tunnusta tai tavaramerkkiä sekä julkisyhteisön,

valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkisoikeudellisen yhdistyksen sekä vieraan valtion edustuston tai näiden toimielimen nimeä.

Verkkotunnusta haetaan kirjallisesti liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimivalta Viestintävirastolta. Verkkotunnusta voi hakea Suomessa rekisteröity oikeushenkilö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja, suomalainen julkisyhteisö, valtion liikelaitos, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, julkisoikeudellinen yhdistys ja vieraan valtion edustusto.

Jos hakemus täyttää verkkotunnuksen hakijaa, muotoa ja sisältöä koskevat vaatimukset, Viestintäviraston on myönnettävä verkkotunnus. Verkkotunnus on voimassa enintään kolme vuotta kerrallaan. Verkkotunnuksen haltija voi uudistaa tunnuksen enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Verkkotunnuksen voimassaolo lakkaa, jos verkkotunnuksen haltija ei Viestintäviraston ilmoittamaan määräpäivään mennessä ole ryhtynyt toimiin verkkotunnuksen uudistamiseksi. Viestintävirasto voi lisäksi päättää verkkotunnuksen sulkemisesta enintään yhden vuoden määräajaksi tai verkkotunnuksen peruuttamisesta verkkotunnuslaissa lueteltujen perusteiden ollessa käsillä.

Verkkotunnuslain 18 §:n mukaan Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

1.2.2. Oikeudenkäymiskaaren 7 luku

Turvaamistoimi on yleensä määritelty toimenpiteeksi, jonka tarkoituksena on ennakolta ja väliaikaisesti turvata sellaisen todennäköisesti oikeutetun vaateen toteutuminen, joka on oikeudenkäynnin kohteena tai jonka tuleminen oikeudenkäynnin tai täytäntöönpanon kohteeksi on odotettavissa.

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun turvaamistoimia koskevat säännökset tulivat voimaan 1 päivänä joulukuuta 1993. Turvaamistoimesta päättäminen siirrettiin tällöin ulosotonhaltijalta tuomioistuimen tehtäväksi.

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään niistä tilanteista, joissa tuomioistuin voi määrätä vastapuolen omaisuutta pantavaksi takavarikkoon. Luvun 3 §:ssä säädetään niin sanotusta yleisestä turvaamistoimesta, jonka perusteella tuomioistuin voi sakon uhalla kieltää vastapuolta tekemästä jotakin tai ryhtymästä johonkin, määrätä vastapuolen sakon uhalla tekemään jotakin, oikeuttaa hakijan tekemään tai teettämään vastapuolen kustannuksella jotakin, määrätä vastapuolen omaisuutta pantavaksi toimitsijan haltuun ja hoitoon tai määrätä jostakin muusta toimenpiteestä, joka on tarpeen hakijan oikeuden turvaamiseksi.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Turvaamistointa on haettava kirjallisesti. Jos turvaamistoimi liittyy vireillä olevaan oikeudenkäyntiin, hakemus voidaan tehdä suullisesti istunnossa, jossa pääasiaa käsitellään.

Turvaamistointa koskevaa hakemusta ei voida hyväksyä varaamatta vastapuolelle tilaisuutta tulla kuulluksi. Jos turvaamistoimen tarkoitus saattaa muuten vaarantua, tuomioistuin voi kuitenkin hakijan pyynnöstä antaa väliaikaisen turvaamistoi mipäätöksen varaamatta vastapuolelle sanottua tilaisuutta. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään.

Muilta osin turvaamistointa koskevan asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen käsittelystä on säädetty.

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa tarkoitettusta turvaamistoimesta päättää yleinen tuomioistuin. Luvun 4 §:n mukaan turvaamistointa koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, jossa hakijan vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian oikeudenkäynti on vireillä. Jos pääasian käsittely on päättynyt eikä muutoksenhakua tai vastauksen antamista varten säädetty aika ole kulunut umpeen, turvaamistointa koskevan asian käsittelee pääasiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin. Jos oikeudenkäyntiä ei ole vireillä, toimivaltainen tuomioistuin määräytyy oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten perusteella.

1.2.3. Laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa

Suomea velvoittava Maailman kauppajärjestön (The World Trade Organization; WTO) perustamissopimukseen liittyvä sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights; TRIPS-sopimus) käsittää teollis- ja tekijänoikeuksien oikeudenhaltijoiden suojaksi myös teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä. TRIPS-sopimuksen III osan 2 luku sisältää määräykset siviilioikeudellisista ja hallinnollisista menettelyistä sekä oikeuskeinoista, jotka jäsenvaltioiden tulee sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöönsä. Lukuun sisältyvässä 50 artiklassa säädetään muun ohessa, että oikeusviranomaisilla tulee olla oikeus määrätä nopeista ja tehokkaista turvaamistoimenpiteistä, jotka tähtäävät olennaisen todistusaineiston turvaamisen, milloin rikkomusta on aihetta epäillä.

TRIPS-sopimuksen voimaantulon jälkeen syntyi kyseiseltä osin oikeuskäytännössä epäselvyyttä siitä, sisällikö Suomen laki mahdollisuuden sanotun oikeuskeinon käyttämiseen myös riita-asioissa. Epäselvyys koski nimenomaan sitä, voitiinko oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitettua turvaamistointia käyttää todistusaineiston turvaamiseen.

Sen varmistamiseksi, että todistusaineisto voidaan turvata TRIPS-sopimuksen 50 artiklassa määrättyllä tavalla teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa, säädettiin laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa (344/2000), jäljempänä todistelunturvaamislaki.

Todistelunturvaamislaki koskee soveltamisalansa mukaan todistelun turvaamista riita-asiaissa, joka perustuu tekijänoikeuslaissa, patenttilaissa, hyödyllisyysmallilaissa, kasvinjalostajalaissa, piirimallilaissa, mallioikeuslaissa, tavaramerkkilaisissa ja toiminimilaissa säädettyjen oikeuksien loukkaamiseen. Lisäksi lakia sovelletaan myös todistelun turvaamiseen riita-asiaissa, jossa on kysymys lääkelain (395/1987) tai kemikaalilain (744/1989) mukaisessa menettelyssä esitettyjen, salassa pidettävien tietojen paljastumisesta koituvien vahinkojen

korvaamisesta, sekä riita-asiassa, jossa on kysymys SopMenL 4 §:ssä tarkoitetun liikesalaisuuden, teknisen esikuvan tai teknisen ohjeen oikeudettomaan käyttöön tai ilmaisemiseen perustuvan vahingon korvaamisesta tai lain 6 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämisestä mainitulla perusteella.

Todistelun turvaamislaissa säädettyjen edellytysten ollessa käsillä tuomioistuin voi todistelun turvaamiseksi määrätä, että sellainen aineisto, jolla voidaan olettaa olevan todisteena merkitystä lain soveltamisalaan kuuluvassa riita-asiassa, pannaan takavarikkoon. Takavarikon lisäksi tai sen sijasta tuomioistuin voi määrätä muusta, ei kuitenkaan takavarikkoa ankarammasta toimenpiteestä, joka on todistusaineiston hankkimiseksi tai säilyttämiseksi tarpeen. Jos turvaamistoimen tarkoitus saattaa muuten vaarantua, tuomioistuin voi hakijan pyynnöstä antaa turvaamistoimipäätöksen myös väliaikaisena varaamatta vastapuolelle tilaisuutta tulla kuulluksi.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Todistelun turvaamislakiin ei sisälly erityissäännöksiä todistelun turvaamista koskevien asioiden oikeudenkäyntimenettelystä. Lain 7 §:n viittaussäännöksen mukaisesti todistelun turvaamista koskevien asioiden käsittelyyn tulee soveltaa, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa on säädetty turvaamistoimista. Muilta osin noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaareissa on säädetty oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen käsittelystä.

Todistelun turvaamislaissa ei ole erityistä säännöstä todistelun turvaamista koskevien asioiden oikeuspaikasta. Hallituksen esityksessä laiksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa (HE 119/1999 vp s. 7) toimivaltaisen tuomioistuimen on todettu määrättyvän oikeudenkäymiskaaren 10 luvun ja teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien säännösten mukaan, minkä lisäksi tulee soveltaa oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 §:n säännöstä. Sen mukaan, jos pääasia on jo vireillä, turvaamistointa koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, jossa hakijan vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian oikeudenkäynti on vireillä. Jos pääasian käsittely on päättynyt eikä muutoksenhakua tai vastauksen antamista varten säädetty aika ole kulunut umpeen, turvaamistointa koskevan asian käsittelee pääasiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin. Jos

oikeudenkäyntiä ei ole vireillä, toimivaltainen tuomioistuin on se tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään pääasiaa.

1.3. Immateriaalioikeusasioiden käsittelystä

1.3.1. Hallinnollinen prosessi

Kuten edellä on selostettu, tekijänoikeus ja tekijänoikeuden lähioikeudet ovat voimassa suoraan lain nojalla. Suojan saaminen ei siten edellytä hakemusta ja siihen liittyviä viranomaistoimenpiteitä, esimerkiksi rekisteröintiä, eikä muitakaan muodollisuuksia.

Sen sijaan teollisoikeuksien (patentti, hyödyllisyysmalli, kasvinjalostajanoikeus, piirimalli, malli, tavaramerkki ja toiminimi) osalta lähtökohtana on, että oikeuden saaminen perustuu hakemuksesta tapahtuvaan rekisteröintiin. Patentin, hyödyllisyysmallin, piirimallin, mallin ja tavaramerkin osalta rekisteriviranomaisena toimii PRH. Toiminimi puolestaan rekisteröidään kaupparekisteriin, jona myös toimii PRH. Tavaramerkin ja toiminimen osalta on tosin mainittavissa, että yksinoikeus tavaramerkkiin ja vastaavasti toiminimeen on mahdollista saada rekisteröinnin ohella myös vakiinnuttamisella. Poikkeuksen edellä mainitusta muodostaa lähinnä kasvinjalostajanoikeus, jonka osalta rekisteriviranomaisena toimii maa- ja metsätalousministeriön asettama kasvilajikelautakunta. Myöskään edellä käsitellyn, varsinaisiin teollisoikeuksiin sinänsä lukeutumattoman verkkotunnuksen myöntäminen ei kuulu PRH:lle, vaan liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimivalle Viestintävirastolle.

Rekisteröinnin osalta noudatettavasta menettelystä säädetään asianomaisissa teollisoikeuslaeissa sekä niitä täydentävissä asetuksissa. Poikkeuksen tästä muodostaa toiminimi, jonka rekisteröintimenettelyn osalta toiminimilakiin ei sisälly säännöksiä, vaan noudatettavasta rekisteröintimenettelystä säädetään kaupparekisterilaissa.

Rekisteröintimenettely PRH:n myönnettäviin kuuluvien eri teollisoikeuksien osalta on tehty osaksi toisistaan poikkeavaksi. Tässä yhteydessä on kenties syytä kiinnittää huomiota lähemmin ainoastaan yhteen seikkaan. Patentin ja tavaramerkin osalta, kuten edellä on selostettu, rekisteriin merkitseminen tapahtuu jo siinä vaiheessa, kun rekisteriviranomainen katsoo, että hakemus täyttää rekisteröinnin edellytykset ja tekee päätöksen sen hyväksymisestä. Tämän jälkeen rekisteriviranomaisen tulee kuuluttaa hakemuksen hyväksymisestä, mistä alkaa kulua erityinen ns. väiteaika, jonka kuluessa patenttia ja vastaavasti tavaramerkkiä vastaan on mahdollista tehdä väite. Mikäli väite tehdään, rekisteriviranomaisen tulee joko väitteen johdosta kumota patentti ja vastaavasti tavaramerkki tai hylätä väite. Sen sijaan mallin osalta kuuluttaminen ja tätä kautta tilaisuuden varaaminen väitteiden tekemiseen tapahtuu jo hakemusvaiheessa, toisin sanoen ennen kuin rekisteriviranomainen on tehnyt päätöstä hakemuksen hyväksymisestä. Väitteentekoajan päätyttyä rekisteriviranomaisen on otettava asia jatkokäsittelyyn. Mallin rekisteriin merkitseminen tapahtuu vasta siinä vaiheessa, kun rekisterihakemuksen hyväksyvä päätös on saanut lainvoiman.

Hallinnollinen muutoksenhaku. Lopulliseen päätökseen, jolla PRH on ratkaissut patentin, hyödyllisyysmallin, piirimallin, mallin, tavaramerkin tai toiminimen saamista koskevan hakemuksen taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen, haetaan muutosta valittamalla PRH:n yhteydessä toimivaan PRH:n valituslautakuntaan.

PRH:n valituslautakunta on toiminut nykyisessä muodossaan 1.9.1992 lukien. Tätä aikaisemmin valitusasiat käsiteltiin PRH:n valitusosastossa.

Valitusmenettelystä ja asian käsittelystä valituslautakunnassa on säädetty patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa ja asetuksessa (800/1992). Lisäksi hallintolainkäyttölaki (586/1996) sisältää yleisiä muutoksenhakuun liittyviä säännöksiä. Koska PRH:n valituslautakuntaa ei kuitenkaan pidetä yleisenä hallintotuomioistuimena, hallintolainkäyttölain 37–50 §:ää ei sovelleta asioiden käsittelyyn valituslautakunnassa.

Valituslautakunnassa on puheenjohtaja ja kaksi jäsentä. Puheenjohtajana toimii PRH:n pääjohtaja tai linjanjohtaja taikka muu pääjohtajan määräämä PRH:n virkamies, jolla on kokemusta tuomarin tehtävien hoitamisesta tai hallintolainkäytöstä. Valituslautakunnan jäseninä toimivat valtion virkamiehet, joilla on ylempi korkeakoulututkinto ja jotka ovat perehtyneitä käsiteltävää asiaa koskevaan lainsäädännön alaan. Käytännössä ainoastaan yhdessä tavaramerkkiasiassa valituslautakunnan jäsenenä on toiminut PRH:n ulkopuolinen valtion virkamies.

Valituksen kirjaamisen ja alustavan muodollisen tarkastuksen jälkeen pyydetään, mikäli asiaa ei jätetä tutkimatta tai vaatimusta hylätä heti, käytännössä viraston lausunto ja väiteasiassa vastapuolen selitys sekä mahdollisesti vielä valittajalta vastaselitys. Esittelijä valmisteleo asian ratkaistavaksi ja hankkii tarvittaessa lisäselvitystä. Jäsenten tutustuttua asiaan puheenjohtaja kutsuu koolle istunnon, jossa asia ratkaistaan.

Valituslautakunta on päätösvaltainen täysijäsenenä. Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 7 §:n mukaan valituslautakunnassa voidaan toimittaa suullinen käsittely, jossa voidaan kuulla asianosaisia, todistajia ja asiantuntijoita. Säännös antaa valituslautakunnalle hallintolainkäyttölakiin verrattuna suuremman harkintavallan suullisen käsittelyn järjestämisen suhteen. Käytännössä asiat käsitelläänkin valituslautakunnassa kirjallisesti; ainoastaan muutamassa tapauksessa valituslautakunta on toimittanut asiassa suullisen käsittelyn. Asiat ratkaistaan valituslautakunnan istunnossa esittelystä. Asian esittelijänä istunnossa toimii puheenjohtajan määräämä jäsen tai puheenjohtajan määräämä muu virkamies.

PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 9 §:n mukaan käsiteltäessä patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta tai piirimallia koskevia asioita korkeimmassa hallinto-oikeudessa on niiden käsittelyssä oltava osallisena laissa säädetyn tuomionvoivan jäsenmäärän lisäksi kaksi yli-insinööriineuvosta asiantuntijajäsenenä.

Tasavallan presidentin kolmeksi vuodeksi kerrallaan nimittämien yli-insinööriineuvosten tulee olla teknillisen korkeakoulun loppututkinnon suorittaneita ja patenttiasioihin perehtyneitä.

Kasvilajikelautakunnan kasvinjalostajanoikeuden rekisteröintiä koskevaan lopulliseen päätökseen muutosta haetaan, kuten edellä on jo selostettu, valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Viestintäviraston verkkotunnuksen myöntämistä koskevaan päätökseen haetaan puolestaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen.

Hallinnollinen mitättömäksi julistaminen. Mahdollisuus vaatia teollisoikeuksien rekisteröinnin kumoamista on lähtökohtaisesti järjestetty tapahtuvaksi sitä tarkoittavan kanteen perusteella tuomioistuimessa. Näin on tehty niin patentin mitättömäksi julistamisen kuin mallioikeuden rekisteröinnin kumoamisen osalta. Vastaavasti sekä rekisteröidyn tavaramerkin mitättömäksi julistamista että tavaramerkin menetetyksi julistamista kuin myös toiminimen rekisteröinnin kumoamista on mahdollisuus vaatia tuomioistuimessa ajettavalla kanteella. Myös kasvinjalostajanoikeuden osalta mitättömäksi julistamista on mahdollista vaatia sitä tarkoittavan kanteen perusteella tuomioistuimessa.

Hyödyllisyysmallin ja piirimallin osalta mahdollisuus vaatia rekisteröinnin kumoamista on sen sijaan järjestetty edellä esitetystä poikkeavasti. Sekä hyödyllisyysmallin että piirimallin osalta rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen käsittely kuuluu, kuten edellä on selostettu, rekisteriviranomaiselle, jonka lopulliseen ratkaisuun on mahdollista hakea muutosta valittamalla PRH:n valituslautakuntaan ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Myös kasvinjalostajanoikeuden osalta lajikkeen nimen rekisteröinnin kumoamista ja kasvinjalostajanoikeuden menetetyksi julistamista tarkoittavien vaatimusten käsittely kuuluu rekisteriviranomaisena toimivalle kasvilajikelautakunnalle, jonka päätökseen voi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

1.3.2. Siviiliprosessi

Tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien riita-asioiden käsittelyä ei ole keskitetty, vaan niiden oikeuspaikka määräytyy oikeudenkäymiskaaren yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaan. Sen sijaan teollisoikeudellisista asioista patentti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, malli-, tavaramerkki- ja toiminimi- sekä kasvinjalostajanoikeutta koskevien riita-asioiden käsittely on pääsääntöisesti keskitetty Helsingin kärjäoikeuteen. Myös SopMenL:iin perustuvat vahingonkorvausvaatimuksia koskevat kanteet kuuluvat yleisessä tuomioistuimessa käsiteltäväksi; niiden osalta oikeuspaikka kuitenkin määräytyy tekijänoikeusasioiden tavoin oikeudenkäymiskaaren 10 luvun yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaan.

Kärjäoikeus on riita-asiassa päätösvaltainen lähtökohtaisesti silloin, kun siinä on kolme lainoppinutta jäsentä. Kärjäoikeudessa on kuitenkin vain puheenjohtaja valmistelussa sekä riita-asian pääkäsittelyssä, jos tuomarina toimii valmistelusta vastannut tuomari eikä asian laatu tai laajuus edellytä asian käsittelyä täysilukuisessa kokoonpanossa. Kärjäoikeudessa on vain puheenjohtaja myös silloin, kun käsitellään erikseen oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaista turvaamistointia koskevaa asiaa.

Riita-asia pannaan vireille kärjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella haastehakemuksella. Jollei kannetta jätetä heti tutkimatta tai hylätä, tuomioistuimen on viipymättä annettava haaste, jossa vastaajaa kehoitetaan vastaamaan kanteeseen kirjallisesti.

Vastaajan vastattua kanteeseen kärjäoikeuden on jatkettava asian valmistelua joko kirjallisesti tai suullisesti istunnossa (valmisteluistunto) taikka siirrettävä asia suoraan pääkäsittelyyn. Valmistelu on toimitettava siten, että asia voidaan käsitellä pääkäsittelyssä yhtäjaksoisesti.

Valmistelun tultua suoritetuksi tuomioistuimen on todettava valmistelu päättyneeksi ja siirrettävä asia pääkäsittelyyn, johon tuomioistuimen on kutsuttava asianosaiset siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään. Riita-asian pääkäsittelyn toimittamisesta sisältyy säännökset oikeudenkäymiskaaren 6 lukuun.

Käräjäoikeuden on pidettävä päätösneuvottelu heti pääkäsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana arkipäivänä. Päätösneuvottelun päätyttyä asiassa on julistettava tuomio. Mikäli laajassa tai vaikeassa asiassa tuomioistuinten jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii, tuomio saadaan kuitenkin antaa tuomioistuimen kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Käräjäoikeuden tuomio, joka on laadittava erilliseksi asiakirjaksi, on perusteltava ja perusteluissa ilmoitettava, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu. Perusteluissa on myös selostettava, millä perusteella riitainen seikka on tullut näytetyksi tai jäänyt näyttämättä.

Käräjäoikeuden tuomioon voi hakea muutosta valittamalla hovioikeuteen. Asianosaisen, joka tahtoo hakea muutosta käräjäoikeuden tuomioon, on ilmoitettava siihen tyytymättömyyttä puhevallan menettämisen uhalla. Tyytymättömyyttä on ilmoitettava viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona käräjäoikeuden tuomio julistettiin tai annettiin. Määräaika valitusta varten on 30 päivää siitä päivästä, jona käräjäoikeuden tuomio julistettiin tai annettiin.

Valittajan vastapuoli voi tyytymättömyyttä ilmoittamatta valittaa osaltaan käräjäoikeuden tuomiosta (vastavalitus). Määräaika vastavalitusta varten on kaksi viikkoa valittajalle asetetun valitusmääräajan päättymisestä.

Hovioikeuden on päätettävä ensin, otetaanko valitus enempään tutkintaan (seulontamenettely). Mikäli valituksen tutkimista päätetään jatkaa, hovioikeuden on kehotettava valittajan vastapuolta antamaan kirjallinen vastaus valitukseen sen määräämässä ajassa; tarvittaessa hovioikeus voi pyytää vastauksen myös ennen siitä päättämistä, otetaanko valitus enempään käsittelyyn. Vastauksen pyytämisen jälkeen hovioikeus voi tarvittaessa valmistella asiaa noudattaen soveltuvin osin, mitä valmistelusta käräjäoikeudessa säädetään.

Mikäli hovioikeus ei toimita asiassa pääkäsittelyä, asia ratkaistaan hovioikeudessa esittelystä kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella. Sen sijaan pääkäsittelyssä ratkaisut tehdään ilman esittelyä. Pääkäsittelyssä ratkaistavassa asiassa oikeudenkäyntiaineistona otetaan

huomioon se aineisto, joka esitetään pääkäsittelyssä. Hovioikeus on päätösvaltainen kolmijäsenisenä.

Hovioikeuden tuomio julistetaan päätösneuvottelun päätyttyä tai annetaan hovioikeuden kansliassa. Tuomio on annettava 30 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä.

Hovioikeuden tuomioon saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan. Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen on 60 päivää siitä päivästä, jona hovioikeuden tuomio annettiin.

Valitusluvan myöntämistä koskevat asiat käsitellään ja ratkaistaan korkeimmassa oikeudessa jaostossa, jossa on vähintään kaksi ja enintään kolme jäsentä. Mikäli valituslupa myönnetään, korkeimman oikeuden on pyydettävä vastapuolelta aina kirjallinen vastaus, jollei sitä ole tehty jo lupahakemusta käsiteltäessä.

Korkein oikeus toimittaa tarvittaessa suullisen käsittelyn, jossa voidaan kuulla asianosaisia, todistajia ja asiantuntijoita sekä vastaanottaa muuta selvitystä. Asioissa, joissa valituslupa on myönnetty, korkein oikeus on tuomionvoipa viisijäsenisenä.

Korkeimman oikeuden tuomio annetaan päivättynä sille päivälle, josta alkaen se on asianosaisten saatavissa.

Tekijänoikeuslainsäädäntöön ei sisälly erityissäännöksiä tekijänoikeusasioiden käsittelystä tuomioistuimissa.

Teollisoikeuksia koskevista erityislaeista patentti-, hyödyllisyysmalli- ja piirimallilakiin sen sijaan sisältyy muutamia erityissäännöksiä sanottujen asioiden käsittelyä koskien. Patentti-, hyödyllisyysmalli- ja piirimalliasioita käsitellessään käräjäoikeudella tulee olla apunaan kaksi sen kutsumaa teknisen alan asiantuntijaa, joiden on annettava lausunto tuomioistuimen heille tekemistä kysymyksistä. Asiantuntijat eivät kuulu tuomioistuimen kokoonpanoon. Heillä on

kuitenkin oikeus tehdä kysymyksiä asianosaisille ja todistajille. Tämän lisäksi patenttilakiin sisältyy erityissäännös, jonka mukaan tuomioistuimen tulee patentin mitättömäksi julistamista koskeissa asioissa hankkia patenttiviranomaisen lausunto. Vastaavaa velvollisuutta muissa patenttiasioissa tuomioistuimelle ei ole säädetty; tuomioistuin kuitenkin voi, mikäli katsoo siihen olevan aihetta, hankkia sanotun lausunnon.

Teollisoikeusasioiden käsittelystä hovioikeudessa tai korkeimmassa oikeudessa ei ole olemassa erityissäännöksiä.

1.3.3. Rikosprosessi

Myöskään tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien rikosasioiden käsittelyä ei ole keskitetty, vaan niiden oikeuspaikka määräytyy ROL:n 4 luvun säännösten mukaan. Sen sijaan teollisoikeudellisista asioista patentti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, malli-, tavaramerkki- ja toiminimi- sekä kasvinjalostajanoikeutta koskevien rikosasioiden käsittely on pääsääntöisesti keskitetty tai ainakin tarkoitettu keskittää Helsingin käräjäoikeuteen; kuten edellä on todettu, rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen teollisoikeusrikosjuttujen forumista ei laissa ole sinänsä erityistä säännöstä eikä myöskään viittausta asianomaisten teollisoikeuslakien oikeuspaikkasäännöksiin. Myös syytteet SopMenL:ssa tarkoitetuista rikkomuksista kuuluvat yleisessä tuomioistuimessa käsiteltäväksi; niiden osalta oikeuspaikka kuitenkin määräytyy ROL 4 luvun säännösten mukaan.

Käräjäoikeus on rikosasiassa päätösvaltainen lähtökohtaisesti silloin, kun tuomioistuimessa on puheenjohtaja ja kolme lautamiestä. Rikosasiassa käräjäoikeudessa voi kuitenkin olla lisäksi toinen lainoppinut jäsen, jos sitä asian laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi on pidettävä perusteltuna. Samoin edellytyksin käräjäoikeudessa voi olla neljäs lautamies. Rikosasiassa käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja, jos syytteessä tarkoitettusta rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä ole säädetty muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään yksi vuosi kuusi

kuukautta. Tällöin rangaistukseksi ei kuitenkaan voida tuomita ankarampaa rangaistusta kuin sakko.

Rikosasiaa ei ROL 1 luvun 1 §:n mukaan oteta tuomioistuimessa tutkittavaksi, ellei syytettä rikoksesta ole nostanut se, jolla on siihen lain mukaan oikeus. ROL 1 luvun 2 §:n mukaan virallisen syyttäjän tehtävä on nostaa rikoksesta syyte ja ajaa sitä. Mikäli syytteen nostamiselle on kuitenkin säädetty erityisiä ehtoja, kuten asianomistajan syyttämispyyntö taikka viranomaisen määräys tai suostumus, noudatetaan lisäksi niitä. Asianomistajan syyteoikeus on järjestetty sikäli toissijaiseksi, että asianomistaja saa itse nostaa syytteen rikoksesta lähtökohtaisesti vain, jos virallinen syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai esitutkintaviranomainen taikka syyttäjä on päättänyt, ettei esitutkintaa toimiteta tai että se keskeytetään taikka lopetetaan.

Virallisen syyttäjän ajama rikosasia tulee vireille, kun kirjallinen haastehakemus saapuu kärjäoikeuden kansliaan. Tuomioistuin voi sinänsä määrätä, että syyttäjä saa nostaa syytteen antamalla haasteen itse; tällöin asia tulee vireille, kun haaste annetaan tiedoksi.

Jollei asiaa jätetä heti tutkimatta, tuomioistuimen on viipymättä annettava haaste. Haasteessa vastaajaa on kehotettava vastaamaan häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin kirjallisesti tuomioistuimen määräämässä ajassa tai suullisesti istunnossa.

Mikäli kärjäoikeus katsoo aiheelliseksi, sen on jatkettava valmistelua kirjallisesti tai toimittamalla suullinen valmistelu. Kun valmistelu on päättynyt, kärjäoikeuden on määrättävä asia viipymättä pääkäsittelyyn. Pääkäsittelyn toimittamisesta sisältyy säännökset ROL:n 6 lukuun.

Kärjäoikeuden on pidettävä päätösneuvottelu heti pääkäsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana päivänä. Päätösneuvottelun päätyttyä asiassa on julistettava tuomio. Mikäli laajassa tai vaikeassa asiassa tuomioistuinten jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii, tuomio saadaan kuitenkin antaa tuomioistuimen kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Kärjäoikeuden tuomio, joka on laadittava erilliseksi

asiakirjaksi, on perusteltava ja perusteluissa ilmoitettava, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu. Perusteluissa on myös selostettava, millä perusteella riitainen seikka on tullut näytetyksi tai jäänyt näyttämättä.

Muutoksenhausta käräjäoikeuden tuomioon rikosasiassa ROL:iin sisältyy lähinnä viittaus oikeudenkäymiskaaren säännöksiin. Käräjäoikeuden tuomiosta valittamiseen hovioikeuteen ja edelleen korkeimpaan oikeuteen soveltuu siten, mitä edellä riita-asioiden osalta on esitetty.

Erityisesti rikosprosessia koskevia erityissäännöksiä ei sisälly sen paremmin tekijänoikeuslainsäädäntöön kuin eri teollisoikeuksia koskeviin erityislakeihinkaan. Patentti-, hyödyllismalli- ja piirimallilakien säännös teknisten asiantuntijoiden käyttämisestä käräjäoikeudessa soveltuu kuitenkin myös ainakin rikosasioihin, joissa on kysymys patenttilain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettusta patenttirikkomuksesta, hyödyllisyysmallilain 39 §:n 1 momentissa tarkoitettusta hyödyllisyysmallirikkomuksesta sekä piirimallilain 35 §:ssä tarkoitettusta piirimallirikkomuksesta. Sen sijaan tulkinnanvaraisena voidaan pitää sitä soveltuuko säännös myös käsiteltäessä tahallisia patentin, hyödyllisyysmallin tai piirimallin loukkausta koskevia asioita rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena.

1.3.4. Markkinaoikeusprosessi

Kuten edellä on todettu, SopMenL:n mukaan määrättävät vilpillisen kilpailun ehkäisemiseen ja liikesalaisuuksien suojaan liittyvät kiellot käsittelee ja ratkaisee markkinaoikeus. Sen sijaan markkinaoikeus ei ole toimivaltainen käsittelemään vahingonkorvauskysymyksiä, vaan SopMenL:iin perustuva vahingonkorvauskanne on nostettava yleisessä alioikeudessa, minkä lisäksi yleinen alioikeus käsittelee myös syytteet SopMenL:ssa tarkoitetuista rikkomuksista.

Markkinaoikeuden käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi kuuluvien vilpillisen kilpailun ehkäisemiseen ja liikesalaisuuksien suojaan liittyvien kieltojen käsittelyn osalta on SopMenL:ssa säädetyn lisäksi voimassa, mitä säädetään markkinaoikeuslaissa ja eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa.

Markkinaoikeudessa on ylituomari puheenjohtajana sekä lisäksi neljä markkinaoikeustuomaria. Markkinaoikeuden ylituomari ja markkinaoikeustuomarit nimitetään kuten muutkin tuomarit. Ylituomarilta ja markkinaoikeustuomareilta edellytetään kuitenkin erityisenä kelpoisuusvaatimuksena perehtyneisyyttä kilpailu- tai markkinaoikeudellisen lainsäädännön alaan. Ylituomarilta edellytetään lisäksi eräiden muiden päällikkötuomareiden tavoin erityisenä kelpoisuusvaatimuksena johtamistaitoa.

SopMenL:n mukaan määrättävien kieltojen käsittelyyn ja ratkaisemiseen voi lainoppineiden tuomarien ohella osallistua myös sivutoimisia asiantuntijajäseniä, jotka valtioneuvosto määrää tehtävänsä neljän vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Toimikautenaan asiantuntijajäsenillä on vastaava virassapysymisoikeus kuin tuomarinviran haltijoilla. Asiantuntijajäsenen kelpoisuusvaatimuksena on ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen, minkä lisäksi SopMenL:n mukaisissa asioissa asiantuntijajäsenten tulee olla perehtynyt kuluttajansuojaan, markkinointiin, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin.

SopMenL:n mukaan määrättäviä kieltoja ratkaistessaan markkinaoikeuden päätösvaltainen kokoonpano koostuu kolmesta lainoppineesta tuomarista; yksikin lainoppinut jäsen voi tosin tehdä ratkaisun päätettäessä väliaikaisista kielloista. SopMenL:n mukaisissa kieltoasioissa asiantuntijajäsenten käyttäminen on säädetty harkinnanvaraiseksi. Mikäli asiantuntijajäseniä käytetään, heitä voi olla kokoonpanossa yhdestä kolmeen. Asioissa, joissa oikeuskäytäntö on vakiintunutta, on mahdollista käyttää myös suppeampaa kokoonpanoa, johon kuuluu kaksi lainoppinutta tuomaria ja enintään kaksi asiantuntijajäsentä. Lisäksi markkinaoikeuden ylituomari voi lainkäytön yhtenäisyyden turvaamiseksi siirtää asian vahvennettuun istuntoon, joka on päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu neljä jäsentä ja enintään neljä asiantuntijajäsentä.

Markkinaoikeuden lainkäyttöhenkilöstöön kuuluu edellä mainittujen lainoppineiden tuomarien ja asiantuntijajäsenten lisäksi markkinaoikeussihteereitä, jotka osallistuvat asioiden valmisteluun. Asioiden ratkaiseminen markkinaoikeudessa ei kuitenkaan tapahdu esittelystä.

SopMenL:n mukainen kieltoasia tulee vireille markkinaoikeudessa sen elinkeinonharjoittajan hakemuksella, johon SopMenL 1–3 §:ssä tarkoitettu menettely kohdistuu tai jonka toimintaa menettely saattaa vahingoittaa taikka jonka liikesalaisuuksia, teknisiä esikuvia tai teknisiä ohjeita toinen elinkeinonharjoittaja on vastoin lain 4 §:ää käyttänyt tai ilmaissut, taikka elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimivan rekisteröidyn yhdistyksen hakemuksella.

Markkinaoikeuden on annettava hakemus tiedoksi sille elinkeinonharjoittajalle, johon vaatimus kohdistuu. Tiedoksiannossa markkinaoikeuden on kehotettava vastaanottajaa vastaamaan hakemukseen määräajassa. Tiedoksianto toimitetaan siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 ja 4 §:ssä säädetään.

Ennen hakemuksen tiedoksiantoa vastapuolelle markkinaoikeuden on annettava hakemus tiedoksi kuluttaja-asiamiehelle. Kuluttaja-asiamiehen on 30 päivän kuluessa hakemuksesta tiedon saatuaan ilmoitettava markkinaoikeudelle, aikooko hän kuluttajansuojalain tai Kuluttajavirastosta annetun lain nojalla ryhtyä toimenpiteisiin asian johdosta. Jos kuluttaja-asiamies ilmoittaa ryhtyvänsä toimenpiteisiin asiassa, markkinaoikeuden on lykättävä valmisteleviin toimenpiteisiin ryhtymistä, kunnes kuluttaja-asiamies ilmoittaa, että hän on päättänyt asian käsittelyn.

Ennen varsinaista käsittelyä SopMenL:n mukainen kieltoasia on valmisteltava markkinaoikeuden ylituomarin tai markkinaoikeustuomarin johdolla siten, että se voidaan viivytyksettä ratkaista. Valmistelu voi olla kirjallista tai suullista. Asian tultua valmistelluksi, toimitetaan markkinaoikeuden istunto, johon kutsutaan hakija ja tämän vastapuoli.

Markkinaoikeus voi asian selvittämiseksi hankkia selvitystä myös omasta aloitteestaan sekä velvoittaa elinkeinonharjoittajan antamaan asian selvittämiseksi tarpeellisia tietoja. Liike- tai ammattisalaisuutta ei kuitenkaan saa velvoittaa ilmaisemaan, ellei siihen ole erityisiä syitä. Muutoin asian käsittelyssä markkinaoikeudessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäynnistä riita-asioissa säädetään.

Markkinaoikeuden päätöksessä tulee olla selostus asiasta, perustelut ja päätöslauselma. Jos päätöstä ei julisteta, se on annettava tiedoksi haastetiedoksiantoja tai saantitodistusmenettelyä käyttäen.

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Menettelyyn valituslupaa haettaessa ja asiaa käsiteltäessä sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä muutoksenhausta hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemissä asioissa.

1.4. Kehityshankkeita

Tekijänoikeus. Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamiseksi (HE 28/2004 vp). Esityksessä tekijänoikeuslakiin ehdotetaan tehtäviksi tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa vuonna 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä edellytetyt muutokset. Lisäksi tekijänoikeuslakiin ehdotetaan eräitä muita direktiivistä johtumattomia muutoksia sekä teknisiä tarkistuksia.

Patenttioikeus. Kauppa- ja teollisuusministeriössä on valmisteltavana patenttilain muutos.

Muutosta koskeva luonnos hallituksen esitykseksi Eduskunnalle eurooppapatenttien myöntämisestä tehdyn yleissopimuksen uudistamiskirjan ja patenttilakisopimuksen hyväksymisestä ja laeiksi sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä patenttilain muuttamisesta on parhaillaan lausunnolla.

Luonnoksessa ehdotetaan patenttilakia muutettavaksi siten, että patenttilaissa säädettäisiin eurooppapatenttien rajoittamis- ja lakkauttamismenettelystä kansallisesti ja Euroopan patenttivirastossa Euroopan patenttisopimuksen uusien rajoittamista ja lakkauttamista koskevien määräysten mukaisesti. Lisäksi luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi myös kansallisten patenttien rajoittamismenettelystä. Rajoittamismenettelyssä patentinhaltija voisi

pyytää myönnetyn patentin suoja-alan rajoittamista takautuvasti patenttivaatimuksia muuttamalla.

Eduskunnassa on lisäksi parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin sekä laiksi oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetun lain muuttamisesta (HE 259/2004 vp). Lain tarkoituksena olisi tehostaa korkeakouluissa tehtävien keksintöjen tunnistamista ja hyödyntämistä selkeyttämällä niihin liittyviä oikeuksia ja korvauskäytäntöjä.

Kasvinjalostajanoikeus. Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys Eduskunnalle eräksi hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muutoksiksi (HE 112/2004 vp). Esityksessä ehdotetaan muun ohessa kasvinjalostajalakia muutettavaksi siten, että muutosta rekisterinviranomaisen päätökseen haettaisiin valittamalla ensin Helsingin hallinto-oikeuteen, jonka päätöksestä olisi mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Edellä mainitun lisäksi Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain 2 ja 5 §:n sekä kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan kasvinjalostajalakiin lisättäväksi pykälä, jossa säädettäisiin lajikkeen omistajan oikeudesta saada maaseutuelinkeinopiiristä tietoja tilan oman siemenen käyttöä koskevien maksujen perimiseksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että luovutettujen tietojen väärinkäyttö ja edelleen luovuttaminen olisi rangaistavaa.

Tavaramerkkioikeus. Kauppa- ja teollisuusministeriön asettama Tunnusmerkkilainsäädäntötyöryhmä antoi vuonna 2001 muistion (Tunnusmerkkilainsäädäntötyöryhmän muistio, Kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 6/2001). Työryhmä ehdottaa muistiossaan, että tavaramerkkilainsäädäntö uudistetaan säätämällä kokonaan uusi tavaramerkkilaki ja liittämällä nykyinen yhteismerkkilaki osaksi tavaramerkkilakia. Asian jatkovalmistelu on kesken kauppa- ja teollisuusministeriössä.

Verkkotunnuslaki. Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi verkkotunnuslain muuttamisesta (HE 125/2004 vp). Esityksessä ehdotetaan muun ohessa, että myös vähintään 15-vuotta täyttäneellä luonnollisella henkilöllä olisi jatkossa oikeus hakea suomalaista verkkotunnusta.

2. Euroopan unionin lainsäädäntö

Tekijänoikeus. Tekijänoikeuden alalta Euroopan unionissa ei toistaiseksi ole annettu asetuksia. Sen sijaan tähän mennessä on annettu kaikkiaan seitsemän tekijänoikeuden alaan kuuluvaa direktiiviä: neuvoston direktiivi tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta (91/250/ETY, ”tietokoneohjelmadirektiivi”), neuvoston direktiivi vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla (92/100/ETY, ”vuokraus- ja lainausdirektiivi”), neuvoston direktiivi tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta (93/83/ETY, ”satelliitti- ja kaapelilähetydirektiivi”), neuvoston direktiivi tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta (93/98/ETY, ”suoja-aikadirektiivi”), Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tietokantojen oikeudellisesta suojasta (96/9/EY, ”tietokantadirektiivi”), Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa (2001/29/EY, ”tietoyhteiskuntadirektiivi”) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi alkuperäisen taideteoksen tekijän oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen (2001/84/EY, ”jälleenmyyntikorvausdirektiivi”).

Direktiiveistä kaikki muut paitsi tietoyhteiskuntadirektiivi ja jälleenmyyntikorvausdirektiivi on implementoitu Suomen lainsäädäntöön. Sekä tietoyhteiskuntadirektiivin että jälleenmyyntikorvausdirektiivin implementointi on parhaillaan kesken.

Edellä mainittuihin tekijänoikeuden alaan kuuluviin direktiiveihin ei sisälly varsinaisia säännöksiä tuomioistuinmenettelystä. Tietoyhteiskuntadirektiivin 8 artikla sisältää kuitenkin säännöksen, jonka mukaan jäsenvaltioiden tulee säätää direktiivissä säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien loukkauksia koskevista asianmukaisista seuraamuksista ja oikeussuojakeinoista sekä toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että näitä seuraamuksia ja oikeussuojakeinoja sovelletaan. Artiklassa säädetään lisäksi edelleen, että kyseisten seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia.

Patenttioikeus. Patenttioikeuden alalta EU:ssa on annettu kaksi asetusta: vuodelta 1992 oleva neuvoston asetus lääkkeiden lisäsuojatodistuksen aikaansaamisesta (ETY) N:o 1768/92 sekä vuodelta 1996 oleva Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kasvinsuojeluaineiden lisäsuojatodistuksen käyttöön ottamisesta (EY) N:o 1610/96.

Sekä lääkkeiden lisäsuojatodistuksen aikaansaamisesta annetun asetuksen että kasvinsuojeluaineiden lisäsuojatodistuksen käyttöön ottamisesta annetun asetuksen mukaisella lisäsuojatodistuksella patentinhaltija tai hänen oikeudenomistajansa voi hakemuksesta saada asetuksen soveltamisalan piiriin kuuluvan, patentilla suojatun tuotteen suojaksi todistuksen, joka lähtökohtaisesti antaa samat oikeudet kuin tuotetta suojaava patenti enintään viiden vuoden ajaksi patentin voimassaolon päättymisestä lukien.

Molempien asetusten mukaisen lisäsuojatodistuksen myöntäminen kuuluu hakemuksen kohteena olevaa tuotetta suojaavan patentin myöntäneen jäsenvaltion patenttivarastolle, jollei jäsenvaltio ole nimennyt toista viranomaista tähän tarkoitukseen. Sen sijaan todistuksen myöntämisen edellytyksistä säädetään kummassakin asetuksessa. Edellytysten täytyessä viranomaisen on myönnettävä lisäsuojatodistus ja julkaistava tätä koskeva ilmoitus. Mikäli hakemus tai tuote, jota hakemus koskee, eivät täytä asetuksessa säädettyjä edellytyksiä, viranomaisen on hylättävä hakemus. Molempien asetusten mukaan viranomaisen tekemään päätökseen voidaan hakea muutosta samalla tavoin kuin kansallisten patenttien osalta on muutoksenhausta vastaaviin päätöksiin säädetty kansallisessa lainsäädännössä.

Sekä lääkkeiden lisäsuojatodistuksen aikaansaamisesta annettuun asetukseen että kasvinsuojeluaineiden lisäsuojatodistuksen käyttöön ottamisesta annettuun asetukseen on lisäksi sisällytetty säännökset todistuksen julistamisesta mitättömäksi. Niiden mukaan jokainen voi jättää hakemuksen tai nostaa kanteen todistuksen julistamisesta mitättömäksi siinä toimielimessä, joka kansallisen lainsäädännön nojalla on toimivaltainen julistamaan vastaavan lisäsuojatodistuksen kohteena olevaa tuotetta suojaavan patentin mitättömäksi. Mikäli kyseinen toimielin toteaa jonkin asetuksissa säädetyistä perusteista olevan käsillä, sen on julistettava lisäsuojatodistus mitättömäksi. Toimielimen päätökseen voidaan molempien asetusten kohdalla hakea muutosta samalla tavoin kuin kansallisten patenttien osalta on muutoksenhausta vastaaviin päätöksiin säädetty kansallisessa lainsäädännössä.

Kyseiset asetukset ovat jäsenmaissa suoraan sovellettavaa oikeutta. Suomessa patenttilakiin on patenttilain muuttamisesta annetulla lailla 243/1997 sisällytetty lisäsuojatodistuksia koskevat viittaussäännökset.

Edellä mainittujen kahden asetuksen lisäksi patenttioikeuden alalta on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi bioteknologian keksintöjen oikeudellisesta suojasta (98/44/EY, ”bioteknologiadirektiivi”). Direktiivi on implementoitu Suomen lainsäädäntöön patenttilain muuttamisesta annetulla lailla 650/2000 sekä kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla 651/2000. Direktiivi ei sisällä varsinaisia tuomioistuinmenettelyä koskevia säännöksiä. Riippuvuussuhteessa olevien oikeuksien käyttöä tarkoittavien pakkolupien myöntämisen osalta on bioteknologiadirektiivin 12 artiklan 4 kohtaan sisällytetty kuitenkin säännös, jonka mukaan kunkin jäsenvaltion tulee nimetä sanottujen lupien myöntämisestä vastaava viranomainen tai viranomaiset.

Hyödyllisyysmallioikeus. Hyödyllisyysmalleja koskevia säännöksiä ei EU:ssa ole tähän mennessä annettu.

Kasvinjalostajanoikeus. Kasvinjalostajanoikeuden alalla EU:ssa on annettu neuvoston asetus yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista (EY) N:o 2100/94. Asetuksella on luotu kasvilajikkeiden suoja koskeva koko yhteisön kattava järjestelmä. Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksilla on

yhdenmukainen vaikutus yhteisön alueella ja niitä voidaan myöntää, siirtää ja sammuttaa ainoastaan yhdenmukaisin perustein. Asetus ei rajoita jäsenvaltioiden oikeutta kansallisiin kasvinjalostajanoikeusjärjestelmiin. Asetuksessa kielletään kuitenkin päällekkäissuojan mahdollisuus; mitään yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien suojatuista lajikkeista ei voida suojata kansallisin kasvinjalostajanoikeuksien eikä patentilla. Vastaavasti yhteisön kasvinjalostajanoikeutta ei voi saada se, jolla on kansallinen kasvinjalostajanoikeus.

Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien myöntämisestä vastaa Yhteisön kasvilajikevirasto. Asetuksessa säädettyjen edellytysten täytyessä virasto myöntää kasvinjalostajanoikeuden, joka koskee kaikkia yhteisön jäsenmaita.

Myös yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien mitättömäksi julistamista ja menettämistä koskevat asiat kuuluvat Yhteisön kasvilajikeviraston käsiteltäviksi.

Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien myöntämistä, sitä tarkoittavan hakemuksen hylkäämistä sekä yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien mitättömäksi julistamista ja menettämistä koskevista Yhteisön kasvilajikeviraston päätöksistä on mahdollista hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan. Valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta nostamalla kanne EY:n tuomioistuimessa.

Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksia koskevien tuoteväärännösten lopettamista sekä tuoteväärännöksiin liittyviä muita siviilioikeudellisia toimia tarkoittavien oikeudellisten toimien käsittely ei sen sijaan kuulu Yhteisön kasvilajikevirastolle, vaan asetuksen mukaan määräytyvälle toimivaltaiselle tuomioistuimelle.

Euroopan yhteisön myöntämän kasvinjalostajanoikeuden yksityisoikeudellisesta ja julkisoikeudellisesta suojasta Suomessa annetun lain (239/1999) mukaan yhteisön kasvinjalostajanoikeuksilla on kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa säädetty yksityisoikeudellinen ja julkisoikeudellinen lajikkeen omistajan suoja.

Piirimalli. Piirimallien suojan alalta EU:ssa ei tähän mennessä ole annettu asetuksia. Sen sijaan piirimalleja koskien on annettu neuvoston direktiivi puolijohdetuotteiden piirimallien oikeudellisesta suojasta (87/54/ETY, ”piirimallidirektiivi”), joka on implementoitu Suomen lainsäädäntöön. Direktiiviin ei varsinaisesti sisälly tuomioistuinmenettelyä koskevia säännöksiä. Piirimallidirektiivin 6 artiklan 2 kohdassa, joka koskee jäsenvaltioiden velvollisuutta varmistaa mahdollisuus määrätä yksinoikeuden haltijan vaatimuksesta suoritettavaksi riittävä korvaus niistä toimenpiteistä, jotka on tehty sen jälkeen, kun puolijohdetuotteen hankkinut on saanut tietää tai hänellä on ollut perusteltu syy epäillä, että puolijohdetuotetta suojaa jäsenvaltion direktiivin mukaisesti myöntämä yksinoikeus, säädetään kuitenkin, että kyseisen korvauksen määrääminen kuuluu tuomioistuimelle.

Mallioikeus. Mallioikeuden alalla EU:ssa on annettu neuvoston asetus yhteisömallista (EY) N:o 6/2002, jäljempänä yhteisömalliasetus, jolla on luotu itsenäinen koko yhteisön kattava mallioikeusjärjestelmä kansallisten mallioikeusjärjestelmien rinnalle. Yhteisömalli on luonteeltaan jakamaton; mallioikeus syntyy ja lakkaa samalla kertaa koko yhteisön alueella eikä sitä voida jakaa niin, että se olisi voimassa esimerkiksi vain osassa yhteisön valtioita. Samoin sen voi luovuttaa, siitä voi luopua, se voidaan julistaa mitättömäksi ja sen käytön voi kieltää ainoastaan koko yhteisössä.

Yhteisömalli voidaan suojata joko rekisteröitynä yhteisömallina tai rekisteröimättömänä yhteisömallina.

Rekisteröidyn yhteisömallin osalta yhteisömallisuoja saadaan hakemalla mallin rekisteröintiä sisämarkkinoilla toimivalta yhdenmukaistamisvirastolta (Office for Harmonization in the Internal Market, Trade Marks and Designs), joka toimii yhteisömallista vastaavana rekisteriviranomaisena. Yhdenmukaistamisviraston rekisteröintiä koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan ja valituslautakunnan päätöksestä edelleen EY:n tuomioistuimeen.

Rekisteröintimenettelyn lisäksi myös rekisteröidyn yhteisömallin mitättömäksi julistamista koskevat asiat kuuluvat pääsääntöisesti yhdenmukaistamisviraston käsiteltäviksi.

Yhdenmukaistamisviraston mitättömäksi julistamista koskevaan päätökseen on mahdollista hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan ja valituslautakunnan päätöksestä edelleen EY:n tuomioistuimeen.

Rekisteröityä yhteisömallia koskevat loukkaus- ja vahvistuskanteet sen sijaan käsitellään yhteisömalliasioita käsittelevissä tuomioistuimissa (yhteisön mallituomioistuimet), jotka ovat kansallisia erikseen nimettyjä ensimmäisen ja toisen asteen tuomioistuimia. Yhteisön mallituomioistuin on lisäksi toimivaltainen käsittelemään yhteisömallin loukkauksen yhteydessä esitettävän rekisteröidyn yhteisömallin mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen. Yhdenmukaistamisvirastolla ja yhteisön mallituomioistuimilla on siten osittain jaettu toimivalta rekisteröidyn yhteisömallin mitättömäksi julistamisessa.

Rekisteröimättömän yhteisömallin suoja myönnetään mallille, joka on tehty yhteisömalliasetuksessa säädetyllä tavalla tunnetuksi. Rekisteröimätön malli voi saada suojaa ainoastaan kolmen vuoden ajaksi siitä päivästä lukien, jolloin malli tuli ensimmäistä kertaa tunnetuksi yhteisössä. Rekisteröimätön yhteisömalli antaa haltijalleen oikeuden estää kolmatta osapuolta käyttämästä sitä ilman lupaa, jos kiistanalainen käyttö johtuu suojatun mallin käyttämisestä.

Rekisteröidyn yhteisömallin tavoin myös rekisteröimätöntä yhteisömallia koskevat loukkaus- ja vahvistuskanteet käsitellään yhteisön mallituomioistuimissa. Tämän lisäksi rekisteröimättömän yhteisömallin osalta myös mitättömäksi julistamista koskevat asiat kuuluvat yksinomaan yhteisön mallituomioistuinten toimivaltaan.

Yhdenmukaistamisvirastolla ei siten ole lainkaan toimivaltaa käsitellä rekisteröimätöntä yhteisömallia koskevia mitättömäksi julistamishakemuksia.

Suomessa mallioikeuslakiin on mallioikeuslain muuttamisesta annetulla lailla 1215/2002 tehty yhteisömalliasetuksen edellyttämät muutokset.

Yhteisömallia koskevan sääntelyn lisäksi EU:ssa on mallioikeuden alalta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi mallien oikeudellisesta suojasta (98/71/EY,

”mallidirektiivi”). Direktiivi on implementoitu Suomessa mallioikeuslain muuttamisesta annetulla lailla 596/2002. Direktiiviin ei sisälly säännöksiä tuomioistuinmenettelystä.

Tavaramerkkioikeus. Tavaramerkkioikeuden puolella on jo ennen yhteisömallia luotu itsenäinen koko yhteisön kattava yksinoikeusjärjestelmä kansallisten tavaramerkkijärjestelmien rinnalle. Neuvoston asetuksella yhteisön tavaramerkistä (EY) N:o 40/94, jäljempänä yhteisötavaramerkkiasetus, luotu yhteisön tavaramerkki on luonteeltaan yhtenäinen; sen voi rekisteröidä ainoastaan olemaan voimassa koko yhteisössä, sen voi luovuttaa, siitä voi luopua, sen hallintaoikeus voidaan menettää tai julistaa mitättömäksi ja sen käyttö voidaan kieltää ainoastaan koko yhteisössä.

Yhteisön tavaramerkki voidaan saada vain rekisteröinnillä. Rekisteriviranomaisena toimii sisämarkkinoilla toimiva yhdenmukaistamisvirasto. Yhdenmukaistamisviraston rekisteröintiä koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan ja valituslautakunnan päätöksestä edelleen EY:n tuomioistuimeen.

Rekisteröintimenettelyn lisäksi myös yhteisön tavaramerkin menettämistä sekä mitättömäksi julistamista koskevat asiat kuuluvat pääsääntöisesti yhdenmukaistamisviraston käsiteltäväksi. Yhdenmukaistamisviraston menettämistä tai mitättömäksi julistamista koskevaan päätökseen on mahdollista hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan ja valituslautakunnan päätöksestä edelleen EY:n tuomioistuimeen.

Yhteisön tavaramerkkiä koskevat loukkaus- ja vahvistuskanteet sen sijaan käsitellään yhteisötavaramerkkiasioita käsittelevissä tuomioistuimissa (yhteisön tavaramerkkituomioistuimet), jotka ovat kansallisia erikseen nimettyjä ensimmäisen ja toisen asteen tuomioistuimia. Yhteisön tavaramerkkituomioistuin on lisäksi toimivaltainen käsittelemään yhteisön tavaramerkin loukkauskanteen yhteydessä esitettävän yhteisön tavaramerkin menettämistä tai mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen.

Yhdenmukaistamisvirastolla ja yhteisön tavaramerkkituomioistuimilla on siten osittain jaettu toimivalta yhteisön tavaramerkin menettämisen ja mitättömäksi julistamisen osalta.

Suomessa tavaramerkkilakiin on tavaramerkkilain muuttamisesta annetulla lailla 1715/2002 tehty yhteisön tavaramerkkiasetuksen edellyttämät muutokset.

Yhteisötavaramerkkiä koskevan sääntelyn lisäksi EU:ssa on tavaramerkkioikeuden alalta annettu ensimmäinen neuvoston direktiivi jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä (89/104/ETY, ”tavaramerkkidirektiivi”), joka on implementoitu Suomessa tavaramerkkilain muuttamisesta annetulla lailla 39/1993. Direktiivi ei sisällä tuomioistuinmenettelyä koskevia säännöksiä.

Toiminimioikeus. Toiminimioikeuden alalta EU:ssa ei tähän mennessä ole annettu säännöksiä.

Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen suoja. Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suojan alalta EU:ssa on annettu kaksi asetusta: neuvoston asetus maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta (ETY) N:o 2081/92 ja neuvoston asetus maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden erityisluonnetta koskevista todistuksista (ETY) N:o 2082/92.

Sekä asetuksessa (ETY) N:o 2081/92 säänneltyjen maataloustuotteita ja elintarvikkeita koskevien suojatun alkuperänimityksen (SAN) ja suojatun maantieteellinen merkinnän (SMM) että asetuksessa (ETY) N:o 2082/92 säännellyn maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden erityisluonnetta koskevan todistuksen (APT) rekisteröinti edellyttää sitä tarkoittavan hakemuksen tekemistä. Rekisteröinnistä päättää komissio.

Suoja sopimatonta menettelyä vastaan. Sopimattoman menettelyn vastaisen suojan alalta on EU:n lainsäädännön osalta mainittavissa ainoastaan neuvoston direktiivi harhaanjohtavasta ja vertailevasta mainonnasta (84/450/ETY).

Direktiivin 4 artiklan 1 kohta sisältää jäsenvaltioita koskevan yleisen velvoitteen huolehtia siitä, että jäsenvaltioissa on käytettävissä riittävät ja tehokkaat keinot harhaanjohtavan mainonnan torjumiseksi ja vertailevaa mainontaa koskevien säännösten noudattamiseksi sekä

kuluttajien että kilpailijoiden ja yleisön edun edellyttämällä tavalla, minkä lisäksi direktiivi sisältää yksityiskohtaisempia säännöksiä niistä keinoista, joiden tulee olla käytettävissä. Sen sijaan direktiivi ei sisällä itse varsinaisia tuomioistuinmenettelyä koskevia säännöksiä, muutoin kuin että edellä mainituista keinoista päättäminen voi direktiivin mukaan voi kuulua joko tuomioistuimille tai hallintoviranomaisille.

EU:n tuoteväärännösasetus. Immateriaalioikeuden alaan kuuluvasta EU:n lainsäädännöstä on edellä esitetyn lisäksi mainittava vielä neuvoston asetus tulliviranomaisten toimenpiteistä epäiltäessä tavaroiden loukkaavan tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia sekä tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden suhteen toteutettavista toimenpiteistä (EY) N:o 1383/2003, jäljempänä tuoteväärännösasetus. Asetus annettiin 22.7.2003 ja sillä kumottiin 1.7.2004 lukien aikaisemmin voimassa ollut neuvoston asetus tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden yhteisöön tuontia ja yhteisöstä vientiä ja jälleenvientiä koskevista tietyistä toimenpiteistä (EY) N:o 3295/94.

Tuoteväärännösasetuksessa määritellään edellytykset, joilla tulliviranomaiset voivat ryhtyä toimenpiteisiin, mikäli tavaroiden epäillään loukkaavan tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia, sekä määritellään nämä toimenpiteet.

Enforcement-direktiivi. WTO:n perustamissopimuksen liitteenä olevassa TRIPS-sopimuksessa jäsenvaltioille on asetettu velvollisuus varmistaa tehokkaat toimenpiteet sopimuksessa tarkoitettujen immateriaalioikeuksien loukkauksia vastaan. Euroopan unionin piirissä on 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta (2004/48/EY, enforcement-direktiivi). Direktiivillä on pyritty antamaan TRIPS-sopimusta yksityiskohtaisempia säännöksiä immateriaalioikeuksien noudattamisen varmistamisesta. Enforcement-direktiivi tulee implementoida kansalliseen lainsäädäntöön 29.4.2006 mennessä.

Direktiivin implementointi kansalliseen lainsäädäntöön on Suomessa kesken.

3. Kansainvälinen kehitys

Immateriaalioikeutta voidaan pitää hyvin kansainvälisenä oikeudenalana.

Immateriaalioikeuden alalla on solmittu useita kansainvälisiä yleissopimuksia, joilla on pyritty harmonisoimaan kansallisia suojajärjestelmiä.

Tekijänoikeuden alalla keskeisin kansainvälinen sopimus on jo vuonna 1886 solmittu Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta (Bernin yleissopimus). Tämän ohella tekijänoikeuden alalla on toinenkin yleissopimus, vuonna 1952 Genevessä tehty yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus (ns. maailmankonventio). Suomi on liittynyt sekä Bernin yleissopimukseen että maailmankonventioon.

Edellä mainittujen sopimuksien lisäksi tekijänoikeuden alalta on mainittavissa Roomassa vuonna 1961 solmittu yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien ja radioyriyten suojaamisesta (Rooman sopimus), Genevessä vuonna 1971 tehty yleissopimus äänitteiden valmistajien suojaamisesta (ns. Geneven äänitesopimus) sekä vuonna 1974 Brysselissä solmittu yleissopimus satelliittilähetysten suojasta (ns. Brysselin satelliittisopimus). Suomi on liittynyt sekä Rooman sopimukseen että Geneven äänitesopimukseen, sen sijaan Suomi ei ole liittynyt Brysselin satelliittisopimukseen.

YK:n alaisen Maailman henkisen omaisuuden järjestön (World Intellectual Property Organization; WIPO) piirissä vuosia kestäneen valmistelun jälkeen vuonna 1996 allekirjoitettiin WIPO:n tekijänoikeussopimus (WIPO Copyright Treaty; WCT) ja WIPO:n esitys- ja äänitesopimus (WIPO Performances and Phonograms Treaty; WPPT). Sopimukset tulivat voimaan vuonna 2002. Suomi ei ole vielä ratifioinut sopimuksia. Sopimusten hyväksymistä koskeva hallituksen esitys (HE 29/2004 vp) on parhaillaan Eduskunnassa käsiteltävänä.

Teollisoikeuksien osalta keskeisin kansainvälinen sopimus on vuodelta 1883 oleva teollisoikeuden suojelemista koskeva Pariisin yleissopimus (Pariisin yleissopimus). Teollisoikeuden suojeleminen kohdistuu sen mukaan patentteihin, malleihin, tavaramerkkeihin,

kaupallisiin nimiin, alkuperää osoittaviin merkintöihin sekä vilpillisen kilpailun ehkäisemiseen. Myös Suomi on liittynyt Pariisin yleissopimukseen.

Patenttioikeuden alalta on mainittavissa erityisesti kaksi yleissopimusta, jotka ovat suuresti vaikuttaneet myös Suomen patenttilainsäädäntöön. Patenttiyhteistyösopimus (Patent Cooperation Treaty; PCT) koskee yhteistyötä patenttia haettaessa. Euroopan patenttisopimuksen (European Patent Convention; EPC) tavoitteiden voidaan sen sijaan katsoa ulottuvan myös kansallisten patenttinormistojen aineelliseen yhdenmukaistamiseen. Euroopan patenttisopimuksella luotu Euroopan patenttivirasto (EPO) käsittelee ja tutkii hakemukset sekä myöntää yhtä tai useampaa sopimusvaltiota koskevat patentit (eurooppapatentti). Eurooppapatentin myöntämisen aineelliset edellytykset on määritelty tyhjentävästi Euroopan patenttisopimuksessa. Eurooppapatentin oikeusvaikutukset määräytyvät kuitenkin kunkin maan kansallisen patenttilain mukaisesti.

Kasvinjalostajanoikeuden alalta on olemassa yleissopimus, joka Suomessa tunnetaan UPOV-sopimuksena (Union pour la Protection des Obtentions Végétales; UPOV). UPOV-sopimusta on sittemmin muutettu vuosina 1972, 1978 ja viimeksi 1991. Suomi liittyi sopimukseen vuonna 1993.

Integroitujen piirien suojaamista tarkoittava yleissopimus allekirjoitettiin vuonna 1989 Washingtonissa. Sopimus ei kuitenkaan ole saavuttanut merkittävää kannatusta alan tärkeimpien maiden eli Japanin ja Amerikan yhdysvaltojen ilmoittama jäävänsä sopimuksen ulkopuolelle, eikä yleissopimus ole tullutkaan voimaan.

Mallioikeuden alalla on olemassa teollisten mallien kansainvälistä rekisteröintiä koskeva Haagin sopimus vuodelta 1925. Suomi, sen paremmin kuin muutkaan Pohjoismaat, ei ole liittynyt sopimukseen.

Tavaramerkkioikeuden alalta on mainittavissa ensinnäkin jo vuodelta 1891 oleva Madridin yleissopimus, johon Suomi ei ole liittynyt. Vuonna 1989 solmittiin erillinen tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskeva Madridin sopimuksen lisäpöytäkirja, johon voivat tietyin

edellytyksin liittyä myös valtiot, jotka eivät ole liittyneet Madridin sopimukseen. Madridin pöytäkirjan mukaisessa järjestelmässä on mahdollista saada suojaa tavaramerkille useassa maassa yhdellä hakemuksella. Suomen osalta Madridin pöytäkirja tuli sitovaksi vuonna 1996.

Edellä mainittujen sopimusten lisäksi on mainittavissa WTO:n perustamissopimukseen liitteenä oleva TRIPS-sopimus. Sopimus sisältää määräyksiä eri immateriaalioikeuksien suojatasosta. Tämän lisäksi sopimus käsittää teollis- ja tekijänoikeuksien oikeudenhaltijoiden suojaksi myös teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä.

Ulkomaiden lainsäädäntö

1. Ruotsi

Oikeuksien myöntäminen. Teollisoikeuksia koskevat hakemukset käsittelee ja oikeudet myöntää Suomen patentti- ja rekisterihallitusta vastaava virasto, *patent- och registreringsverket* (PRV). Kuitenkin kasvinjalostajanoikeuksia koskevat asiat käsittelee valtion kasvinjalostajanlautakunta.

Sekä PRV:n että valtion kasvinjalostajanlautakunnan ratkaisuihin voi hakea muutosta valittamalla erityiseen hallintuomioistuimeen, *patentbesvärsrätt* (PBR). PBR:ssä on kaikkiaan 11 jäsentä, joista kuusi on teknisiä patenttineuvoksia ja viisi lainoppineita patenttineuvoksi. PBR on lähtökohtaisesti tuomionvoipa kolmijäsenisenä.

Menettely PBR:ssä on suurimmalta osalta samanlaista kuin yleisissä hallintotuomioistuimissa. Menettely on pääosin kirjallista, mutta suullinen käsittely toimitetaan, kun tuomioistuin pitää sitä tarpeellisenä tai kun osapuoli sitä vaatii eikä suullinen käsittely ole ilmeisen tarpeeton. Suullisen käsittelyn toimittaminen on yleistä. PBR:n ratkaisusta voidaan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen (*regeringsrätt*).

Oikeuksien loukkaus. Lähes kaikissa patenttiasioissa toimivaltainen tuomioistuin on Tukholman käräjäoikeus. Patenttiasioissa noudatetaan pääosin yleistä oikeudenkäyntimenettelyä. Tuomioistuimen peruskokoonpanoon kuuluu neljä jäsentä, joista kaksi on teknistä ja kaksi lainoppinutta jäsentä. Käräjäoikeuden ratkaisusta voidaan valittaa Svean hovioikeuteen ja sieltä korkeimpaan oikeuteen, mikäli se myöntää muutoksenhakuluvan.

Muita teollisoikeuksia koskevien asioiden osalta tuomioistuinten toimivallasta ei ole erityissäännöksiä, vaan asiat käsitellään yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaan. Myöskään tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien asioiden osalta tuomioistuinten toimivallasta ei ole erityissäännöksiä. Niitäkin koskevat asiat käsitellään siten yleisten oikeuspaikkasääntöjen mukaan.

Tulevaisuuden näkymiä. Ruotsissa on ehdotettu PRV:n jakamista kahdeksi virastoksi siten, että Suomen kaupparekisteriä vastaavasta osastosta (*bolagsavdelning*) tulisi itsenäinen virasto. Uuden viranomaisen toimivaltaan kuuluisi paitsi kaikki yhtiön rekisteröintiä koskevat asiat myös toiminimien tutkiminen. PRV puolestaan hoitaisi tulevaisuudessa kaikki teollisoikeuksien rekisteröintiin liittyvät asiat. Organisaatiomuutoksen on ehdotettu toteutuvan 1.7.2004.

Ruotsissa on vuonna 2001 annettu patenttiprosessia koskeva komiteamietintö (SOU 2001:33 *Betänkande från 1999 års patentprocessutredning*). Mietinnössä ehdotetaan melko kattavasti immateriaalioikeusasioiden käsittelyn keskittämistä patenttituomioistuimeen (*patentdomstol*), joka toimisi Tukholman käräjäoikeudessa. Tuomioistuin olisi toimivaltainen käsittelemään paitsi patenttia ja kasvinjalostajanoikeutta koskevat riita- ja rikosasiat sekä työsuhdekeksintöjä ja maanpuolustuskeksintöjä koskevat riita-asiat myös valitukset PRV:n ja kasvinjalostajanlautakunnan ratkaisusta edellä mainituissa asioissa sekä myös tavaramerkkilain ja mallioikeuslain mukaisissa asioissa.

Muutosta tuomioistuimen ratkaisuun voitaisiin hakea patenttiylioikeudelta (*patentöverdomstol*), jona toimisi Svean hovioikeus. Ylimpänä oikeusasteena olisi korkein oikeus. Mietinnössä ehdotetaan myös asioiden käsittelyyn omaa menettelysäännöstöä. Samassa yhteydessä ehdotetaan PBR lakkautettavaksi.

2. Norja

Teollisoikeudet myöntää teollisoikeushallitus (*Styret for det Industrielle Rettsvern*). Virasto toimii osastoina, joista ensimmäinen käsittelee hakemukset. Toinen osasto toimii valitusviranomaisena. Valitukset käsitellään laatunsa mukaan 1 – 5 jäsenen kokoonpanossa. Valitusosaston ratkaisuun voi hakea muutosta Oslon käräjäoikeudelta. Norjassa ei ole hallintotuomioistuimia.

Jos hakemuksen käsittelyssä sivullinen väittää, että hänellä on parempi oikeus hakemuksen kohteeseen, virasto voi osoittaa hänet nostamaan asiasta kanteen tuomioistuimessa uhall, että väite jätetään huomiotta.

Kasvinjalostajanoikeutta haetaan alan lautakunnalta, *Plantesortsnemnda*. Lautakunnan päätökseen saa hakea muutosta teollisoikeushallituksen valitusosastolta.

Mallien suojaamisesta annetun uuden lain mukaan mallioikeuden kumoamisvaatimus voidaan rekisteröinnin voimassa ollessa käsitellä myös rekisteriviranomaisessa. Myös asianomainen ministeriö voi tehdä aloitteen kumoamisesta.

Teollisoikeuksia koskevat riita-asiat käsitellään pääosin keskitetysti Oslon käräjäoikeudessa. Teollisoikeuksien loukkaamista koskevia asioita ei kuitenkaan ole pidätetty sen yksinomaiseen toimivaltaan. Työsuhtekeksintöjä koskevia riitaisuuksia voidaan käsitellä myös alan sovittelulautakunnassa.

Tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevaan lainsäädäntöön ei sisälly erityisiä oikeuspaikkasäännöksiä. Näissä asioissa noudatetaan siten yleisiä oikeuspaikkasäännöksiä.

3. Tanska

Teollisoikeudet myöntää erityinen virasto, *Patent- og Varemærkestyrelsen*. Muutosta viraston päätöksiin voidaan hakea valituslautakunnalta, *Ankenævnet for Industriel Ejendomsret*. Lautakunta toimii kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudessa ja siihen kuuluu 18

asiantuntijajäsentä, joista kahdella puheenjohtaja mukaan lukien on oltava hovioikeustuomarin pätevyys. Lautakunnan toimikausi on viisi vuotta.

Jos hakemuksen käsittelyssä sivullinen väittää, että hänellä on parempi oikeus hakemuksen kohteeseen, virasto voi osoittaa hänet nostamaan asiasta kanteen tuomioistuimessa uhalli, että väite jätetään huomiotta. Patenttiasiaissa voidaan myönnetyn patentin voimassa ollessa tai sen lakattuakin tehdä virastolle hakemus patentin edellytysten tutkimiseksi uudelleen. Vastaavasti tavaramerkkiasiaissa voidaan hakea virastolta merkin rekisteröinnin poistamista.

Valituslautakunnan ratkaisuihin ei saa hakea muutosta hallinnollisessa järjestyksessä. Sen sijaan lautakunnan ratkaisua voidaan moittia tuomioistuimessa. Toimivaltainen on ensimmäisenä oikeusasteena hovioikeus, kuten pääosin elinkeinoelämän muissakin riita-asioissa. Tanskassa ei ole erityisiä hallintotuomioistuimia. Mietinnössään (Reform af den civile retspleje I, Betænkning nr. 1401, s. 148) vuodelta 2001 *Retsplejerådet* on arvostellut järjestelyä, että viraston ratkaisua ei saa saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi ennen käsittelyä valituslautakunnassa.

Myös teollisoikeuksien loukkauksia koskevat riidat käsitellään ensimmäisenä oikeusasteena hovioikeudessa. Ulkomaisen hakijan ja oikeudenhaltijan kanteet käsitellään *Østre Landsret*issä, niin kuin näillä tahoilla olisi kotipaikka Kööpenhaminassa. Tavaramerkkiä ja mallia koskevat asiat käsitellään hovioikeustasoisessa erityistuomioistuimessa, *Sø- og Handelsretten*issä, elleivät asiaosaiset sovi muusta toimivaltaisesta tuomioistuimesta.

Kasvinjalostajanoikeutta haetaan alan lautakunnalta, *Plantenyhedsnævnet*. Hakemuksen käsittelyssä esitettävät väitteet lautakunta osoittaa käsiteltäviksi yleisissä tuomioistuimissa. Niiden ehtojen valvomiseksi, jotka jalostaja asettaa lajikkeiden käytölle, toimii valvontalautakunta, *Vilkårsnævnet for Plantenyheder*. Lautakunnat toimivat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevissa asioissa tuomioistuinten toimivallasta ei ole erityissäännöksiä. Asiat käsitellään siten yleisten oikeuspaikkasääntöjen mukaan.

4. Saksa

Oikeusministeriön hallinnonalalla toimiva patenttivirusasto (*Patentamt*) myöntää hakemuksesta patentit, rekisteröi tavaramerkit ja hallinnoi myönnettyjä patenteja. Hakemuksia käsiteltäessä voidaan virastossa oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä soveltuvin osin noudattaen ottaa vastaan myös henkilötodistelua.

Patenttivirusasto voi itse oikaista ratkaisuaan, jos se katsoo ratkaisusta tehdyn valituksen aiheelliseksi eikä asiassa ole vastapuolella vaatimuksia. Tavaramerkkiasiaassa muutoksenhakemus voidaan rutiiniluonteisissa asioissa tehdä muistutuksena virastolle itselleen ja päätöstä sen johdosta oikaista.

Muissa tilanteissa muutoksenhakemukset patenttivirusaston ratkaisuihin käsitellään liittovaltion patenttituomioistuimessa (*Bundespategericht*). Se on riippumaton tuomioistuin mutta toimii patenttivirusaston yhteydessä. Tuomioistuimessa on jäseninä myös tekniikan alan asiantuntijoita. Tuomioistuimen kokoonpanossa lainoppineiden ja tekniikan alan jäsenten suhteellinen edustus vaihtelee käsiteltävän asian mukaan. Käsitelyssä voidaan pyytää patenttivirusastolta vastine valituksen johdosta. Asia selvitetään virallistoimintoisesti, olematta sidottu siihen, mitä asianosaiset esittävät.

Patenttituomioistuimen ratkaisusta saa valittaa korkeimpaan oikeuteen, jos patenttituomioistuin on ratkaisussaan antanut tätä koskevan osoituksen. Osoitus voidaan antaa, jos asiassa on kysymys periaatteellisesti merkittävästä oikeuskysymyksestä tai oikeuskehitys tai lain yhdenmukainen soveltaminen edellyttää korkeimman oikeuden ratkaisua. Jos asian käsittelyssä patenttituomioistuimessa on sattunut menettelyvirhe, muutosta saadaan hakea ilman osoitusta. Samoin patentin mitättömyyttä koskevassa asiassa saa valittaa korkeimpaan oikeuteen rajoituksetta.

Teollisoikeuksia koskevat oikeusriidat käsitellään *Landgericht*-alioikeuksissa. Osavaltion hallitus voi päättää, että asiat keskitetään usean *Landgericht*in tuomiopiirin osalta yhteen niistä. Tavaramerkkiasioina voidaan käsitellä myös asiat, joissa samalla on kysymys sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa. Rikosasioiden oikeuspaikasta ei ole erityissäännöksiä.

Työsuhdekeksintöä koskeva asia, jossa on kysymys ainoastaan hyvityksestä, käsitellään kuitenkin työtuomioistuimessa tai julkisoikeudellisen palvelussuhteen tapauksessa hallintotuomioistuimessa.

Tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevat asiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa yleisten toimivaltasääntöjen mukaan. Ensimmäisessä asteessa toimivaltainen on siis asian merkityksen mukaan vaihdellen *Amts-* tai *Landgericht*. Osavaltion hallitus voi päättää, että asiat keskitetään usean tuomioistuimen tuomiopiirin osalta yhteen niistä.

5. Ranska

Teollisoikeudet myöntää erityinen virasto (*Institut national de la propriété industrielle*). Se käsittelee myös teollisoikeuksien kumoamisvaatimukset. Sen tehtävät vastaavat muutenkin patentti- ja rekisterihallituksen tehtäviä Suomessa. Vastaavasti se on myös kaupparekisteriviranomainen. Virastossa asioidessaan asianosaisen on käytettävä erityistä, kelpoisuudeltaan Suomen patentti- ja tavaramerkkiasiamiestä vastaavaa asiamiestä (*conseil en propriété intellectuelle*) tai asianajajaa.

Kasvinjalostajanoikeuden saamista ja kumoamista koskevat asiat käsittelee kuitenkin maatalousministeriön hallinnonalaan kuuluva kasvinjalostuslautakunta (*Comité de la protection des obtentions végétales*).

Viraston ja kasvinjalostuslautakunnan päätöksiin haetaan muutosta hovioikeudelta. Asetuksella on säädetty tätä varten kymmenen hakijan kotipaikan mukaan alueellisesti toimivaltaista hovioikeutta. Ulkomaisen hakijan valitus käsitellään Pariisin hovioikeudessa.

Huomionarvoista on, että muutoksenhaku ohjautuu yleiseen tuomioistuimeen, vaikka Ranskassa on myös hallintotuomioistuinlinja.

Patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta, integroitua virtapiiriä ja kasvinjalostajanoikeutta koskevat riita- ja rikosasiat käsitellään kymmenessä asetuksen mukaan alueittain toimivaltaisessa käräjäoikeudessa. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä määrätä konsultin seuraamaan asian käsittelyä ja osallistumaan siihen esittäen kysymyksiä asianosaisille.

Työsuhdekeksintöä koskeva riita voidaan asianosaisen vaatimuksesta siirtää käsiteltäväksi työsuhdekeksintölautakunnassa. Jos osapuolet suostuvat sen sovintoehdotukseen, sovinto voidaan osapuolen pyynnöstä vahvistaa tuomioistuimessa.

Muita teollisoikeuksia samoin kuin tekijänoikeutta koskevia asioita käsittelemään ovat toimivaltaisia kaikki yleiset tuomioistuimet.

Asiat, joissa on samanaikaisesti kysymys teollisoikeudesta ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa käsitellään alioikeudessa.

Hallituksen esitys Eduskunnalle aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi sekä eräiden asiaa koskevien lakien muuttamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan yhtenäistettäväksi oikeussuojatiet aineettomia oikeuksia koskevissa asioissa. Tavoitteena on turvata näiden erityispiirteisten asioiden asiantunteva ja tehokas käsittely keskittämällä asiat yhteen tuomioistuimeen ja ehkäistä saman kysymyksen samanaikainen vireillä olo eri menettelyissä.

Esitys koski muutoksenhakua rekisteriviranomaisten teollisoikeuksien, lukuun ottamatta toiminimiä, myöntämistä sekä hyödyllisyysmallioikeuden ja piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskeviin ratkaisuihin sekä teollisoikeuksia koskevia riita- ja rikosasioita. Asiat käsiteltäisiin patenttituomioistuimessa, jona toimisi Helsingin käräjäoikeus erityiskokoonpanossa. Tekijänoikeutta koskevat riita- ja rikosasiat käsiteltäisiin valinnaisesti siinä tuomioistuimessa, joka on yleisten säännösten mukaisesti toimivaltainen, tai patenttituomioistuimessa. Patenttituomioistuimen ratkaisuun haettaisiin muutosta samoin kuin käräjäoikeuden muihinkin ratkaisuihin.

Ehdotetaan säädettäväksi laki aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa. Siihen sisältyisivät menettelysäännökset eri asiaryhmissä nykyiseen

oikeudenkäyntiympäristöön sovitettuina ja riita- ja rikosasioissa yleisesti noudatettavaa sääntelyä täydentäen. Laissa säädettäisiin myös patenttituomioistuimen kokoonpanosta. Siihen kuuluvilta patenttituomareina toimivilta käräjätuomareilta edellytettäisiin kelpoisuusvaatimuksena perehtyneisyyttä aineettomiin oikeuksiin ja niitä koskevien asioiden käsittelyyn. Asian käsittelyyn voisi osallistua myös laamannin tehtävään määräämiä tuomareita. Rekisteriviranomaisen ratkaisua koskevaa muutoksenhakemusta tai patenttia koskevaa riita-asiaa käsiteltäessä tuomioistuimen kokoonpanoon kuuluisivat myös sivutoimiset asiantuntijajäsenet, jotka valtioneuvosto määräisi tehtävään.

Eri teollisoikeuksia koskevissa laeissa olevat menettelysäännökset tarkistettaisiin muuttaen ne pääosin viittauksiksi ehdotettavaan yleiseen menettelylakiin.

Turvaamistoimia riita-asian oikeudenkäynnissä yleisesti koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin niin, että tuomioistuimen toimivalta ennen kanteen vireillepanoa käsiteltävässä turvaamistoimiasiassa määräytyisi samoin kuin kanneasiassa. Tämä merkitsisi, että jos jokin tuomioistuin on yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään kanteen kuten patenttituomioistuin ehdotuksen mukaan teollisoikeuksia koskevissa asioissa, vain se voisi käsitellä myös turvaamistoimihakemuksen.

Riittävän ajan varaamiseksi ehdotettavien organisatoristen muutosten toteuttamiseksi lait ehdotetaan tulemaan voimaan noin vuoden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta. Menettelylain osalta voitaisiin ennen sen voimaantuloa ryhtyä lain toimeenpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Näitä ovat erityisesti patenttituomioistuimen tuomarinvirkojen täyttäminen ja asiantuntijajäsenten nimittäminen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Lakiin sisältyisivät yhteiset menettelysäännökset, joita noudatetaan käsiteltäessä aineettomia oikeuksia koskevia asioita tuomioistuimissa. Laki ei kuitenkaan olisi kattava säännöstö, vaan siinä säädettäisiin menettelystä ainoastaan siltä osin kuin menettely poikkeaa muissa lainkäyttöasioissa tuomioistuimissa noudatettavasta menettelystä. Muilta osin noudatettaisiin tavallista oikeudenkäyntijärjestystä jäljempänä 9 ja 12 §:ssä olevien viittaussäännösten mukaisesti. Joitakin menettelysäännöksiä jäisi myös eri aineettomia oikeuksia koskeviin lakeihin. Esimerkiksi siitä, kenellä on oikeus hakea muutosta toimivaltaisen viranomaisen ratkaisuun teollisoikeuden myöntämisestä tai tehokkuutta koskevassa asiassa, säädettäisiin edelleen asianomaisissa aineellisissa laeissa, sillä puhevallan edellytykset vaihtelevat jossakin määrin eri teollisoikeuksien osalta.

Laki koskisi kahta pääasiallista asiaryhmää, valituksia teollisoikeuksien saamista tai tehokkuutta koskevissa asioissa tehdyistä rekisteriviranomaisen ratkaisuista sekä aineettomia oikeuksia koskevia riita-asioita. Jotkut säännökset koskisivat myös teollisoikeuksien loukkaamiseen perustuvien rikosasioiden käsittelyä kuten säännökset tuomioistuimen kokoonpanosta. Rikosasioiden käsittelyssä noudatettaisiin kuitenkin pääosin, mitä siitä erikseen säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997).

Yleisperusteluissa esitetyistä syistä on päädytty ehdottamaan, että muutosta toimivaltaisen rekisteriviranomaisen lopulliseen ratkaisuun teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevassa asiassa haetaan yleiseltä tuomioistuimelta, joka on toimivaltainen käsittelemään myös teollisoikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat. Ehdotus edistää asioiden keskittämistä ja takaa siten niiden asiantuntevan käsittelyn ja auttaa välttämään samojen asioiden päällekkäistä käsittelyä eri menettelyissä.

Laissa ei erikseen määriteltäisi, mitä tarkoitetaan aineettomalla oikeudella tai teollisoikeudella. Nämä saisivat sisältönsä sitä kautta, että laissa lueteltaisiin, mihin eri lakeihin perustuvien oikeuksien saamista ja tehokkuutta tai mihin eri lakeihin perustuvia riita-asioita laki koskee.

Aineettomia oikeuksia eli immateriaalioikeuksia ovat teollisoikeudet ja tekijänoikeus lähioikeuksineen. Teollisoikeuksilla tarkoitettaisiin nyt tarkasteltavassa lakiehdotuksessa ensinnä

niitä eri immateriaalioikeuslaeissa tarkoitettuja oikeuksia, jotka toimivaltainen viranomaisen myöntää hakemuksesta (a - g kohta). Laissa tarkoitettu toimivaltainen viranomaisen olisi se viranomaisen, joka käsittelee asianomaista teollisoikeutta koskevat hakemukset ja myönnettyä oikeutta koskevat väitteet. Useimmissa tapauksissa kysymyksessä on patentti- ja rekisterihallitus, mutta kasvinjalostajanoikeuden osalta toimivaltainen viranomaisen on kasvilajikelautakunta.

Teollisoikeuksiin luetaan myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/1978) mukainen sopimaton menettely ja liikesalaisuuden suoja. Myös toiminimiä koskevat riita-asiat kuuluisivat lain soveltamisen piiriin, vaikka yrityksen perustamismenettelyn tai myöhemmin yhtiöjärjestyksen muuttamisen yhteydessä tapahtuva toiminimen rekisteriin merkitseminen jäisikin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Laki koskisi myös työsuhteessa syntyneisiin keksintöihin ja maanpuolustukselle merkityksellisiin keksintöihin liittyviä riita-asioita.

Tekijänoikeus syntyy teoksen tekijälle suoraan lain nojalla eikä edellytä minkään viranomaisen etukäteistä toimenpidettä. Tekijänoikeus saattaa kuitenkin liittyä kiinteästi yhteen teollisoikeuksien kanssa, koska samaan kohteeseen saattaa kohdistua useita suojamuotoja. Mahdollisuutta kaikkien oikeuksien yhdessä käsittelemiseen on pidettävä tarkoituksenmukaisena. Myös tekijänoikeusasiat on haluttu sisällyttää käsiteltävien asioiden ryhmään, vaikka niiden osalta ei olisikaan kysymys ehdottomasta oikeuspaikasta.

Pykälän *1 momentin* mukaan laki koskisi muutoksenhakua toimivaltaisen viranomaisen ratkaisuun teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevassa asiassa, jos oikeus perustuu lainkohdassa lueteltuihin lakeihin. Teollisoikeuden saamista koskeva asia tarkoittaa menettelyä, jossa toimivaltainen viranomaisen tutkii ja ratkaisee hakemuksen, jolla asianosainen haluaa saada teollisoikeuden rekisteröidyksi itselleen. Teollisoikeuden tehokkuutta koskevalla asialla tarkoitetaan asiaa, jossa toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi saatetaan vaatimus siitä, että jollekulle rekisteröity teollisoikeus ei olisikaan voimassa ainakaan sellaisenaan. Nämä tilanteet kattavat eri teollisoikeuslaeissa säädettyt väitemenettelyt myönnettyä oikeutta vastaan. Teollisoikeuden saaminen ja tehokkuus -nimityksiä ei kuitenkaan käytettäisi laissa vaan ainoastaan perustelutekstin havainnollistuksena.

Toimivaltaiset viranomaiset eli patentti- ja rekisterihallitus ja kasvilajikelautakunta mainittaisiin lainkohdassa viranomaisina, joiden ratkaisuihin haetaan muutosta säännöksen mukaisesti. Viranomaisista käytettäisiin nimitystä rekisteriviranomaiset, jolla niihin ehdotettavassa laissa viitattaisiin.

Lainkohta koskisi vain muutoksenhakua rekisteriviranomaisen lopullisiin ratkaisuihin eli niihin, joilla se on ratkaissut vaatimuksen teollisoikeuden saamisesta tai sen tehottomuudesta. Laissa säädettäisiin näin ollen, että laki koskee muutoksenhakua rekisteriviranomaisen lopullisiin päätöksiin. Laki ei koskisi asian käsittelyn järjestämiseksi rekisteriviranomaisessa tehtäviä päätöksiä. Muutoksenhaku niihin, sikäli kuin se on mahdollista, kulkisi samoja hallintolainkäytön oikeussuojateitä pitkin kuten nykyisin. Kutakin teollisoikeutta koskevassa erityislaissa olisi

lisäksi säännökset siitä, miten rekisteriviranomaisen hakuprosessin eri vaiheissa tekemiin ratkaisuihin haetaan muutosta.

Seuraavaksi lainkohdassa määriteltäisiin ne asiat, joita koskevia ratkaisuja laki koskee. Momentissa säädettäisiin siten, että ehdotettavan lain mukaisesti haettaisiin muutosta rekisteriviranomaisen lopullisiin päätöksiin, jotka koskevat niitä teollisoikeuksia, jotka perustuvat johonkin seuraavista laeista: patenttilaki (550/1967, a kohta), hyödyllisyysmallioikeudesta annettu laki (800/1991, b kohta), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettu laki (32/1991, c kohta), kasvinjalostajan oikeudesta annettu laki (789/1992, d kohta), mallioikeuslaki (221/1971, e kohta), tavaramerkkilaki (7/1964, f kohta) tai yhteismerkkilaki (795/1980, g kohta).

Sen sijaan laki ei koskisi muutoksenhakua muiden kuin lueteltuihin lakeihin perustuvien teollisoikeuksien saamista tai tehokkuutta koskeviin ratkaisuihin. Näin esimerkiksi toiminimen rekisteröintiin haettaisiin lain estämättä muutosta hallinnollisessa järjestyksessä. Ratkaisu on perusteltu, sillä toiminimen rekisteröinti liittyy yrityksen perustamismenettelyyn tai yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröintiin. Siten on paikallaan säilyttää toimintamalli, jonka mukaan yritykseen liittyviin rekisteröintitoimenpiteisiin, mukaan lukien toiminimeä koskeviin rekisteriviranomaisen ratkaisuihin, haetaan tarvittaessa muutosta samassa, hallinnollisessa järjestyksessä.

Lain 2 luvussa olisivat tarkemmat säännökset momentin 1 kohdan mukaisten muutoksenhakuasioiden käsittelystä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan laki koskisi myös teollisoikeuksia ja tekijänoikeutta lähioikeuksineen koskevien riita-asioiden käsittelyä. Kysymys on kanteella vireille pantavista asioista, jotka nykyisinkin käsitellään käräjäoikeudessa. Lain piirissä olisivat ensinnäkin ne riita-asiat, jotka koskevat 1 momentissa tarkoitettuja teollisoikeuksia eli niitä, joiden saamista tai tehokkuutta koskeviin ratkaisuihin haetaan muutosta lain mukaisesti (a kohta). Säännös mahdollistaisi sen, että tuomioistuimien voisi tarvittaessa ottaa loukkaus- tai mitätöintikanteen nostamisen yhteydessä riittävästi huomioon oikeuden saamista koskevan asian tilanteen. Kaikki teollisoikeuksia koskevat asiat on tarpeen voida käsitellä keskitetysti yhdessä.

Ehdotettavan lain mukaan käsiteltäisiin myös riita-asiat, jotka kiinteästi liittyvät teollisoikeuksiin. Näitä riita-asioita olisivat ne, jotka perustuvat oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annettuun lakiin (656/1967, b kohta), maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annettuun lakiin (551/1967, c kohta) tai toiminimilakiin (128/1979, e kohta). Tilanne ei olennaisesti muuttuisi nykyisestä, koska kaikki nämä asiat on jo nykyisin keskitetty samaan tuomioistuimeen, joka on toimivaltainen teollisoikeuksia koskevissa riita-asioissa. Myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvissa asioissa on kysymys teollisoikeuksista laajasti ymmärrettynä. asiat koskevat sitä, että kilpailijaa kielletään käyttämästä tai jatkamasta menettelyä, joka vahingoittaa alan toisen toimijan elinkeinotoimintaa. Samassa yhteydessä saattaa usein olla myös kysymys esimerkiksi tavaramerkkioikeuden tai tekijänoikeuden väitetystä loukkauksesta. Myös sopimattomasta menettelystä

elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvat riita-asiat käsiteltäisiin ehdotettavan lain mukaisessa järjestyksessä (d kohta).

Tekijänoikeus lähioikeuksineen ovat aineettomia oikeuksia, joita käytetään samassa tarkoituksessa kuin teollisoikeuksia eli yksinoikeuksien taloudelliseen hyödyntämiseen. Sen vuoksi ehdotettava laki koskisi myös tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuvien riita-asioiden käsittelyä (f kohta). Lain 2 §:n 2 momentissa olisi kuitenkin valinnaisuuden mahdollistava oikeuspaikkasäännös näitä asioita varten.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että aineettomien oikeuksien loukkaamista koskevien rikosasioiden käsittelystä säädetään erikseen. Rikosasioiden osalta noudatettaisiin siten sitä, mitä asiasta säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa ja sitä täydentäen muualla laissa. Tuo mioistuimen kokoonpanoa myös rikosasiassa koskisivat nyt ehdotettavan lain 15 §:n säännökset. Rikosasioissa toimivaltaista tuomioistuinta koskien puolestaan ehdotetaan säännöksiä 4. lakiehdotuksessa.

2 §. Toimivaltainen tuomioistuin. Pykälässä säädettäisiin tuomioistuimesta, joka olisi toimivaltainen käsittelemään laissa tarkoitettuja asioita.

Pykälän 1 momentissa ilmaistaisiin pääsääntö, että asiat käsitellään ensimmäisenä oikeusasteena patenttituomioistuimessa, jona 3 §:n mukaan toimisi Helsingin käräjäoikeus erityiskokoonpanossa. Tämän patenttituomioistuimen toimivalta olisi siten yksinomainen. Keskittäminen Helsingin käräjäoikeuteen vastaa useimpia teollisoikeuksia koskevien riita-asioiden osalta nykytilaa. Säännöksellä erityiskokoonpanosta pyritään vahvistamaan tuomioistuimen asiantuntemusta entisestään. Asioiden käsittelyn keskittäminen parantaa myös sekä oikeudenhaltijoiden että käyttäjien oikeusturvaa, koska tuomioistuimen asiantuntemuksen lisääntyminen nopeuttaa oikeudenkäyntiä ja todennäköisesti myös säästää asianosaisten kustannuksia. Asiaa on käsitelty lähemmin edellä yleisperusteluissa.

Pykälän 2 momentissa tehtäisiin poikkeus 1 momentin mukaiseen toimivaltaan tekijänoikeuden osalta. Tekijänoikeuslakiin perustuvissa riita-asioissa olisi kantajan valinnan mukaan ensimmäisenä oikeusasteena toimivaltainen oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaisesti toimivaltainen tuomioistuin, käytännössä lähinnä vastaajan kotipaikan käräjäoikeus, tai patenttituomioistuin. Eräissä asioissa Helsingin käräjäoikeus on jo nykyisin kuitenkin säädetty yksinomaisesti toimivaltaiseksi tuomioistuimeksi. Näin on tekijänoikeuslain 54 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa, jossa asiaa ei ole voitu saattaa välimiesten ratkaistavaksi, samoin kuin lain 61 §:ssä. Näitä säännöksiä ei ehdoteta muutettavaksi.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi rikosasioissa toimivaltaista tuomioistuinta koskeva viittaus oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 lukuun ehdotettavaan 1 a §:ään.

Koska Helsingin käräjäoikeus toimii tällä hetkellä yhteisön tavaramerkistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY 40/94) tarkoitettuna yhteisön tavaramerkkituomioistuimena ja yhteisömallista annetussa neuvoston asetuksessa (EY 6/2002) tarkoitettuna yhteisön

mallioikeustuomioistuimena, todetaan pykälän *4 momentissa* selvyuden vuoksi, että patenttutuomioistuin toimii myös mainittuina tuomioistuimina.

3 §. *Patenttutuomioistuin.* Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että edellä 2 §:ssä tarkoitettuna patenttutuomioistuimena toimii Helsingin käräjäoikeus. Tuomioistuimen päätösvaltainen kokoonpano ehdotettavan lain mukaisissa asioissa ja aineettomien oikeuksien loukkaamista koskevista rikosasioista määräytyisi ehdotettavan 15 §:n mukaan.

Edellä yleisperusteluissa on perusteltu sitä, että asiat, mukaan lukien muutoksenhaku rekisteriviranomaisten päätöksiin, keskitettäisiin yleisiin tuomioistuimiin. Näistä ensimmäisenä asteena olisi toimivaltainen Helsingin käräjäoikeus. Tämä on perusteltua, koska jo voimassa olevan lain mukaan teollisoikeuksia koskevat riita-asiat käsitellään siellä. Tuomioistuimessa on siten tottumusta teollisoikeudellisten asioiden käsittelyyn. Myös tuomioistuimen saavutettavuuden kannalta on eduksi, että toimivaltainen tuomioistuin on Helsingin käräjäoikeus. Talouden toimijat, joita asiat koskevat, ja asioiden hoitamiseksi tarvittavien asianajopalvelujen tarjoajat ovat paljolti sijoittautuneet pääkaupunkiseudulle.

Jotta asioiden käsittelyssä tarvittava asiantuntemus syvenisi ja olisi vakiintuneesti, tuomioistuimessa muuten noudatettavasta työtehtäväkierrosta riippumatta, käytettävissä, pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että käräjäoikeudessa olisi erityisesti aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyyn kohdennettuja tuomarinvirkoja. Sanamuodon mukaisesti virkoja olisi useita, ei vain yksi. Rekisteriviranomaisten päätöksistä tehtävien valitusten ohjaaminen lisää immateriaalioikeusasioiden määrää. Tuomareiden kokonaistarvetta on vaikea arvioida etukäteen, mutta virkoja tarvittaisiin todennäköisesti viidestä seitsemään. Koska heidän tehtäviinsä kuuluisi osallistua muidenkin lainkäyttöasioiden ratkaisemiseen, tulisi heidän kapasiteettinsa kokonaisuudessaan hyödynnetyksi. Kysymyksessä ei kuitenkaan välttämättä olisi yhtä monen uuden viran perustamisesta Helsingin käräjäoikeuteen, vaan jo olemassa olevien resurssien uudelleen kohdentamisesta.

Näihin patenttutuomareiden virkoihin olisi *3 momentin* mukaan kelpoisuusvaatimuksena, sen lisäksi mitä tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) 11 §:ssä säädetään, että henkilö on perehtynyt immateriaalioikeuteen ja niitä koskevien asioiden käsittelyyn. Selkeyden vuoksi lakiin tulisi ottaa säännös siitä, että virkaan kuuluisi velvollisuus osallistua käräjäoikeuden muidenkin lainkäyttöasioiden käsittelyyn. Tämä on tarpeen, paitsi tuomioistuimen henkilöstön työn tasapuolisen jakaantumisen varmistamiseksi, myös tuomarin ammattitaidon laaja-alaisuuden varmistamiseksi.

Patenttutuomareiden ohella aineettomia oikeuksia koskevia asioita käsittelemään määrättäisiin *2 momentin* jälkimmäisen virkkeen mukaan myös muita käräjäoikeuden tuomareita. Määräyksen antaisi käräjäoikeuden laamanni vähintään kahdelle tuomarille kerrallaan viiden vuoden määräajaksi. Järjestely palvelisi kouluttautumista aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyyn ja turvaisi sen, että patenttutuomareiden ohella myös muita tuomareita olisi käytettävissä asiaryhmään kuuluvien asioiden käsittelyyn. Ehdotettavasta 15 §:n kokoonpanosäännöksestä kuitenkin johtuisi, että riita-asioita käsiteltäessä päätösvaltaiseen

kokoonpanoon aina kuuluisi kaksi patenttituomaria. Mikäli tuomioistuimessa on päätösvaltaisuus säännöksen mukaisesti vain yksi lainoppinut jäsen, tulisi hänen olla patenttituomari.

Ehdotettava pykälä on laadittu noudattaen soveltuvin osin samaa sääntelymallia, jota kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 241 a §:ssä (1180/2000) ja käräjäoikeuslain (581/1993) 3 §:ssä (1182/2000) käytetään maa-oikeuksina toimivia käräjäoikeuksia ja maa-oikeusasioita käsitteleviä tuomareita koskien.

4 §. Asiantuntijajäsenet. Pykälän mukaan patenttituomioistuimen kokoonpanoon kuuluisi jäseninä myös asiantuntijoita. He osallistuisivat teollisoikeudellisten asioiden käsittelyyn niin kuin 15 §:ssä lähemmin säädetäisiin eli kaikissa niissä asioissa, joissa haetaan muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen, mutta riita-asiaina käsiteltävissä asioissa ainoastaan patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta ja integroidun piirin piirimallia koskevien asioiden käsittelyyn. Rikosasioita käsiteltäessä tuomioistuimen kokoonpanoon ei kuuluisi asiantuntijoita.

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain (576/1992) 5 §:n mukaan valituslautakunnan jäseninä toimivat virkamiehet, jotka ovat perehtyneet käsiteltävää asiaa koskevan lainsäädännön alaan. Asiaa koskevan asetuksen mukaan lautakunnan jäseninä voivat patentti-, hyödyllisyysmallioikeus- ja integroidun piirin piirimalliasioita käsiteltäessä olla viraston patentti- ja innovaatiolinjan linjanjohtaja, linjan muu yksikön päällikkö, valituslautakuntaan nimitetty yli-insinööri tai muu virkamies, jolla on vaadittava pätevyys. Tavaramerkki- ja mallioikeusasioita käsiteltäessä jäseniksi kelpoisia ovat viraston tavara- ja mallilinjan linjanjohtaja, muu yksikön päällikkö ja muu virkamies, jolla on vaadittava pätevyys. Sääntely merkitsee siten, että teollisoikeuksien saamista ja tehokkuutta koskevista rekisteriviranomaisen päätöksistä tehtyjen valitusten käsittelyyn nykyisellään osallistuvat kysymyksessä olevan alan asiantuntijat.

Voimassa olevan oikeuden mukaan patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta ja integroidun piirin piirimallia koskevia riita-asioita käräjäoikeudessa käsiteltäessä tuomioistuimen apuna on kaksi teknillisen alan asiantuntijaa, jotka antavat tuomioistuimelle lausunnon sen määrittämistä kysymyksistä. Asiantuntijat eivät nykyisin kuulu tuomioistuimen kokoonpanoon. Tämä riita-asioiden menettely nykytila ei kuitenkaan ole ongelmaton.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä on suhtauduttu kielteisesti sellaisten tahojen osallistumiseen lainkäyttötoimintaan, jotka eivät ole tuomioistuimen jäseniä, mutta antavat tuomioistuimelle ratkaisuehdotuksen ilman, että asianosaiset saisivat esittää sen johdosta lausuntonsa (ks. esim. Ranskan korkeimman oikeuden julkisasiamiehen osalta erit. tuomio 31.3.1998 yhdistetyissä asioissa 21/1997/805/1008 ja 22/1997/806/1009 Reinhardt ja Slimane-Kaid v. Ranska, 106 kohta).

Nykyisin asianosaisilla ei ole mahdollisuutta kuulla tuomioistuimen asiantuntijoita oikeudenkäynnin aikana. Myös asianosaiset käyttävät säännönmukaisesti mainitunlaisissa asioissa teknisiä asiantuntijoita, jotka ovat todistajina oikeudessa. Asianosaisilla ei nykyisin ole

mahdollisuutta verrata tuomioistuimen asiantuntijoiden ja omien asiantuntijoidensa taustaa ja tietämystä riittävästi oikeudenkäynnin aikana. Käytännössä on pidetty ongelmallisena myös sitä, että kumpikaan tuomioistuimen teknisistä asiantuntijoista ei ole patenttiasiantuntija. Patentoitavuuden ja patentin suojapiirin arvioiminen edellyttää teknisen asiantuntemuksen lisäksi myös patenttioikeudellista osaamista. Vaikka patenttioikeudellisten kysymysten arviointi ei kuulu teknisille asiantuntijoille, saattavat he patenttiasiantuntijoiden puuttuessa arvioida myös patenttioikeudellisia kysymyksiä.

Asiantuntemuksen turvaamiseksi asioiden käsittelyssä vähintään samassa laajuudessa kuin nykyisin ja edellä mainittujen asiantuntijoiden asemasta nykyisin johtuvien ongelmien poistamiseksi ehdotetaan pykälän *1 momentissa*, että patenttituomioistuimessa olisi tiettyjä asioita käsiteltäessä jäsenenä myös asiantuntijoita. He osallistuisivat 15 §:n mukaisesti, kaksi kerrallaan, muutoksenhakua rekisteriviranomaisen päätöksiin teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi he osallistuisivat patenttilakiin, hyödyllisyysmallioikeudesta annettuun lakiin tai yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin perustuvien riita-asioiden käsittelyyn. Asiantuntijat kuuluisivat näissä asioissa tuomioistuimen päätösvaltaiseen kokoonpanoon ja osallistuisivat asian ratkaisemiseen antamalla erillistä lausuntoa tuomioistuimelle.

Asiantuntijajäsenten kelpoisuudesta säädettäisiin *2 momentissa*. Sen mukaan heidän tulee edustaa patentti- ja hyödyllisyysmallien, tavaramerkkien ja mallien asiantuntemusta. Asiantuntemuksen tulisi koskea nimenomaan teollisoikeuksien myöntämisen edellytyksiä. Esimerkiksi patenteihin sovitettuna tämä tarkoittaisi, että asiantuntijoilla tulisi olla asiantuntemusta keksintöjen patentoitavuudesta, siitä millä edellytyksillä keksinnöt täyttävät patentin myöntämisen edellytyksenä olevat uutuutta, keksinnöllisyyttä ja teollista toisinnettavuutta koskevat vaatimukset. Patenttiasiantuntijoilla on lähtökohtaisesti teknisen tai luonnontieteellisen alan peruskoulutus. Tämä tuo tuomioistuimeen myös teknistä asiantuntemusta.

Riita- ja mitätöinti-asioiden yhteydessä esiin tulevat tekniset seikat kuuluvat suurimmalta osaltaan niihin seikkoihin, joista asianosaisten on näyttövelvollisuus. Tällöin asianosaisten tulee ne selvittää nimeämiensä asiantuntevien todistajien lausumilla. Näin käytännössä huomattavassa määrin tapahtuukin. Mikäli tuomioistuin katsoo, että lisäselvitys teknisistä seikoista on kuitenkin tarpeen, se voi turvautua oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 44 §:än, jonka mukaan tuomioistuin voi kuulla asiantuntijoita ja myös tarvittaessa pyytää lausuntoja. Tuomioistuin voi myös aina tarvittaessa hankkia rekisteriviranomaisen lausunnon 14 §:n mukaisesti.

Asiantuntijoita määrättäessä olisi varmistettava, että he edustavat riittävästi ja tasapuolisesti kaikkien tarvittavien alojen asiantuntemusta suhteessa asiaryhmittäisiin asiamääriin.

Asiantuntijoiden kelpoisuudesta, valintamenettelystä ja tuomioistuintyöhön osallistumisesta ja palkkauksesta määrättäisiin lähemmin oikeusministeriön asetuksessa ja tuomioistuimen työjärjestyksessä. Tämä valtuutus annettaisiin pykälän *1 momentissa*. Samalla siinä todettaisiin, että tehtävä on sivutoiminen.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin asiantuntijoiden määräämisestä yleisesti. Sen mukaan valtioneuvosto määräisi patenttituomioistuimeen riittävän määrän asiantuntijajäseniä neljän vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Jos asiantuntijajäsenen tehtävä vapautuu kesken toimikauden, esimerkiksi asiantuntijan ryhdyttyä hoitamaan tai harjoittamaan tointa, jonka johdosta hän ei voi jatkaa tuomarintehtävässään, toimikauden loppuajaksi määrättäisiin uusi asiantuntija. Toimikautensa ajan asiantuntijoilla on tuomareille säädetty virassapysymisoikeus.

Selostetut 1 ja 3 momentin säännökset vastaisivat sitä, mitä markkinaoikeuslain (1527/2001) 4 ja 5 §:ssä säädetään markkinaoikeuden asiantuntijajäsenten kelpoisuudesta ja nimittämisestä.

Ehdotettava sääntely koskisi vain asian käsittelyä ensimmäisenä oikeusasteena patenttituomioistuimessa. Ylemmissä tuomioistuimissa asiat käsiteltäisiin niiden säännönmukaisissa kokoonpanoissa. Asiantuntijuuden merkityksen korostuminen teollisoikeudellisia asioita ensimmäisessä oikeusasteessa käsiteltäessä, heijastuu luonnollisesti myös siihen, että valitusasteessa tulee nykyistä enemmän kiinnittää huomiota käsittelyyn osallistuvien tuomareiden asiantuntemukseen.

2 luku. Muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen koskevat asiat

5 §. Muutoksenhaku viranomaisen päätökseen. Luku sisältäisi säännökset menettelystä, jota noudattaen haetaan muutosta edellä 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun toimivaltaisen viranomaisen lopulliseen päätökseen teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevissa asioissa. Luvun mukainen muutoksenhaku koskee vain viitatussa kohdassa tarkoitettuja teollisoikeuksia koskevia ratkaisuja. Muiden sellaisten teollisoikeuksien osalta, jotka myönnetään hakemuksesta, kuten oikeus toiminimeen yrityksen rekisteröinnin yhteydessä, haetaan sen sijaan edelleen muutosta hallinnollisessa järjestyksessä. Asiaa on tarkasteltu edellä 1 §:n 1 momentin perusteluissa.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa asiassa eli päätökseen, jolla toimivaltainen viranomainen on lopullisesti ratkaissut teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian, haetaan muutosta patenttituomioistuimelta valittamalla noudattaen, mitä tässä luvussa säädetään.

Yleisperusteluissa on esitetty, että menettely ehdotetaan järjestettäväksi näin, jotta turvataan teollisoikeuksia koskevien asioiden sujuva käsittely ja mahdollistetaan tuomioistuimen entistä syvempi asiantuntemus keskittämällä teollisoikeuksia koskevat riita-, rikos- ja muutoksenhakuasiat samaan tuomioistuimeen. Samassa yhteydessä on todettu, että nämä tarkoituksenmukaisuussyyt puoltavat ehdotettavaa järjestelyä, jossa hallintoviranomaisen ratkaisun oikeellisuus saatetaan yleisen tuomioistuimen tutkittavaksi.

Valituskelpoinen olisi vain lopullinen päätös. Tällä tarkoitetaan ratkaisua, johon asian käsittely toimivaltaisessa viranomaisessa päättyy. Säännös koskisi hallinnollisessa menettelyssä ratkaistuja

teollisoikeutta koskevia hakemuksia sekä myönnettyjä teollisoikeuksia vastaan tehtyihin väitteisiin tai mitätöintivaatimukseen annettuja ratkaisuja.

Ehdotettava muutoksenhakumenettely koskisi vain teollisoikeutta koskevia pääasiaratkaisuja. Asian käsittelyjärjestystä koskeviin rekisteriviranomaisen ratkaisuihin sen sijaan haettaisiin edelleen muutosta hallinnollisessa järjestyksessä. Selvyyden vuoksi asia todettaisiin myös kutakin teollisoikeutta koskevassa laissa samoin kuin patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä annetun lain 1 ja 3 §:n uudessa 2 momentissa 2. lakiehdotuksen mukaisesti.

Edeltä 2 §:n 1 momentista johtuisi, että muutoksenhakuasioissa toimivalta olisi yksin patenttituomioistuimella, jona toimii Helsingin käräjäoikeus.

Kuhunkin teollisoikeuksia koskevaan erityislakiin otettaisiin selvyyden vuoksi viittaussäännös siitä, että muutosta toimivaltaisen viranomaisen ratkaisuun teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevassa asiassa haetaan noudattaen, mitä nyt ehdotettavan lain 2 luvussa säädetään.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että puhevalta muutoksenhaussa määräytyy eri teollisoikeuksia koskevien aineellisten lakien säännösten mukaan. Säännöksiä ei siirrettäisi ehdotettavaan menettelylakiin, koska se, kenellä on oikeus valittaa, vaihtelee jossakin määrin kunkin teollisoikeuden osalta sen mukaan, minkälaista menettelyä noudattaen asianomaisen teollisoikeuden myöntämisestä päätetään.

Puhevaltaa muutoksenhaussa koskevia säännöksiä on patenttilain 26 §:ssä, hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 22 §:ssä, yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain 28 §:ssä, kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain 37 §:ssä, mallioikeuslain 21 §:ssä ja tavaramerkkilain 51 §:ssä. Säännösten olennainen sisältö on se, että muutosta voi hakea se, jolle toimivaltaisen viranomaisen ratkaisu on vastainen, eli hakija silloin, kun hakemusta ei ole sellaisenaan hyväksytty ja hakijan oikeutta vastaan väitteen tehnyt taho puolestaan silloin, kun teollisoikeus on väitteestä huolimatta myönnetty. Se, joka ei ole tehnyt väitettä tai muuta vaatimusta hakijan oikeutta vastaan, ei myöskään saa valittaa ratkaisusta, jolla teollisoikeus on myönnetty.

Myös säännökset muutoksenhakua varten annettavasta, rekisteriviranomaisen päätökseen liitettävästä valitusosoituksesta sisältyisivät kuhunkin erityislakiin.

6 §. Valituksen perilleajaminen. Pykälän 1 momentin mukaan määräaika valitusta varten olisi 60 päivää siitä, kun asianosainen on saanut tiedoksi toimivaltaisen viranomaisen valituskelpoisen ratkaisun. Säännös vastaisi patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain voimassa olevaa 8 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valituksen toimittamisesta. Valitus olisi tehtävä kirjallisesti ja valituskirjelmä toimitettava asian ratkaisulle rekisteriviranomaiselle valitusajan kuluessa eli

viimeistään sen päättymispäivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valitus voitaisiin toimittaa millä tahansa niistä tavoista, joilla asiakirjoja saadaan toimittaa viranomaisille eli itse tai lähetin välityksellä tuoden, postitse, telekopiona tai sähköisenä viestinä. Määräajasta myöhästynyt valitus jätettäisiin tutkimatta.

7 §. Valituskirjelmän sisältö ja liitteet. Pykälässä säänneltäisiin valituskirjelmän sisältö ja tarvittavat liitteet.

Pykälän *1 momentin* mukaan valituskirjelämä osoitettaisiin patenttituomioistuimelle, vaikka se 6 §:n mukaan toimitettaisiin rekisteriviranomaiselle. Valituskirjelmässä olisi yksilöitävä se rekisteriviranomaisen ratkaisu, johon muutosta haetaan (1 kohta). Ratkaisun oheistaminen valitukseen ei olisi tarpeen, sillä rekisteriviranomainen toimittaisi jäljennöksen valituksenalaisesta päätöksestään muutoksenhakuasiakirjojen mukana patenttituomioistuimeen.

Valituskirjelmästä olisi ilmentävä, miltä kohdin rekisteriviranomaisen ratkaisuun haetaan muutosta (2 kohta) ja mitä muutoksia ratkaisuun vaaditaan tehtäviksi (3 kohta). Edelleen olisi ilmoitettava perusteet, joilla muutosta vaaditaan (4 kohta). Jäljempää 9 §:n 2 momentista tosin johtuu, että tuomioistuin tutkisi ao. teollisoikeutta koskevien säännösten mukaisesti tarvittaessa viran puolesta, ovatko teollisoikeuden myöntämisen edellytykset olemassa. Asianmukaisen aineiston saamiseksi valituksen käsittelyyn on kuitenkin tarpeen, että valituksessa ilmoitetaan, mihin valitusvaatimukset perustetaan.

Valituksessa olisi myös ilmoitettava todisteet, jotka aiotaan esittää, ja se, mitä niillä aiotaan näyttää toteen (5 kohta). Teollisoikeuksien saamista koskevassa asiassa voi tulla esimerkiksi kuultaviksi asiantuntijoita todistajina jonkin oikeuden myöntämisen edellytyksen tai esteen olemassaolosta. Kirjallisina todisteina voi tulla erityisesti patenttiasiassa esitettäväksi julkaisuja, joiden perusteella pyritään osoittamaan, että kys ymyksessä oleva keksintö ei ole uusi.

Vielä valittajan on vaadittava korvausta valitusasian käsittelystä hänelle johtuvista oikeudenkäyntikuluista, jos hän pitää vaatimusta aiheellisena (6 kohta). Asioissa, joissa valittajalla ei ole vastapuolta eli rekisteriviranomainen on viran puolesta hylännyt teollisoikeuden saamista tarkoittavan hakemuksen, korvausta oikeudenkäyntikuluista ei kuitenkaan voida vaatia. Lisäksi oikeudenkäyntikulujen korvausvaatimuksen esittämistä harkittaessa on otettava huomioon, että vaikka asiassa olisi muitakin osallisia, esim. taho joka on tehnyt väitteen hakijan vaatimaa teollisoikeutta vastaan ja hakemus olisi sen johdosta hylätty, kysymys on asiasta, josta ei voida tehokkaasti sopia, koska teollisoikeuksien myöntämisen perusteet on määritelty kutakin oikeutta koskevassa laissa. Siten asiat rinnastuvat tuomioistuinkäsittelyssä niihin, joista säädetään oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 2 §:ssä. Toisin sanoen, jos asiassa ei ole sovinto sallittu, asianosaiset vastaavat lähtökohtaisesti kumpikin itse oikeudenkäyntikuluistaan, jollei ole erityistä syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi.

Pykälän *2 momentin* mukaan valituskirjelmässä olisi ilmoitettava valittajan nimi ja hänen laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot sekä postiosoite, johon asiaa

koskevat kehotukset, kutsut ja ilmoitukset voidaan hakijalle lähettää eli niin sanottu prosessiosoite.

Pykälän *3 momentin* mukaan valituskirjelmä olisi valittajan tai, jos sen on laatinut hakijan asiamies tai avustaja, tämän allekirjoitettava.

Vielä kirjelmään olisi *4 momentin* mukaan liitettävä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Säätely vastaisi tältä osin hallintolainkäyttölain (586/1996) 25 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Myös olisi liitettävä ne asiakirjat, joihin valittaja vetoaa ja joita ei ole esitetty asiaa rekisteriviranomaisessa käsiteltäessä. Rekisteriviranomaiselle esitetyjä asiakirjoja ei ole tarpeen esittää uudelleen, sillä rekisteriviranomainen toimittaisi asian käsittelystä siellä syntyneen asiakirjavihon patenttituomioistuimelle 8 §:n mukaisesti. Valituskirjelmästä ja siihen liitetyistä asiakirjoista tulisi myös antaa valituksen mukana jäljennös. Nämä tarvitaan, jos valituksen johdosta on pyydettävä vastaus.

8 §. Asiakirjojen lähettäminen. Pykälän *1 momentin* mukaan rekisteriviranomaisen olisi välittömästi ja viimeistään viikon kuluessa valitusmääräajan päättymisestä lähetettävä sille toimitetut, patenttituomioistuimelle osoitetut valituskirjelmät ja niihin liittyvät sekä asian käsittelyä rekisteriviranomaisessa koskevat tai asiaa käsiteltäessä rekisteriviranomaisessa syntyneet asiakirjat patenttituomioistuimelle. Päätöksestään rekisteriviranomainen liittäisi mukaan jäljennöksen.

Rekisteriviranomaisen olisi myös annettava lausuntonsa valitusvaatimuksista ja toimitettava se patenttituomioistuimelle kahden viikon kuluessa valitusmääräajan päättymisestä. Tämä lausuntonsa rekisteriviranomaisen olisi toimitettava tiedoksi valittajalle. Asiasta säädettäisiin pykälän *2 momentissa*. Järjestely vastaisi sitä, mikä on omaksuttu ulosottolain 10 luvun 12 §:n 3 momentissa (197/1996) ulosottovalitusten ja niistä annettavan lausunnon toimittamisessa. Järjestely merkitsisi käytännössä, että patenttituomioistuimella olisi mahdollisuus ottaa valitus tarvittaessa käsitteilyyn välittömästi sen saavuttua tarvitsematta odottaa, että viranomainen toimittaa lausuntonsa samassa yhteydessä.

9 §. Asian käsittely tuomioistuimessa. Pykälässä säädettäisiin teollisoikeuksien saamista ja tehokkuutta koskevista rekisteriviranomaisen ratkaisuksista tehtyjen valitusten käsittelystä tuomioistuimessa.

Pykälän *1 momentti* koskisi valitusten käsittelyä patenttituomioistuimena toimivassa käräjäoikeudessa. Säännöksen mukaan asiat käsiteltäisiin noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa (768/2002) säädetään hakemusasioista. Vastaava säätelymalli on omaksuttu esimerkiksi ulosottovalitusten käsittelystä ulosottohin 10 luvun (197/1996) 13 §:ssä. Hakemusasioiden käsittelyjärjestys soveltuukin hyvin käräjäoikeudessa muutoksenhakuasioina käsiteltäviin asioihin. Näin on erityisesti siksi, että usein asiassa ei ole hakijan tai valittajan lisäksi varsinaista vastapuolta.

Hakemusasian käsittelyssä noudatettavasta menettelystä säädetään lähemmin oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 3 - 13 §:ssä. Vastapuolelta pyydetään vastaus ja asetetaan sen antamiselle määräaika. Asiaan osalliselta voidaan pyytää muukin kirjallinen lausuma, jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisena. Käsittely on kirjallinen tai, jos asiassa on tarpeen kuulla asianosaista tai todistajaa, myös suullinen. Istunnossa käsitellään lisäksi asiaan osallisen vaatimuksesta riitainen asia, jossa on vastapuoli, tai muukin asia, jos tuomioistuin pitää sitä asian selvittämiseksi tarpeellisena. Istunnossa asiaa voidaan käsitellä koko laajuudessaan tai ainoastaan jonkin kysymyksen osalta kirjallista aineistoa täydentäen. Käsittelyssä noudatetaan täydentävästi myös riita-asian käsittelyä koskevia säännöksiä siltä osin kuin hakemusasioista ei ole erikseen säädetty. Näin esimerkiksi todistelua ja muutoksenhakua koskevat oikeudenkäymiskaaren yleissäännökset tulevat sovellettaviksi.

Hakemusasioissa noudatettava menettely soveltuu yleensäkin hyvin sen määrittämiseen, keitä kuullaan muutoksenhakemuksen johdosta ja miten kuuleminen toteutetaan. Yleensä kuultaviksi tulisivat lähinnä ne tahot, jotka ovat käyttäneet puhevaltaa asiaa toimivaltaisessa viranomaisessa käsiteltäessä muutoksenhakijan vastapuolina.

Käsiteltäessä valitusta teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevasta toimivaltaisen viranomaisen ratkaisusta voi samaan aikaan olla vireillä samaan teollisoikeuteen kohdistuneen loukkausasian käsittely. Tällöin on tarve yhdistää asioiden käsittely, ja kumulaatioon on hyvät edellytykset noudatettaessa hakemusasioiden käsittelyjärjestystä.

Oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 4 §:n toisen ja viimeisen virkkeen mukaan tuomioistuin voi päättää, että riitainen hakemusia käsitellään riita-asiain käsittelyjärjestystä noudattaen. Valitukset teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevista ratkaisuksista voivat olla riitaisia hakemusasioita varsinkin, jos asiassa on vastapuoli ja hänen käsityksensä eroaa valittajan käsityksestä.

Säännöksennojjalla tulisivat sovellettaviksi kaikki oikeudenkäyntiä hakemusasioissa koskevat säännökset. Oikeudenkäynnin ja siinä esitettävien asiakirjojen julkisuudesta esimerkiksi tulisi viittauksen kautta noudatettavaksi, mitä asiasta oikeudenkäyntiasioita koskien säädetään.

Jos samaan aikaan on vireillä valituksen kohteena olevan teollisoikeuden loukkaamista koskeva kante, asiat tulee oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 9 §:n ja 18 luvun 3, 4 tai 6 §:n nojalla, asianosaisasetelmasta riippuen, käsitellä yhdessä. Asioiden kumuloituessa noudatetaan riita-asiain käsittelyjärjestystä koko asiassa.

Tuomioistuimen päätösvaltaisuudesta valitusasian käsittelyssä noudatettaisiin, mitä 15 §:n 1 momentissa säädetään. Jos asia käsitellään yhdessä riita-asian kanssa, on noudatettava lisäksi 15 §:n 2 momentin kokoonpanosäännöksiä.

Käsitellessään teollisoikeutta koskevaa hakemusta tai sitä taikka siitä tehtyä päätöstä vastaan tehtyä väitettä rekisteriviranomainen tutkii viran puolesta eri teollisoikeuksia koskevien aineellisten lakien mukaiset edellytykset. Tämän vuoksi myös käsiteltäessä valitusta, joka koskee

rekisteriviranomaisen ratkaisua, on teollisoikeuden saamisen ja tehokkuuden edellytykset tutkittava tarvittaessa viran puolesta. Asianosaiset eivät voi sopia toimivaltaista viranomaisesta eikä valitusvaiheessa tuomioistuinta sitovasti, että tietty teollisoikeus myönnetään. Oikeuksien myöntämisen perusteet eivät ole asioita, joissa sovinto olisi sallittu.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin siten tuomioistuimen tutkimisvallasta, että teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan valituksen johdosta tuomioistuin tutkii toimivaltaisen viranomaisen ratkaisun oikeellisuuden asianomaista teollisoikeutta koskevien säännösten perusteella. Erikseen lainkohdassa ilmaistaisiin tämän tutkimisvallan ja -velvollisuuden se keskeinen osa, että tuomioistuimen on tarvittavassa laajuudessa selvittävä omasta aloitteestaan teollisoikeuden myöntämisen edellytykset ja esteet, jos teollisoikeutta koskevasta sovellettavasta laista niin johtuu. Tämä tarkoittaa, että tuomioistuin tutkii tarvittaessa omastakin aloitteestaan, erityisesti silloin, kun asiassa ei ole vastapuolta, täyttyvätkö teollisoikeuden saamisen tai tehokkuuden ehdottomat edellytykset. Valitus voi tulla siis hylätyksi myös tällaisen viran puolesta huomioon otettavan seikan johdosta.

Ehdotettava säännös tuomioistuimen tutkimisvallasta vastaa myös vertailumaiden oikeutta. Esimerkiksi Saksassa tuomioistuin tutkii teollisoikeuden saamisen ja tehokkuuden edellytykset olematta sidottu asianosaisten vaatimuksiin.

Asianmukaiseen prosessinjohtoon kuuluu, että asianosaisten huomiota kiinnitetään perusteeseen, jonka johdosta valitus voisi tulla viran puolesta hylätyksi ja hänelle varataan tilaisuus antaa siitä lausunto ennen asian ratkaisemista.

Säännöstä sovellettaisiin rekisteriviranomaisen päätöksistä tehtyjä valituksia kaikissa oikeusasteissa käsiteltäessä.

10 §. *Asiamiehen tai avustajan kelpoisuus.* Pykälään otettaisiin säännös, jonka mukaan patenttiasiamiehistä annetussa laissa (552/1967) tarkoitettu patenttiasiamies ja eräin edellytyksin myös tavaramerkki- tai malliasiamiehen tointa harjoittava henkilö voisivat toimia oikeudenkäyntiavustajana tai -asiamiehenä käsiteltäessä valitusta rekisteriviranomaisen päätöksestä, vaikka heiltä puuttuisi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ssä vaadittava kelpoisuus.

Teollisoikeuksia koskevissa hakemuksissa tai niiden myöntämisestä tehtyjä väitteitä käsiteltäessä käytetään nykyisin harvoin asianajajien palveluksia. Hakemuksia hoitavat patentti-, tavaramerkki- ja mallioikeusasioihin erikoistuneet asiamiehet. Varsinkaan patentti- ja mallioikeusasiamiehillä ei yleensä ole oikeustieteellistä tutkintoa. He myös hoitavat hakemuksista tai väitteistä annetuista ratkaisuksista nykyisin tehtävät valitukset.

Oikeudenkäyntiavustajan ja -asiamiehen kelpoisuuden väljennykseen on tarvetta, sillä teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevissa asioissa toimivaltaisessa viranomaisessa, ja siten myös valitettaessa sen ratkaisusta, voi olla kysymys pääosin muista kuin oikeudellisista seikoista, esimerkiksi teollisoikeuden saamisen teknisistä edellytyksistä kuten patentoitavaksi

haetun keksinnön teknisestä toisinnettavuudesta. Asianosaisten edun mukaista on, että samalla pätevällä henkilöllä, joka on hoitanut hakemusia alusta alkaen, on mahdollisuus hoitaa asia myös valitusasteessa. Asian luonteesta johtuen voidaan asianosaisten itsensä ratkaistavaksi jättää mahdollinen tarve käyttää lainoppinutta oikeudenkäyntiavustajaa tai -asiamiestä. Hakemusasioiden käsittely, jota valitusasioissa 9 §:n mukaan noudatetaan, on tarkoitettu varsinaista riita-asiain käsittelyä yksinkertaisemmaksi prosessiksi.

Patentti-, tavaramerkki- ja mallioikeusasiamiesten kelpoisuus oikeudenkäyntiavustajaksi tai -asiamieheksi rajoittuisi kuitenkin valitusasioihin. Teollisoikeuksia koskevia riita-asioita käsiteltäessä he eivät olisi kelpoisia oikeudenkäyntiavustajan tai -asiamiehen tehtävään, sillä oikeudenkäynnin asianmukaisen toteutuksen kannalta, erityisesti päämiehen edun valvomiseksi myös menettelyllisessä suhteessa kuten vetoamisvelvollisuuden oikea-aikaiseksi täyttämiseksi on tarpeen, että avustajat ja asiamiehet ovat lainoppineita. Tästä lähtökohdasta on oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ssä säädetty oikeudenkäyntiasiamiehen ja -avustajan yleiseksi kelpoisuusehdoksi oikeustieteen kandidaatin tutkinto (HE 82/2001 vp s. 60).

Näin ollen, jos valitus- ja riita-asian käsittely yhdistetään ja käsittelyä jatketaan riita-asioiden käsittelystä säädetyssä järjestyksessä, oikeudenkäyntiavustajan tai -asiamiehen on oltava pääsäännön mukaisesti oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut.

11 §. Tuomioistuimen ratkaisu. Pykälässä todettaisiin, että valitukseen antamassaan ratkaisussa tuomioistuin voi kumota toimivaltaisen viranomaisen ratkaisun tai muuttaa sitä sekä tarvittaessa palauttaa asian viranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi.

Ratkaisun muuttaminen muutoksenhakemuksen johdosta niin, että teollisoikeudelle myönnetään eri laajuinen tai -sisältöinen suoja kuin toimivaltainen viranomainen on myöntänyt tai hakemuksessa on pyydetty, tulisi kysymykseen lähinnä silloin, kun asianosainen on voinut asian käsittelystä supistaa teollisoikeudellisen suojan alaa tai sisältöä siitä, mitä hän on alunperin vaatinut, ja supistetut vaatimukset ovat vaikeuksista muotoiltavissa suojattavaksi teollisoikeudeksi. Muissa tilanteissa, joissa muutoksenhaun johdosta osoittautuu, että teollisoikeus olisi tullut myöntää toisensisältöisenä kuin toimivaltainen viranomainen oli tehnyt, olisi useimmiten asianmukaista palauttaa asia toimivaltaiselle viranomaiselle teollisoikeudellisen suojan täsmälliseksi muotoilemiseksi.

Myös tämä säännös koskisi asian käsittelyä kaikissa oikeusasteissa.

3 luku. Riita-asiat

12 §. Asian käsittely tuomioistuimessa. Luku koskisi kanteella vireille pantavia, eri aineettomia oikeuksia eli teollisoikeuksia tai tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevia riita-asioita. Edellä 9 §:n perusteluissa on esitetty, että koskiessaan samaa teollisoikeutta kanne ja valitus toimivaltaisen viranomaisen ratkaisusta käsiteltäisiin yhdessä noudattaen riita-asiain käsittelyjärjestystä. Siten luku koskee myös näitä kumuloituja asioita.

Pykälässä säädettäisiin, että aineettomia oikeuksia koskevat 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa luetelluissa laeissa tarkoitettut riita-asiat käsitellään noudattaen oikeudenkäymiskaaren säännöksiä riita-asiain käsittelystä. Noudatettaviksi tulisivat asioiden vireillepanoa, valmistelua, pääkäsittelyä ja todistelua sekä ratkaisua koskevat säännökset.

Erityisesti todistelua koskien olisi eduksi, että varsinkin asioissa, joissa tuomioistuimessa on ratkaistavana teknistä asiantuntemusta edellyttäviä teollisoikeudellisen suojan sisältöä ja laajuutta koskevia kysymyksiä, käytettäisiin hyödyksi myös oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 44 §:n mukaista mahdollisuutta siihen, että tuomioistuin nimeää kuultavaksi asiantuntijan tai pyytää asiantuntijalta lausunnon. Tässä tarkoituksessa voidaan myös hankkia 14 §:n mukaisesti rekisteriviranomaisen lausunto.

Toimivaltainen tuomioistuin määräytyisi 2 §:n mukaan, eli teollisoikeuksia koskevissa riita-asioissa yksinomaisesti toimivaltainen tuomioistuin olisi ensimmäisenä asteena Helsingin kärjäoikeus patenttituomioistuimena ja tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevissa riita-asioissa se olisi vaihtoehtoisesti toimivaltainen oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaan määräytyvän tuomioistuimen kanssa, tekijänoikeuslain 54 ja 61 §:stä johtuvien poikkeuksin.

Tuomioistuimen kokoonpanoa koskisivat 15 §:n 2 momentin säännökset. asiat käsiteltäisiin siten patenttituomioistuimessa kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa, joista kaksi olisi patenttituomaria. Kokoonpanoon voisi patenttituomareiden lisäksi kuulua yksi kärjäoikeuden laamannin nimeämä kärjätuomari. Patenttilakiin, hyödyllisyysmallista annettuun lakiin ja yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin perustuvien riita-asioiden käsittelyyn osallistuisivat edellä 4 §:ssä määritellyt asiantuntijajäsenet.

Eri teollisoikeuksia koskevissa laeissa on lisäksi joitakin oikeudenkäyntiä riita-asiassa koskevia säännöksiä. Patenttilain 61 §:ssä, mallioikeuslain 39 §:ssä ja tavaramerkkilain 44 §:ssä säädetään, että jos käsiteltävänä on teollisoikeuden loukkausta koskevaa kanne ja teollisoikeuden mitättömyyttä tarkoittava kanne, jälkimmäinen voidaan ratkaista ensin. Säännökset ehdotetaan ydinsisällöltään muuttamattomina uudistettaviksi niin, että mitättömyyskanne voitaisiin ratkaista välituomiolla.

Lisäksi kuhunkin erityislakiin otettaisiin viittaussäännös siitä, että lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä nyt ehdotettavassa laissa säädetään.

13 §. Väitemenettelyn ensisijaisuus. Edellä 5 §:n 2 momentin perusteluissa tarkasteltaessa valitusoikeutta rekisteriviranomaisen ratkaisusta todettiin, että puhevallan edellytyksenä erityislakien mukaan on, että hakijan oikeutta vastustava taho on tehnyt väitteen hakijan oikeutta vastaan erityislaeissa säädetyllä tavalla.

Sen sijaan voimassa olevassa laissa ei ole säädetty rajoitusta sen suhteen, että teollisoikeuden kumoamista ei voitaisi vaatia kanteella ennen kuin saman tahon rekisteriviranomaiselle esittämä väite hakijan oikeutta vastaan on ratkaistu. Tätä on pidetty epäkohtana, koska tuomioistuimessa

tulee samaan aikaan vireille teollisoikeuden kumoamiskanteita, kun samaa asiaa tarkoittava väite on vielä tutkittavana rekisteriviranomaisessa.

Päällekkäisten menettelyjen vähentämiseksi ehdotetaan säädetäväksi, että jos asianosainen on tehnyt rekisteriviranomaiselle väitteen tai muun vaatimuksen hakijan oikeutta vastaan, hän ei voi samalla perusteella vaatia kanteella teollisoikeuden kumoamista ennen kuin rekisteriviranomainen on antanut ratkaisun väitteen tai vaatimuksen johdosta.

Rekisteriviranomaisen ratkaisun antamisen jälkeen asianosainen voi tarvittaessa eli silloin, kun hänen väitteensä ei ole menehtynyt, vaan hakijan hakemus on hyväksytty, valita, valittaako hän rekisteriviranomaisen ratkaisusta vai nostaako hän kanteen. Valittamisesta ei ole haluttu ehdotuksessa tehdä välttämätöntä yksinomaista oikeussuojatietä tässä tilanteessa, vaan on haluttu mahdollistaa kanteenkin nostaminen suoraan viranomaisen ratkaisun saamisen jälkeen. Asia voi olla laadultaan sellainen, että se on asianmukaisempaa saattaa vireille haastehakemuksella kuin valituksella.

Ehdotettava rajoitus koskee vain henkilöitä, jotka ovat tosiasiallisesti tehneet väitteen asiaa toimivaltaisessa viranomaisessa käsiteltäessä. Ne, jotka eivät ole väitettä tehneet, voivat ehdotettavan säännöksen estämättä nostaa kanteen.

Ehdotuksella ei siten haluta velvoittaa asianosaisia tekemään väitettä hakijan oikeutta vastaan asian viranomaiskäsitelyssä, vaan mahdollistetaan heille valinnanvara sen suhteen, olisiko tarkoituksenmukaisempaa esittää vaatimus suoraan kanteella. Vastaavasti kuin edellä valintaa valituksen ja kanteen nostamisen välillä tarkasteltaessa havaittiin, asian laadusta johtuen voi olla eduksi asian käsittelylle, että asia pannaan vireille suoraan kanteella.

Säännös ei estäisi myöskään sitä, että henkilö nostaa kanteen ennen kuin määräaika väitteen esittämiselle toimivaltaiselle viranomaiselle on päättynyt, mutta esittää myös väitteen. Tällöin kanne jätettäisiin oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun tavoin odottamaan asian ratkaisua rekisteriviranomaisessa.

14 §. *Rekisteriviranomaisen lausunto.* Patenttilain 69 §:n 1 momentin ja kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain 27 §:n 1 momentin säännöksen mukaan tuomioistuimen on pyydettävä rekisteriviranomaisen lausunto asioissa, jotka koskevat patentin tai kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamista. Pykälän 2 momentin mukaan muissa kyseisiä teollisoikeuksia koskevissa asioissa tuomioistuin voi harkintansa mukaan pyytää rekisteriviranomaisen lausunnon.

Ehdotettavan pykälän mukaan lausunto pyydettäisiin näissä riita-asioissa tuomioistuimen harkinnan mukaan. Tilanne olisi siten toinen kuin voimassa olevan lain mukaan mitättömyyskanteita käsiteltäessä, jolloin lausunto on ollut välttämättä pyydettävä. Tilanne myös poikkeaisi siitä, mikä se olisi ehdotuksen mukaan haettaessa muutosta teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevaan rekisteriviranomaisen ratkaisuun, jolloin viranomainen aina toimittaisi oma-aloitteisesti lausuntonsa patenttituomioistuimelle valitusasiakirjojen mukana 8 §:n mukaisesti.

Patentin, hyödyllisyysmallioikeuden, integroidun piirin piirimallin tai kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamista koskevaa kannetta käsiteltäessä voi olla erityisesti tarpeen saada selvitys siitä, mihin kaikkiin seikkoihin teollisoikeuden myöntäminen on perustunut. Muunlaisissa näitä teollisoikeuksia koskevissa riita-asioissa lausunto voitaisiin tuomioistuimen harkinnan mukaan myös pyytää.

Pykälässä säädettäisiin myös lausuntopyynnön sisällöstä. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimusten mukaisesti tuomioistuimen olisi kuultava asianosaisia ennen lausuntopyynnön esittämistä. Asianosaiset voisivat näin esittää käsityksensä siitä, onko lausunnon pyytäminen tarpeen ja minkä sisältöisenä lausuntopyyntö tulisi esittää. Lausuntopyynnöstä tulisi pykälän mukaan riittävän täsmällisesti ja yksilöidysti ilmetä, mistä kysymyksestä lausuntoa pyydetään. Tämä on tarpeen, jotta saatava lausunto edistäisi asian käsittelyä parhaalla mahdollisella tavalla. Lausunnon pyytämisestä päätettäisiin asian valmistelussa. Saapunut lausunto toimitettaisiin tiedoksi asianosaisille. Valmistelua ei tulisi todeta päättyneeksi ennen lausunnon saapumista ja asianosaisille tiedoksi antamista, jotta heillä on mahdollisuus vielä halutessaan esittää selvitystä, johon lausunto mahdollisesti antaa aihetta.

Säännöksen perusteella lausunto voidaan tarvittaessa pyytää kaikissa asiaa käsittelevissä oikeusasteissa. Jos käräjäoikeus ei ole pyytänyt lausuntoa, voi olla tarpeen, että muutoksenhakutuomioistuin pyytää lausunnon. Vaikka jo käräjäoikeus olisikin pyytänyt lausunnon, voi silti olla aihetta uuden, esimerkiksi asian käsittelyn edetessä supistuneita vaatimuksia koskevan lausunnon pyytämiseen vielä muutoksenhakutuomioistuimessa. Tähän voi antaa aihetta myös uuden selvityksen ilmeneminen esimerkiksi keksinnön uutuusvaatimuksen osalta.

4 luku. Erinäisiä säännöksiä

15 §. Päätösvaltaisuus. Lukuun sisältyisi eräitä kaikkia lain mukaisesti käsiteltäviä asioita eli 2 luvussa tarkoitettuja valitusasioita ja 3 luvun mukaisia riita-asioita koskevia yhteisiä menettelysäännöksiä. Ensinnä säädettäisiin 15 §:ssä patenttituomioistuimena toimivan käräjäoikeuden kokoonpanosta näissä asioissa.

Oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 3 ja 5 §:ssä säädetään, että riita-asiassa käräjäoikeus on lähtökohtaisesti päätösvaltainen kolmen lainoppineen jäsenen muodostamassa kokoonpanossa, mutta että yhden tuomarin kokoonpanossa voidaan käsitellä hakemusasiat, jotka eivät ole riitaisia ja riitaisetkin, jos niiden laadusta tai laajuudesta ei johdu laajemman käsittelykokoonpanon tarvetta, sekä samojen sisällöllisten edellytysten vallitessa myös kanteella vireille pannut riita-asiat, jos asiassa toimitetaan ns. välitön pääkäsittely. Käytännössä ehdoton valtaosa hakemus- ja riita-asioista käsitellään käräjäoikeudessa yhden tuomarin kokoonpanossa. Jos hakemus- ja riita-asia käsitellään yhdessä, kokoonpano määräytyy riita-asian mukaan.

Nyt ehdotettava laki koskisi asiaryhmää, joiden käsittelyssä on yleisperusteluissa selostetuin tavoin tärkeää, että tuomioistuimen jäsenillä on alan asiantuntemusta. Asiantuntemuksen tarve

korostuu erityisesti, kun otetaan huomioon edellä 9 §:n 2 momentissa valitusasioita koskien ehdotettava ja muualle lainsäädäntöön sisältyvät riita-asioita koskevat säännökset siitä, että tuomioistuimen on viran puolesta tutkittava teollisoikeuden saamisen edellytyksiä tai esteitä. Haettaessa muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen osallistuu asian ratkaisemiseen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnassa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa nykyisin asiantuntijoita.

Jotta tarvittava asiantuntemus asioiden käsittelyssä turvataan, ehdotetaan, että asiantuntijajäsenet osallistuvat aina 2 luvussa tarkoitettujen valitusasioiden käsittelyyn ja riita-asioissa niiden asioiden käsittelyyn, joissa asiantuntijat nykyisinkin antavat käräjäoikeudelle lausunnon.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin siten, että 2 luvussa tarkoitettuja valitusasioita käsiteltäessä patenttituomioistuin on päätösvaltainen, kun siinä on puheenjohtajana patenttituomari ja jäsenenä kaksi 4 §:ssä tarkoitettua asiantuntijaa. Asiantuntijat määräytyisivät asian laadun mukaan. Siten patenttiasiaassa tehtyä valitusta käsiteltäessä patenttituomioistuimessa olisivat jäsenenä patenttiasioiden asiantuntijat, tavaramerkkihakemusasiassa tavaramerkkien ja mallioikeusasiassa mallioikeuden asiantuntijat.

Ehdotusta valmisteltaessa on pidetty tarpeellisena, että riita-asioissa asian ratkaisuun tuomioistuimessa osallistuisi aina kolme lainoppinutta jäsentä. Tällä edistetään myös asioita patenttituomareiden lisäksi käsittelemään määrättyjen muiden tuomareiden kouluttautumista asiaryhmän käsittelyyn. Jos asia on sellainen, että sen käsittelyyn osallistuvat asiantuntijat, tuomioistuimen enemmistön muodostaisivat silti aina lainoppineet jäsenet.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin siten, että riita-asioita käsiteltäessä patenttituomioistuin on päätösvaltainen, kun siinä on jäsenenä kaksi patenttituomaria ja yksi 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu lainoppinut jäsen, joka siis voi olla patenttituomari tai muu tuomari, jonka laamanni on määrännyt käsittelemään näitä asioita.

Silloin kun käsitellään patenttilakiin, hyödyllisyysmallioikeudesta annettuun lakiin tai yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin perustuvaa riita-asiaa, patenttituomioistuimessa olisi jäsenenä myös kaksi patenttiasioiden asiantuntijaa. Asiantuntijat kuuluisivat siten tuomioistuimen päätösvaltaiseen kokoonpanoon ja osallistuisivat asian ratkaisemiseen antamatta erillistä lausuntoa tuomioistuimelle.

Jos valitus- ja riita-asia käsitellään yhdessä, tulee noudattaa 1 ja 2 momentin kokoonpanosäännöksiä rinnan. Tämä merkitsee patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta ja integroidun piirin piirimallia koskevassa asiassa, että kokoonpano on se, josta säädetään 2 momentissa eli kolme lainoppinutta jäsentä ja asiantuntijajäsenet. Tavaramerkkiä ja mallioikeutta koskevissa asioissa kokoonpano olisi vastaavasti sellainen, että siihen kuuluisivat riita-asian kokoonpanoon 2 momentin mukaan kuuluvat kolme lainoppinutta jäsentä ja valitusasian käsittelyyn 1 momentin mukaan osallistuvat asiantuntijajäsenet. Tavaramerkkioikeutta koskevia tällaisia yhdistettyjä valitus- ja riita-asioita olisi kuitenkin oletettavasti vain vähän, sillä aikaa väitteen tekemiselle tavaramerkin rekisteröinnin jälkeen on ainoastaan kaksi kuukautta. Näin

ollen useimmiten ei vielä silloin, kun tavaramerkkihakemukseen annetaan päätös, ole tarvetta tavaramerkkioikeutta koskevien kanteiden nostamiseen.

Puheenjohtaja, tai mikäli puheenjohtajana ei toimisi patenttituomari, patenttituomari toimittaisi kuitenkin aina yksin valmistelun ja tekisi siinä asian käsittelyä sekä pääasiaa ja sen liitännäisvaatimuksia koskevat tarvittavat ratkaisut. Tämä on tarpeen, jotta valmistelu voitaisiin toteuttaa joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti ilman, että kokoonpano on tarpeettoman raskas. Valmistelu tässä laissa tarkoitetuissa asioissa toimitettaisiin vastaavalla tavalla kuin muissakin kärjäoikeudessa käsiteltävissä asioissa yhden tuomarin kokoonpanossa. Hän olisi tällöin kelpoinen tekemään kaikki asian käsittelyn järjestämistä koskevat tarpeelliset ratkaisut samoin kuin valmistelussa tehtävät ratkaisut pääasiassa ja sen liitännäisvaatimuksista. Näitä ovat asian ratkaiseminen kirjallisessa valmistelussa, sovinnon vahvistaminen ja oikeudenkäyntikulukorvauksen määrääminen. Asiasta säädettäisiin pykälän *3 momentissa*. Se koskisi sekä 1 että 2 momentin mukaisia asioita eli yhtä lailla valitus- kuin riita-asioita.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin erikseen patenttituomioistuimen päätösvaltaisuudesta rikosasiassa. Noudatettavana olisi, mitä asiasta oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 1 §:n 1 momentissa tai 6 §:ssä säädetään, eli syytteessä tarkoitetun rikoksen vakavuudesta riippuen asia käsiteltäisiin kokoonpanossa, jossa on yksin puheenjohtaja tai lisäksi lautamiehet. Puheenjohtajana olisi ehdotettavan säännöksen mukaan aina patenttituomari.

Ylemmissä tuomioistuimissa asiat käsiteltäisiin niiden säännönmukaisissa kokoonpanoissa. Kuitenkin varsinkin hovioikeudessa tulisi jatkossa kiinnittää erityistä huomiota immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn osallistuvien tuomareiden ja esittelijöiden mahdollisuuksiin entisestään syventää asiantuntemustaan näissä asioissa.

16 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin, että muutosta patenttituomioistuimen ratkaisuun samoin kuin tekijänoikeuslakia koskevassa asiassa muun 2 §:n 2 momentin mukaan toimivaltaisen kärjäoikeuden ratkaisuun haettaisiin aina Helsingin hovioikeudelta. Säännös koskisi kaikkia lain mukaisesti käsiteltäviä asioita eli valituksia rekisteriviranomaisen päätöksistä ja riita-asioita.

Asioiden keskittäminen muutoksenhakuvaiheessa yhteen hovioikeuteen vastaa teollisoikeuksien osalta nykytilaa ja tekijänoikeusasioissa varmistaa yhtenäisen ylioikeuskäytännön. Muutoksenhaussa noudatettaisiin, mitä muutoksen hakemisesta kärjäoikeuden ratkaisuun säädetään oikeudenkäymiskaaren 25 luvussa. Muutoksenhakemus olisi siten valitus. Ennakkotoimena olisi ilmoitettava tyytymättömyyttä patenttituomioistuimen ratkaisuun. Valitusaika olisi 30 päivää. Myös vastavalitus olisi mahdollinen. Valitukseen vastattaisiin vasta hovioikeuden pyynnöstä.

Viittauksesta seuraisi, että valitus käsiteltäisiin hovioikeudessa noudattaen oikeudenkäymiskaaren 26 luvun säännöksiä. Seulontamenettely olisi käytettävissä. Hovioikeuden ratkaisusta voitaisiin pyytää lupaa valittaa korkeimpaan oikeuteen lain 30 luvun mukaisesti. Koko muutoksenhakutie on vastaavasti avoinna myös muissa asioissa, jotka käsitellään

käräjäoikeudessa muutoksenhaun luonteisina niin kuin ratkaisupyynnöt oikeusapupäätöksistä ja ulosottovalitukset.

17 §. Tuomioistuimen ilmoitukset. Kutakin teollisoikeutta koskevassa laissa on erikseen säännökset siitä, että tuomioistuimen on ilmoitettava rekisteriviranomaiselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle ratkaisustaan, joka vaikuttaa teollisoikeuden tehokkuuteen. Pykälään otettaisiin tämänsisältöinen säännös kattavasti kaikkia teollisoikeuksia koskien. Vastaavat säännökset erityislaeissa ehdotetaan jäljempänä 5. - 12. lakiehdotuksissa kumottaviksi. Muuna toimivaltaisena viranomaisena, jolle ilmoitus olisi tehtävä, tulee kysymykseen lähinnä yhteisön harmonisointivirasto yhteisömerkkiä koskevassa asiassa, jossa sille lähetetään ilmoitus tavaramerkkilain voimassa olevan 46 §:n mukaan.

Ilmoitukset lähetettäisiin välittömästi, kun asia on asianomaisessa tuomioistuimessa ratkaistu. Menettely poikkeaisi tässä voimassa olevasta laista, jonka mukaan ilmoitus lähetetään vasta, kun ratkaisu on saanut lainvoiman. On perusteltua, että ilmoitukset lähetetään välittömästi ratkaisun tekemisen jälkeen sen lainvoimaisuutta odottamatta, sillä näin tieto ratkaisusta on saatavissa rekisteriviranomaisen pitämistä rekistereistä viivytyksettä. Myös muut tuomioistuimen tehtävät ilmoitukset viranomaisille lähetetään välittömästi. Ilmoituksessa olisi mainittava, onko tieto lainvoimainen.

18 §. Voimaantulo.

Voimaantulo. Lain soveltamisesta sen tultua voimaan säädettäisiin erikseen toisaalta valitusasioiden ja toisaalta riita- ja rikosasioiden osalta.

Valitusasioissa uutta lakia sovellettaisiin asioissa, joissa rekisteriviranomainen antaa valituskelpoisen ratkaisunsa lain tultua voimaan. Järjestely on luonteva, koska kysymys on muutoksenhakua rekisteriviranomaisen ratkaisuun tarkoittavasta menettelystä.

Riita- ja rikosasioissa uutta lakia sovellettaisiin niissä, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsiteltäisiin siten noudattaen aikaisempaa lakia. Tämä on luontevaa, jotta ei aiheutuisi ongelmia siitä, että asian käsittelyjärjestys muuttuisi asian käsittelyn ollessa kesken. Lain voimaan tullessa vireillä olevissa riita- ja rikosasioissa sovellettaisiin siten kaikissa suhteissa aikaisempaa lakia. Sen mukaan määräytyisi toimivaltainen tuomioistuin, myös muutoksenhakuasteessa, sekä tuomioistuimen kokoonpano. Vireillä olevissa patenttiasioissa toimittaisiin siten patenttilain aikaisempien 65 ja 66 §:n mukaisesti, eli tekniset asiantuntijat ainoastaan antaisivat lausuntonsa olematta tuomioistuimen jäseniä.

Koska lakiehdotuksen mukaan perustettaisiin uusia virkoja ja tehtäviä eli 3 §:ssä tarkoitetut patenttituomarin virat ja 4 §:ssä tarkoitetut asiantuntijan tehtävät, on tarpeen, että jo ennen lain voimaan tuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Asiasta säädettäisiin voimaantulosäännöksessä, jota käsitellään myös jäljempänä esityksen voimaantuloa koskevassa 2. jaksossa.

1.2. Patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annettu laki

Lain nimike. Muutoksenhaku teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskeviin toimivaltaisen viranomaisen lopullisiin ratkaisuihin on ehdotettu edellä 1. lakiehdotuksessa järjestettäväksi niin, että viranomaisen ratkaisusta saataisiin valittaa patenttituomioistuimeen eikä enää patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan. Asian käsittelyn järjestämistä viranomaisessa koskeviin ratkaisuihin haettaisiin kuitenkin edelleen muutosta valituslautakunnalta. Lautakunnan käsiteltäviksi jäisi myös eräitä muita kuin teollisoikeuksia koskevia asioita sekä teollisoikeuksistakin toiminimen rekisteröintiin liittyvä muutoksenhaku, koska tämä asiaryhmä on kiinteästi liitoksissa yrityksen rekisteröintiin, jota koskeva muutoksenhaku on tarkoituksenmukaista ohjata edelleen valituslautakuntaan.

Selostetusta oikeussuojatietä koskevasta muutoksesta johtuen patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annettua lakia on tarpeen muuttaa vastaavasti.

Ensinnä muutettaisiin *lain nimike*, sillä laki ei enää koskisi kaikkia valituksia patenti- ja rekisterihallituksen ratkaisusta vaan vain eräitä asiaryhmiä. Siksi lain nimike muutettaisiin laiksi patenti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä.

1 §. Pykälän *1 momentti* muutettaisiin vastaamaan edellä todettua lain supistettua soveltamisalaa. Laki koskisi siten vain niitä valituksia patenti- ja rekisterihallituksen ratkaisusta, jotka edelleen ratkaistaisiin viraston yhteydessä toimivassa valituslautakunnassa. Muiden asioiden eli teollisoikeuksien saamista tai tehokkuutta koskevien muutoksenhakemusten osalta noudatettaisiin, mitä muualla laissa säädetään. Nämä säännökset sisältyisivät eli 1. lakiehdotuksen 2 lukuun.

Selvyyden vuoksi pykälään lisättäisiin uusi *2 momentti*, jonka mukaan muutoksenhausta teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevassa asiassa annettuun patenti- ja rekisterihallituksen lopulliseen ratkaisuun säädetään aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain 2 luvussa. Nykyinen 2 momentti siirtyisi tällöin *3 momentiksi*.

3 §. Pykälä koskee muutoksenhakua patenti- ja rekisterihallituksen ratkaisuihin valittamalla valituslautakuntaan. Pykälän voimassa olevat 1- 5 kohta koskevat asiaryhmiä, joissa muutosta haettaisiin vastedes valittamalla ehdotettavan 1 §:n 2 momentin mukaisesti käräjäoikeuteen. Kohdat sen vuoksi kumottaisiin. Koska pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, nykyisen pykälän jäljelle jäävistä säännöksistä tulee pykälän *1 momentti*.

Esitykseen sisältyvä 1. lakiehdotus koskee ainoastaan muutoksenhakua patenti- ja rekisterihallituksen teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskien tekemiin lopullisiin pääasiaratkaisuihin. Asian käsittelyä koskien viraston tekemiin muihin kuin lopullisiin pääasiaratkaisuihin haettaisiin edelleen muutosta valittamalla valituslautakuntaan, edellyttäen että ratkaisut ovat sellaisia, että muutoksenhaku on mahdollista. Muutoksenhaun edellytysten osalta

olisi noudatettavana, mitä asianomaista teollisoikeutta koskevassa erityislaissa säädetään. Tämä todettaisiin pykälään lisättävässä uudessa *2 momentissa*.

4 §. Voimassa olevan 4 §:n *2 ja 3 momenttiin* sisältyy sitä koskevia säännöksiä, kenellä on oikeus hakea muutosta viraston antamaan teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevaan ratkaisuun. Koska laki ei enää koskisi tätä muutoksenhakua, säännökset kumottaisiin. Puhevaltaa muutoksenhaussa koskevat säännökset sisältyvät eri teollisoikeuksia koskeviin erityislakeihin, ja tämä todetaan 1. lakiehdotuksen 5 §:n 2 momenttiin otettavassa viittaussäännöksessä.

9 §. Pykälän 1 momentissa on säännökset siitä, että patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta ja integroidun piirin piirimallia koskevia asioita korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltäessä käsittelyyn osallistuvat myös yli-insinöörineuvokset, ja heidän kelpoisuusvaatimuksistaan. Pykälän 2 momentissa säädetään heiltä edellyttävästä suomen ja ruotsin kielen taidosta.

Koska muutoksenhaku teollisoikeuksien saamista ja tehokkuutta koskevista asioista ohjautuisi 1. lakiehdotuksen mukaisesti patenttituomioistuimeen ja jatkomuutoksenhaku sieltä ylempiin yleisiin tuomioistuihin, asioita ei enää käsiteltäisi korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Pykälä näin ollen kumottaisiin. Tämän johdosta yli-insinöörineuvoksen virat tulisivat lakkautettaviksi sen jälkeen, kun kaikki lain voimaan tullessa patentti- ja rekisterihallituksessa vireillä olleet asianomaisten teollisoikeuksien saamista tai tehokkuutta koskevat asiat on lainvoimaisesti ratkaistu eikä näitä asioita siten enää tulisi korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltäviksi.

1.3. Oikeudenkäymiskaari

2 luku. Päätösvaltaisuudesta

1 §. Pykälässä säädetään käräjäoikeuden päätösvaltaisista peruskokoonpanoista. Jäljempänä luvussa on erityissäännöksiä tiettyjä asioita tai käsittelyvaiheita koskien. Pykälään lisättäisiin uusi *4 momentti*, jonka mukaan käräjäoikeuden päätösvaltaisuudesta sen toimiessa patenttituomioistuimena säädetään aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavassa laissa. Säännökset olisivat sen 15 §:ssä. Vastaava viittaussäännös sisältyy pykälän voimassa olevaan 3 momenttiin maa-oikeuksina toimivien käräjäoikeuksien osalta.

7 luku. Turvaamistoimista

4 §. Voimassa olevassa laissa säädetään tuomioistuimen toimivallasta turvaamistoimia koskevissa asioissa, että jos asiasta on oikeudenkäynti vireillä, oikeudenkäyntiasiaa käsittelevä tuomioistuin on toimivaltainen myös turvaamistoimiasiassa. Jos sen sijaan oikeudenkäyntiä ei ole vireillä, turvaamistoihihakemus käsitellään oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Koska säännöksessä ei viitata muissa laeissa oleviin oikeuspaikkaa koskeviin säännöksiin, sitä on tulkittu niin, että vastaajan yleisen oikeuspaikan eli hänen kotipaikkansa tuomioistuinta on pidetty toimivaltaisena myös sellaisessa erillisessä

turvaamistoimiasiasiassa, jonka perusteena olevaa oikeutta koskevissa oikeudenkäyntiasioissa jokin muu tuomioistuin olisi erityislain nojalla yksinomaisesti toimivaltainen.

Selostetusta käytännöstä johtuu, että turvaamistoimiasioita, jotka koskevat teollisoikeuksia, on voinut tulla käsittelyyn myös tuomioistuimissa, jotka eivät ole toimivaltaisia käsittelemään teollisoikeuksia koskevia asioita oikeudenkäynnissä ja joille asiaryhmä siten on vieras. Tilanne on epätydyttävä asioiden asiantuntevan käsittelyn kannalta.

Yleisestikin on pidettävä asianmukaisena, että jos jotakin asiaryhmää koskien on säädetty yksinomaisesti toimivaltainen tuomioistuin, se käsittelee myös noihin asioihin perustuvat turvaamistoimet, siitä riippumatta, onko asiasta oikeudenkäynti vireillä.

Pykälää ehdotetaan tämän mukaisesti muutettavaksi niin, että sen nykyinen *1 momentti* jaetaan kahtia, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi. Uudeksi 1 momentiksi jäisi voimassa olevan 1 momentin ensimmäinen virke, jonka mukaan turvaamistoimesta päättää yleinen tuomioistuin ja turvaamistointa pyydetään hakemuksella.

Uuden *2 momentin* ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin, että turvaamistointa koskevassa asiassa on toimivaltainen se tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään turvaamistoimen perusteena olevaa vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian oikeudenkäynnissä. Esityksen tarkoittamien teollisoikeuksien osalta tämä merkitsisi, että niitä koskevat turvaamistoimiasiat käsiteltäisiin kaikki Helsingin käräjäoikeudessa, joka on yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään teollisoikeuksia koskevat riita-asiat. Tekijänoikeuden ja sen lähioikeuksien osalta turvaamistoimen hakija saisi valita, pyytääkö hän turvaamistointa Helsingin käräjäoikeudelta vai vastaajan kotipaikan käräjäoikeudelta, sillä näissä asioissa molemmat tuomioistuimet olisivat toimivaltaisia 1. lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaisesti.

Toimivaltasäännös koskisi kaikkia turvaamistoimiasioita, toisin sanoen niitä, joissa turvaamistointa pyydetään erikseen, oikeudenkäynnin vireillä olematta, ja niitä, jotka liittyvät oikeudenkäyntinä jo vireillä olevaan asiaan.

Momentin seuraavissa virkkeissä säädettäisiin voimassa olevaa lakia pääosin vastaten kahdesta erityistilanteesta. Silloin kun oikeudenkäynti on jo vireillä, turvaamistoimiasiasiassa toimivaltainen olisi vain se tuomioistuin, jossa oikeudenkäynti on vireillä. Säännös on tarpeen niitä tilanteita varten, joissa kysymyksessä olevaa asiaa koskien voi olla valinnaisia oikeuspaikkoja. Jos kanne on pantu vireille yhdessä tuomioistuimessa, muut tuomioistuimet eivät enää ole toimivaltaisia käsittelemään turvaamistoimiasiaakaan.

Edelleen momentin viimeisen virkkeen mukaan toimivaltainen tuomioistuin turvaamistoimiasiasiassa olisi asiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin silloin, kun asia on siellä ratkaistu, mutta muutoksenhaku aika ei ole vielä päättynyt. Sen sijaan säännöksestä poistettaisiin maininta siitä, että tätä asiaa viimeksi käsitelleen tuomioistuimen toimivalta turvaamistoimiasiasiassa jatkuisi vielä senkin aikaa, kun muutoksenhakemukseen voidaan vastata. Oikeustila on tältä osin muuttunut sen jälkeen, kun luvun voimassa olevat säännökset on

säädetty. Nykyisin hovioikeus pyytää vastauksen valitukseen eikä vastausta enää anneta oma-aloitteisesti siihen tuomioistuimeen, jonka ratkaisusta valitetaan. Tähän nähden on asianmukaista, että heti valitusajan päättymisestä lukien turvaamistoimesta päättäminen kuuluu muutoksenhakutuomioistuimen toimivaltaan.

1.4. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luku

4 luku. Laillisesta tuomioistuimesta

1 a §. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä aineettomien oikeuksien loukkaamista tarkoittavien syyteasioiden käsittelystä tuomioistuimessa. Teollisoikeusrikoksia koskevan rikoslain 49 luvun esitöissä (HE 221/1994 vp) on tosin todettu, että erityislakien säännökset tuomioistuimen toimivallasta yksinoikeuden loukkaamiseen perustuvissa asioissa koskevat myös rikosasioita. Selvyyden vuoksi asiasta on tarpeen säätää nimenomaisesti laissa. Syytteet teollisoikeuksien loukkauksista käsiteltäisiin lukuun lisättävän uuden pykälän mukaan patenttituomioistuimessa, joka on yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään ensimmäisenä asteena myös teollisoikeuksia koskevat riita-asiat.

Toimivaltasäätely vastaisi edellä 1. lakiehdotuksen 2 §:ssä ehdotettua säätelyä niin, että patenttituomioistuimen toimivalta olisi teollisoikeuksia koskevien rikosasioiden osalta yksinomainen, mutta tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien rikosasioiden osalta rinnakkainen yleisesti toimivaltaisen rikoksen tekopaikan tuomioistuimen kanssa.

Pykälän *1 momentti* koskisi teollisoikeusrikoksia koskevissa syyteasioissa toimivaltaista tuomioistuinta. Säännöksessä lueteltaisiin, mihin säännöksiin perustuvia syytteitä se koskee. Vankeusuhkaiset rangaistussäännökset ovat teollisoikeusrikosten osalta rikoslain 49 luvun 2 §:ssä ja kilpailumenettelyrikosten osalta rikoslain 30 luvun 2 §:ssä. Lievempiä tekemuotoja koskevat rangaistussäännökset sisältyvät asianomaista teollisoikeutta koskevaan kuhunkin erityislakiin.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin tekijänoikeutta koskevista rikosasioista, että ne voidaan käsitellä luvun 1 §:n mukaisesti yleisesti toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai sitten patenttituomioistuimessa.

Syytteiden yhdessä käsittelemistä koskevasta luvun 3 - 5 §:n säännöksistä voi johtua, että pykälässä tarkoitettuja aineettomia oikeuksia koskevia rikosasioita tulee käsiteltäviksi muussakin tuomioistuimessa. Jos aineettomia oikeuksia koskevien rikossyytteiden asianmukaisen käsittelyn kannalta on eduksi, asia voidaan tällöinkin 8 §:n mukaisesti siirtää patenttituomioistuimessa käsiteltäväksi, vaikka se olisi tullut vireille muussa, jonkin samassa yhteydessä käsiteltävän muun syytteen osalta toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Siirtämistä harkittaessa on huomiota kiinnitettävä siihen, miten merkittävä osa asiasta koskee aineettomia oikeuksia. Tarvittaessa näitä koskevat syytteet voidaan myös 5 luvun 18 §:n mukaisesti erottaa muista syytteistä ja siirtää patenttituomioistuimessa käsiteltäviksi.

1.5. Tekijänoikeuslaki

60 a §. Lakiin otettaisiin selvyuden vuoksi viittaussäännös, jonka mukaan lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä 1. lakiehdotuksen mukaisessa, aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa säädettäisiin. Siihen sisältyvän 12 §:n mukaan sovellettaviksi tulisivat myös oikeudenkäymiskaaren säännökset, jotka koskevat riita-asioiden käsittelyä.

1.6. Patenttilaki

2 luku. Patenttihakemuksen käsittely ja väitemenettely

27 §. Pykälään sisältyvät nykyisellään säännökset muutoksen hakemisesta patenttia koskevaan patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen, jota tarkoitetaan 26 §:ssä. Pykälä muutettaisiin viittaussäännökseksi. Pykälän *1 momentissa* todettaisiin, että muutosta 26 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eli teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä 1. lakiehdotuksen 2 luvussa säädettäisiin.

Pykälän voimassa olevassa 3 momentissa on säännöksiä asiakirjojen julkisuudesta, jota noudatetaan rekisteriviranomaisen päätöstä koskevaa muutoksenhakemusta käsiteltäessä. Asiasta ei enää olisi tarpeen erikseen säätää, sillä 1. lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin mukaan muutoksenhakemukset käsiteltäisiin patenttituomioistuimessa noudattaen, mitä hakemusasioiden käsittelystä säädetään. Niin kuin säännöksen perusteluissa on todettu, asiakirjojen ja muun oikeudenkäyntiaineiston julkisuus määräytyisi tällöin oikeudenkäyntiä ja oikeudenkäyntiasiakirjoja koskevien säännösten mukaan, joiden lähtökohtana on julkisuus, ellei jonkin asiakirjan tai käsittelyn osalta erityisestä syystä toisin päätetä.

Pykälän *2 momentti* koskisi muutoksen hakemista niihin ratkaisuihin, joita rekisteriviranomainen tekee asian käsittelyn järjestämistä koskien. Sikäli kuin niihin voidaan hakea muutosta, muutoksenhaku tältä osin ohjautuisi edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan.

27 a §. Valitusosoitus. Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian 27 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla eli valituskelpoisella ratkaisulla lopullisesti ratkaistessaan annettava valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi.

Valitusosoitus olisi annettava kirjallisesti. Käytännössä se annettaisiin liittämällä se valituskelpoiseen ratkaisuun. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuimen eli patenttituomioistuimen ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

3 luku. Kansainvälinen patenttihakemus

36 §. Pykälän 2 *momentissa* säädetään, että haettaessa muutosta ratkaisuun, jolla rekisteriviranomainen on katsonut, että patenttihakemus käsittää toisistaan riippumattomia keksintöjä, noudatetaan soveltuvin osin, mitä 27 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään. Riippuen siitä, onko kysymyksessä sisällöllinen kannanotto hakemukseen, vai koskeeko päätös hakemuksen käsittelyn järjestämistä, muutosta haettaisiin 1. lakiehdotuksen mukaisesti patenttioikeudelta tai edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta. Momenttiin sisältyvä viittaussäännös muutettaisiin tämän mukaisesti koskemaan lain 27 §:ää. Viranomaisen ratkaisuunsa ehdotettavan 27 a §:n mukaisesti liittämästä valitusosoituksesta ilmenisi asiakohtaisesti, kumpaa muutoksenhakumenettelyä noudatetaan.

9 luku. Vastuu, korvausvelvollisuus ja tuomioistuinmenettely.

61 §. Pykälän voimassa olevassa 2 ja 3 momentissa säädetään mahdollisuudesta lykätä patentinloukkausta koskevan asian käsittelyä, kunnes patentin mitättömyydestä mahdollisesti tehty väite on ratkaistu. Jos mitättömyysvaatimusta ei ole esitetty kanteella, tuomioistuimen tulee asettaa määräaika kanteen nostamiseksi. Jos mitättömyyskanne on nostettu ennen väitteen tekemiseksi asetetun määräajan päättymistä, asian käsittely voidaan lykätä, kunnes väiteaika päättyy ja väitteiden johdosta annetaan lainvoimainen ratkaisu.

Sääntely sovitettaisiin nykyiseen oikeudenkäyntiympäristöön ja edellä 1. lakiehdotuksessa tehtäviin asian käsittelyn keskitystä tehostaviin ehdotuksiin. Näin ollen 2 *momentissa* säädettäisiin, että jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä patentinloukkausta ja patentin mitättömyyttä koskeva kanne samanaikaisesti, mitättömyyskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Tuomioistuin voi tällöin määrätä, että asian käsittelyä muilta osin jatketaan vasta sen jälkeen, kun välituomio on saanut lainvoiman.

Ehdotettava 3 *momentti* koskisi sitä tilannetta, että loukkauskannetta käsiteltäessä tehdään väite patentin mitättömyydestä ilman, että tästä jälkimmäisestä asiasta on kannetta vireillä. Tällöin loukkauskanteen käsittely voitaisiin vastaajan vaatimuksesta lykätä ja asettaa hänelle määräaika mitättömyyskanteen nostamiseksi. Jos tämä kanne nostettaisiin määräajassa, mitättömyysvaatimus voitaisiin ratkaista välituomiolla niin kuin 2 momentissa säädettäisiin.

Enää ei tarvittaisi nykyistä 3 momenttia vastaavaa säännöstä sitä tilannetta koskien, että mitättömyyskanne nostettaisiin ennen väiteajan päättymistä tai väitteen ratkaisemista, sillä 1. lakiehdotuksen 13 §:stä johtuisi, että asianosainen ei voi asian ollessa vielä rekisteriviranomaisessa vireillä, vaatia teollisoikeuden kumoamista kanneteitse samalla perusteella, jolla hän on vaatinut sen kumoamista väitteen rekisteriviranomaiselle tekemällä.

63 §. Pykälän 3 *momentissa* säädetään patenttiin perustuvia vahvistuskanteita koskien, että jos asiassa tehdään väite patentin mitättömyydestä, noudatetaan vastaavasti, mitä 61 §:n 2 momentissa säädetään. Viitatus säännöksen uudistamisen johdosta momenttia muutettaisiin niin, että siinä säädettäisiin, että jos on samanaikaisesti käsiteltävinä vahvistus- ja mitättömyyskanne

tai jos vahvistuskannetta käsiteltäessä vasta tehdään väite patentin mitättömyydestä, noudatetaan 61 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä välituomion antamisen mahdollisuudesta ja siitä, että voidaan antaa väitteen tekijälle osoitus nostaa kanne, ja se sitten ratkaista välituomiolla.

65 §. Pykälän *1 momentissa* säädetään, että patenttituomioistuin on laillinen tuomioistuin lakiin perustuvissa, säännöksessä luetelluissa riita-asioissa. Koska asiasta sisältyisi toimivalta- ja menettelysäännökset 1. lakiehdotukseen, säännös muutettaisiin viittaukseksi tuon ehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa.

66 §. Pykälässä säädetään asiantuntijoista, jotka patenttiasiaissa antavat tuomioistuimelle lausuntonsa. Patenttiasioissa asiantuntijat kuuluisivat vastaedes tuomioistuimen kokoonpanoon sen jäsenenä 1. lakiehdotuksen 15 §:n mukaisesti. Pykälä sen vuoksi kumottaisiin.

67 §. Pykälässä säädetään asiantuntijoiden määräämisestä ja palkkiosta. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 4 §:ssä ja sen nojalla annettavissa tarkemmissa määräyksissä. Pykälä kumottaisiin.

69 §. Pykälässä säädetään, että patentin mitättömyyttä koskevissa asioissa tuomioistuimen on pyydettävä rekisteriviranomaisen lausuntoa ja että muissa asioissa se voidaan hankkia. Vastaisuudessa lausunto voitaisiin harkinnanvaraisesti pyytää kaikissa patenttilakiin perustuvissa riita-asioissa 1. lakiehdotuksen 14 §:n mukaisesti. Pykälä näin ollen kumottaisiin.

70 §. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisuihin rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

10 luku. Erityisiä määräyksiä

72 §. Pykälässä säädetään siitä, että erinäisiin muihin kuin patenttia koskeviin lopullisiin rekisteriviranomaisen päätöksiin haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta. Edellä 27 §:n 2 momentissa säädettäisiin vastaavasti, että tällaisiin asian käsittelyä koskeviin, muihin kuin lopullisiin pääasiantarkaisuihin haettaisiin edelleen muutosta lautakunnalta. Pykälään sisältyvät viittaukset ainoastaan muutettaisiin vastaamaan edellä tehtyjä muutoksia.

1.7. Laki hyödyllisyysmallioikeudesta

4 luku. Muutoksenhaku

23 §. Pykälä koskee muutoksen hakemista rekisteriviranomaisen päätökseen. Vastaavasti kuin edellä 6. lakiehdotuksessa patenttilain 27 § pykälä muutettaisiin viittaussäännökseksi. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että hyödyllisyysmallioikeutta koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä 1.

lakiehdotukseen sisältyvän, aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annettavan lain 2 luvussa säädetään.

Pykälän 2 *momentin* mukaan puolestaan muutoksenhaku asian käsittelyn järjestämistä koskevaan rekisteriviranomaisen ratkaisuun, sikäli kuin siihen voidaan hakea muutosta, ohjautuisi edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan.

23 a §. *Valitusosoitus.* Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi hyödyllisyysmallioikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian 23 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla eli valituskelpoisella ratkaisulla lopullisesti ratkaistessaan annettava valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuin eli patenttituomioistuin ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

8 luku. Vastuu, korvausvelvollisuus ja tuomioistuinmenettely

43 §. Pykälässä on lakiin perustuvia riita-asioita käsittelemään toimivaltaista tuomioistuinta koskeva vastaavanlainen säännös kuin patenttilain 65 §:n 1 momentissa. Vastaavasti kuin mainittu säännös 6. lakiehdotuksen mukaan 43 §:n säännös muutettaisiin viittaukseksi 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa.

44 §. Pykälässä on tuomioistuimelle lausuntonsa antavia asiantuntijoita koskeva viittaussäännös patenttilain 66 ja 67 §:ään. Koska nuo säännökset 6. lakiehdotuksen mukaan kumottaisiin ja asiantuntijat osallistuisivat vastaisuudessa asian käsittelyyn tuomioistuimen jäsenenä 1. lakiehdotuksen 4 ja 15 §:n mukaisesti, tämäkin pykälä kumottaisiin.

45 §. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisusta rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

1.8. Laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin

4 luku. Muutoksenhaku

29 §. *Valituksen tekeminen.* Pykälä koskee muutoksen hakemista rekisteriviranomaisen päätökseen. Vastaavasti kuin edellä 6. lakiehdotuksessa on ehdotettu patenttilain 27 §:n osalta, pykälä muutettaisiin viittaussäännökseksi. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin, että integroidun piirin piirimallia koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä 1. lakiehdotukseen sisältyvän, aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annettavan lain 2 luvussa säädetään.

Pykälän 2 *momentin* mukaan puolestaan muutoksenhaku asian käsittelyn järjestämistä koskevaan rekisteriviranomaisen ratkaisuun, sikäli kuin siihen voidaan hakea muutosta, ohjautuisi edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan.

29 a §. Valitusosoitus. Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi laissa tarkoitettuna teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian 29 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tavalla eli valituskelpoisella ratkaisulla lopullisesti ratkaistavaksi annettava valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuin eli patenttituomioistuin ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

7 luku. Erityisiä säännöksiä

42 §. Oikeudenkäynti. Pykälässä on säännös toimivaltaisesta tuomioistuimesta. Säännös muutettaisiin riita-asioiden käsittelyä koskevaksi viittaukseksi 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa.

43 §. Asiantuntijat. Pykälässä on tuomioistuimelle lausuntonsa antavia asiantuntijoita koskeva viittaussäännös patenttilain 66 ja 67 §:ään. Koska nuo säännökset 6. lakiehdotuksen mukaan kumottaisiin ja asiantuntijat osallistuisivat vastaisuudessa asian käsittelyyn tuomioistuimen jäseninä 1. lakiehdotuksen 4 ja 15 §:n mukaisesti, tämäkin pykälä kumottaisiin.

44 §. Ilmoitukset rekisteriviranomaiselle. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisuihin rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

1.9. Laki kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

7 luku. Kasvinjalostajanoikeuden lakkaaminen

27 §. Mitättömäksi julistaminen. Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään rekisteriviranomaisen lausunnon hankkimisesta tuomioistuimen toimesta. Asiasta säädettäisiin keskitetysti 1. lakiehdotuksen mukaisesti aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa annettavan lain 14 §:ssä. Momentit sen vuoksi kumottaisiin.

10 luku. Erinäiset säännökset

37 §. Muutoksenhaku. Pykälän 3 momentissa säädetään, että muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen haetaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muutoksenhaku ohjattaisiin patenttituomioistuimeen kuten muissakin teollisoikeuden saamista ja tehokkuutta koskevissa asioissa, ja säännös muutettaisiin tämän mukaiseksi viittaukseksi 1. lakiehdotuksen 2 lukuun.

37 a §. Valitusosoitus. Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi kasvinjalostajanoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian ratkaistessaan annettava kirjallinen valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuimen eli patenttituomioistuimen ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

38 §. Oikeudenkäynti. Pykälässä on säännös toimivaltaisesta tuomioistuimesta. Säännös muutettaisiin riita-asioiden käsittelyä koskeväksi viittaukseksi 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa.

1.10. Laki mallioikeuslain muuttamisesta

2 luku. Rekisteröintihakemus ja sen käsittely

22 §. Pykälä koskee muutoksen hakemista rekisteriviranomaisen päätökseen. Vastaavasti kuin edellä 6. lakiehdotuksessa on ehdotettu patenttilain 27 §:n osalta, pykälä muutettaisiin viittaussäännökseksi. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että mallioikeutta koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä 1. lakiehdotukseen sisältyvän, aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annettavan lain 2 luvussa säädetään.

Pykälän *2 momentin* mukaan puolestaan muutoksenhaku asian käsittelyn järjestämistä koskevaan rekisteriviranomaisen ratkaisuun, sikäli kuin siihen voidaan hakea muutosta, ohjautuisi edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan.

22 a §. Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi mallioikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian 21 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla eli valituskelpoisella ratkaisulla lopullisesti ratkaistessaan annettava valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuimen eli patenttituomioistuimen ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

7 luku. Vastuu ja korvausvelvollisuus

39 §. Pykälän *2 momentissa* säädetään mahdollisuudesta lykätä mallioikeuden loukkausta koskevan asian käsittelyä, kunnes mallin rekisteröinnin mitättömyydestä mahdollisesti tehty väite on ratkaistu. Jos mitättömyysvaatimusta ei ole esitetty kanteella, tuomioistuimen tulee asettaa määräaika kanteen nostamiseksi.

Sääntely sovitettaisiin nykyiseen oikeudenkäyntiympäristöön ja edellä 1. lakiehdotuksessa tehtäviin asian käsittelyn keskitystä tehostaviin ehdotuksiin vastaavasti kuin edellä 6.

lakiehdotuksen 61 §:ssä. Näin ollen säädettäisiin, että jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä mallioikeuden loukkausta ja mallin rekisteröinnin mitättömyyttä koskeva kanne samanaikaisesti, mitättömyyskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Tuomioistuin voi tällöin määrätä, että asian käsittelyä muilta osin jatketaan vasta sen jälkeen, kun välituomio on saanut lainvoiman.

Pykälään lisättäisiin *3 momentti*, joka koskisi sitä tilannetta, että loukkauskannetta käsiteltäessä tehdään väite mallin rekisteröinnin mitättömyydestä ilman, että tästä jälkimmäisestä asiasta on kannetta vireillä. Tällöin loukkauskanteen käsittely voitaisiin vastaajan vaatimuksesta lykätä ja asettaa hänelle määräaika mitättömyyskanteen nostamiseksi. Jos tämä kanne nostettaisiin määräajassa, mitättömyysvaatimus voitaisiin ratkaista välituomiolla niin kuin 2 momentissa säädettäisiin.

8 luku. Oikeudenkäyntisäännöksiä

41 §. Pykälän *3 momentissa* säädetään mallioikeuteen perustuvia vahvistuskanteita koskien, että jos asiassa tehdään väite mallioikeuden rekisteröinnin mitättömyydestä, noudatetaan vastaavasti, mitä 39 §:n 2 momentissa säädetään. Viitatus säännöksen uudistamisen johdosta momenttia muutettaisiin niin, että siinä säädettäisiin, että jos on samanaikaisesti käsiteltävinä vahvistus- ja mitättömyyskanne tai jos vahvistuskannetta käsiteltäessä vasta tehdään väite rekisteröinnin mitättömyydestä, noudatetaan 39 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä välituomion antamisen mahdollisuudesta ja siitä, että voidaan antaa väitteen tekijälle osoitus nostaa kanne, ja se sitten ratkaista välituomiolla. Samanlainen säännös sisältyisi patenttilain 63 §:ään 6. lakiehdotuksen mukaan.

43 §. Pykälässä säädetään, että patenttituomioistuin on laillinen tuomioistuin lakiin perustuvissa, säännöksessä luetelluissa riita-asioissa ja toimii myös yhteisömalliasioita käsittelevänä tuomioistuimena. Koska asioista sisältyisi toimivalta- ja menettelysäännökset 1. lakiehdotukseen, säännös muutettaisiin viittaukseksi tuon ehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa.

44 §. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisusta rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

1.11. Tavaramerkkilaki

8 luku. Oikeudenkäynti tavaramerkkiasioissa

42 §. Pykälässä nimetään tavaramerkkiä koskevia riita-asioita ja säädetään alkuperäisen sanamuodon mukaisesti, että ne käsitellään patenttituomioistuimessa, joka myös toimii yhteisön tavaramerkkituomioistuimena. Koska asioista sisältyisi toimivalta- ja menettelysäännökset 1. lakiehdotukseen, vastaavasti kuin mallioikeuslain 43 § edellä 10. lakiehdotuksessa pykälän

säännös muutettaisiin viittaukseksi aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annettavaan lakiin.

44 §. Pykälässä säädetään, että tavaramerkkioikeuden loukkausta koskevan asian käsittely tulee lykätä, kunnes on annettu ratkaisu tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyyttä tai tavaramerkin menettämistä tarkoittava kanne, joka tätä tarkoittavan väitteen tehnyt vastaaja osoitetaan nostamaan.

Sääntely sovitettaisiin nykyiseen oikeudenkäyntiympäristöön ja edellä 1. lakiehdotuksessa tehtäviin asian käsittelyn keskitystä tehostaviin ehdotuksiin vastaavasti kuin edellä 10. lakiehdotuksen 39 §:ssä. Näin ollen pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä tavaramerkkioikeuden loukkausta koskevan kanteen kanssa samanaikaisesti kanne, joka tarkoittaa tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyyttä tai tavaramerkin menetyksi julistamista, mitättömyys- tai menettämiskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Tuomioistuin voi tällöin määrätä, että asian käsittelyä muilta osin jatketaan vasta sen jälkeen, kun välituomio on saanut lainvoiman.

Pykälän *2 momentti* koskisi sitä tilannetta, että loukkauskannetta käsiteltäessä tehdään väite tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyydestä tai tavaramerkin menettämisestä ilman, että tästä jälkimmäisestä asiasta on kannetta vireillä. Tällöin loukkauskanteen käsittely voitaisiin vastaajan vaatimuksesta lykätä ja asettaa hänelle määräaika mitättömyyskanteen tai menettämisen toteamiskanteen nostamiseksi. Jos tämä kanne nostettaisiin määräajassa, mitättömyysvaatimus voitaisiin ratkaista välituomiolla niin kuin 1 momentissa säädettäisiin.

49 §. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisusta rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

9 luku. Kuuluttamisesta, tiedoksiannosta, valituksesta ja päätöksen poistamisesta

51 a §. Pykälä koskee muutoksen hakemista rekisteriviranomaisen päätökseen. Vastaavasti kuin edellä 6. lakiehdotuksessa on ehdotettu patenttilain 27 §:n osalta, pykälä muutettaisiin viittaussäännökseksi. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että tavaramerkkihakemusta tai tavaramerkkioikeutta vastaan tehtyä väitettä koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä 1. lakiehdotukseen sisältyvän, aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annettavan lain 2 luvussa säädetään.

Pykälän *2 momentin* mukaan puolestaan muutoksenhaku asian käsittelyn järjestämistä koskevaan rekisteriviranomaisen ratkaisuun, sikäli kuin siihen voidaan hakea muutosta, ohjautuisi edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan.

51 b §. Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi tavaramerkkioikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian 51 a §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla eli valituskelpoisella ratkaisulla lopullisesti ratkaistessaan annettava

valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuin eli patenttituomioistuin ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

1.12. Toiminimilaki

Erinäisiä säännöksiä

26 §. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta lykätä toiminimen loukkausta koskevan asian käsittelyä, kunnes toiminimen rekisteröinnin kumoamisesta mahdollisesti tehty väite on ratkaistu. Jos kumoamisvaatimusta ei ole esitetty kanteella, tuomioistuimen tulee asettaa määräaika kanteen nostamiseksi.

Sääntely sovitettaisiin nykyiseen oikeudenkäyntiympäristöön ja edellä 1. lakiehdotuksessa tehtäviin asian käsittelyn keskitystä tehostaviin ehdotuksiin. Näin ollen pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä toiminimen loukkausta ja rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne samanaikaisesti, kumoamiskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Tuomioistuin voi tällöin määrätä, että asian käsittelyä muilta osin jatketaan vasta sen jälkeen, kun välituomio on saanut lainvoiman.

Pykälän *2 momentti* koskisi sitä tilannetta, että loukkauskannetta käsiteltäessä tehdään väite siitä, että toiminimen rekisteröinti olisi kumottava ilman, että tästä jälkimmäisestä asiasta on kannetta vireillä. Tällöin loukkauskanteen käsittely voitaisiin vastaajan vaatimuksesta lykätä ja asettaa hänelle määräaika kumoamiskanteen nostamiseksi. Jos tämä kanne nostettaisiin määräajassa, vaatimus rekisteröinnin kumoamisesta voitaisiin ratkaista välituomiolla niin kuin 1 momentissa säädettäisiin.

28 §. Pykälässä on säännös toimivaltaisesta tuomioistuimesta. Säännös muutettaisiin riita-asioiden käsittelyä koskevaksi viittaukseksi 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa.

29 §. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisusta rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

1.13. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettu laki

7 §. Pykälässä säädetään lain 6 §:ään perustuvan, sopimattoman menettelyn harjoittamista koskevan kiellon määräämisestä. Kiellon määrää voimassa olevan 1 momentin mukaan markkinaoikeus ja se voidaan määrätä myös väliaikaisena.

Lakiin perustuvat riita-asiat käsiteltäisiin 1. lakiehdotuksen 1 §:n 2 momentin d kohdan mukaan patenttitoimioistuimessa. Tämä on perusteltua, koska asioissa esitetään samalla usein vaatimus menettelyllä aiheutetun vahingon korvaamisesta, ja se voidaan käsitellä vain yleisessä tuomioistuimessa. Patenttitoimioistuimessa voidaan siten käsitellä tarkoituksenmukaisesti keskitetysti yhdessä menettelyssä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvat kielto- ja vahingonkorvausvaatimukset. Patenttitoimioistuin näin ollen määräisi pykälässä tarkoitetun kiellon. Pykälän *1 momentti* kirjoitettaisiin niin, että kiellon määrää tuomioistuin sitä erikseen nimeämättä. Tämä tuomioistuin olisi patenttitoimioistuin, tai muutosta sen ratkaisuun haettaessa, ylempi tuomioistuin.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin mahdollisuudesta määrätä kielto väliaikaisena, jolloin se on voimassa, kunnes asia on lopullisesti eli lainvoimaisesti ratkaistu. Kielto siis pysyy säännöksen johdosta voimassa, vaikka sen perusteena ollut kanne hylättäisiin, kunnes tämä ratkaisu on lainvoimainen.

Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa on viittaussäännös asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa. Koska asiat käsiteltäisiin vastaisuudessa patenttitoimioistuimessa, pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että lakiin perustuvat asiat käsitellään noudattaen, mitä 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavassa laissa aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa säädetään.

8 §. Pykälässä on säännöksiä toimenpiteistä, joihin tuomioistuin voi määrätä elinkeinonharjoittajan ryhtymään lain vastaisen menettelynsä oikaisemiseksi ja tiedon antamiseksi tuomioistuimen ratkaisusta. Pykälän *1 ja 2 momenttiin* sisältyvät viittaukset markkinaoikeuteen muutetaan koskemaan tuomioistuinta yleisesti, jolla vastaavasti kuin edellä 7 §:ssä tarkoitetaan patenttitoimioistuinta tai ylempää tuomioistuinta, jossa patenttitoimioistuimen ratkaisemassa asiassa haetaan muutosta.

11 §. Pykälän ensimmäisen virkkeen mukaan yleinen alioikeus käsittelee syytteen laissa tarkoitettua rikkomuksesta. Säännöstä selvennettäisiin toteamalla, että patenttitoimioistuimessa käsitellään syyte lain 9 §:ssä tarkoitettua rikoksesta. Viitatus pykälän 1 momentissa säädetään rangaistus kilpailumenettelyrikkomuksesta. Pykälän 2 momenttiin sisältyy viittaus kilpailumenettelyrikosta koskevaan rangaistussäännökseen rikoslain 30 luvun 2 §:ssä. Esitykseen sisältyvän 4. lakiehdotuksen mukaan syyte viimeainitusta rikoksesta käsiteltäisiin patenttitoimioistuimena toimivassa Helsingin käräjäoikeudessa. On tarkoituksenmukaista, että siellä käsitellään syyte myös lievemmästä tekotavasta, rikkomuksesta. Pykälän *1 momenttiin* tehtäisiin tätä patenttitoimioistuimen toimivaltaa koskeva lisäys.

Sen sijaan muutosta ei ehdoteta siihen, mikä tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään syytteet, jotka koskevat lain 10 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädettyä teknisen esikuvan tai ohjeen väärinkäyttöä ja niitä rikoslain 30 luvun 4 - 6 §:ssä rangaistaviksi säädettyjä rikoksia, joihin viitataan tuon pykälän 2 momentissa eli yritysvakoilua, yrityssalaisuuden rikkomista ja yrityssalaisuuden väärinkäyttöä. Tuomioistuimen toimivalta näissä asioissa määräytyy siis oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun yleisten säännösten mukaan kuten nytkin.

Säännökseen kuit enkin tehtäisiin edellä selostetusta patenttituomioistuimen toimivaltaa koskevasta lisäyksestä johtuva sanonnallinen selvennys.

Lisäksi on huomattava, että oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 3 ja 5 §:stä voi johtua, että patenttituomiois tuimessa tulee käsiteltäviksi myös syytteitä niistä rikoksista, joita tarkoitetaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 10 §:ssä silloin, kun niiden käsittely patenttituomioistuimessa katsotaan soveliaaksi yhdessä siellä käsiteltävien, samoja henkilöitä koskevien, lain 9 §:ssä tarkoitettuja rikoksia koskevien syytteiden kanssa.

Edellä tehdyn muutoksen johdosta on tarpeen täsmentää momentin jälkimmäisen virkkeen säännöstä syyteoikeudesta niin, että se koskee, niin kuin nykyinenkin laki, 9 ja 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja rikkomusmuotoisia tekoja.

2. Voimaantulo

Ehdotukset merkitsevät aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyyn huomattavaa organisatorista muutosta. Ehdotusten toteuttamiseksi on perustettava asioita käsittelevien patenttituomarien virkoja Helsingin käräjäoikeuteen ja täytettävä nämä virat sekä määrättävä 1. lakiehdotuksen 4 §:ssä tarkoitetut asiantuntijat. Toimenpiteisiin tarvitaan riittävän pitkä aika ennen lakien voimaan tuloa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lait määrätään tulemaan voimaan vasta noin vuoden kuluttua siitä kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Jotta lakien voimaan tullessa on olemassa lakien soveltamisen edellyttämä organisaatio, ehdotetaan, että 1. lakiehdotuksen mukaisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaan tuloa. Näin voitaisiin perustaa tarvittavat virat ja tehtävät, julistaa ne haettaviksi ja nimittää henkilöt niihin.

Lakeja sovellettaisiin valitusasioihin, joissa rekisteriviranomaisen päätös on annettu lakien tultua voimaan, sekä riita- ja rikosasioihin, jotka tulevat tuomioistuimessa vireille lakien tultua voimaan. Asiaa on tarkasteltu lähemmin 1. lakiehdotuksen 18 §:n voimaantulosäännöksen perusteluissa.

3. Säättämisjärjestys

Yleisperusteluissa on tarkasteltu perusteita, joiden johdosta ehdotetaan, että muutosta hallintoviranomaisen päätökseen teollisoikeuden saamista ja tehokkuutta koskevassa asiassa haettaisiin yleiseltä tuomioistuimelta, joka erityiskokoonpanossaan käsitelisi nämä sekä teollisoikeuksia ja muita aineettomia oikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat keskitetysti. On päädytty siihen, että erityisesti oikeusturvan toteutumisen varmistaminen sikäli, että käsittely järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti, päällekkäisyydet välttämällä ja että ratkaisutoiminnassa saavutetaan mahdollisimman korkea asiantuntemuksen taso, puoltaa asioiden tällaista keskittämistä. Samassa yhteydessä yleisperusteluissa on todettu, että näin edistetään

perusoikeutena turvattua oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, johon kuuluu oikeus saada asia tuomioistuimessa asianmukaisesti ja siten myös -tuntevasti käsitellyksi. Tämän vuoksi on katsottu, että on painavat ja hyväksyttävät perusteet tehdä ehdotus, joka merkitsee, että eräissä asioissa, joissa muutosta on haettu hallintolainkäytön mukaisessa järjestyksessä, tämä muutoksenhaku ohjautuisikin yleisiin tuomioistuimiin.

Lait olisivat siten säädettävissä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tämän lain mukaisesti haetaan muutosta patenti- ja rekisterihallituksen sekä kasvilajikelautakunnan (*rekisteriviranomaiset*) lopulliseen päätökseen asioissa, jotka koskevat teollisoikeutta, josta säädetään:

- a) patenttilaissa (550/1967);
- b) hyödyllisyysmallioikeudesta annetussa laissa (800/1991);
- c) yksinoikeudesta integroidun piirin piiriin annettussa laissa (32/1991)
- d) kasvinjalostajan oikeudesta annetussa laissa (789/1992);
- e) mallioikeuslaissa (221/1971);
- f) tavaramerkkilaisissa (7/1964); tai
- g) yhteismerkkilaisissa (795/1980).

Tämän lain mukaisesti käsitellään riita-asiat, jotka perustuvat:

- a) edellä 1 momentissa mainittuun lakiin;
- b) oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annettuun lakiin (656/1967);
- c) maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annettuun lakiin (551/1967);
- d) sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin (1061/1978);
- e) toiminimilakiin (128/1979); tai
- f) tekijänoikeuslakiin (404/1961).

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettuihin lakeihin perustuvat rikosasiat käsitellään noudattaen, mitä tässä tai muussa laissa säädetään.

2 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Edellä 1 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettut asiat käsitellään patenttituomioistuimessa.

Tekijänoikeuslakiin perustuvat riita-asiat käsitellään oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai patenttituomioistuimessa, jollei tekijänoikeuslain 54 tai 61 §:stä muuta johdu.

Toimivaltaisesta tuomioistuimesta rikosasioissa säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 4 luvun 1 a §:ssä.

Patenttituomioistuin toimii myös yhteisön tavaramerkistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY 40/94) tarkoitettuna yhteisön tavaramerkkituomioistuimena ja yhteisömallista annetussa neuvoston asetuksessa (EY 6/2002) tarkoitettuna yhteisön mallioikeustuomioistuimena.

3 §

Patenttituomioistuin

Patenttituomioistuimena toimii Helsingin kärjäoikeus tässä laissa säädettyssä kokoonpanossa.

Helsingin kärjäoikeudessa on 1 §:ssä ja rikoslain 49 luvussa tarkoitettuja asioita käsittelevien kärjätuomarin virkoja (*patenttituomari*). Kärjäoikeuden laamanni määrää lisäksi vähintään kaksi kärjäoikeuden tuomareista käsittelemään näitä asioita viiden vuoden määräajaksi kerrallaan.

Sen lisäksi mitä tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa (205/2000) 11 §:ssä sää-

detään, patenttituomarin tulee olla perehtynyt aineettomiin oikeuksiin ja niitä koskevien asioiden käsittelyyn. Virkaan kuuluu velvollisuus osallistua 2 momentissa tarkoitettujen asioiden ohella käräjäoikeuden muidenkin asioiden käsittelemiseen.

4 §

Asiantuntijajäsenet

Asian käsittelyyn patenttituomioistuimessa osallistuu sivutoimisia asiantuntijajäseniä siten kuin tässä laissa, oikeusministeriön asetuksessa ja tuomioistuimen työjärjestyksessä tarkemmin säädetään tai määrätään.

Asiantuntijajäsenten tulee edustaa patenttien ja hyödyllisyysmallien, tavaramerkkien ja mallien asiantuntemusta.

Valtioneuvosto määrää patenttituomioistuimeen riittävän määrän asiantuntijajäseniä neljän vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Asiantuntijajäsenen tehtävän vapautuessa kesken toimikauden määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista säädetään.

2 luku

Muutoksenhakua rekisteriviranomaisen päätökseen koskevat asiat

5 §

Muutoksenhaku viranomaisen päätökseen

Rekisteriviranomaiseen lopulliseen päätökseen 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa asiassa haetaan muutosta patenttituomioistuimelta valittamalla noudattaen, mitä tässä luvussa säädetään.

Siitä, kenellä on oikeus hakea muutosta toimivaltaisen viranomaisen päätökseen, säädetään kunkin teollisoikeuden osalta erikseen.

6 §

Valituksen perilleajaminen

Määräaika valitusta varten on 60 päivää re-

kisteriviranomaisen ratkaisun tiedoksi saamisesta.

Valituskirjelmä toimitettava rekisteriviranomaiselle viimeistään määräajan päättymispäivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valitusta, jota ei ole tehty määräajassa, ei oteta tutkittavaksi.

7 §

Valituskirjelmän sisältö ja liitteet

Valituskirjelmässä, joka osoitetaan patenttituomioistuimelle, on mainittava:

1) rekisteriviranomaisen ratkaisu, johon muutosta haetaan;

2) miltä kohdin ratkaisuun haetaan muutosta;

3) mitä muutoksia ratkaisuun vaaditaan tehtäväksi;

4) perusteet, joilla muutosta vaaditaan;

5) todisteet, jotka aiotaan esittää ja mitä niillä aiotaan näyttää toteen; ja

6) oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus, jos valittaja pitää sitä aiheellisena.

Valituskirjelmässä on ilmoitettava valittajan nimi ja hänen laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot sekä postiosoite, johon asiaa koskevat kehoitukset, kutsut ja ilmoitukset voidaan hakijalle lähettää.

Valituskirjelmä on valittajan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava.

Kirjelmään on liitettävä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta, ne asiakirjat, joihin valittaja vetoaa ja joita ei ole esitetty asiaa rekisteriviranomaisessa käsiteltäessä, sekä jäljennös kirjelmästä ja siihen liitetyistä asiakirjoista.

8 §

Asiakirjojen lähettäminen

Rekisteriviranomaisen on viipymättä ja viimeistään viikon kuluessa valituksen määräajan päättymisestä lähetettävä sille toimitetut, patenttituomioistuimelle osoitetut valituskirjelmät ja niihin liittyvät sekä asian kä-

sittelyä rekisteriviranomaisessa koskevat tai asiaa käsiteltäessä rekisteriviranomaisessa syntyneet asiakirjat patenttituomioistuimelle. Rekisteriviranomaisen päätöksestä lähetetään kuitenkin vain jäljennös.

Viimeistään kahden viikon kuluessa valituksen määräajan päättymisestä rekisteriviranomaisen on lisäksi lähetettävä patenttituomioistuimelle lausuntonsa valitusvaatimuksista. Rekisteriviranomaisen on toimitettava lausunto tiedoksi valittajalle.

9 §

Asian käsittely tuomioistuimessa

Asia käsitellään patenttituomioistuimessa noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään hakemusasioiden käsittelystä.

Tuomioistuin tutkii rekisteriviranomaisen ratkaisun oikeellisuuden asianomaista teollisoikeutta koskevien säännösten perusteella. Sikäli kuin niistä johtuu, tuomioistuimen on tarvittavassa laajuudessa selvítettävä omasta aloitteestaan teollisoikeuden myöntämisen edellytykset ja esteet.

10 §

Asiamiehen ja avustajan kelpoisuus

Oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana saa tässä luvussa tarkoitetuissa asioissa toimia myös patenttiasiamiehistä annetussa laissa (552/1967) tarkoitettu patenttiasiamies tai sellainen tavaramerkki- tai malliasiamiehen tointa ammatikseen harjoittava henkilö, jolla on tehtävän edellyttämä taito ja kokemus, vaikka hän ei ole suorittanut oikeustieteen kandidaatin tutkintoa.

11 §

Tuomioistuimen ratkaisu

Tuomioistuin voi kumota rekisteriviranomaisen ratkaisun tai muuttaa sitä sekä tarvittaessa palauttaa asian viranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi.

3 luku

Riita-asiat

12 §

Asian käsittely tuomioistuimessa

Edellä 1 §:n 2 momentissa tarkoitetut riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä oikeudenkäymiskaareissa säädetään riita-asiain käsittelystä.

13 §

Väitemenettelyn ensisijaisuus

Jos asianosainen on 1 §:n 1 momentissa tarkoitetussa asiassa esittänyt rekisteriviranomaiselle väitteen hakijan oikeutta vastaan, hän ei voi samalla perusteella vaatia kanteella teollisoikeuden kumoamista ennen kuin rekisteriviranomainen on antanut ratkaisun väitteen johdosta.

14 §

Rekisteriviranomaisen lausunto

Käsiteltäessä patenttilakiin, hyödyllisyysmallioikeudesta annettuun lakiin, yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin tai kasvinjalostajanoikeudesta annettuun lakiin perustuvaa riita-asiata patenttituomioistuin voi pyytää rekisteriviranomaisen lausunnon. Lausuntopyyntöissä tulee yksilöidä ne kysymykset, joista lausuntoa pyydetään.

4 luku

Erinäisiä säännöksiä

15 §

Päätösvaltaisuus

Edellä 2 luvussa tarkoitettuja valitusasioita käsiteltäessä patenttituomioistuin on päätösvaltainen, kun siinä on puheenjohtajana patenttituomari ja jäsenenä kaksi 4 §:ssä tarkoitettua asiantuntijajäsentä.

Edellä 3 luvussa tarkoitettuja riita-asioita käsiteltäessä patenttituomioistuimien päätösvalta on jäseninä kolme 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainoppinutta jäsentä, joista kahden tulee olla patenttitoimareita. Käsiteltäessä patenttilakiin, hyödyllisyysmallioikeudesta annettuun lakiin tai yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin perustuvaa riita-asiaa patenttitoimistuimessa on lisäksi kaksi 4 §:ssä tarkoitettua asiantuntijajäsentä.

Puheenjohtaja toimittaa kuitenkin yksin valmistelun ja tekee siinä asian käsittelyä sekä pääasiaa ja sen liitännäisvaatimuksia koskevat tarvittavat ratkaisut.

Rikosasioita käsiteltäessä patenttitoimistuimien päätösvalta on oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 1 §:n 1 momentin tai 6 §:n mukaisessa kokoonpanossa, jossa puheenjohtajana on patenttitoimari.

16 §

Muutoksenhaku

Muutosta patenttitoimistuimen ja tekijänoikeuslakia koskevassa asiassa 2 §:n 2 momentin mukaisesti toimivaltaisen muunkäräjäoikeuden ratkaisuun haetaan valitta-

malla Helsingin hovioikeudelta noudattaen, mitä oikeudenkäymiskaaren 25 luvussa säädetään.

17 §

Tuomioistuimen ilmoitukset

Ratkaistessaan edellä 1 §:n 1 momentissa tai 2 momentin a—c tai e kohdassa tarkoitetun asian tuomioistuimen on ilmoitettava ratkaisustaan rekisteriviranomaiselle tai muulle ratkaistavassa asiassa toimivaltaiselle viranomaiselle. Ilmoituksessa on mainittava, onko ratkaisu lainvoimainen.

18 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lainvoimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

Ennen lain voimaan tuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain (576/1992) 3 §:n 1—5 kohta, 4 §:n 2 ja 3 momentti ja 9 §, sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 2 momentti laissa 244/1997, 3 §:n 1 momentin 1—5 kohta laissa 896/2002 ja 9 §:n 2 momentti laissa 1211/2003, ja

muutetaan lain nimike ja 1 §:n 1 momentti sekä
lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja 3 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Laki patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä

1 §

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasiat käsitellään siten kuin tässä tai muussa laissa säädetään.

Muutoksenhausta teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevassa asiassa annettuun patentti- ja rekisterihallituksen lopulliseen ratkaisuun säädetään aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa.

3 §

Patentti- ja rekisterihallituksen teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian käsittelyä koskien tekemään muuhun kuin lopulliseen pääasiantarkaisuun haetaan muutosta valittamalla valituslautakuntaan sen mukaan kuin siitä asianomaisen teollisoikeuden osalta erikseen muualla laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki**oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1065/1991 ja

lisätään 2 luvun 1 §:ään uusi 4 momentti ja 7 luvun 4 pykälään uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi seuraavasti:

2 luku

Päätösvaltaisuudesta

1 §

 Käräjäoikeuden päätösvaltaisesta kokoonpanosta sen toimiessa patenttituomioistuimena säädetään aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20).

Turvaamistointa koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään turvaamistoimen perusteena olevaa vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian. Jos pääasiasta on oikeudenkäynti vireillä, turvaamistointa koskeva asia käsitellään pääasiaa käsittelevässä tuomioistuimessa. Jos pääasian käsittely on päättynyt eikä muutoksenhakua varten säädetty aika ole kulunut umpeen, turvaamistointa koskevan asian käsittelee pääasiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin.

-----

7 luku

Turvaamistoimista

4 §

Tässä luvussa tarkoitettu turvaamistoinmista päättää yleinen tuomioistuin hakemuksesta.

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan turvaamistointa koskevissa asioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

4.

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 4 lukuun uusi 1 a §
seuraavasti:

4 luku

Laillisesta tuomioistuimesta

1 a §

Syyte rikoslain 30 luvun 2 §:ssä ja 49 luvun 2 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta sekä patenttilain (550/1967), oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetun lain (656/1967), maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun lain (551/1967), hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991), kasvinjalostajan oikeudesta annetun lain (789/1992), tavaramerkkilain (7/1964), yhteismerkkilain (795/1980), mallioikeuslain

(221/1971), sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/1978) tai toiminimilain (128/1979) säännösten rikkomisesta käsitellään patenttituomioistuimessa.

Syyte rikoslain 49 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksista ja tekijänoikeuslain (404/1961) säännösten rikkomisesta voidaan käsitellä 1 §:n mukaisesti määräytyvässä tuomioistuimessa tai patenttituomioistuimessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Lakia sovelletaan asioissa, jotka tulevat vi-
reille lain tultua voimaan.

5.

Laki**tekijänoikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään tekijänoikeuslakiin (404/1961) uusi 60 a § seuraavasti:

7 luku

tuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

Rangaistus ja korvausvelvollisuus

60 a §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitel-
lään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia
koskevien asioiden käsittelystä tuomiois-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat
käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa
voimassa olleita säännöksiä.

6.

Laki**patenttilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan patenttilain (550/1967) 66, 67, 69 ja 70 §,
 sellaisina kuin niistä on 67 §:n 1 momentti laissa 243/1997,
muutetaan lain 27 §, 36 §:n 2 momentti, 61 §:n 2 ja 3 momentti, 63 §:n 3 momentti, 65 §:n
 1 momentti ja 72 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 65 §:n 1 momentti laissa 1695/1995 sekä 27 §, 36 §:n 2 momentti,
 61 §:n 3 momentti ja 72 § laissa 243/1997, ja
lisätään lakiin uusi 27 a § seuraavasti

2 luku

Patenttihakemuksen käsittely ja väitemenettely

27 §

Patenttia koskevaan 26 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttitoimioistuimelta noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa säädetään.

Rekisteriviranomaisen asian käsittelyä koskien tekemään muuhun ratkaisuun haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta noudattaen, mitä patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992) säädetään.

27 a §

Asian 27 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoitus. Siinä on mainittava muutoksenhakutuomioistuin sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat säännökset.

3 luku

Kansainvälinen patenttihakemus

36 §

Hakija voi hakea muutosta 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen, jossa patenttiviranomainen on katsonut, että patenttihakemus käsittää toisistaan riippumattomia keksintöjä. Muutoksenhaussa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 27 §:ssä säädetään.

9 luku

Vastuu, korvausvelvollisuus ja tuomioistuinmenettely

61 §

Jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä patentinloukkausta ja patentin mitättömyyttä koskeva kanne, mitättömyyskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskäärän 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos patentinloukkausta koskevassa asiassa tehdään väite patentin mitättömyydestä ilman että sitä koskevaa kannetta on vireillä, tuomioistuin voi vastaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn ja asettaa hänelle määräajan

kanteen nostamiseksi. Jos kanne nostetaan määräajassa, noudatetaan, mitä edellä 2 momentissa säädetään.

63 §

Jos 1 momentissa tarkoitetun asian kanssa samanaikaisesti on käsiteltävänä patentin mitättömyyttä koskeva kanne tai asian käsittelyssä tehdään väite patentin mitättömyydestä, noudatetaan vastaavasti, mitä 61 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

65 §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

10 luku

Erityisiä määräyksiä

72 §

Tämän lain 27 §:n 2 momentissa, 36 §:n 2 momentissa sekä 42, 71a tai 71b §:ssä tarkoitettuun patenttiviranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta. Valitusmenettelystä ja asian käsittelystä valituslautakunnassa säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____ .

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lain voimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

7.

Laki**hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991) 44 ja 45 §,
muutetaan lain 23 § ja 43 §, sellaisena kuin niistä on 23 § laissa 580/1992, ja
lisätään lakiin uusi 23 a § seuraavasti

4 luku

Muutoksenhaku

23 §

Hyödyllisyysmallioikeutta koskevaan 22 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttitoimioistuimelta noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa säädetään.

Rekisteriviranomaisen asian käsittelyä koskien tekemään muuhun ratkaisuun haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta noudattaen, mitä patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992) säädetään.

23 a §

Asian 23 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoitus.

Siinä on mainittava muutoksenhakutuomioistuin sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat säännökset.

8 luku

Vastuu, korvausvelvollisuus ja tuomioistuinmenettely

43 §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lain voimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

8.

Laki**yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991) 43 ja 44 §,
muutetaan lain 29 ja 42 §, ja
lisätään lakiin uusi 29 a § seuraavasti

4 luku

Muutoksenhaku

29 §

Valituksen tekeminen

Piirimallioikeutta koskevaan 28 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttitoimioistuimelta noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa säädetään.

Rekisteriviranomaisen asian käsittelyä koskien tekemään muuhun ratkaisuun haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta noudattaen, mitä patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992) säädetään.

29 a §

Valitusosoitus

Asian 29 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on

liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoitus. Siinä on mainittava muutoksenhakutoimioistuin sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat säännökset.

7 luku

Erityisiä säännöksiä

42 §

Oikeudenkäynti

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lain voimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

9.

Laki**kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/1992) 27 §:n 2 ja 3 momentti,
muutetaan lain 37 §:n 3 momentti ja 38 §, sellaisena kuin niistä on 37 §:n 3 mom. [HE:een
 112/2004 sisältyvän 9. lakiehdotuksen johdosta annettavassa laissa] /20 , ja
lisätään lakiin uusi 37 a § seuraavasti

10 luku

Erinäiset säännökset

37 §

Muutoksenhaku

Rekisteriviranomaisen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa säädetään.

37 a §

Valitusosoitus

Asian 37 §:ssä tarkoitettulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoitus. Siinä

on mainittava muutoksenhakutuomioistuimien sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat säännökset.

38 §

Oikeudenkäynti

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lain voimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

10.

Laki**mallioikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan mallioikeuslain (221/1971) 44 §, sellaisena kuin se on laissa 718/1995,
muutetaan lain 22 §, 39 §:n 2 momentti, 41 §:n 3 momentti ja 43 §, sellaisina kuin niistä on
 22 § laissa 578/1992 ja 43 § laissa 1215/2002, ja
lisätään lakiin uusi 22 a § ja 39 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 luku

Rekisteröintihakemus ja sen käsittely

22 §

Mallioikeutta koskevaan 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriviranomaisen b-pulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttitoimioistuimelta noudattaen, mitä ai-neettomia oikeuksia koskevien asioiden kä-sittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa säädetään.

Rekisteriviranomaisen asian käsittelyä koskien tekemään muuhun ratkaisuun haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta noudattaen, mitä patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioi-den käsittelystä annetussa laissa (576/1992) säädetään.

22 a §

Asian 22 §:n 1 momentissa tarkoitetulla ta-valla ratkaistessaan rekisteriviranoma isen on liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoit-us. Siinä on mainittava muutoksenhakutuomioistuin sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä kos-kevat säännökset.

7 luku

Vastuu ja korvausvelvollisuus

39 §

—————
 Jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä mal-lioikeuden loukkausta ja mallin rekisteröin-nin mitättömyyttä koskeva kanne, mitättö-myyskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos mallioikeuden loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite mallin rekisteröinnin mitättömyydestä ilman että sitä koskevaa kannetta on vireillä, tuomioistuin voi vastaa-jan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn ja asettaa hänelle määräajan kanteen nostami-seksi. Jos kanne nostetaan määräajassa, nou-datetaan, mitä edellä 2 momentissa sääde-tään.

8 luku

Oikeudenkäyntisäännöksiä

41 §

Jos 1 momentissa tarkoitetun asian kanssa samanaikaisesti on käsiteltävänä rekisteröin-

nin mitättömyyttä koskeva kanne tai asian käsittelyssä tehdään väite rekisteröinnin mitättömyydestä, on vastaavasti sovellettava mitä 39 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

43 §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomiois-

tuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

_____ päivä
Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 20 .

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lain voimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

_____

11.

Laki**tavaramerkkilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tavaramerkkilain (7/1964) 49 §, sellaisena kuin se on laissa 1715/1992,
muutetaan lain 42, 44 ja 51 a §, sellaisina kuin niistä on 42 §:n 1 momentti laissa 996/1983,
 51 a § laissa 581/1992 ja 42 §:n 3 momentti laissa 1715/1995, ja
lisätään lakiin uusi 51 b § seuraavasti:

8 luku

Oikeudenkäynti tavaramerkkiasioissa

42 §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

44 §

Jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä tavaramerkkioikeuden loukkausta ja tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyyttä tai tavaramerkin menetyksi julistamista koskeva kanne, mitättömyyttä tai tavaramerkin menetyksi toteamista tarkoittava kanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaa-ren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos tavaramerkkioikeuden loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyydestä tai tavaramerkin menettämisestä ilman että sitä koskevaa kannetta on vireillä, tuomioistuin voi

vastaaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn ja asettaa hänelle määräajan kanteen nostamiseksi. Jos kanne nostetaan määräajassa, noudatetaan, mitä edellä 1 momentissa säädetään.

9 luku

Kuuluttamisesta, tiedoksiannosta, valituksesta ja päätöksen poistamisesta

51 a §

Tavaramerkkihakemusta tai tavaramerkkioikeutta vastaan tehtyä väitettä koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa säädetään.

Rekisteriviranomaisen asian käsittelyä koskien tekemään muuhun ratkaisuun haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta noudattaen, mitä patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992) säädetään.

51 b §

Asian 51 a §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoitus. Siinä on mainittava muutoksenhakuuomioistuin sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitte-

tä koskevat säännökset.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lain voimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

12.

Laki**toiminimilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan toiminimilain (128/1979) 29 § ja
muutetaan lain 26 ja 28 § seuraavasti

Erinäisiä säännöksiä

26 §

Jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä rekisteröidyn toiminimen loukkausta ja toiminimen rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne, rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos rekisteröidyn toiminimen loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite siitä, että toiminimen rekisteröinti olisi kumottava, ilman että sitä koskevaa kannetta on vireillä, tuomioistuin voi vastaajan vaatimuksesta ly-

kätä asian käsittelyn ja asettaa hänelle määräajan kanteen nostamiseksi. Jos kanne nostetaan määräajassa, noudatetaan, mitä edellä 1 momentissa säädetään.

28 §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan asioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

13.

Laki**sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/1978) 7 ja 8 § sekä 11 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 11 §:n 1 momentti laissa 810/1990 sekä 7 ja 8 § laissa 1532/2001 seuraavasti

7 §

Kiellon, jota 6 §:ssä tarkoitetaan, määrää tuomioistuin.

Kielto voidaan määrätä myös väliaikaisena, jolloin kielto on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Asia käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

8 §

Määrätessään 6 §:ssä tarkoitetun kiellon tuomioistuin voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan määrääjässä ryhtymään sopivaan oikeuslaitukseen, jos sitä teosta aiheutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on pidettävä tarpeellisenä. Määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla.

Tuomioistuin voi kantajan vaatimuksesta määrätä, että ratkaisu kieltoa koskevassa asi-

assa on vastaajan kustannuksella julkaistava yhdessä tai useammassa sanoma- tai aikakauslehdessä. Väliaikaista kieltoa koskevaa päätöstä ei voida määrätä julkaistavaksi.

11 §

Syyte 9 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta käsitellään patenttituomioistuimessa ja syyte 10 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta siinä tuomioistuimessa, joka on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 4 luvun mukaisesti toimivaltainen. Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä, ellei asianomistaja ole ilmoittanut 9 ja 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua rikkomusta syytteeseen pantavaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Lakia sovelletaan asioissa, jotka tulevat viireille lain tultua voimaan.

2.

Laki**patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain (576/1992) 3 §:n 1—5 kohta, 4 §:n 2 ja 3 momentti ja 9 §, sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 2 momentti laissa 244/1997, 3 §:n 1 momentin 1—5 kohta laissa 896/2002 ja 9 §:n 2 momentti laissa 1211/2003, ja
muutetaan lain nimike ja 1 §:n 1 momentti sekä
lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja 3 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä**Laki patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä**

1 §

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasiat käsitellään siten kuin tässä laissa säädetään.

1 §

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasiat käsitellään siten kuin tässä tai muussa laissa säädetään.

Muutoksenhausta teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevassa asiassa annettuun patentti- ja rekisterihallituksen lopulliseen ratkaisuun säädetään aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa.

3 §

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla valituslautakuntaan, kun:

- 1) päätöksellä on ratkaistu patenttihakemus tai muu patenttia koskeva asia;
- 2) päätöksellä on ratkaistu hakemus mallin rekisteröimisestä tai muu mallia koskeva asia;
- 3) päätöksellä on ratkaistu hakemus integroidun piirin piirimallin rekisteröimisestä tai muu piirimallia koskeva asia;
- 4) päätöksellä on ratkaistu hakemus hyö-

(kumotaan)

3 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

dyllisyysmallin rekisteröimisestä tai muu hyödyllisyysmallia koskeva asia;

5) päätöksellä on ratkaistu hakemus tavaramerkin rekisteröimisestä tai muu tavaramerkkiä koskeva asia;

Patentti- ja rekisterihallituksen teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian käsittelyä koskien tekemään muuhun kuin lopulliseen pääasiantarkaisuun haetaan muutosta valittamalla valituslautakuntaan sen mukaan kuin siitä asianomaisen teollisoikeuden osalta erikseen muualla laissa säädetään.

4 §

Joka ei säädettyssä ajassa ole tehnyt väitettä tai vaatimusta myönnetyn patentin, rekisteröidyn tavaramerkin tai kuulutetun mallin rekisteröintihakemuksen johdosta, ei saa hakea muutosta asiassa annettuun päätökseen

(kumotaan)

Joka ei ole tehnyt vaatimusta hyödyllisyysmallin tai integroidun piirin piirimallin rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi, ei saa hakea muutosta asiassa annettuun päätökseen.

9 §

Kun patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta tai integroidun piirin piirimallia koskevia asioita käsitellään korkeimmassa hallinto-oikeudessa, on niiden käsittelyssä osallisena, laissa säädetyn tuomionvoivan jäsenmäärän lisäksi, kaksi tasavallan presidentin kolmeksi vuodeksi kerrallaan määräämää yli-insinöörineuvosta, joiden tulee olla teknillisen korkeakoulun loppututkinnon suorittaneita ja patenttiasioihin perehtyneitä.

(kumotaan)

Kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena yli-insinöörineuvokseksi määrättävällä on suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

---

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat
käsitellään noudattaen lain voimaan tulle-
sa voimassa olleita säännöksiä.*

3.

Laki**oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1065/1991 ja

lisätään 2 luvun 1 §:ään uusi 4 momentti ja 7 luvun 4 pykälään uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

Päätösvaltaisuudesta

1 §

(uusi)

Kärjäoikeuden päätösvaltaisesta kokonpanosta sen toimiessa patenttituomioistuimena säädetään aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20).

7 luku

Turvaamistoimista

4 §

Tässä luvussa tarkoitettua turvaamistoi-
mesta päättää yleinen tuomioistuin hake-
muksesta. *Turvaamistointa koskevan asian
käsittelee se tuomioistuin, jossa hakijan
vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian
oikeudenkäynti on vireillä. Jos pääasian kä-
sittely on päättynyt eikä muutoksenhakua tai
vastauksen antamista varten säädetty aika
ole kulunut umpeen, turvaamistointa koske-
van asian käsittelee pääasiaa viimeksi käsi-
tellyt tuomioistuin. Jos oikeudenkäyntiä ei
ole vireillä, toimivaltainen tuomioistuin
määräytyy 10 luvun säännösten perusteella.*

4 §

Tässä luvussa tarkoitettua turvaamistoi-
mesta päättää yleinen tuomioistuin hake-
muksesta.
*Turvaamistointa koskevan asian käsittelee
se tuomioistuin, joka on toimivaltainen kä-
sittelemään turvaamistoimen perusteena
olevaa vaatimusta tai oikeutta koskevan
pääasian. Jos pääasiasta on oikeudenkäynti
vireillä, turvaamistointa koskeva asia käsi-
tellään pääasiaa käsittelevässä tuomiois-
tuimessa. Jos pääasian käsittely on päättynyt
eikä muutoksenhakua varten säädetty
aika ole kulunut umpeen, turvaamistointa
koskevan asian käsittelee pääasiaa viimeksi
käsitellyt tuomioistuin.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Lakia sovelletaan turvaamistointa koske-
vissa asioissa, jotka tulevat vireille lain tul-
tua voimaan.

4.

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 4 lukuun uusi 1 a §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 luku

Laillisesta tuomioistuimesta

(uusi)

1 a §

Syyte rikoslain 30 luvun 2 §:ssä ja 49 luvun 2 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta sekä patenttilain (550/1967), oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetun lain (656/1967), maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun lain (551/1967), hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991), kasvinjalostajan oikeudesta annetun lain (789/1992), tavaramerkkilain (7/1964), yhteismerkkilain (795/1980), mallioikeuslain (221/1971), sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/1978) tai toiminimilain (128/1979) säännösten rikkomisesta käsitellään patenttituomioistuimessa.

Syyte rikoslain 49 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksista ja tekijänoikeuslain (404/1961) säännösten rikkomisesta voidaan käsitellä 1 §:n mukaisesti määräytyvässä tuomioistuimessa tai patenttituomioistuimessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Lakia sovelletaan asioissa, jotka tulevat
vireille lain tultua voimaan.

5.

Laki

tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään tekijänoikeuslakiin (404/1961) uusi 60 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 luku

Rangaistus ja korvausvelvollisuus

(uusi)

60 a §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsitellään noudattaen lain voimaan tulle-
sa voimassa olleita säännöksiä.*

6.

Laki**patenttilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan patenttilain (550/1967) 66, 67, 69 ja 70 §,
 sellaisina kuin niistä on 67 §:n 1 momentti laissa 243/1997,
muutetaan lain 27 §, 36 §:n 2 momentti, 61 §:n 2 ja 3 momentti, 63 §:n 3 momentti, 65 §:n
 1 momentti ja 72 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 65 §:n 1 momentti laissa 1695/1995 sekä 27 §, 36 §:n 2 momentti,
 61 §:n 3 momentti ja 72 § laissa 243/1997, ja
lisätään lakiin uusi 27 a § seuraavasti

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

Patenttihakemuksen käsittely ja väitemenettely

27 §

Muutosta 26 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa haetaan valittamalla patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Valittajan on saman ajan kuluessa suoritettava vahvistettu maksu. Ellei maksua suoriteta, ei valitusta oteta tutkittavaksi.

Muutosta valituslautakunnan päätökseen haetaan valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Mitä 22 §:n 5 momentissa säädetään patenttia koskevan asiakirjan julkisuudesta, koskee soveltuvin osin myös asiakirjoja, jotka annetaan valituslautakunnalle ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

(uusi)

27 §

Patenttia koskevaan 26 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttitoimioistuimelta noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa säädetään.

Rekisteriviranomaisen asian käsittelyä koskien tekemään muuhun ratkaisuun haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta noudattaen, mitä patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992) säädetään.

27 a §

Asian 27 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoitus. Siinä on mainittava muutoksenhakutuomioistuin sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat säännökset.

3 luku

Kansainvälinen patenttihakemus

36 §

Hakija voi hakea muutosta 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen, jossa patenttiranomainen on katsonut, että patenttihakemus käsittää toisistaan riippumattomia keksintöjä. Tällöin on soveltuvin osin *noudatettava*, mitä 27 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

36 §

Hakija voi hakea muutosta 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen, jossa patenttiranomainen on katsonut, että patenttihakemus käsittää toisistaan riippumattomia keksintöjä. *Muutoksenhaussa noudatetaan* soveltuvin osin, mitä 27 §:ssä säädetään.

9 luku

Vastuu, korvausvelvollisuus ja tuomioistuinmenettely

61 §

Milloin patentinloukkausta koskevassa asiassa tehdään väite patentin mitättömyydestä, tuomioistuin voi vastaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn tai ratkaisemisen siihen saakka, kunnes patentin mitättömäksi julistamista koskeva kanne on lopullisesti ratkaistu. Jollei kannetta ole pantu vireille, tuomioistuimen on jutun lykätessään asetettava vastaajalle määräaika, jonka kuluessa kanne on pantava vireille.

Tuomioistuin voi harkinnan mukaan lykätä oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 1 §:ssä tarkoitettua pääasian ratkaisua sellaisessa patentin mitättömäksi julistamista koskevassa asiassa, joka on pantu vireille laillisessa tuomioistuimessa ennen kuin patentin myöntämisen jälkeinen väiteaika on päättynyt tai ennen kuin väitteestä on annettu lanvoimainen päätös.

63 §

Jos 1 momentissa tarkoitetussa asiassa tehdään väite patentin mitättömyydestä, on vastaavasti sovellettava mitä 61 §:n 2 momentissa säädetään.

61 §

Jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä patentinloukkausta ja patentin mitättömyyttä koskeva kanne, mitättömyyskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos patentinloukkausta koskevassa asiassa tehdään väite patentin mitättömyydestä ilman että sitä koskevaa kannetta on vireillä, tuomioistuin voi vastaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn ja asettaa hänelle määräajan kanteen nostamiseksi. Jos kanne nostetaan määräajassa, noudatetaan, mitä edellä 2 momentissa säädetään.

63 §

Jos 1 momentissa tarkoitetun asian kanssa samanaikaisesti on käsiteltävänä patentin mitättömyyttä koskeva kanne tai asian käsittelyssä tehdään väite patentin mitättömyydestä, noudatetaan vastaavasti, mitä 61 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Voimassa oleva laki

65 §

Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuimien asioissa, jotka koskevat:

- 1) parempaa oikeutta keksintöön, johon patenttia on haettu;
- 2) patentin mitättömyyttä tai patentin siirtämistä;
- 3) pakkoluvan myöntämistä, pakkoluvan ehtojen muuttamista taikka pakkoluvan tai 53 §:n 2 momentissa tarkoitetun oikeuden kumoamista;
- 4) patentinloukkausta;
- 5) 63 §:ssä tarkoitettua vahvistuskannetta; tai
- 6) 75 §:ssä tarkoitetun korvauksen määräämistä.

66 §

Käsiteltäessä 65 §:ssä tarkoitettuja asioita tulee raastuvanoikeuden apuna olla kaksi sen kutsumaa teknillisen alan asiantuntijaa. Asiantuntijan on annettava lausunto oikeuden hänelle tekemistä kysymyksistä. Lausunto on otettava pöytäkirjaan. Asiantuntijalla on oikeus tehdä kysymyksiä asianosaisille ja todistajille.

67 §

Käräjäoikeus määrää kalenterivuodeksi kerrallaan tarpeellisen määrän 66 §:ssä tarkoitettuja asiantuntijoita. Ennen määräyksen antamista oikeuden on hankittava valtion teknillisen tutkimuskeskuksen lausunto. Ilman laillista syytä ei saa kieltäytyä ottamasta vastaan edellä mainittua tehtävää.

Ennen kuin asiantuntija ryhtyy tehtäväänsä, hänen tulee vannota säädetty vala.

Asiantuntijalle maksetaan valtion varoista jokaisesta jutusta oikeuden määräämä kohtuullinen palkkio sekä korvaus matkakustannuksista, sen mukaan kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

69 §

Asioissa, jotka koskevat patentin mitättömäksi julistamista, oikeuden on hankittava patenttiviranomaisen lausunto.

Muissa patenttiasioissa oikeus voi hankkia patenttiviranomaisen lausunnon, mikäli siihen on aihetta.

Ehdotus

65 §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

(kumotaan, ks 1. lakiehdotuksen 4 ja 15 §)

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 4 §)

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 14 §)

70 §

Oikeuden on lähetettävä patenttivilanomaiselle jäljennös 65 §:ssä tarkoitetussa asiassa annetusta tuomiosta sekä samalla ilmoitettava, onko tuomio saanut lainvoiman.

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 17 §)

10 luku

Erityisiä määräyksiä

72 §

Muutosta patenttivilanomaisen tämän lain nojalla antamaan muuhun kuin 26 §:ssä tarkoitettuun lopulliseen päätökseen sekä 42, 71a tai 71b §:ssä tarkoitettuun päätökseen haetaan valittamalla patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta. Valitusmenettelystä ja asian käsittelystä valituslautakunnassa säädetään erikseen.

72 §

Tämän lain 27 §:n 2 momentissa, 36 §:n 2 momentissa sekä 42, 71a tai 71b §:ssä tarkoitettuun patenttivilanomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta. Valitusmenettelystä ja asian käsittelystä valituslautakunnassa säädetään erikseen.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.*

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisterivilanomaisen päätös annetaan lain voimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

7.

Laki**hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991) 44 ja 45 §,
muutetaan lain 23 § ja 43 §, sellaisena kuin niistä on 23 § laissa 580/1992, ja
lisätään lakiin uusi 23 a § seuraavasti

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 luku

Muutoksenhaku

23 §

Muutosta rekisteriviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan valit- tamalla patenti- ja rekisterihallituksen vali- tuslautakuntaan. Valitusmenettelystä ja asi- an käsittelystä valituslautakunnassa sääde- tään erikseen.

23 §

Hyödyllisyysmallioikeutta *koskevaan* 22 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteri- viranomaisen lopulliseen päätökseen haeta- taan muutosta patenttitoimioistuimelta noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia kos- kevien asioiden käsittelystä tuomioistuimis- sa annetun lain (/20) 2 luvussa sääde- tään.

Rekisteriviranomaisen asian käsittelyä koskien tekemään muuhun ratkaisuun haeta- taan muutosta patenti- ja rekisterihallituk- sen valituslautakunnalta noudattaen, mitä patenti- ja rekisterihallituksen eräiden vali- tusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992) säädetään.

23 a §

(uusi)

Asian 23 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on liitettävä päätökseen kirjallinen vali- tusosoitus. Siinä on mainittava muutoksen- hakutuomioistuimien sekä valituksen määräai- ka. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisäl- töä ja liitteitä koskevat säännökset.

8 luku

Vastuu, korvausvelvollisuus ja tuomioistuinmenettely

43 §

Helsingin raastuvanoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat:

- 1) parempaa oikeutta keksintöön, johon hyödyllisyysmallioikeutta on haettu;
- 2) hyödyllisyysmallioikeuden siirtämistä;
- 3) pakkoluvan myöntämistä, pakkoluvan ehtojen muuttamista tai 32 §:n 1 momentissa tarkoitetun oikeuden kumoamista;
- 4) hyödyllisyysmallioikeuden loukkausta ja hyödyllisyysmallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä; tai
- 5) 37 §:ssä tarkoitetun korvauksen määrittämistä.

44 §

Käsiteltäessä 43 §:ssä tarkoitettuja asioita noudatetaan vastaavasti patenttilain 66 ja 67 §:n säännöksiä.

45 §

Tuomioistuimen on lähetettävä rekisteriviranomaiselle jäljennös 43 §:ssä tarkoitettussa asiassa annetusta tuomiosta sekä samalla ilmoitettava, onko tuomio saanut lainvoiman.

43 §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 4 ja 15 §)

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 17 §)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lainvoimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

8.

Laki**yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991) 43 ja 44 §,
muutetaan lain 29 ja 42 §, ja
lisätään lakiin uusi 29 a § seuraavasti

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 luku

Muutoksenhaku

29 §

29 §

Valituksen tekeminen

Valituksen tekeminen

Muutosta rekisteriviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan valittamalla patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan. Valitusmenettelystä ja asian käsittelystä valituslautakunnassa säädetään erikseen.

Piirimallioikeutta koskevaan 28 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa säädetään.

Rekisteriviranomaisen asian käsittelyä koskien tekemään muuhun ratkaisuun haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta noudattaen, mitä patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992) säädetään.

29 a §

Valitusosoitus

(uusi)

Asian 29 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoitus. Siinä on mainittava muutoksenhakutuomioistuin sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat säännökset.

7 luku

Erityisiä säännöksiä

42 §

Oikeuspaikka

Laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat oikeutta piirimalliin ja sanotun oikeuden loukkausta, on Helsingin raastuvanoikeus.

43 §

Asiantuntijat

Mitä patenttilain (550/67) 66 ja 67 §:ssä säädetään asiantuntijoista, noudatetaan vastaavasti käsiteltäessä tämän lain 42 §:ssä tarkoitettuja asioita.

44 §

Ilmoitukset rekisteriviranomaiselle

Tuomioistuimen on lähetettävä rekisteriviranomaiselle ilmoitus 42 §:ssä tarkoitettussa asiassa annetusta tuomiosta sekä samalla ilmoitettava, onko tuomio saanut lainvoiman.

42 §

Oikeudenkäynti

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 4 ja 15 §)

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 17 §)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lainvoimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

9.

Laki**kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/1992) 27 §:n 2 ja 3 momentti,
muutetaan lain 37 §:n 3 momentti ja 38 §, sellaisena kuin niistä on 37 §:n 3 mom. [HE:een
 112/2004 sisältyvän 9. lakiehdotuksen johdosta annettavassa laissa] /20 , ja
lisätään lakiin uusi 37 a § seuraavasti

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 luku

Kasvinjalostajanoikeuden lakkaaminen

27 §

Mitättömäksi julistaminen

-----
*Asioissa, jotka koskevat kasvinjalostajan-
 oikeuden mitättömäksi julistamista, tuomio-
 istuimen on pyydettävä rekisteriviranomai-
 sen lausunto.*

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 14 §)

*Muissa kasvinjalostajanoikeutta koskevis-
 sa asioissa tuomioistuim voi hankkia rekiste-
 riviranomaisen lausunnon, jos siihen on ai-
 hetta.*

10 luku

Erinäiset säännökset

37 §

Muutoksenhaku

37 §

Muutoksenhaku

 Rekisteriviranomaisen päätökseen haetaan
 muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-
 oikeuteen. Valitus on tehtävä 60 päivän ku-
 luessa päätöksen tiedoksisaannista.

 Rekisteriviranomaisen päätökseen haetaan
 muutosta *patenttituomioistuimelta noudat-
 taen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien
 asioiden käsittelystä tuomioistuimissa anne-
 tun lain (/20) 2 luvussa säädetään.*

37 a §

Valitusosoitus

(uusi)

Asian 37 §:ssä tarkoitetulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoitus. Siinä on mainittava muutoksenhakutuomioistuin sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat säännökset.

38 §

Oikeuspaikka

Laillinen tuomioistuin tämän lain nojalla käsiteltävissä asioissa on Helsingin raastuvanoikeus.

38 §

Oikeudenkäynti

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lain voimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

10.

Laki**mallioikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan mallioikeuslain (221/1971) 44 §, sellaisena kuin se on laissa 718/1995,
muutetaan lain 22 §, 39 §:n 2 momentti, 41 §:n 3 momentti ja 43 §, sellaisina kuin niistä on
 22 § laissa 578/1992 ja 43 § laissa 1215/2002, ja
lisätään lakiin uusi 22 a § ja 39 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

Rekisteröintihakemus ja sen käsittely

22 §

Muutosta rekisteriviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan valittamalla patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan. Valitusmenettelystä ja asian käsittelystä valituslautakunnassa säädetään erikseen.

22 §

Mallioikeutta koskevaan 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriviranomaisen kappulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa säädetään.

Rekisteriviranomaisen asian käsittelyä koskien tekemään muuhun ratkaisuun haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta noudattaen, mitä patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992) säädetään.

22 a §

(uusi)

Asian 22 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoitus. Siinä on mainittava muutoksenhakutuomioistuin sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat säännökset.

7 luku

Vastuu ja korvausvelvollisuus

39 §

Milloin mallioikeuden loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite mallin rekisteröinnin mitättömyydestä, tuomioistuimen on vastaajan vaatimuksesta lykättävä asian käsittely tai ratkaiseminen siihen saakka, kunnes rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne on lopullisesti ratkaistu. Jollei kannetta ole pantu vireille, tuomioistuimen on juttun lykätessään asetettava vastaajalle määräaika, jonka kuluessa kanne on pantava vireille.

39 §

Jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä mallioikeuden loukkausta ja mallin rekisteröinnin mitättömyyttä koskeva kanne, mitättömyyskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos mallioikeuden loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite mallin rekisteröinnin mitättömyydestä ilman että sitä koskevaa kannetta on vireillä, tuomioistuimella voi vastaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn ja asettaa hänelle määräajan kanteen nostamiseksi. Jos kanne nostetaan määräajassa, noudatetaan, mitä edellä 2 momentissa säädetään.

8 luku

Oikeudenkäyntisäännöksiä

41 §

Jos 1 momentissa tarkoitetussa asiassa tehdään väite rekisteröinnin mitättömyydestä, on vastaavasti sovellettava mitä 39 §:n 2 momentissa on säädetty.

41 §

Jos 1 momentissa tarkoitetun asian kanssa samanaikaisesti on käsiteltävänä rekisteröinnin mitättömyyttä koskeva kanne tai asian käsittelyssä tehdään väite rekisteröinnin mitättömyydestä, on vastaavasti sovellettava mitä 39 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

43 §

Laillisena tuomioistuimena parempaa oikeutta malliin, rekisteröinnin kumoamista, hakemuksen tai rekisteröinnin toiselle siirtämistä, mallioikeuden loukkausta sekä pakolupaa, 32 §:n 2 momentissa tarkoitettua oikeutta, 40 §:ssä tarkoitettua rikkomusta ja korvausta sekä 41 §:ssä tarkoitettua vahvistuskannetta koskevista asioista on Helsingin kärjäoikeus.

Yhteisömallista annetussa neuvoston asetuksessa tarkoitettuna yhteisömalliasioita käsittelevänä tuomioistuimena toimii Helsingin kärjäoikeus.

43 §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

Voimassa oleva laki

44 §

Tuomioistuimen on lähetettävä rekisteriviranomaiselle jäljennös lopullisesta päätöksestä jutuissa, joita tarkoitetaan rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tai tämän lain 16, 30—32, 35—38 sekä 41 §:ssä.

Ehdotus

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 17 §)

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa rekisteriviranomaisen päätös annetaan lain voimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

11.

Laki**tavaramerkkilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tavaramerkkilain (7/1964) 49 §, sellaisena kuin se on laissa 1715/1992,
muutetaan lain 42, 44 ja 51 a §, sellaisina kuin niistä on 42 §:n 1 momentti laissa 996/1983,
 51 a § laissa 581/1992 ja 42 §:n 3 momentti laissa 1715/1995, ja
lisätään lakiin uusi 51 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 luku

Oikeudenkäynti tavaramerkkiasioissa

42 §

Laillisenä tuomioistuimena asioissa, jotka koskevat oikeutta tavaramerkkiin, tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista, merkin menettämistä, tavaramerkin käytön kieltämistä, 46 §:ssä tarkoitettua kannetta tai tavaramerkkioikeuden loukkausta, on Helsingin raastuvanoikeus.

Sellaista merkin haltijaa vastaan ajettavan kanteen, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, käsittelee Helsingin raastuvanoikeus.

Jäljempänä 57 §:n 1 momentissa mainitun neuvoston asetuksen mukainen yhteisön tavaramerkkituomioistuin on Helsingin käräjäoikeus.

44 §

Jos jutussa, joka koskee rekisteröintiin perustuvan tavaramerkkioikeuden loukkaamista, vastaaja väittää, että rekisteröinti on mitätön, eikä asia ole heti ilmeinen, määrätköön oikeus hänelle ajan rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan kanteen ajamiseksi eri oikeudenkäynnissä; älköön päätöstä jutussa annettako, ennen kuin kysymys rekisteröinnin pätevyydestä on lopullisesti ratkaistu. Jos kannetta ei ole määrättyssä ajassa pantu vireille, ratkaiskoon oikeus jutun väitteestä huolimatta.

42 §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

44 §

Jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä tavaramerkkioikeuden loukkausta ja tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyyttä tai tavaramerkin menetetyksi julistamista koskeva kanne, mitättömyyttä tai tavaramerkin menetetyksi toteamista tarkoittava kanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos tavaramerkkioikeuden loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyydestä tai tavara-

Voimassa oleva laki

Mitä 1 momentissa on säädetty, sovelletakoon vastaavasti, jos väitetään, että tavaramerkki on menetetty.

49 §

Tuomioistuimen on lähetettävä patentti- ja rekisterihallitukselle jäljennös tuomiosta tavaran tunnusmerkin lakkaamista koskevissa asioissa, joita tarkoitetaan 10, 25, 26, 36 ja 46 §:ssä. Lisäksi tuomioistuimen on ilmoitettava 57 §:n 1 momentissa tarkoitetulle yhteisön tavaramerkkivirastolle yhteisö tavaramerkin menettämistä ja rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevasta kanteesta ja lähetettävä virastolle jäljennös lainvoimaisesta tuomiosta.

Ehdotus

merkin menettämisestä ilman että sitä koskevaa kannetta on vireillä, tuomioistuin voi vastaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn ja asettaa hänelle määräajan kanteen nostamiseksi. Jos kanne nostetaan määräajassa, noudatetaan, mitä edellä 1 momentissa säädetään.

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 17 §)

9 luku

Kuuluttamisesta, tiedoksiannosta, valituksesta ja päätöksen poistamisesta

51 a §

Muutosta rekisteriviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan valituslautakuntaan. Valitusmenettelystä ja asian käsittelystä valituslautakunnassa säädetään erikseen.

51 a §

Tavaramerkkihakemusta tai tavaramerkkioikeutta vastaan tehtyä väitettä koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain (/20) 2 luvussa säädetään.

Rekisteriviranomaisen asian käsittelyä koskien tekemään muuhun ratkaisuun haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta noudattaen, mitä patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992) säädetään.

(uusi)

51 b §

Asian 51 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla ratkaistessaan rekisteriviranomaisen on liitettävä päätökseen kirjallinen valitusosoitus. Siinä on mainittava muutoksenhakutuomioistuin sekä valituksen määräaika. Lisäksi on selostettava, miten valitus ajetaan perille sekä valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat säännökset.

---

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Lakia sovelletaan valitusasioissa, joissa
rekisteriviranomaisen päätös annetaan lain
voimaan tultua, sekä riita- ja rikosasioissa,
jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.*

12.

Laki**toiminimilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan toiminimilain (128/1979) 29 § ja
muutetaan lain 26 ja 28 § seuraavasti

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Erinäisiä säännöksiä

26 §

Milloin rekisteröidyn toiminimen loukkausta koskevassa asiassa vastaaja väittää, että kantajan toiminimi on sellainen, että sen rekisteröinti olisi kumottava, tuomioistuimen on hänen vaatimuksestaan lykättävä asian käsittely tai ratkaiseminen siihen saakka, kun rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne on lopullisesti ratkaistu. Jollei kannetta ole pantu vireille, tuomioistuimen on asian lykätessään asetettava vastaajalle määräaika, jonka kuluessa kanne on pantava vireille.

28 §

Laillisena tuomioistuimena asioissa, jotka koskevat oikeutta toiminimeen, toiminimen käytön kieltämistä tai sen rekisteröinnin kumoamista, 27 §:ssä tarkoitettua kannetta taikka toiminimen loukkausta, on Helsingin raastuvanoikeus.

29 §

Tuomioistuimen tulee lähettää rekisteriviranomaiselle jäljennös lainvoiman saaneesta tuomiosta asioissa, jotka koskevat toiminimen käytön kieltämistä, toiminimen rekisteröinnin kumoamista, 27 §:ssä tarkoitettua kannetta tai toiminimen loukkausta.

26 §

Jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä rekisteröidyn toiminimen loukkausta ja toiminimen rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne, rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos rekisteröidyn toiminimen loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite siitä, että toiminimen rekisteröinti olisi kumottava, ilman että sitä koskevaa kannetta on vireillä, tuomioistuin voi vastaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn ja asettaa hänelle määräajan kanteen nostamiseksi. Jos kanne nostetaan määräajassa, noudatetaan, mitä edellä 1 momentissa säädetään.

28 §

Tähän lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

(kumotaan, ks. 1. lakiehdotuksen 17 §)

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Lakia sovelletaan asioissa, jotka tulevat
vireille lain tultua voimaan.*

13.

Laki**sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/1978) 7 ja 8 § sekä 11 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 11 §:n 1 momentti laissa 810/1990 sekä 7 ja 8 § laissa 1532/2001 seuraavasti

Voimassa oleva laki

7 §

Kiellon, jota 6 §:ssä tarkoitetaan, määrää markkinaoikeus. Markkinaoikeus voi määrätä kiellon myös väliaikaisena, jolloin kiello on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Markkinaoikeudesta ja asian käsittelystä siinä säädetään lisäksi markkinaoikeuslaissa (1527/2001) ja eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa (1528/2001).

8 §

Määrätessään 6 §:ssä tarkoitetun kiellon markkinaoikeus voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan määräajassa ryhtymään sopivaan oikaisutoimeen, jos sitä teosta aiheutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on pidettävä tarpeellisena. Määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla.

Markkinaoikeus voi kantajan vaatimuksesta määrätä, että päätös kielloa koskevassa asiassa on vastaajan kustannuksella julkaistava yhdessä tai useammassa sanoma- tai aikakauslehdessä. Väliaikaista kielloa koskevaa päätöstä ei voida määrätä julkaistavaksi.

Ehdotus

7 §

Kiellon, jota 6 §:ssä tarkoitetaan, määrää tuomioistuimien.

Kielto voidaan määrätä myös väliaikaisena, jolloin kiello on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Asia käsitellään noudattaen, mitä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa (/20) säädetään.

8 §

Määrätessään 6 §:ssä tarkoitetun kiellon *tuomioistuimien* voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan määräajassa ryhtymään sopivaan oikaisutoimeen, jos sitä teosta aiheutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on pidettävä tarpeellisena. Määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla.

Tuomioistuimien voi kantajan vaatimuksesta määrätä, että *ratkaisu* kielloa koskevassa asiassa on vastaajan kustannuksella julkaistava tuomioistuimien yhdessä tai useammassa sanoma- tai aikakauslehdessä. Väliaikaista kielloa koskevaa päätöstä ei voida määrätä julkaistavaksi.

11 §

Syytteen tässä laissa tarkoitetusta rikkomuksesta käsittelee yleinen alioikeus. Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä, ellei asianomistaja ole ilmoittanut rikkomusta syyteeseen pantavaksi.

-----

11 §

Syyte 9 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta käsitellään patenttituomioistuimessa ja syyte 10 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta siinä tuomioistuimessa, joka on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 4 luvun mukaisesti toimivaltainen. Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä, ellei asianomistaja ole ilmoittanut 9 ja 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua rikkomusta syyteeseen pantavaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Lakia sovelletaan asioissa, jotka tulevat
vireille lain tultua voimaan.

1.

Lag**om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

I enlighet med denna lag söks ändring i patent- och registerstyrelsens samt växtsortsnämndens (*registermyndigheter*) slutliga beslut i ärenden som gäller industriell äganderätt, varom bestäms i

- a) patentlagen (550/1967),
- b) lagen om nyttighetsmodellrätt (800/1991),
- c) lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar (32/1991),
- d) lagen om växtförädlarrätt (789/1992),
- e) mönsterrättslagen (221/1971),
- f) varumärkeslagen (7/1964), eller
- g) lagen om kollektivmärken (795/1980).

I enlighet med denna lag behandlas tvistemål som grundar sig på

- a) de lagar som nämns i 1 mom.,
- b) lagen om rätt till arbetstagares uppfinningar (656/1967),
- c) lagen om uppfinningar av betydelse för landets försvar (551/1967),
- d) lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978),
- e) fimalagen (128/1979), eller
- f) upphovsrättslagen (404/1961).

Brottmål som grundar sig på de lagar som nämns i 1 och 2 mom. behandlas med iakttagande av vad som bestäms i denna eller någon annan lag.

2 §

Behörig domstol

Ärenden och mål som avses i 1 § 1 och 2 mom. behandlas vid patentdomstolen.

Tvistemål som grundar sig på upphovsrättslagen behandlas vid behörig domstol enligt 10 kap. i rättegångsbalken eller vid patentdomstolen, om inte något annat följer av 54 eller 61 § i upphovsrättslagen.

Bestämmelser om behörig domstol i brottmål finns i 4 kap. 1 a § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

Patentdomstolen är också domstol för gemenskapsvarumärken enligt rådets förordning om gemenskapsvarumärken (EG 40/94) och domstol för gemenskapsformgivning enligt rådets förordning om gemenskapsformgivning (EG 6/2002).

3 §

Patentdomstolen

Patentdomstol är Helsingfors tingsrätt i den sammansättning som bestäms i denna lag.

Vid Helsingfors tingsrätt finns tjänster som tingsdomare som behandlar ärenden som avses i 1 § och i 49 kap. i strafflagen (*patentdomare*). Tingsrättens lagman förordnar desutom minst två domare vid tingsrätten att behandla sådana ärenden för fem år åt gången.

Utöver vad som bestäms i 11 § i lagen om utnämning av domare (205/2000) skall patentdomarna vara förtroga med immateriella

rättigheter och behandlingen av ärenden som gäller dem. Till tjänsten hör skyldighet att delta i behandlingen av även andra ärenden vid tingsrätten utöver de ärenden som avses i 2 mom.

4 §

Sakkunnigledamöter

I behandlingen av ärenden vid patentdomstolen deltar sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla på det sätt som närmare bestäms i denna lag, genom förordning av justitieministeriet och domstolens arbetsordning.

Sakkunnigledamöterna skall företräda sakkunskap om patent och nyttighetsmodeller, varumärken och mönster.

Statsrådet förordnar till patentdomstolen för en mandattid om fyra år ett tillräckligt antal sakkunnigledamöter. Blir en sakkunnigledamots plats ledig under mandattiden, skall en efterträdare utses för återstoden av tiden. Om deras rätt att kvarstå i uppdraget gäller i övrigt samma bestämmelser som för innehavare av domartjänst.

2 kap.

Ärenden som gäller sökande av ändring i en registermyndighets beslut

5 §

Sökande av ändring i myndighetsbeslut

Ändring i en registermyndighets slutliga beslut i ärenden som avses i 1 § 1 mom. söks hos patentdomstolen genom besvär med iakttagande av vad som bestäms i detta kapitel.

Angående vem som har rätt att söka ändring i den behöriga myndighetens beslut bestäms särskilt för varje industriell äganderätt.

6 §

Fullföljande av besvär

Tiden för besvär är 60 dagar från delfåendet av registermyndighetens avgörande.

Besvärsskriften skall tillställas register-

myndigheten senast före tjänstetidens utgång den dag då fristen löper ut. Besvär som inte har anförts inom föreskriven tid lämnas utan avseende.

7 §

Besvärsskriftens innehåll och bilagor

I besvärsskriften, som skall riktas till patentdomstolen, skall uppges

- 1) det avgörande av registermyndigheten i vilket ändring söks,
- 2) till vilka delar ändring söks i avgörandet,
- 3) vilka ändringar som yrkas i avgörandet,
- 4) de grunder på vilka ändring yrkas,
- 5) de bevis som ändringssökanden ämnar lägga fram och vad ändringssökanden ämnar styrka med dem, och
- 6) yrkande på ersättning för rättegångskostnaderna, om ändringssökanden anser att det är befogat.

I besvärsskriften skall uppges ändringssökandens namn samt uppgifter om hur ändringssökandens lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nå samt den postadress under vilken uppmaningar, kallelser och meddelanden i saken kan sändas till ändringssökanden.

Besvärsskriften skall undertecknas av ändringssökanden eller, om ändringssökanden inte själv har uppsatt den, av uppsättaren.

Till skriften skall fogas intyg över vilken dag beslutet har delgivits eller annan utredning över när besvärstiden har börjat, de handlingar som ändringssökanden åberopar och som inte har lagts fram vid behandlingen i registermyndigheten, samt kopior av besvärsskriften och de till den fogade handlingarna.

8 §

Sändande av handlingar

Registermyndigheten skall utan dröjsmål och senast en vecka efter det att besvärstiden har löpt ut sända alla registermyndigheten tillställda och till patentdomstolen riktade besvärsskrifter och till dem fogade handlingar samt handlingar som gäller behandlingen av

ärendet i registermyndigheten eller handlingar som uppkommit vid behandlingen av ärendet i registermyndigheten till patentdomstolen. Av registermyndighetens beslut sänds dock bara en kopia.

Senast två veckor efter det att besvärstiden har löpt ut skall registermyndigheten dessutom sända patentdomstolen sitt utlåtande om yrkandena i besvären. Registermyndigheten skall delge ändringssökanden utlåtandet.

9 §

Behandlingen av ärenden i domstolen

Ärenden behandlas i patentdomstolen med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i 8 kap. i rättegångsbalken bestäms om behandling av ansökningsärenden.

Domstolen undersöker riktigheten av registermyndighetens avgörande med stöd av bestämmelserna om den industriella äganderätten i fråga. I den mån det är påkallat till följd av dem skall domstolen i nödvändig omfattning på eget initiativ utreda förutsättningarna och hindren för beviljande av den industriella äganderätten.

10 §

Ombuds och biträdens behörighet

Rättegångsombud eller rättegångsbiträde i ärenden som avses i detta kapitel får också vara ett patentombud enligt lagen om patentombud (552/1967) eller en person som till sitt yrke är varumärkes- eller mönsterombud och som har den skicklighet och erfarenhet som uppgiften förutsätter trots att personen i fråga inte har avlagt juris kandidatexamen.

11 §

Domstolens avgörande

Domstolen kan upphäva eller ändra registermyndighetens avgörande samt vid behov återförvisa ärendet till myndigheten för ny behandling.

3 kap.

Twistemål

12 §

Behandlingen av mål i domstolen

Twistemål som avses i 1 § 2 mom. behandlas med iakttagande av vad som i rättegångsbalken bestäms om behandling av tvistemål.

13 §

Invändningsförfarandets förstahandskaraktär

Om en part i ett ärende som avses i 1 § 1 mom. till registermyndigheten har framställt invändning mot sökandens rätt, kan parten inte på samma grund genom talan yrka att den industriella äganderätten skall upphävas innan registermyndigheten har meddelat ett avgörande med anledning av invändningen.

14 §

Registermyndighetens utlåtande

När patentdomstolen behandlar ett tvistemål som grundar sig på patentlagen, lagen om nyttighetsmodellrätt, lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar eller lagen om växtförädlarrätt kan patentdomstolen begära utlåtande av registermyndigheten. I begäran om utlåtande skall patentdomstolen specificera de saker som domstolen begär utlåtande om.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

15 §

Beslutförhet

När patentdomstolen behandlar besvär-ärenden som avses i 2 kap. är domstolen beslutför när en patentdomare är ordförande och två sakkunnigledamöter som avses i 4 §

är ledamöter.

När patentdomstolen behandlar tvistemål som avses i 3 kap. är patentdomstolen beslutför när ledamöter är tre i 3 § 2 mom. avsedda lagfarna ledamöter, av vilka två skall vara patentdomare. När patentdomstolen behandlar tvistemål som grundar sig på patentlagen, lagen om nyttighetsmodell eller lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar har den dessutom två sakkunnigledamöter som avses i 4 §.

Ordföranden sköter dock förberedelsen ensam och träffar då nödvändiga avgöranden om behandlingen av ärendet samt om huvudsaken och accessoriska anspråk.

När patentdomstolen behandlar brottmål är den beslutför i en sammansättning enligt 2 kap.1 § 1 mom. eller 6 § i rättegångsbalken, där en patentdomare är ordförande.

16 §

Sökande av ändring

Ändring i avgöranden av patentdomstolen och av en annan tingsrätt som i enlighet med 2 § 2 mom. är behörig i ett ärende som gäller upphovsrättslagen söks genom besvär hos

Helsingfors hovrätt med iakttagande av 25 kap. i rättegångsbalken.

17 §

Domstolens meddelanden

När domstolen avgör ärenden som avses i 1 § 1 mom. eller 2 mom. a—c eller e punkten skall domstolen underrätta registermyndigheten eller någon annan myndighet som är behörig i ärendet om avgörandet. I meddelandet skall nämnas om avgörandet vunnit laga kraft.

18 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om behandling av besvärssärenden vid patent- och registerstyrelsen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om behandling av besvärssärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992) 3 § 1 mom. 1—5 punkten, 4 § 2 och 3 mom. och 9 §, av dem 4 § 2 mom. sådant det lyder i lag 244/1997, 3 § 1 mom. 1—5 punkten sådana de lyder i lag 896/2002 och 9 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1211/2003, och
ändras lagens rubrik och 1 § 1 mom. samt
fogas till 1 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till 3 § ett nytt 2 mom. som följer:

Lag om behandling av vissa besvärssärenden vid patent- och registerstyrelsen

3 §

1 §

Besvärssärenden vid patent- och registerstyrelsen behandlas enligt denna eller någon annan lag.

Bestämmelser om sökande av ändring i patent- och registerstyrelsens slutliga avgöranden i ärenden som gäller erhållande av en industriell äganderätt eller dess effektivitet finns i 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Ändring i andra avgöranden av patent- och registerstyrelsen som gäller behandlingen av ärenden som gäller erhållande av en industriell äganderätt eller dess effektivitet än slutliga avgöranden i huvudsaken söks genom besvär hos besvärsnämnden enligt vad som bestäms särskilt om den industriella äganderätten i fråga någon annanstans i lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .
 Ärenden som är anhängiga när lagen träder i kraft behandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande.

3.

Lag**om ändring av rättegångsbalken**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken 7 kap. 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1065/1991 och
fogas till 2 kap. 1 § ett nytt 4 mom. och till 7 kap. 4 § ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande
 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., som följer:

2 kap.

Om domförhet

1 §

 Om tingsrättens domföra sammansättning
 när den är patentdomstol bestäms i lagen om
 behandling av ärenden och mål som gäller
 immateriella rättigheter vid domstolar
 (20).

7 kap.

Om säkringsåtgärder

4 §

Om säkringsåtgärder enligt detta kapitel
 beslutar de allmänna domstolarna på ansö-
 kan.

Ärenden som avser säkringsåtgärder be-
 handlas av den domstol som är behörig att
 behandla den huvudsak som gäller det yr-
 kande eller den rättighet som ligger till grund
 för säkringsåtgärden. Om rättegången i hu-
 vudsaken är anhängig, behandlas ärendet
 som gäller säkringsåtgärden av den domstol
 som behandlar huvudsaken. Har behandlin-
 gen av huvudsaken avslutats och har den tid
 inom vilken ändring skall sökas inte löpt ut,
 skall ärendet som gäller säkringsåtgärden be-
 handlas av den domstol som senast behand-
 lade huvudsaken.

 Denna lag träder i kraft den 20 .
 Lagen tillämpas på ärenden som avser säk-
 ringsåtgärder och som inleds efter det att la-
 gen har trätt i kraft.

4.

Lag**om ändring av 4 kap. i lagen om rättegång i brottmål**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 4 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) en ny 1 a § som följer:

4 kap.

Om laga domstol

1 a §

Åtal för brott som avses i 30 kap. 2 § och 49 kap. 2 § i strafflagen samt för brott mot bestämmelserna i patentlagen (550/1967), lagen om rätt till arbetstagares uppfinningar (656/1967), lagen om uppfinningar av betydelse för landets försvar (551/1967), lagen om nytthetsmodellrätt (800/1991), lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar (32/1991), lagen om växtförädlarrätt (789/1992), varumärkeslagen (7/1964),

lagen om kollektivmärken (795/1980), möns-
terrättslagen (221/1971), lagen om otillbö-
ligt förfarande i näringsverksamhet
(1061/1978) eller firmalagen (128/1979) be-
handlas av patentdomstolen.

Åtal för brott som avses i 49 kap. 1 § i
strafflagen och för brott mot bestämmelserna
i upphovsrättslagen (404/1961) kan behand-
las av en domstol som bestäms i enlighet
med 1 § eller av patentdomstolen.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ .
Lagen tillämpas på ärenden som inleds ef-
ter det att lagen har trätt i kraft.

5.

Lag**om ändring av upphovsrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till upphovsrättslagen (404/1961) en ny 60 a §, som följer:

7 kap.

Ansvar och ersättningsskyldighet

60 a §

Twistemål som grundar sig på denna lag
behandlas med iakttagande av vad som be-
stäms i lagen om behandling av ärenden och

mål som gäller immateriella rättigheter vid
domstolar (_____ /20 ____).

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ .
Ärenden som är anhängiga när lagen träder
i kraft behandlas med iakttagande av de be-
stämmelser som gällde vid lagens ikraftträ-
dande.

6.

Lag**om ändring av patentlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i patentlagen (550/1967) 66, 67, 69 och 70 §, av dem 67 § 1 mom. sådant det lyder i lag 243/1997,
ändras 27 §, 36 § 2 mom., 61 § 2 och 3 mom., 63 § 3 mom., 65 § 1 mom. och 72 §, av dem 65 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1695/1995 samt 27 §, 36 § 2 mom., 61 § 3 mom. och 72 § sådana de lyder i lag 243/1997, och
fogas till lagen en ny 27 a §, som följer:

2 kap.

skriftens innehåll och bilagor.

**Behandlingen av patentansökan och in-
vändningsförfarandet**

3 kap.

Internationell patentansökan

27 §

36 §

Ändring i registermyndighetens slutliga beslut som avses i 26 § 1 mom. och som gäller patent söks hos patentdomstolen med iakttagande av 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Sökanden kan söka ändring i ett beslut som avses i 1 mom. och i vilket patentmyndighe-
 ten funnit att ansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar. Vid sökande av
 ändring iaktas i tillämpliga delar 27 §.

Ändring i andra avgöranden av registermyndigheten som gäller behandlingen av ärenden söks hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av vissa besvärärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992).

9 kap.

**Ansvar, ersättningsskyldighet och domstols-
förfarande**

27 a §

61 §

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 27 § 1 mom. skall registermyndigheten foga en skriftlig besvär-anvisning till beslutet. Där skall nämnas fullföljdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvären fullföljs samt för bestämmelserna om besvär-

Om domstolen behandlar talan om patentintrång och patents ogiltighet, kan talan om ogiltighet avgöras genom mellandom i enlighet med 24 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Framställs i ett mål om patentintrång in-

vändning om att patentet är ogiltigt utan att talan om detta är anhängig, kan domstolen på svarandens yrkande uppskjuta ärendets behandling och förelägga svaranden viss tid, inom vilken talan skall väckas. Om talan väcks inom utsatt tid iakttas 2 mom.

63 §

Behandlas samtidigt med ett mål som avses i 1 mom. talan om patentet ogiltighet eller framställs det under behandlingen invändning om att patentet är ogiltigt, iakttas på motsvarande sätt 61 § 2 och 3 mom.

65 §

Twistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid

domstolar (/20).

10 kap.

Särskilda bestämmelser

72 §

Ändring i sådana beslut av patentmyndigheten som avses i 27 § 2 mom., 36 § 2 mom. samt 42, 71a eller 71b § söks genom besvär hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd. Om besvärsförfarandet och behandlingen av ärenden i besvärsnämnden bestäms särskilt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

7.

Lag

om ändring av lagen om nyttighetsmodellrätt

I enlighet med riksdagens beslut *upphävs* i lagen om nyttighetsmodellrätt (800/1991) 44 och 45 §, *ändras* 23 § och 43 §, av dem 23 § sådan den lyder i lag 580/1992, och *fogas* till lagen en ny 23 a §, som följer:

4 kap.

Ändringssökande

23 §

Ändring i registermyndighetens slutliga beslut som avses i 22 § 1 mom. och som gäller nyttighetsmodellrätt söks hos patentdomstolen med iakttagande av 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Ändring i andra avgöranden av register-

myndigheten som gäller behandlingen av ärenden söks hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av vissa besvärärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992).

23 a §

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 23 § 1 mom. skall registermyndigheten foga en skriftlig besvär-anvisning till beslutet. Där skall nämnas full-

följdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvären fullföljs samt för bestämmelserna om besvärsskriftens innehåll och bilagor.

behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriala rättigheter vid domstolar (/20).

8 kap.

Ansvar, ersättningskyldighet och domstolförfarande

43 §

Tvistemål som grundar sig på denna lag

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

8.

Lagen

om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar

I enlighet med riksdagens beslut *upphävs* i lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar (32/1991) 43 och 44 §, *ändras* 29 och 42 §, och *fogas* till lagen en ny 29 a §, som följer:

4 kap.

Ändringssökande

29 §

Anförande av besvär

Ändring i registermyndighetens slutliga beslut som avses i 28 § 1 mom. och som gäller kretsmönsterrätt söks hos patentdomstolen med iakttagande av 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriala rättigheter vid domstolar (/20).

Ändring i andra avgöranden av registermyndigheten som gäller behandlingen av ärenden söks hos patent- och registerstyrel-

sens besvärsnämnd med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av vissa besvärärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992).

29 a §

Besvärсанvisning

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 29 § 1 mom. skall registermyndigheten foga en skriftlig besvärсанvisning till beslutet. Där skall nämnas fullföljdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvären fullföljs samt för bestämmelserna om besvärsskriftens innehåll och bilagor.

7 kap.	stäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).
Särskilda stadganden	
42 §	Denna lag träder i kraft den 20 .
<i>Rättegång</i>	Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.
Twistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som be-	

9.

Lag

om ändring av lagen om växtförädlarrätt

I enlighet med riksdagens beslut *upphävs* i lagen om växtförädlarrätt (789/1992) 27 § 2 och 3 mom., *ändras* 37 § 3 mom. och 38 §, av dem 37 § 3 mom. sådant det lyder [i den lag som ges med anledning av det 9:e lagförslaget i RP 112/2004] /20 , och *fogas* till lagen ett nytt 37 a §, som följer:

10 kap.	ning till beslutet. Där skall nämnas fullföljdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvärerna fullföljs samt för bestämmelserna om besvärsskriftens innehåll och bilagor.
Särskilda stadganden	
37 §	38 §
<i>Ändringssökande</i>	<i>Rättegång</i>
Ändring i registermyndighetens beslut söks hos patentdomstolen med iakttagande av 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).	Twistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).
37 a §	Denna lag träder i kraft den 20 .
<i>Besvärсанvisning</i>	Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.
När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 37 § skall registermyndigheten foga en skriftlig besvärсанvis-	

10.

Lag**om ändring av mönsterrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i mönsterrättslagen (221/1971) 44 §, sådan den lyder i lag 718/1995,
ändras 22 §, 39 § 2 mom., 41 § 3 mom. och 43 §, av dem 22 § sådan den lyder i lag
 578/1992 och 43 § sådan den lyder i lag 1215/2002, och
fogas till lagen en ny 22 a § och till 39 § ett nytt 3 mom., som följer:

2 kap.

7 kap.

Registreringsansökan och dess handläggning**Ansvar och ersättningskyldighet**

22 §

39 §

Ändring i registermyndighetens slutliga beslut som avses i 21 § 1 mom. och som gäller mönsterrätt söks hos patentdomstolen med iakttagande av 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Ändring i andra avgöranden av registermyndigheten som gäller behandlingen av ärenden söks hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av vissa besvärärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992).

Om domstolen behandlar talan om mönsterintrång och mönsterregistrerings ogiltighet, kan talan om ogiltighet avgöras genom mel-
 landom i enlighet med 24 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Framställs i ett mål om mönsterintrång in-
 vändning om att mönsterregistreringen är ogiltig utan att talan om detta är anhängig, kan domstolen på svarandens yrkande uppskjuta ärendets behandling och förelägga svaranden viss tid, inom vilken talan skall väckas. Om talan väcks inom utsatt tid iakt-
 tas 2 mom.

22 a §

8 kap.

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 22 § 1 mom. skall registermyndigheten foga en skriftlig besvär-anvisning till beslutet. Där skall nämnas full-följdsdomstolen samt besvärstiden. Dessut-
 om skall det redogöras för hur besvären full-följs samt för bestämmelserna om besvärskriftens innehåll och bilagor.

Rättegångsstadganden

41 §

Behandlas samtidigt med ett mål som avses i 1 mom. talan om registrerings ogiltighet eller framställs det under behandlingen in-

vändning om att registreringen är ogiltig, skall på motsvarande sätt tillämpas 39 § 2 och 3 mom.

43 §

Tvistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid

domstolar(/20).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

11.

Lag

om ändring av varumärkeslagen

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i varumärkeslagen (7/1964) 49 §, sådan den lyder i lag 1715/1992, ändras 42, 44 och 51 a §, av dem 42 § 1 mom. sådant det lyder i lag 996/1983, 51 a § sådan den lyder i lag 581/1992 och 42 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1715/1995, och fogas till lagen en ny 51 b §, som följer:

8 kap.

Rättegång i mål om varumärke

42 §

Tvistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

44 §

Om domstolen behandlar talan om intrång i varumärkesrätt och varumärkesregistrerings ogiltighet eller förklarande av varumärke för förverkat, kan talan om ogiltighet eller förklarande av varumärke för förverkat avgöras genom mellandom i enlighet med 24 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Framställs i ett mål om intrång i varumärkesrätt invändning om att registreringen av varumärket är ogiltig eller att varumärket är

förverkat utan att talan om detta är anhängig, kan domstolen på svarandens yrkande uppskjuta behandlingen av ärendet och förelägga svaranden viss tid, inom vilken talan skall väckas. Om talan väcks inom utsatt tid iaktas 1 mom.

9 kap.

Kungörelse, de lgivning, besvär samt undanröjande av beslut

51 a §

Ändring i registermyndighetens slutliga beslut som gäller ansökan om varumärke eller invändning mot varumärkesrätt söks hos patentdomstolen med iakttagande av vad som bestäms i 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Ändring i andra avgöranden av registermyndigheten som gäller behandlingen av

ärenden söks hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av vissa besvärärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992).

51 b §

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 51 a § 1 mom. skall registermyndigheten föga en skriftlig besvärсанvisning till beslutet. Där skall nämnas

fullföljdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvären fullföljs samt för bestämmelserna om besvärsskriftens innehåll och bilagor.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som väcks efter det att lagen har trätt i kraft.

12.

Lag

om ändring av firmalagen

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i firmalagen (128/1979) 29 § och ändras 26 och 28 §, som följer:

Särskilda stadganden

26 §

Om domstolen behandlar talan om intrång i registrerad firma och om hävande av registrering av firma, kan talan om hävande av registreringen avgöras genom mellandom i enlighet med 24 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Framställs i ett mål om intrång i firma invändning om att registreringen av firman borde hävas utan att talan om detta är anhängig, kan domstolen på svarandens yrkande uppskjuta ärendets behandling och före-

lägga svaranden viss tid, inom vilken talan skall väckas. Om talan väcks inom utsatt tid iakttas 1 mom.

28 §

Tvistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på ärenden som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om behandling av besvärssärenden vid patent- och registerstyrelsen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om behandling av besvärssärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992) 3 § 1 mom. 1—5 punkten, 4 § 2 och 3 mom. och 9 §, av dem 4 § 2 mom. sådant det lyder i lag 244/1997, 3 § 1 mom. 1—5 punkten sådana de lyder i lag 896/2002 och 9 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1211/2003, och
ändras lagens rubrik och 1 § 1 mom. samt
fogas till 1 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till 3 § ett nytt 2 mom. som följer:

*Gällande lydelse***Lag om behandling av besvärssärenden vid patent- och registerstyrelsen**

1 §
Besvärssärenden vid patent- och registerstyrelsen behandlas enligt denna lag.

*Föreslagen lydelse***Lag om behandling av vissa besvärssärenden vid patent- och registerstyrelsen**

1 §
Besvärssärenden vid patent- och registerstyrelsen behandlas enligt denna *eller någon annan lag.*

Bestämmelser om sökande av ändring i patent- och registerstyrelsens slutliga avgöranden i ärenden som gäller erhållande av en industriell äganderätt eller dess effektivitet finns i 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

3 §
Ändring i patent- och registerstyrelsens beslut får sökas genom besvär hos besvärsnämnden när
1) genom beslutet har avgjorts en patentansökan eller något annat ärende som gäll-

3 §
Ändring i patent- och registerstyrelsens beslut får sökas genom besvär hos besvärsnämnden när
(upphävs)

Gällande lydelse

er patent,

2) genom beslutet har avgjorts en ansökan om registrering av mönster eller något annat ärende som gäller mönster,

3) genom beslutet har avgjorts en ansökan om registrering av kretsmönster för integrerad krets eller något annat ärende som gäller kretsmönster,

4) genom beslutet har avgjorts en ansökan om registrering av nyttighetsmodell eller något annat ärende som gäller nyttighetsmodell,

5) genom beslutet har avgjorts en ansökan om registrering av varumärke eller något annat ärende som gäller varumärke,

Föreslagen lydelse

(upphävs)

(upphävs)

(upphävs)

(upphävs)

Ändring i andra avgöranden av patent- och registerstyrelsen som gäller behandlingen av ärenden som gäller erhållande av en industriell äganderätt eller dess effektivitet än slutliga avgöranden i huvudsaken söks genom besvär hos besvärsnämnden enligt vad som bestäms särskilt om den industriella äganderätten i fråga någon annanstans i lag.

4 §

Den som inte inom stadgad tid har framställt invändning eller yrkande med anledning av ett meddelat patent, registrerat varumärke eller en kungjord ansökan om registrering av ett mönster, får inte söka ändring i det beslut som har fattats i ärendet.

Den som inte yrkat på ogiltigförklaring av registrering av en nyttighetsmodell eller ett kretsmönster för integrerade kretsar får inte söka ändring i det beslut som fattats i ärendet.

(upphävs)

(upphävs)

9 §

När ärenden som gäller patent, nyttighetsmodellrätt eller kretsmönster för integrerade kretsar behandlas i högsta förvaltningsdomstolen, skall i behandlingen utöver det lagstadgade domföra antalet ledamöter delta två av republikens president för tre år i sänder förordnade överingenjörsråd, som skall ha avlagt slutexamen vid en teknisk högskola och vara förtrogna med patent-

(upphävs)

9 §

ärenden.

För den som förordnas till överingenjörsråd är de behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska och nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i svenska.

—————
*Denna lag träder i kraft den 20 .
Ärenden som är anhängiga när lagen träder i kraft behandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande.*

3.

Lag**om ändring av rättegångsbalken**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i rättegångsbalken 7 kap. 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1065/1991 och *fogas* till 2 kap. 1 § ett nytt 4 mom. och till 7 kap. 4 § ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., som följer:

Gällande lydelse

2 kap.

Om domförhet

1 §

(ny)

7 kap.

Om säkringsåtgärder

4 §

Om säkringsåtgärder enligt detta kapitel beslutar de allmänna domstolarna på ansökan. *Ärenden som avser säkringsåtgärder behandlas av den domstol där rättegången i den huvudsak som gäller sökandens yrkande eller rättighet är anhängig. Har behandlingen av huvudsaken avslutats och har den tid inom vilken ändring skall sökas eller svaromål ges inte löpt ut, skall ärendet som gäller säkringsåtgärden behandlas av den domstol som senast behandlade huvudsaken. Om en rättegång inte är anhängig, avgörs frågan om behörig domstol enligt 10 kap.*

Föreslagen lydelse

2 kap.

Om domförhet

1 §

Om tingsrättens domföra sammansättning när den är patentdomstol bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

7 kap.

Om säkringsåtgärder

4 §

Om säkringsåtgärder enligt detta kapitel beslutar de allmänna domstolarna på ansökan.

Ärenden som avser säkringsåtgärder behandlas av den domstol som är behörig att behandla den huvudsak som gäller det yr-

kande eller den rättighet som ligger till grund för säkringsåtgärden. Om rättegången i huvudsaken är anhängig, behandlas ärendet som gäller säkringsåtgärden av den domstol som behandlar huvudsaken. Har behandlingen av huvudsaken avslutats och har den tid inom vilken ändring skall sökas inte löpt ut, skall ärendet som gäller säkringsåtgärden behandlas av den domstol som senast behandlade huvudsaken.

---

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas på ärenden som avser säkringsåtgärder och som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.*

4.

Lag**om ändring av 4 kap. i lagen om rättegång i brottmål**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 4 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) en ny 1 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 kap.

Om laga domstol**Om laga domstol**

(ny)

1 a §

Åtal för brott som avses i 30 kap. 2 § och 49 kap. 2 § i strafflagen samt för brott mot bestämmelserna i patentlagen (550/1967), lagen om rätt till arbetstagares uppfinningar (656/1967), lagen om uppfinningar av betydelse för landets försvar (551/1967), lagen om nyttighetsmodellrätt (800/1991), lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar (32/1991), lagen om växtförädlarrätt (789/1992), varumärkeslagen (7/1964), lagen om kollektivmärken (795/1980), mönsterrättslagen (221/1971), lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978) eller firlalagen (128/1979) behandlas av patentdomstolen.

Åtal för brott som avses i 49 kap. 1 § i strafflagen och för brott mot bestämmelserna i upphovsrättslagen (404/1961) kan behandlas av en domstol som bestäms i enlighet med 1 § eller av patentdomstolen.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas på ärenden som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.*

5.

Lag**om ändring av upphovsrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till upphovsrättslagen (404/1961) en ny 60 a §, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

7 kap.

Ansvar och ersättningsskyldighet

Ansvar och ersättningsskyldighet

(ny)

60 a §

*Tvistemål som grundar sig på denna lag
behandlas med iakttagande av vad som be-
stäms i lagen om behandling av ärenden
och mål som gäller immateriella rättigheter
vid domstolar (/20).*

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Ärenden som är anhängiga när lagen trä-
der i kraft behandlas med iakttagande av de
bestämmelser som gällde vid lagens ikraft-
trädande.*

6.

Lag**om ändring av patentlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i patentlagen (550/1967) 66, 67, 69 och 70 §, av dem 67 § 1 mom. sådant det lyder i lag 243/1997,
ändras 27 §, 36 § 2 mom., 61 § 2 och 3 mom., 63 § 3 mom., 65 § 1 mom. och 72 §, av dem 65 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1695/1995 samt 27 §, 36 § 2 mom., 61 § 3 mom. och 72 § sådana de lyder i lag 243/1997, och
fogas till lagen en ny 27 a §, som följer:

Gällande lydelse

2 kap.

**Behandlingen av patentansökan och in-
vändningsförfarandet**

27 §

I de fall som avses i 26 § kan ändring sökas genom besvär hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd inom 60 dagar från den dag då den som anför besvären har fått kännedom om beslutet. Den som anför besvär skall inom samma tid betala en fastställd avgift. Om avgiften inte betalas prövas inte besvären.

Ändring i besvärsnämndens beslut söks genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen inom 60 dagar från den dag då den som anfört besvär har fått kännedom om beslutet.

Vad som i 22 § 5 mom. stadgas om offentligheten för en handling som gäller patent, gäller i tillämpliga delar också handlingar som inges till besvärsnämnden och högsta förvaltningsdomstolen.

(ny)

Föreslagen lydelse

2 kap.

**Behandlingen av patentansökan och in-
vändningsförfarandet**

27 §

Ändring i registermyndighetens slutliga beslut som avses i 26 § 1 mom. och som gäller patent söks hos patentdomstolen med iakttagande av 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Ändring i andra avgöranden av registermyndigheten som gäller behandlingen av ärenden söks hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av vissa besvärärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992).

27 a §

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 27 § 1 mom. skall re-

3 kap.

Internationell patentansökan

36 §

Sökanden kan söka ändring i ett beslut som avses i 1 mom. och i vilket patentmyndigheten funnit att ansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar. *Härvid skall 27 § 1 och 2 mom. iaktas i tillämpliga delar.*

9 kap.

Ansvar, ersättningsskyldighet och domstolsförfarande

61 §

Framställes i mål om patentintrång invändning om patentets ogiltighet, må rätten på svarandens yrkande uppskjuta ärendets behandling eller avgörande till dess talan om patentets förklarande för ogiltigt blivit slutligt avgjord. Är taln härom icke väckt, skall rätten vid målets uppskjutande förelägga svaranden viss tid inom vilken talan skall väckas.

I ett mål som gäller ogiltigförklaring av ett patent kan domstol enligt prövning uppskjuta det avgörande i huvudsaken som avses i 24 kap. 1 § rättegångsbalken om målet har anhängiggjorts vid laga domstol innan den tid för invändningar som infaller efter att patentet har meddelats löper ut eller innan ett beslut som gäller invändningen har vunnit laga kraft. (I: 1.4.1997 T, G: 21.3.1997, Ffs: 243/1997)

gistermyndigheften foga en skriftlig besvär-anvisning till beslutet. Där skall nämnas fullföljdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvären fullföljs samt för bestämmelserna om besvärsskriftens innehåll och bilagor.

3 kap.

Internationell patentansökan

36 §

Sökanden kan söka ändring i ett beslut som avses i 1 mom. och i vilket patentmyndigheten funnit att ansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar. *Vid sökande av ändring iaktas i tillämpliga delar 27 §.*

9 kap.

Ansvar, ersättningsskyldighet och domstolsförfarande

61 §

Om domstolen behandlar talan om patentintrång och patents ogiltighet, kan talan om ogiltighet avgöras genom mellandom i enlighet med 24 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Framställs i ett mål om patentintrång invändning om att patentet är ogiltigt utan att talan om detta är anhängig, kan domstolen på svarandens yrkande uppskjuta ärendets behandling och förelägga svaranden viss tid, inom vilken talan skall väckas. Om talan väcks inom utsatt tid iaktas 2 mom.

Gällande lydelse

63 §

Göres i mål som avses i 1 mom. gällande att patentet är ogiltigt, skall vad som stadgas i 61 § 2 mom. äga motsvarande tillämpning.

Helsingfors tingsrätt är laga domstol i mål som gäller: (22.12.1995/1695)

- 1) bättre rätt till patentsökt uppfinning;
- 2) patents ogiltighet eller överföring av patent;
- 3) meddelande av tvångslicens, ändring av därför fastställda villkor eller upphävande av sådan licens eller rätt som avses i 53 § 2 mom.;
- 4) patentintrång;
- 5) fastställelse enligt 63 §; eller
- 6) bestämmande av ersättning enligt 75 §.

66 §

Vid handläggning av mål som avses i 65 § skall [rådstuvurätten] bistås av tvenne tekniskt sakkunniga, som rätten tillkallat. Sakkunnig skall avgiva yttrande över frågor som rätten förelagt honom. Yttrandet skall intagas i protokollet. Sakkunnig är berättigad att framställa frågor till part och vittne.

67 §

Tingsrätten förordnar för varje kalenderår ett nödvändigt antal sådana sakkunniga som avses i 66 §. Före förordnandet skall rätten inhämta utlåtande av statens tekniska forskningscentral. Ingen får utan laga skäl vägra ta emot ett sådant uppdrag.

Innan sakkunnig inleder sitt uppdrag skall han avlägga stadgad ed.

Åt sakkunnig utbetalas av statsmedel för varje mål skäligt arvode, som rätten bestämmer, och resekostnadsersättning i örlighet med vad som närmare stadgas i förordning.

Föreslagen lydelse

63 §

Behandlas samtidigt med ett mål som avses i 1 mom. talan om patentet ogiltighet eller framställs det under behandlingen invändning om att patentet är ogiltigt, iakttas på motsvarande sätt 61 § 2 och 3 mom.

65 §

Twistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

(upphävs, se 1. lagförslagen 4 och 15 §)

(upphävs, se 1. lagförslagen 4 §)

69 §

I mål som angå ogiltigförklarande av patent, skall rätten inhämta patentmyndighetens utlåtande.

I andra patentmål må rätten inhämta utlåtande av patentmyndigheten, när anledning därtill föreligger.

70 §

Avskrift av dom i mål som avses i 65 § skall av rätten sändas till patentmyndigheten med uppgift därom, huruvida domen vunnit laga kraft.

10 kap.

Särskilda bestämmelser

72 §

Ändring i något annat slutligt beslut som patentmyndigheten har fattat med stöd av denna lag än ett sådant som avses i 26 § samt i beslut enligt 42, 71 a eller 71 b § söks genom besvär hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd. Om besvärsförfarandet och behandlingen av ärenden i besvärsnämnden stadgas särskilt.

(upphävs, se 1. lagförslagen 14 §)

(upphävs, se 1. lagförslagen 17 §)

10 kap.

Särskilda bestämmelser

72 §

Ändring i sådana beslut av patentmyndigheten som avses i 27 § 2 mom., 36 § 2 mom. samt 42, 71a eller 71b § söks genom besvär hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd. Om besvärsförfarandet och behandlingen av ärenden i besvärsnämnden bestäms särskilt.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.*

7.

Lag

om ändring av lagen om nyttighetsmodellrätt

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om nyttighetsmodellrätt (800/1991) 44 och 45 §,
ändras 23 § och 43 §, av dem 23 § sådan den lyder i lag 580/1992, och
fogas till lagen en ny 23 a §, som följer:

Gällande lydelse

4 kap.

Ändringssökande

23 §

Ändring i registermyndighetens beslut med stöd av denna lag söks genom besvär hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd. Om besvärsförfarandet och behandlingen av ärenden i besvärsnämnden stadgas särskilt.

(ny)

Föreslagen lydelse

4 kap.

Ändringssökande

23 §

Ändring i registermyndighetens slutliga beslut som avses i 22 § 1 mom. och som gäller nyttighetsmodellrätt söks hos patentdomstolen med iakttagande av 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar. (/20).

Ändring i andra avgöranden av registermyndigheten som gäller behandlingen av ärenden söks hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av vissa besvärärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992).

23 a §

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 23 § 1 mom. skall registermyndigheten foga en skriftlig besvär-anvisning till beslutet. Där skall nämnas fullföljdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvären fullföljs samt för bestämmelserna om besvärsskriftens innehåll och bilagor.

8 kap.

Ansvar, ersättningsskyldighet och domstolsförfarande

43 §

Helsingfors [rådstuvurätt] är laga domstol i mål som gäller

- 1) bättre rätt till en uppfinning till vilken nyttighetsmodellrätt har sökts,
- 2) överföring av nyttighetsmodellrätt,
- 3) meddelande av tvångslicens, ändring av villkoren för tvångslicens eller upphävande av rätt som avses i 32 § 1 mom.,
- 4) intrång i nyttighetsmodellrätt och försummelse av uppgiftsskyldighet i fråga om nyttighetsmodell, eller
- 5) bestämmande av ersättning enligt 37 §.

44 §

Vid behandling av mål som avses i 43 § tillämpas 66 och 67 §§ patentlagen på motsvarande sätt.

45 §

Domstolen skall till registreringsmyndigheten sända en avskrift av sin dom i ett mål som avses i 43 § och samtidigt uppge om domen har vunnit laga kraft.

8 kap.

Ansvar, ersättningsskyldighet och domstolsförfarande

43 §

Twistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriala rättigheter vid domstolar (/20).

(upphävs, se 1. lagförslagen 4 och 15 §)

(upphävs, se 1. lagförslagen 17 §)

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

_____

8.

Lagen**om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar (32/1991) 43 och 44 §,
ändras 29 och 42 §, och
fogas till lagen en ny 29 a §, som följer:

Gällande lydelse

4 kap.

Ändringssökande

29 §

Anförande av besvär

Ändring i registermyndighetens beslut med stöd av denna lag söks genom besvär hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd. Om besvärsförfarandet och behandlingen av ärenden i besvärsnämnden stadgas särskilt.

Föreslagen lydelse

4 kap.

Ändringssökande

29 §

Anförande av besvär

Ändring i registermyndighetens slutliga beslut som avses i 28 § 1 mom. och som gäller kretsmönsterrätt söks hos patentdomstolen med iakttagande av 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Ändring i andra avgöranden av registermyndigheten som gäller behandlingen av ärenden söks hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av vissa besvärsärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992).

29 a §

Besvärсанvisning

(ny)

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 29 § 1 mom. skall registermyndigheten foga en skriftlig besvärсанvisning till beslutet. Där skall nämnas fullföljdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvä-

7 kap.

Särskilda stadganden

42 §

Forum

Helsingfors [rådstuvurätt] är behörig domstol i mål som gäller rätt till kretsmönster eller kränkning av en sådan rätt.

43 §

Sakkunniga

Vad som i 66 och 67 §§ patentlagen (550/67) stadgas om sakkunniga skall på motsvarande sätt tillämpas vid handläggningen av mål som avses i 42 § i denna lag.

44 §

Underrättelse till registermyndigheten

Domstolen skall underrätta registermyndigheten om en dom som meddelats i ett mål som avses i 42 § och samtidigt uppge om domen har vunnit laga kraft.

ren fullföljs samt för bestämmelserna om besvärsskriftens innehåll och bilagor.

7 kap.

Särskilda stadganden

42 §

Rättegång

Tvistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

(upphävs, se 1. lagförslagen 4 och 15 §)

(upphävs, se 1. lagförslagen 17 §)

_____

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ .
Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

_____

9.

Lag**om ändring av lagen om växtförädlarrätt**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om växtförädlarrätt (789/1992) 27 § 2 och 3 mom.,
ändras 37 § 3 mom. och 38 §, av dem 37 § 3 mom. sådant det lyder [i den lag som ges med
 anledning av det 9:e lagförslaget i RP 112/2004] /20 , och
fogas till lagen ett nytt 37 a §, som följer:

Gällande lydelse

7 kap.

Växtförädlarrättens upphörande

27 §

Ogiltigförklaring

I ärenden som gäller ogiltigförklaring av växtförädlarrätt skall domstolen begära utlåtande av registermyndigheten.

I andra ärenden som gäller växtförädlarrätt kan domstolen inhämta utlåtande av registermyndigheten, om det finns skäl därtill.

10 kap.

Särskilda stadganden

37 §

Ändringssökande

Ändring i registermyndighetens beslut söks genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvären skall anföras inom 60 dagar från delfäendet.

Föreslagen lydelse

7 kap.

Växtförädlarrättens upphörande

27 §

Ogiltigförklaring

(upphävs, se 1. lagförslagen 14 §)

(upphävs)

10 kap.

Särskilda stadganden

37 §

Ändringssökande

Ändring i registermyndighetens beslut söks hos patentdomstolen med iakttagande av 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

37 a §

Besvärсанvisning

(ny)

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 37 § skall registermyndigheten föga en skriftlig besvärсанvisning till beslutet. Där skall nämnas fullföljdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvären fullföljs samt för bestämmelserna om besvärsskriftens innehåll och bilagor.

38 §

Forum

Laga domstol för behandling av ärenden med stöd av denna lag är Helsingfors [rådstuvurätt].

38 §

Rättegång

Tvistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Lagen tillämpas på besvärsärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

10.

Lag**om ändring av mönsterrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i mönsterrättslagen (221/1971) 44 §, sådan den lyder i lag 718/1995,
ändras 22 §, 39 § 2 mom., 41 § 3 mom. och 43 §, av dem 22 § sådan den lyder i lag
 578/1992 och 43 § sådan den lyder i lag 1215/2002, och
fogas till lagen en ny 22 a § och till 39 § ett nytt 3 mom., som följer:

Gällande lydelse

2 kap.

Registreringsansökan och dess handläggning

22 §

Ändring i patentmyndighetens beslut enligt denna lag söks genom besvär hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd. Om besvärsförfarandet och behandlingen av ärenden i besvärsnämnden stadgas särskilt.

(ny)

Föreslagen lydelse

2 kap.

Registreringsansökan och dess handläggning

22 §

Ändring i registermyndighetens slutliga beslut som avses i 21 § 1 mom. och som gäller mönsterrätt söks hos patentdomstolen med iakttagande av 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Ändring i andra avgöranden av registermyndigheten som gäller behandlingen av ärenden söks hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av vissa besvärsärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992).

22 a §

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 22 § 1 mom. skall registermyndigheten foga en skriftlig besvär-anvisning till beslutet. Där skall nämnas fullföljdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvären fullföljs samt för bestämmelserna om besvärsskriftens innehåll och bilagor.

7 kap.

Ansvar och ersättningsskyldighet

39 §

Framställs i mål om mönsterintrång invändning om mönsterregistreringens ogiltighet, skall rätten på svarandens yrkande uppskjuta ärendets behandling eller avgörande till dess talan om hävande av registreringen blivit slutligt avgjord. Är talan härom icke väckt, skall rätten vid målets uppskjutande förelägga svaranden viss tid, inom vilken talan skall väckas.

8 kap.

Rättegångsstadganden

41 §

Göres i mål som avses i 1 mom. invändning om, att mönsterregistreringen är ogiltig, äger stadgandena i 39 § 2 mom. motsvarande tillämpning.

43 §

Laga domstol i mål om bättre rätt till mönster, om hävande av registrering, om överföring av registreringsansökan eller av registrering, om mönsterintrång samt om tvångslicens, om rätt som avses i 32 § 2 mom., om förseelse och ersättning som avses i 40 § samt om fastställsetalan som avses i 41 § är Helsingfors tingsrätt.

Den domstol som behandlar gemenskapsformgivningsärenden som avses i rådets förordning om gemenskapsformgivning är Helsingfors tingsrätt.

7 kap.

Ansvar och ersättningsskyldighet

39 §

Om domstolen behandlar talan om mönsterintrång och mönsterregistrerings ogiltighet, kan talan om ogiltighet avgöras genom mellandom i enlighet med 24 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Framställs i ett mål om mönsterintrång invändning om att mönsterregistreringen är ogiltig utan att talan om detta är anhängig, kan domstolen på svarandens yrkande uppskjuta ärendets behandling och förelägga svaranden viss tid, inom vilken talan skall väckas. Om talan väcks inom utsatt tid iaktas 2 mom.

8 kap.

Rättegångsstadganden

41 §

Behandlas samtidigt med ett mål som avses i 1 mom. talan om registreringens ogiltighet eller framställs det under behandlingen invändning om att registreringen är ogiltig, skall på motsvarande sätt tillämpas 39 § 2 och 3 mom.

43 §

Tvistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar(/20).

Gällande lydelse

44 §

Domstolen skall till registermyndigheten sända en kopia av sitt utslag i sådana mål som avses i 49 kap. 2 § strafflagen eller 16, 30—32, 35—38 samt 41 §§ i denna lag.

Föreslagen lydelse

(upphävs, se 1. lagförslagen 17 §)

---

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas på besvärärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.*

11.

Lag**om ändring av varumärkeslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i varumärkeslagen (7/1964) 49 §, sådan den lyder i lag 1715/1992,
ändras 42, 44 och 51 a §, av dem 42 § 1 mom. sådant det lyder i lag 996/1983, 51 a § sådan
 den lyder i lag 581/1992 och 42 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1715/1995, och
fogas till lagen en ny 51 b §, som följer:

Gällande lydelse

8 kap.

Rättegång i mål om varumärke

42 §

Laga domstol i mål som gäller rätt till varumärke, ogiltigförklaring av varumärkesregistrering, förverkande av märke, förbud mot användning av varumärke, i 46 § åsyftad talan eller intrång i varumärkesrätt är Helsingfors [rådstuvurätt].

Talan mot märkeshavare, vilken icke har hemvist i Finland, handlägges av [rådstuvurätten] i Helsingfors.

Gemenskapsvarumärkesdomstol enligt rådets förordning om gemenskapsvarumärke som nämns i 57 § 1 mom. är Helsingfors tingsrätt.

44 §

Gör svaranden i mål angående intrång i varumärkesrätt, som grundar sig på registrering, invändning därom att registreringen är ogiltig, och är ej saken genast uppenbar, förelägger rätten honom tid att föra talan om registreringens förklarande för ogiltig i skild rättegång; utslag i målet må icke givas, förän frågan om registreringens ogiltighet blivit slutligen avgjord. Har talan icke blivit väckt inom den förelagda tiden, må rätten avgöra målet utan avseende på invändningen.

Föreslagen lydelse

8 kap.

Rättegång i mål om varumärke

42 §

Tvistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

44 §

Om domstolen behandlar talan om intrång i varumärkesrätt och varumärkesregistrerings ogiltighet eller förklarande av varumärke för förverkat, kan talan om ogiltighet eller förklarande av varumärke för förverkat avgöras genom mellandom i enlighet med 24 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Gällande lydelse

Vad i 1 mom. är stadgat, äge motsvarande tillämpning, då invändning göres därom att varumärket är förverkat.

49 §

Domstolen skall till patent- och registerstyrelsen sända en kopia av domen i mål som gäller intrång i rätten till varukännetecken eller i mål som avses i 10, 25, 26, 36 och 46 §§. Domstolen skall dessutom underrätta den gemenskapsvarumärkesbyrå som avses i 57 § 1 mom. om talan som gäller förverkande av gemenskapsvarumärke eller ogiltigförklaring av en registrering och till byrån sända en kopia av det laga kraft vunna beslutet.

9 kap.

Kungörelse, delgivning, besvär samt undanröjande av beslut

51 a §

Ändring i registermyndighetens beslut med stöd av denna lag söks genom besvär hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd. Om besvärsförfarandet och behandlingen av ärenden i besvärsnämnden stadgas särskilt.

(ny)

Föreslagen lydelse

Framställs i ett mål om intrång i varumärkesrätt invändning om att registreringen av varumärket är ogiltig eller att varumärket är förverkat utan att talan om detta är anhängig, kan domstolen på svarandens yrkande uppskjuta behandlingen av ärendet och förelägga svaranden viss tid, inom vilken talan skall väckas. Om talan väcks inom utsatt tid iakttas 1 mom.

(upphävs, se 1. lagförslagen 17 §)

9 kap.

Kungörelse, delgivning, besvär samt undanröjande av beslut

51 a §

Ändring i registermyndighetens slutliga beslut som gäller ansökan om varumärke eller invändning mot varumärkesrätt söks hos patentdomstolen med iakttagande av vad som bestäms i 2 kap. i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

Ändring i andra avgöranden av registermyndigheten som gäller behandlingen av ärenden söks hos patent- och registerstyrelsens besvärsnämnd med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av vissa besvärärenden vid patent- och registerstyrelsen (576/1992).

51 b §

När registermyndigheten avgör ett ärende på det sätt som avses i 51 a § 1 mom. skall registermyndigheten foga en skriftlig besvärсанvisning till beslutet. Där skall näm-

nas fullföljdsdomstolen samt besvärstiden. Dessutom skall det redogöras för hur besvären fullföljs samt för bestämmelserna om besvärsskriftens innehåll och bilagor.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ .
Lagen tillämpas på besvärsärenden där registermyndighetens beslut meddelas efter det att lagen har trätt i kraft samt på tvistemål och brottmål som väcks efter det att lagen har trätt i kraft.

12.

Lag**om ändring av firmalagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i firmalagen (128/1979) 29 § och
ändras 26 och 28 §, som följer:

*Gällande lydelse**Särskilda stadganden*

26 §

Gör svaranden i mål om intrång i registrerad firma gällande att kärandens firma är sådan, att dess registrering borde hävas, skall domstolen på yrkande av honom uppskjuta ärendets behandling eller avgörande till dess talan om hävande av registreringen slutligt avgjorts. Har talan icke väckts, skall domstolen i samband med uppskov i målet förelägga svaranden viss tid, inom vilken sådan talan skall väckas.

28 §

Helsingfors [rådstuvurätt] är laga domstol i mål som gäller rätt till firma, förbud mot användning av firma eller hävande av dess registrering, i 27 § avsedd talan eller firmaintrång.

29 §

Domstol skall till registermyndigheten sända avskrift av laga kraft vunnen dom i mål som gäller förbud mot användning av firma, hävande av registrering av firma, i

*Föreslagen lydelse**Särskilda stadganden*

26 §

Om domstolen behandlar talan om intrång i registrerad firma och om hävande av registrering av firma, kan talan om hävande av registreringen avgöras genom mellandom i enlighet med 24 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Framställs i ett mål om intrång i firma användning om att registreringen av firman borde hävas utan att talan om detta är oenlig, kan domstolen på svarandens yrkande uppskjuta ärendets behandling och förelägga svaranden viss tid, inom vilken talan skall väckas. Om talan väcks inom utsatt tid iakttas 1 mom.

28 §

Tvistemål som grundar sig på denna lag behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

(upphävs, se 1. lagförslagen 17 §)

278

Gällande lydelse

27 § avsedd talan eller firmaintrång.

Föreslagen lydelse

*Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ .
Lagen tillämpas på ärenden som inleds ef-
ter det att lagen har trätt i kraft.*

13.

Lag**om ändring av lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978) 7 och 8 § samt 11 § 1 mom., av dem 11 § 1 mom. sådant det lyder i lag 810/1990 samt 7 och 8 § sådana de lyder i lag 1532/2001, som följer:

Gällande lydelse

7 §

Förbud, som avses i 6 § meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan meddela förbud även temporärt, varvid förbudet gäller tills saken är slutligt avgjord.

Om marknadsdomstolen och behandlingen av ärenden i denna föreskrivs dessutom i marknadsdomstolslagen (1527/2001) och i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (1528/2001).

8 §

Vid meddelande av ett förbud som avses i 6 § kan marknadsdomstolen ålägga näringsidkaren att inom utsatt tid vidta lämplig rättelseåtgärd, om detta skall anses nödvändigt på grund av uppenbara olägenheter som handlingen förorsakar. Åläggandet kan förenas med vite.

Marknadsdomstolen kan på yrkande av käranden föreskriva att beslutet i ett ärende som gäller förbud skall publiceras på svarandens bekostnad i en eller flera tidningar eller tidskrifter. I fråga om ett beslut som gäller temporärt förbud kan det inte föreskrivas att beslutet skall publiceras.

Föreslagen lydelse

7 §

Förbud som avses i 6 § meddelas av *domstol*.

Förbud kan även meddelas temporärt, varvid förbudet gäller tills saken är slutligt avgjord.

Ärenden behandlas med iakttagande av vad som bestäms i lagen om behandling av ärenden och mål som gäller immateriella rättigheter vid domstolar (/20).

8 §

Vid meddelande av ett förbud som avses i 6 § kan *domstolen* ålägga näringsidkaren att inom utsatt tid vidta lämplig rättelseåtgärd, om detta skall anses nödvändigt på grund av uppenbara olägenheter som handlingen förorsakar. Åläggandet kan förenas med vite.

Domstolen kan på yrkande av käranden föreskriva att *avgörandet* i ett ärende som gäller förbud skall publiceras på svarandens bekostnad i en eller flera tidningar eller tidskrifter. I fråga om ett beslut som gäller temporärt förbud kan det inte föreskrivas att beslutet skall publiceras.

11 §

Åtal för en förseelse som avses i denna lag handläggs av allmän underrätt. Allmän åklagare får inte väcka åtal för förseelsen, om inte målsäganden har anmält den till åtal.

---

11 §

Åtal för ett brott som avses i 9 § behandlas av patentdomstolen och åtal för ett brott som avses i 10 § av den domstol som är behörig i enlighet med 4 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997). Allmän åklagare får inte väcka åtal, om inte målsäganden har anmält ett brott som avses i 9 och 10 § 1 mom. till åtal.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas på ärenden som inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

Työryhmän jäsen Laineen eriävä mielipide

Oikeusministeriön 17.6.2003 asettaman työryhmän tuli toimeksiannon mukaan selvittää immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet mm. tarkastelemalla kaikkia menettelyvaiheita ja esim. muokkaamalla tuomioistuimen kokoonpanoa niin, että siihen kuuluu alan asiantuntijajäseniä.

Työryhmän mietintö lakiehdotuksineen toteuttaa yllä mainitun tavoitteen ensimmäisen instanssin eli Helsingin käräjäoikeuden yhteyteen ajatellun patenttituomioistuimen osalta hyvin. Tuomioistuimeenhan saataisiin mietinnössä ehdotettujen asiantuntijajäsenten kautta juuri toimeksiannon edellyttämää erityisasiantuntemusta.

Työryhmän enemmistö ei kuitenkaan ole katsonut aiheelliseksi tämän asiantuntijaperiaatteen ulottamista valitusinstansseihin, ennen kaikkea Helsingin hovioikeuteen. Työryhmän enemmistön mukaan riittäisi se, että

varsinkin hovioikeudessa tulisi jatkossa kiinnittää erityistä huomiota immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn osallistuvien tuomareiden ja esittelijöiden mahdollisuuksiin entisestään syventää asiantuntemustaan näissä asioissa.

Tämä erityisen huomion kiinnittäminen tähän tärkeään asiaan ei mielestäni riitä. Jos kerran ensimmäisen instanssin, Helsingin käräjäoikeuden yhteydessä toimivan patenttioikeuden, erityisosaaminen edellyttää asiantuntijajäsenten käyttämistä, tämä pätee varmasti myös valitusinstanssin, Helsingin hovioikeuden, suhteen.

Ulkomaista esikuvaa ei tarvitse hakea kaukaa. Ruotsissa teollisoikeudellisia riita-asioita käsiteltäessä ensimmäisellä instanssilla (Stockholms tingsrätt) on työryhmän Suomea koskevan ehdotuksen lailla kokoonpanossaan kaksi asiantuntijajäsentä. Mahdollisten

väärinkäsitysten välttämiseksi todettakoon, että esim. patenttiriita-asioissa nämä asiantuntijajäsenet ovat nimenomaisesti patenttialan asiantuntijoita. Tuomioistuimen kokoonpano on tällöin 2 + 2. Instanssien välisen kompetenssitapainon vuoksi Ruotsissa on katsottu välttämättömäksi noudattaa yllä mainittua periaateratkaisua myös valitusinstanssissa (Svea hovrätt), jossa esim. patenttiriitaa koskevassa muutoksenhakuasiassa tuomioistuimen kokoonpanoon kuuluu samoin kaksi patenttialan asiantuntijajäsentä. Valitusinstanssin kokoonpano on tällöin 3+2. Ruotsin järjestelmä on ammattipiireissä koettu hyvin toimivaksi.

Vastoin työryhmän enemmistön kantaa ehdotan, että sellaisissa muutoksenhakupauksissa, joissa patenttituomioistuin on käsitellyt asian asiantuntijajäsenillä täydennettynä, myös Helsingin hovioikeuden kokoonpanoon kuuluisi kaksi asiantuntijajäsentä.

Esittämäni ehdotuksen merkityksen ymmärtää helposti asettamalla itselleen kysymyksen: miten voisi immateriaalioikeusasioiden valitusinstanssi (Helsingin hovioikeus) ilman asiantuntijajäseniä olla työryhmän toimeksiannon hengessä toimivampi kuin tällaisilla jäsenillä täydennettynä?

Seppo Laine
dipl.ins., rekisteröity patenttiasiamies

Työryhmän jäsen Sakari Laukkasen lausuma

Työryhmä ei ole tarkasti selvittänyt hankkeen taloudellisia vaikutuksia. Hallituksen esitystä ei pitäisi antaa, ennen kuin esityksen taloudelliset vaikutukset arvioidaan ja hankkeen rahoitus varmistetaan. Hallituksen kehyspäättös vuosille 2006-2009 alittaa oikeusministeriön vuoden 2005 talousarviotasoon perustuvan peruslaskelman 8-10 miljoonalla eurolla. Tuomioistuimien nykyiset toimintamenot kehyspäättös alittaa 2 miljoonalla eurolla. Tällaisessa budjettikehyksessä voimavarat on ensisijaisesti suunnattava oikeuslaitoksen perustehtävän toteuttamiseen ja lykättävä taloudellisia vaikutuksia omaavien kehittämishankkeiden toteuttamista. Työryhmän ehdottama aineettomia oikeuksia koskevien asioiden keskittäminen Helsingin käräjäoikeuteen edellyttää uusien tuomarinvirkojen perustamista. En usko, että muista viranomaisista voitaisiin "siirtää" virkoja Helsingin käräjäoikeuteen. Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunta esimerkiksi toimii eri ministeriön alaisuudessa kuin tuomioistuimet. Sen vuoksi hallituksen esityksen antamista tulisi lykätä siihen asti, kunnes muutoksiin saadaan myös niiden edellyttämä rahoitus.

